

Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Інноваційні освітні практики Волині в умовах воєнного стану

Матеріали
науково-практичної конференції

15 січня 2025 року

Володимир

Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

**ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ВОЛИНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Матеріали науково-практичної конференції

Володимир
15 січня 2025 року

Інноваційні освітні практики Волині в умовах воєнного стану: Матеріали науково-практичної конференції / Упорядники : Микола Савельєв, Світлана Слюсарук-Літвін, Олександр Юринець, Ольга Гнепа. Володимир (15 січня 2025 року). Володимир: ВПФК, 2025. 321 с.

У збірнику подано матеріали науково-практичної конференції «Інноваційні освітні практики Волині в умовах воєнного стану». Матеріали доповідей друкуються в авторському оригіналі з незначними правками. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, поданої у публікаціях. У разі виявлення академічного плагіату, до доповідача можуть застосовуватися санкції згідно з чинним законодавством України у сфері авторських та суміжних прав.

© Автори тез

© Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради, 2025

ЗМІСТ

Ірина АНДРОЩУК, Ігор АНДРОЩУК Сучасні методи у підготовці майбутніх педагогів.....	10
Сергій МАРЧУК, Ірина ЧЕМЕРИС Здоров'язбережувальні ідеї Г. Сковороди у професійній підготовці майбутніх учителів.....	13
Василь ЦЬОСЬ Формування графічної компетентності у здобувачів освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта (Цифрові технології)».....	17
Микола НАГІРНИЙ Результати ЗНО/НМТ з історії України на Волині: тенденції та перспективи.....	21
Орися ЮРИНЕЦЬ Використання Genially на уроках англійської мови.....	24
Каріна ДЯЧИШИНА Motivating Students to Learn English in Times of War and Displacement.....	26

КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛИНИ

Анастасія ДЕМ'ЯНЧУК Освіта у Люблинці.....	30
Валентина ЗАЛУНІНА Етнодизайн у соціокультурному просторі.....	33
Анна КОЗЛЮК Унікальність Волинської орнаментики на основі етнографічної колекції вишивки Марії Мосорук.....	37
Яна МАДЯР Освіта у селі Павлівка на Волині.....	40
Леся МАРТИНЮК Дослідження приватних колекцій писанок у місті Володимирі як феномен орнаментальної спадщини на Волині.....	43
Анастасія ПОГОНЕЦЬ, Олександра ЛАПЧУК Вплив релігійних та політичних змін на сакральну архітектуру Волині.....	48
Дар'я ЯЦИНА Освіта в селі Зоря.....	51

ОСВІТА І НАУКА ВОЛИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Богдана АНТОНЮК	
Аплікація на заняттях гуртка юних дизайнерів.....	53
Євген БЕРНАЦЬКИЙ	
Формування творчих здібностей учнів старших класів на уроках технологій з навчального модуля «Краса та здоров'я».....	56
Анастасія БОДЯК	
Класичні методи розв'язання задач на трикутники.....	60
Віра ВАСИЛЮК	
Особливості та шляхи формування патріотичних якостей в змісті початкової освіти	63
Богдан ГНЕПА	
Розвиток пізнавальної активності учнів на уроках технологій.....	66
Віталій ГРАБОВСЬКИЙ	
Мотивація студентів у професійно-технічному навчанні: стратегії та методи впливу	68
Анастасія ГРАЛЮК	
Використання українських народних традицій та звичаїв як засобу національно-патріотичного виховання учнів на уроках «Я досліджую світ» в початковій школі...	71
Наталія ГРИНЮК	
Впровадження здоров'язберезувальних технологій в початковій школі.....	74
Анастасія ДЕМЧУК	
Використання з'єднувальних швів при створенні твору з текстильних матеріалів...	78
Валерій ЗЕЛЕНІН	
Кейси як один із видів навчальних завдань у роботі з гіперактивними дітьми під час художньої обробки деревини.....	80
Ангеліна ІВАННИКОВА, Аліна ЛЕВИЦЬКА	
Англійська мова як міст до світової танцювальної спільноти: можливості та виклики для української молоді.....	85
Олена КЛЮД	
Актуальні методи навчання в умовах воєнного стану.....	89
Ольга КРАВЧУК	
Впровадження патріотичних цінностей на уроках математики.....	93
Ярослав КУЗЬМІЧ	
Формування практичних навичок створення чат-ботів у майбутніх вчителів технологій.....	98
Богдана КУЦЕВИЧ	
Лепбук як засіб логіко-математичного розвитку дошкільнят.....	102
Дмитро КУЦІЯН	
Застосування STEM – освіти на уроках технологій.....	106

Анастасія КУШНЕРУК	
Формування життєвих компетентностей учнів початкових класів під час організації та проведення ранкових зустрічей.....	109
Володимир ЛОПОШУК	
Формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів у процесі проектно-технологічної діяльності на уроках технологій.....	112
Павло МИКИТЮК	
Контроль навчальних досягнень учнів 6 класу з предмету «Технології» при вивченні модуля «Виготовлення виробів з тонколистого металу».....	115
Ірина МУЗИКА	
Скрайбінг: спосіб зробити уроки читання в початковій школі яскравішими.....	118
Ольга НАУМЧУК	
Формування національної свідомості здобувачів освіти під час вивчення предмету «Історія: Україна і світ».....	121
Анна НИКИТЮК	
Деякі методи контролю знань учнів під час онлайн-навчання.....	124
Софія ПАНАСЮК	
Нестандартні уроки математики як засіб підвищення рівня результатів навчання молодших школярів.....	126
Віталій ПОТОЦЬКИЙ	
Особливості проектування твору в техніці текстильна аплікація.....	129
Богдан ПРИДАТКО	
Методика формування діяльнісного компоненту з технології обробки деревини на уроках технології.....	131
Неля ПРОСОВА	
Образ бабусі очима українських письменників.....	135
Катерина ПУЛАТОВА	
Теоретичний аналіз поняття емоційного інтелекту.....	139
Вікторія СЕРЕДА	
Використання старого джинсового одягу при проектуванні колекції одягу.....	143
Олена СМОЛЯР	
Спостереження в природі як метод формування логіко-математичної компетентності у дошкільників.....	145
Юлія СТУКОВА	
Розвиток креативного мислення на уроках української мови в початковій школі.....	149
Денис ТКАЧУК	
Методика формування компетентностей учнів 5-х класів в процесі проектно-технологічної діяльності.....	152
Тетяна ТОМЧУК	

Методика навчання учнів 6 класів технології виготовлення вишитих виробів на уроках трудового навчання.....	156
Вероніка ФЕДИШИН	
Нетрадиційні методи навчання у початковій школі.....	160
Роман ФОСТИК	
Мовна особистість Віктора Морозова, перекладача серії романів «Гаррі Поттер»....	163
Іванна ХАЛАН	
Вплив дитячо-батьківських відносин на тривожність дошкільника.....	167
Марія ХМИЗОВЕЦЬ	
Формування екологічної компетентності на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».....	170
Лілія ХРАНОВСЬКА	
Музика як універсальний засіб виховання дітей дошкільного віку.....	174
Олена ЦИБУЛЬСЬКА	
Нейропсихологічний вплив музики на розвиток особистості.....	178
Марія ЦЬОСЬ	
Моральні якості вихователя гуртожитку педагогічного коледжу як фундаментальна складова професійного портрету в період воєнного стану.....	182
Микола ЧУЙКО	
Способи вирішення конфліктних ситуацій серед учнів закладу професійної освіти...	184
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Оксана БЛІК	
Застосування міжпредметних зв'язків у викладанні методики навчання образотворчого мистецтва.....	188
Валентин БІЛТЮК	
Використання ІКТ у процесі викладання загальнотехнічних дисциплін.....	191
Олена ВЛАСЕНКО	
Формування спортивно-ігрової компетентності дошкільників у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти.....	194
Ольга ГНЕПА	
Формування інклюзивної компетентності майбутніх вчителів початкових класів.....	197
Людмила ДАВИДЮК, Ірина САХНО	
Формування творчої особистості студента-математика в умовах війни.....	199
Дарія ЖАВОРОНКОВА	
Стан освіти студентів ВПФК імені Агатангела Кримського під час війни.....	202

Наталія ЗІЛЮК, Лілія СУЛІМОВА,	
Документація в освітніх закладах: коротко про головне.....	204
Олена КРУЧКЕВИЧ	
Підготовка майбутніх вихователів до формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку в умовах коледжу.....	208
Оксана ПОЙДА, Віта ГАНЬ	
Специфіка виховної роботи зі студентами, які проживають в гуртожитку в умовах воєнного стану.....	212
Валентина СИДОРУК	
Механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта в умовах педагогічного фахового коледжу.....	216
Руслан ЦАЛЬ-ЦАЛЬКО	
Вивчення програмування при підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти...	221
Іванна ЦЕЗАРУК	
Інноваційні методи формування толерантності у майбутніх педагогів під час позааудиторної діяльності.....	225
Богдан ШАХРАЮК	
Педагогічне краєзнавство як засіб професійної підготовки майбутнього вчителя в умовах педагогічного коледжу.....	228
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
Олександр БІГУН	
Використання освітніх онлайн-сервісів для навчання граматики англійської мови...	232
Марія БОНДАРУК	
Штучний інтелект в освіті: партнер чи загроза.....	237
Євген БОХОНЬКО	
Ресурси системи Electude для вивчення дисципліни «Обладнання авторемонтного виробництва».....	241
Богдан ВАЩУК	
Інтеграція штучного інтелекту в навчальний процес: можливості та виклики для сучасних навчальних закладів.....	244
Роман ВІТРУК	
Роль цифрової компетентності у підготовці майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти.....	247
Мирослава ВОЙТОВИЧ	
Інноваційні методи вивчення краєзнавства.....	250
Софія ВОЙЦОВИЧ	
Використання відеоресурсів (YouTube, TED Talks) як інструменту навчання англійської мови.....	254

Дарина ДУБИЦЬКА	
Using video resources (YouTube, TED Talks) as a tool for learning English.....	256
Тетяна КАВАС	
Використання потенціалу ChatGPT на уроках «Я досліджую світ».....	258
Данило КАПЛІН	
Обґрунтування систем автоматичного комп'ютерного проектування для виготовлення об'єктів столярних виробів на уроках технологій.....	261
Артур КАРПЮК	
Проблема впровадження та застосування новітніх цифрових технологій в сучасних закладах освіти.....	266
Олеся КИСЕЛЬОВА, Марина КАМИШАН	
Шляхи використання штучного інтелекту у проєктній діяльності.....	269
Ірина КРИСЬКО	
Використання цифрових платформ Quizizz, LingoHut як допоміжних засобів для навчання англійської мови в умовах війни.....	272
Катерина КУРИЛО	
Інтерактивні та ігрові технології навчання на уроках інформатики в початкових класах.....	275
Аліна КУСИК	
Використання платформи Google Classroom під час дистанційного навчання.....	279
Софія ЛЕВЧУК, Юлія ПАТРИАРХ	
Використання неймереж студентами педагогічного коледжу: можливості та виклики.....	281
Максим ПЕТРОВЕЦЬ	
Методика використання комп'ютерних технологій на уроках виробничого навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.....	285
Максим ПОВШУК	
Гейміфікація в професійній освіті: впровадження цифрових ігор для підвищення мотивації студентів.....	289
Ольга ПОДВОРНЮК, Наталія ПОЛЩУК	
Розвиток цифрової компетентності викладачів в процесі використання Fobizz: теоретичний аспект.....	293
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОСВІТИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	
Оксана БОЧНЮК, Богдана ВОЛОСЮК	
Використання технологій для дітей з порушенням розвитку.....	298
Ольга ВІТРУК, Марія ШУМІК	
Сучасні підходи до технологічної освіти осіб з особливими потребами.....	301

Анастасія ДАВИДЮК	
Штучний інтелект як інструмент інклюзивного навчання.....	305
Олександр КОСТЮК, Олександр НАДВОРСЬКИЙ	
Організація інклюзивного навчання на уроках технологій в освітньому закладі.....	309
Ірина ФАЛОВСЬКА	
Формування правового виховання осіб з особливими потребами.....	311
Олександр ЮРИНЕЦЬ	
Організація інклюзивного навчання в закладах освіти.....	314

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Ірина АНДРОЩУК

Хмельницький національний університет

д-р пед. н., професор

Ігор АНДРОЩУК

Хмельницький національний університет

д-р пед. н., професор

Сучасні методи у підготовці майбутніх педагогів

Постановка проблеми. Нині відбуваються значні зміни у змісті, структурі та формах підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. Створення інноваційного освітнього середовища є неможливим без впровадження якісно нових підходів до професійних освітніх програм, оптимізації кадрового потенціалу, підвищення рівня наукового та методичного забезпечення освітнього процесу, а також без апробації сучасних технологій і інноваційних методик викладання. Необхідно опанувати дослідницько-експериментальні форми діяльності, що сприяють удосконаленню навчального процесу. Актуальним завданням є пошук і реалізація ефективних форм і методик організації навчання у закладах вищої освіти, починаючи з розробки та впровадження нових пріоритетних дисциплін у навчальні плани, завершуючи застосуванням інноваційних підходів до викладання. Особливо важливими є сучасні методи, адже вони створюють сприятливе освітнє середовище в університетах, сприяють розвитку творчої та дослідницької активності студентів, формують основи для подальшого формування компетентностей і програмних результатів навчання.

Залучення новітніх методів і технологій до освітнього процесу дозволяє підготувати висококваліфікованих і конкурентоспроможних педагогів, здатних успішно виконувати складні професійні, творчі та науково-дослідні завдання. Інновації виступають перспективними напрямками розвитку сучасних закладів вищої освіти, інтегруючи освітню та науково-дослідну діяльність. Це забезпечує гармонійне поєднання теорії та практики, обмін сучасними знаннями, а також підготовку майбутніх педагогів, орієнтованих на модернізацію, підвищення якості й ефективності освітнього процесу.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні дієвих сучасних методів підготовки педагогів у закладах вищої освіти.

Результати дослідження. Практика підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти слугує найкращим індикатором ефективності різних педагогічних методів, форм та прийомів. До дієвих сучасних методів належать аналіз колізій і казусів, ділові ігри з попереднім розподілом ролей студентів різних спеціальностей, «мозковий штурм», аудіовізуальний метод, методи проєктів, аналізу ситуацій, інтерв'ю, моделювання, а також

прийоми «діалогу Сократа», «дерева рішень» тощо. Навички колективної роботи та взаємодії формуються під час розв'язання завдань у малих групах, поєднанням індивідуальних і групових тренінгів. Важливу роль в освітньому процесі відіграє участь запрошених фахівців через майстер-класи та дискусії.

Серед сучасних методів навчання вирізняються проблемно-пошуковий метод, техніка «займи позицію», навчальні полігони, методи PRES-формул та публічних виступів. Особливе місце займає навчання, засноване на подіях (Event-based learning), яке набуло популярності завдяки роботам західних дослідників.

Кейс-метод (метод конкретних ситуацій) залишається ефективним підходом у вивченні дисциплін, пов'язаних із бізнесом, менеджментом та правознавством. Його ключовою перевагою є розвиток системного аналізу, здатності вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки та аргументувати власну позицію. Цей метод потребує ретельної підготовки матеріалів з боку викладача та передбачає аналіз теоретичного матеріалу, вирішення завдань і спільне обговорення результатів.

Ділові (рольові) ігри також стали невід'ємною частиною освітнього процесу. Їхня ефективність залежить від якісної підготовки, реалістичності змодельованих ситуацій і можливості студентів застосовувати здобуті знання в імітованій професійній діяльності. Ротація ролей у таких іграх допомагає учасникам оцінити власну підготовку, навички співпраці та рівень професійної компетентності.

Ігрове моделювання передбачає використання різних типів ігор – від ділових до інноваційних та рефлексивних. Вони спрямовані на розвиток мислення, зняття стресу та пошук оптимальних рішень серед альтернатив. Завдяки цьому ігри сприяють формуванню у студентів практичних навичок і творчого підходу до вирішення завдань.

Інноваційна проектна діяльність в освітньому процесі є ефективним засобом розвитку індивідуальних та пізнавальних інтересів, а також творчих здібностей студентів. Ця технологія передбачає використання презентацій, різних видів творчої роботи, таких як звіти, доповіді та реферати на професійно значущі теми. Основна мета педагогічних інновацій у цьому контексті полягає у впровадженні нового погляду на методологію освітнього процесу, залученні сучасних технологій і мультимедійних засобів, які сприяють розвитку творчого потенціалу студентів.

Методи проектно-технологічної діяльності є одними із найбільш затребуваних у педагогічній практиці завдяки своїй диференційованій, особистісно-творчій і практично орієнтованій природі. Він може мати різні напрямки, зокрема дослідницький. Важливо, що проєкт може бути запропонований як викладачем, так і самими студентами. Другий варіант вважається більш ефективним, оскільки він сприяє вихованню відповідальності та формуванню партнерських стосунків між студентами і викладачем.

Ці методи базуються на організованій, самостійній діяльності студентів, яка може здійснюватися індивідуально, у парах чи в групах, протягом визначеного часу. Проектний підхід гармонійно поєднується з груповою методикою навчання. Навчання у співпраці – це форма колективної роботи, за якої студенти працюють у малих групах (зазвичай по 3–5 осіб) для розв’язання конкретних завдань. Основна мета такого підходу – спільне створення нового знання через колективну роботу, використання попереднього досвіду та наявних знань.

Результатом роботи групи має стати нове знання чи сформульована точка зору, яка буде узгоджена всіма її членами. Кожен учасник пропонує власні ідеї, які обговорюються й аналізуються крізь призму колективного досвіду. Групова діяльність завжди обмежена в часі, а її результати зазвичай оцінюються викладачем після завершення роботи та презентації кінцевого продукту.

Не втратили свою актуальність й інтерактивні методи, які передбачають взаємодію та активну комунікацію між учасниками освітнього процесу. Основна мета цих методів – організувати освітній процес таким чином, щоб студенти брали активну участь у пізнавальній діяльності. У рамках цього підходу відбувається спільна діяльність, де кожен студент робить свій індивідуальний внесок завдяки обміну знаннями, ідеями та досвідом. Такий підхід виключає домінування однієї точки зору або одного учасника. Для реалізації цієї мети в освітньому процесі застосовуються індивідуальні, парні та групові форми роботи, проводяться творчі та дослідницькі проекти, використовуються ігрові методи, а також аналізуються різноманітні джерела інформації. У центрі інтерактивного підходу лежать активні методи, які сприяють розвитку творчих, пізнавальних і комунікативних компетенцій учнів.

Таким чином, включення сучасних методів в освітній процес підготовки майбутніх педагогів є обов’язковою умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців. Використання цих методів стимулює самостійну навчально-пізнавальну діяльність студентів, створює атмосферу мотивованого та творчого навчання, а також сприяє одночасному вирішенню навчальних, виховних і розвивальних завдань.

Здоров'язбережувальні ідеї Г. Сковороди у професійній підготовці майбутніх учителів

Постановка проблеми. Збереження і зміцнення здоров'я молоді є пріоритетними завданнями сучасної освіти. На наш погляд, у сучасному контексті питання здоров'я особистості крізь призму національної концепції освіти яскраво виражає творча спадщина українського філософа Григорія Сковороди (1722–1794). ООН включила його ім'я до списку найвидатніших мислителів світу. Він був відомим філософом і письменником. Його доробок посідає особливе місце в історії української педагогічної думки, а авторитет цієї непересічної особистості та видатного педагога є безмежним [2, 14]. Філософсько-антропологічні ідеї Сковороди не лише актуальні для України сьогодні, але й резонують з українською ідентичністю та національною самосвідомістю. Незважаючи на трагічні події війни, українці не втратили ні свободи, ні щастя в тому розумінні, як його визначав Сковорода [1, 5].

Аналіз досліджень. Наукові публікації, в яких розгортається означена проблема, присвячені здебільшого таким аспектам дослідження: Т. Андреева – сутність екології людини в творчості Г. Сковороди; Л. Кравчук, С. Бондаренко, Т. Кадобний – здоров'язберігаючі ідеї філософії Г. Сковороди; І. Прокопенко – удосконалення освіти, виховання здорової особистості, спираючись на ідеї Г. Сковороди; С. Марчук, І. Ковальчук, І. Чемерис – шляхи зміцнення тілесного та духовного здоров'я людини за матеріалами листів Г. Сковороди до М. Ковалинського; Р. Поліщук – аспекти фізичного здоров'я у педагогіці Г. Сковороди та ін. Проте серед проаналізованих наукових розвідок відсутні спеціальні дослідження, які б окреслювали цілісно погляди Г. Сковороди на здоров'я людини та їх творче використання у професійній підготовці майбутніх учителів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати ідеї здоров'язбережувальної освіти в філософсько-педагогічній спадщині Г. Сковороди та з'ясувати можливості їх використання у професійній підготовці здобувачів фахової передвищої освіти.

Результати дослідження. Сучасники, які знали Григорія Савича особисто, залишили по собі характеристики, що вирізняють його «творчу лабораторію». Він спав лише чотири години на добу. Вставав удосвіта і гуляв на свіжому повітрі. Був веселої вдачі, бадьорий, життєрадісний, стриманий, сердечний, всім задоволений, добрий і уважний співрозмовник, умів з усього робити корисні висновки [2, 15].

У листі до Ковалинського Сковорода писав: «Бажаю тобі такого ж здоров'я, яке маю сам» [3, 1155]. Григорій Сковорода був відомий своїм аскетизмом, подорожував босоніж, спав під відкритим небом, сповідував козацьку фізичну культуру та спартанський спосіб життя.

У ході науково-дослідницької роботи реалізовано положення здорової педагогіки Г. Сковороди під час освітнього процесу в умовах закладу фахової передвищої освіти. Розглянемо можливості освітнього компонента «Історія освіти» для реалізації ідей здоров'язбережувальної освіти Г. Сковороди при підготовці майбутніх учителів. На нашу думку, у здобувачів фахової передвищої освіти формується історико-педагогічна компетентність загалом і здоров'язбережувальна зокрема. У табл. 1 подано шляхи реалізації здоров'язбережувальної педагогіки Сковороди при формуванні історико-педагогічної компетентності.

Таблиця 1

**Вивчення ідей здоров'язбережувальної освіти Г. Сковороди
засобами освітнього компонента «Історія освіти»**

Тема	Вид навчального заняття / зміст матеріалу	Положення здоров'язбережувальної освіти Г. Сковороди
Особливості розвитку освіти і педагогічної думки України у XVIII – XIX ст.	Лекція. Питання: розвиток української педагогічної думки	Висвітлення життєпису Григорія Сковороди як прикладу організованого здорового способу життя
Розвиток національної освіти і виховання в період Українського ренесансу та Просвітництва	Практичне заняття. Питання: козацтво – унікальне явище в українській і світовій історії; школа та освіта в Запорізькій Січі; фізичне і психофізичне виховання козацької молоді. Педагогічні погляди і діяльність Г. Сковороди	Крізь призму козацької педагогіки розгляд валеологічних ідей Г. Сковороди як представника козацького роду; мандрівний спосіб життя філософа як чинник гартування тіла і духу; європейські та національні здоров'я-збережувальні традиції Сковороди
Г. Сковорода «Вдячний Єродій», «Убогий жайворонок».	Самостійна робота студентів: робота з першоджерелами.	З'ясування актуальних завдань змісту родинного виховання, значення здоров'я батьків для народження дитини, виховання здорових дітей на основі вивчення та аналізу притч Сковороди.

Таким чином, опановуючи історію педагогіки, здобувачі освіти вивчають, аналізують ідеї здоров'язбережувальної освіти Григорія Сковороди.

Важливе місце у формуванні фахових компетентностей відіграють навчальні дисципліни «Педагогіка», «Основи педагогічної майстерності, професійний імідж вчителя», «Основи науково-педагогічних досліджень та академічного письма». Під час лекцій, практичних та семінарських занять, виконання самостійних робіт, написання курсових досліджень з педагогіки здобувачі фахової передвищої освіти студіюють творчу спадщину Г. Сковороди, ознайомлюються із його філософсько-педагогічними ідеями, думками про здоров'я людини.

Викладачі циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик Луцького педагогічного фахового коледжу в освітньому процесі використовують творчу спадщину Григорія Сковороди у вихованні гуманної та здорової особистості здобувача фахової передвищої освіти. Ідеї здоров'язбережувальної освіти мандрівного філософа суголосні сучасним принципам життєтворчості особистості. Учення Г. Сковороди («пізнай самого себе») найповніше відбиває суть особистісно зорієнтованого виховання. За Сковородою, кожна людина – окремий світ, а отже неповторна індивідуальність. Від пізнання себе лежить шлях до пізнання всього сушого, до шукання щастя людини. На думку філософа, людське щастя залежить від пізнання духовного світу і формування морально-етичних засад – миру, добра, правди, честі, справедливості та інших чеснот, які є основоположними для життя і діяльності «істинної людини».

При вивченні освітнього компонента «Педагогіка» студенти досліджують погляди Г. Сковороди щодо успішного сімейного виховання і формують ефективні його умови: благо породити; зберегти молоді здоров'я; навчити вдячності. Ці умови вповні реалізуються лише в тісному співробітництві школи і сім'ї, відродженні кращих національних традицій родинного виховання. В умовах сучасного технологічного суспільства особливо важливо засіяти в душі батьків і майбутніх батьків (нині здобувачів освіти) зерна мудрості Г. Сковороди: добродійне, цнотливе життя обов'язкове для батьків ще до появи дитини, здоровий фізичний догляд і серце, звернене до Бога і переповнене почуттям не заздрості, а вдячності.

У процесі професійної підготовки важливо формувати у здобувачів освіти поняття про дружбу як основу педагогічної діяльності, де вчитель виступає другом, радником для учня в умовах Нової української школи. Про сутність дружби студенти дізнаються з листа Г. Сковороди до М. Ковалинського: «Для досконалої і правдивої дружби, яка єдина полегшує життєві прикрощі і оживляє людей, потрібні не тільки відмінні чесноти і схожість душі, але й заняття» [3, 1067]. У 27-му листі мудрець зізнається: «Я належу до людей, які цінують своїх друзів, які ставлять їх понад усе, які вважають їх найкращою прикрасою свого життя».

Вивчаючи тему «Моральне виховання особистості» в педагогіці, доцільно поміркувати зі студентами над філософським розумінням дружби, яке Г. Сковорода шукає у Плутарха: «Як монети, так і друзів треба пробувати, перш ніж вони стануть потрібними», «Друзі не повинні бути неприємними чи грубими», «Дружба супроводжує життя і не тільки збільшує радість і привабливість його світлих сторін, але й полегшує страждання», «Бог додав дружбу до життя і зробив все радісним, приємним і милим, коли друзі поруч і радіють разом» [3, 1085]. Г. Сковорода застерігає, що немає нічого небезпечнішого за підступного ворога, але немає нічого отруйнішого за фальшивого друга». Сам філософ, «замучений багатьма ворогами», робить висновок: «О, коли б я мав тоді радника!» [3, 1086].

На нашу думку, бажано проаналізувати та обговорити зі студентами методи збереження та зміни фізичного і психічного здоров'я молоді, які Г. Сковорода наводить у листі до Ковалинського: «У весняні дні менше спи і їж холодну їжу»; «Ліки – бути бадьорим та енергійним. Однак, матір'ю всього є поміркованість. Помірність означає не тільки помірне холодне пиття, але й таку ж їжу» [3, 1125]; «Знаходьте час і обов'язково кидайте що-небудь у свою душу щодня, щодня, потроху, щоб [душа] живилася, росла і не була пригнічена» [3, 1064]; «Пам'ятай, що ти – Божий храм. Бережи своє тіло в чистоті. А передусім бережи свою душу. Якщо будеш обережним, то збережеш. Залишайся тверезим, і ти будеш пильним. Якщо будеш молитися і уникати нестриманості, то будеш» [3, 1140]; «Вгамуй і приборкай пристрасті душі твоєї і звикай до їхнього панування тепер» [3, 1142]; «Будь обережним, з ким говориш і з ким спілкуєшся» [3, 1117]; «Агов, послухай! Бережи своє здоров'я, чого ти прямо з-за столу йдеш на [навчання]» [3, 1164]; «Подумай повільно і виріши один раз. Поспішай повільно. Вчися бути сильним. Ох, як би я хотів дати тобі якусь рятівну пораду» [3, 1170].

Висновки. Таким чином, у професійно-педагогічній підготовці фахових молодших бакалаврів важливим є пізнавальний, виховний, дидактичний потенціал творчого використання здоров'язбережувальних ідей Г. Сковороди при вивченні освітніх компонентів педагогічного спрямування. В умовах війни поняття «сковородинської» свободи постає у незламності духу Українського народу, української нації. Національно-патріотичний аспект творчості Г. Сковороди передбачає виховання воїна-патріота – мужнього, сильного та здорового. Наш науковий пошук зроблений задля теоретичного обґрунтування ідей здоров'язбережувальної освіти в філософсько-педагогічній спадщині Г. Сковороди та з'ясування можливостей їх використання у професійній підготовці здобувачів фахової передвищої освіти.

Список використаних джерел

1. Мельник В. П., Луц-Пурій У. І. Філософсько-антропологічна концепція Г. Сковороди та сучасне українське суспільство в реаліях російсько-української війни. *Григорій Сковорода у сучасному багатовимірному світі : зб. тез VIII Міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 16 листопада 2022 р.) / за ред. В. П. Мельника. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. С. 5–6.
2. Прокопенко І. Г. С. Сковорода і українська освіта: вчора, сьогодні, завтра. *Новий Колегіум*. 2019. № 4. С. 12–20.
3. Сковорода Г. С. Повна академічна збірка творів / за ред. Л. Ушкалова. 2-ге вид., стер. Харків: Видавець Савчук О. О., 2016. 1400 с.

Василь ЦЬОСЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Формування графічної компетентності у здобувачів освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта (Цифрові технології)»

Постановка проблеми. Формування графічної компетентності фахових молодших бакалаврів спеціальності «Професійна освіта (Цифрові технології)» у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради визначається змістом професійної дисципліни Інженерна комп'ютерна графіка, яка передбачає сім кредитів та вивчається на третьому та четвертому курсі.

Графічна компетентність – це здатність здобувача освіти до діяльності, що базується на графічних знаннях, уміннях та навичках, розумових здібностях (критичне, образно-графічне, технічне, творче мислення), комунікативних, методологічних здібностях, самостійності, позитивному ставленні до професії та ін. [1].

Формування даної компетентності ускладнюється тим, що фактично в школах не вивчається загальноосвітній предмет «креслення».

Важливою складовою технологічної підготовки здобувачів освіти є знання ними основ графічної грамоти.

Аналіз дослідження. Інженерна графіка – практична дисципліна, опанування якою спрямоване на володіння здобувачами освіти системою знань та вмінь, необхідних інженеру будь-якої спеціальності для подання технічних ідей за допомогою креслеників, а саме: вміння моделювати тривимірні об'єкти на площині; розв'язувати задачі синтезу, аналізу та обробки плоских зображень; розробляти та оформлювати конструкторську документацію за допомогою сучасних графічних систем [2]. Питання, пов'язані з методикою формування знань і вмінь з інженерної графіки відображені в наукових працях О. Джеджули, В. Забронського, В. Михайленко, В. Сидоренка, Н. Сиротенко, Д. Тхоржевського, дисертаційних роботах Л. Грищенко, М. Козяра, Г. Райковської, Р. Чепка, З. Шаповал, Н. Щетини, М. Юсупової та інших. Використання електронних засобів навчання в поєднанні з традиційними методиками досліджували такі науковці: В. Биков, О. Веренич, А. Верлань, О. Гороховський, В. Грищенко, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Ю. Жук, В. Колос, С. Кудрявцева, В. Кухаренко, Н. Морзе, Ю. Триус та ін. [3].

Дане питання було обговорене в жовтні 2024 року на VI Крайовому форумі освітян «Освіта – енергія майбутнього» на секції «Професійна освіта: трансформація та виклики в умовах воєнного стану». Професор Р. Горбатюк декілька раз наголосив на актуальності питання графічної підготовки в закладах освіти. Запропонував провести на цю тему окремий науковий захід в стінах Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради.

Мета дослідження – визначення причин знецінення важливості графічної грамоти в закладах середньої освіти та визначення шляхів успішного формування графічної компетентності у фахових молодших бакалаврів спеціальності «Професійна освіта (Цифрові технології)» у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради.

Результати дослідження. Згідно додатку до листа МОН від 30.08.2024 1.1/15776-24 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році слово «креслення» зустрічається лише один раз як один із десяти обов'язково-вибіркових модулів [5].

Тому і не дивно, чому зі школи графічна підготовка здобувачів освіти на такому низькому рівні. Тобто в коледжі потрібно починати вивчати дисципліну «Інженерна комп'ютерна графіка» з азів графічної підготовки.

Згідно Закону України «Про фахову передвищу освіту» [6], заклад фахової передвищої освіти має право самостійно ухвалювати рішення з будь-яких питань у межах своєї автономії, визначеної законодавством та установчими документами, зокрема з питань, не врегульованих законодавством.

Тому фактично викладач самостійно формує зміст програми навчальної дисципліни. Ми вважаємо, що при вивченні дисципліни «Інженерна комп'ютерна графіка» має бути вивчення дво- і тривимірної системи автоматизованого проектування і креслення AutoCAD – розроблена компанією Autodesk.

Ми у коледжі категорично відмовилися від додатків країни агресора, в тому числі від КОМПАС-3D. Також з моральних та етичних причин здобувачі освіти та викладачі принципово не використовують русифікатори. Ми зупинилися на AutoCad в англійській версії. Англійський інтерфейс вимагає від викладача знання іноземної мови.

AutoCAD і AutoCAD LT підтримують англійську, німецьку, французьку, італійську, іспанську, японську, корейську, китайську спрощену, китайський традиційну, російську, чеську, польську, угорську, бразильську португальську, данську, голландську, шведську, фінську, норвезьку і в'єтнамську мови. Рівень локалізації варіюється від повної адаптації, до перекладу тільки довідкової документації.

Станом на вересень 2024 року відсутня українська локалізація будь-якої версії AutoCAD.

Тематику ми підібрали, згідно напрацювань попередніх років. Теми інтегрували під додаток AutoCad.

Згідно положення «Про організацію освітнього процесу у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського у період воєнного стану», під час очного періоду навчання групи викладач зобов'язаний забезпечити можливість формування обов'язкових результатів навчання й тих здобувачів освіти, що обрали дистанційний формат на постійній основі: вести відео (аудіо) трансляцію заняття, розміщувати відеозаписи занять власних або інших педагогів, викладати завдання на корпоративному ресурсі, утвореному коледжем на платформі Classroom від Google тощо.

Навчальні заняття у дистанційний період проводяться одночасно як в синхронному так і в асинхронному режимах. З метою оптимальної реалізації освітніх цілей, дотримання вимог Санітарного регламенту МОЗ України викладачам доцільно чергувати синхронний та асинхронний режими онлайннавчання в межах одного заняття. Організація освітнього процесу має забезпечувати регулярну та змістовну взаємодію суб'єктів дистанційного навчання, з використанням форм індивідуальної та колективної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, а також здійснення ними самоконтролю під час навчання.

Тобто паралельно з очними формами навчання, всі матеріали виставляють дистанційно на корпоративній платформі Google Workspace. Створений відповідний курс «Інженерна графіка»:

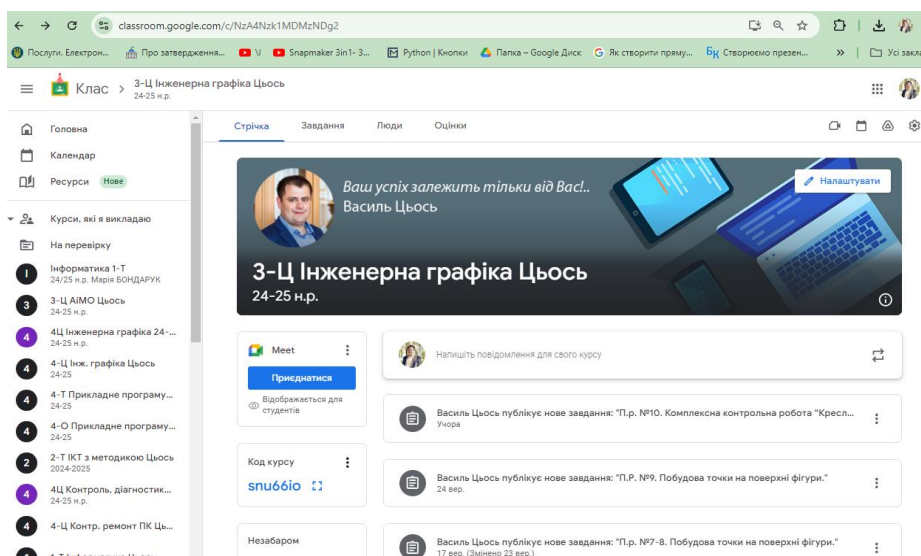

Рисунок 1. Курс «Інженерна графіка» в Classroom

В дистанційному курсі з інженерної графіки організовані наступні форми навчальної роботи студентів. Систематична робота з електронним підручником (робота з конспектом лекцій, використання семантичного конспекту до кожної теми, методичні матеріали в навігаторі навчальної дисципліни курсу, посилання на додаткову літературу).

Навчальні матеріали дистанційних курсів складаються з інформаційного, контрольного та підсумково-атестаційного блоків [4]. Весь матеріал розділено на інформаційні модулі,

кожен з яких подано за наступною структурою: теоретичні відомості, комплект практичних задач з прикладами покрокового розв'язування, широкий спектр довідкового матеріалу, тести для самоперевірки. Теоретичний матеріал містить в собі основні поняття і положення інженерної графіки.

Для навчання в коледжі ми можемо використовувати весь спектр додатків Teaching and Learning Upgrade – додаткові інструменти для організації навчального процесу, що розширюють можливості версій Education Fundamentals та Education Standard.

Висновки. Графічні компетентності набуті в процесі навчання сприяють постійному удосконаленню знань, умінь та навичок; вільному розвитку в інформаційному суспільстві; вмінні здобувати, аналізувати й систематизувати інформацію; проектувати і корегувати свою діяльність, що значною мірою визначає якість підготовки майбутніх інженерів. Використання дистанційного курсу надає студенту додаткові можливості для роботи над навчальним матеріалом. В даному аспекті дистанційний курс можна розглядати як засіб підвищення ефективності набуття студентами графічних знань і вмінь.

Основні умови успішного формування графічної компетентності з інженерної графіки є: досвід педагога, іншомовна компетентність, ретельна підготовка до занять: інструкційна картка, приклад роботи, демонстрація виконання (історія успіху), відео інструкція, використання платформи дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Голянд І. Графічні знання і графічна компетентність у професійній освіті. *Молодь і ринок*. 2012. № 6. С. 59–62.
2. Слободянюк О. В., Мокін В. Б., Мокін Б. І. Формування вмінь з інженерної та комп'ютерної графіки в умовах дистанційного навчання : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2016. 208 с.
3. Хом'юк І. В., Петрук В. А., Голук О. А., Хом'юк В. В. Інноваційні технології в освітньому процесі : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2020. 88 с. ISBN 978-966-641-807-7.
4. Слободянюк О. В., Скорюкова Я. Г., Марков С. М. Особливості дистанційного курсу з інженерної графіки в системі JetIQ. *Матеріали V міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців»*, Вінниця, 25–26 березня 2021 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/itpf/2021/paper/view/12978> (дата звернення: 25.09.2024).
5. Лист МОН від 30.08.2024 1.1/15776-24 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf> (дата звернення: 25.09.2024).

6. ЗУ «Про фахову передвищу освіту». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 26.09.2024).

Микола НАГІРНИЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
к.і.н., доцент, викладач*

Результати ЗНО/НМТ з історії України на Волині: тенденції та перспективи

Постановка проблеми. Одним із показників успішного засвоєння матеріалу є результати підсумкового контролю з тієї чи іншої дисципліни. До таких результатів до 2021 р. ми можемо зарахувати здачу ЗНО, а з 2022 р. – НМТ. Одним із найважливіших шкільних предметів МОН України вважає «Історію України», яка безперервно присутня у переліку дисциплін від часу запровадження ЗНО у 2008 р.

Аналіз досліджень. Аналіз результатів ЗНО/НМТ з історії у Волинській області не був у полі зору дослідників. Автори окремих робіт (О.Хомич [8], А.Корнейко, Р.Кутовий [4; 5]) якщо і якщо і торкалися цієї проблеми, то узагальнено (без наголосу на історії України); до того ж, вони оцінювали період другої половини 2010-х років. Тож наша розвідка має самостійний характер і покликана доповнити вже наявні знання з окреслених питань.

Метою дослідження є аналіз результатів здачі ЗНО/НМТ з «Історії України» випускниками шкіл / студентами / абітурієнтами ЗВО упродовж останніх п'яти років – з 2019 по 2024 рр. Завданнями роботи є виявлення закономірностей у цих результатах та спроби їх пояснення з огляду на фактори, що могли вплинути на ті чи інші показники.

Основними джерелами з цього питання стали звіти УЦОЯО та його регіональних представництв про результати проведення ЗНО/НМТ.

Оскільки упродовж аналізованого періоду таблиць звітів для ЗНО та НМТ відрізняються між собою, ми звели окремі показники разом для кращого узагальнення.

Результати дослідження. На ЗНО-2019 кількість зареєстрованих учасників склала 8067 (у тому числі для зарахування як оцінки за ДПА). З них отримало позитивні бали / подолало поріг – 6591 (решта не з'явилося, не подолало мінімальний поріг, або їхні роботи було анульовано). Це склало 81,7 % від зареєстрованих, що є досить високим показником. Середній бал з дисципліни становив 136,1 [6].

Наступного року на ЗНО-2020 з історії зареєструвалося 8920 учасників (у тому числі й для зарахування як оцінки за ДПА), що є співмірним із показником попереднього року. З них з'явилося, подолало поріг та отримало позитивні бали 4970 осіб, що склало 55,7 % від зареєстрованих. Такий низький показник можна пояснити епідемією коронавірусу, переходом

на дистанційне навчання (з усіма його недоліками на початковому етапі застосування) та навіть боязню іти на тестування в умовах пандемії. При цьому середній бал з історії склав 135,3 [7].

На ЗНО-2021 з історії зареєструвалося вже аж 10667 осіб, що суттєво більше, ніж у попередні роки. Проте подолало поріг лише – 5754 учасники (решта не з'явилося, не подолало мінімальний поріг, або їхні роботи було анульовано). Це склало лише 53,9 % від зареєстрованих. Низький показник складно пояснити чимось іншим, окрім пандемії і, як наслідок, зниженням ефективності підготовки до здачі ЗНО в умовах дистанційного навчання. Водночас дещо зріс середній бал з історії – 138 [7].

Наступний рік приніс суттєві зміни в аналізовані нами показники. Так, на НМТ-2022 кількість зареєстрованих учасників склала лише 7728 осіб (падіння на понад 27 % відносно попереднього року) [1]. Зрозуміло, що на цей показник суттєво вплинуло повномасштабне вторгнення та виїзд багатьох потенційних учасників тестування за кордон.

При цьому подолали поріг та отримали позитивні бали 7138, що склало 92,4 % від зареєстрованих. При цьому середній бал склав 153,2, що суттєво вище за попередні показники [3]. Такі високі показники можна пояснити запровадженням нової форми тестування у форматі онлайн та зниженням контролю щодо учасників тестування.

Новий 2023 рік приніс певні зміни в аналізовані нами показники. Продовжилась тенденція зменшення кількості учасників, зареєстрованих на тестування – 6500 осіб. При цьому подолали та поріг та отримали позитивні бали 6130 учасників, що склало 94,3 % від зареєстрованих. Набраний середній бал продовжив знижуватися та становив 143,2 [2].

Для здачі НМТ-2024 з історії зареєструвалося рекордні 12380 учасників. Збільшення кількості учасників НМТ можна пояснити змінами до Закону про мобілізаційну підготовку та мобілізацію, якими знижувався мобілізаційний вік із 27 до 25 років, водночас підтверджувалась можливість отримання відстрочки для студентів. Деяке здивування при цьому викликає відсоток тих, хто подолав мінімальний поріг – 90,9 % від зареєстрованих (це 11259 учасників) [6]. Масовий наплив учасників, котрі часто закінчили школу давніше, дещо знизив показники успішної здачі НМТ порівняно з попереднім роком. Однак вони все таки залишилися високими. А середній бал з історії дещо підріс відносно 2023 року – 144,2 [7].

Висновки. Таким чином, аналіз показників здачі ЗНО/НМТ упродовж останніх років (2019–24) засвідчує кілька суттєвих тенденцій. Насамперед, звернемо увагу на зниження кількості учасників тестування у перші роки пандемії коронавірусу, натомість повномасштабна війна, що триває і досі, та пільги для здобувачів освіти у плані відстрочки від мобілізації спричинили збільшення тих, хто здає НМТ. У роки пандемії показник тих, хто з'явився на тестування та успішно його склали, заледве перевищував 50 %, натомість із запровадженням НМТ і єдиного дня для здачі усіх предметів показало зростання цієї цифри

до понад 90 %. Навряд чи це можна пояснити якісним стрибком у підготовці учасників – швидше, змінами особливостей здачі тестування та збільшенням можливостей списувати відповіді. Показники середнього балу, які зросли після початку повномасштабного вторгнення, теж підтверджують дане припущення. Тому, якщо війна триватиме, а структура та порядок здачі НМТ не зазнає суттєвих змін, можна припустити подальші високі показники кількості зареєстрованих учасників НМТ і при цьому відносно вищі)у порівнянні з періодом до 2022 року) результати здачі тестування за середнім балом.

Список використаних джерел

1. Звіт про проведення національного мультипредметного тесту у Волинській області у 2022 році. Луцьк: Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2022. 35 с. URL: <http://vippo.org.ua/files/news/00/00/36/84/--2022----1670934053949170.pdf> (дата звернення 28.12.2024)
2. Звіт про проведення національного мультипредметного тесту у Волинській області у 2023 році. Луцьк: Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2023. 44 с. URL: <http://vippo.org.ua/files/zno/--2023-1699883229339965.pdf> (дата звернення 29.12.2024)
3. Звіт про результати національного мультипредметного тесту у 2022 році. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Zvit_NMT_2022.pdf (дата звернення 27.12.2024)
4. Корнейко А. О., Кутовий Р. С. Організація та проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти у Волинській області у 2018 році. *Педагогічний пошук*. 2018. № 4 (96). С. 49–54.
5. Корнейко А. О., Кутовий Р. С. Про проведення у Волинській області ЗНО – 2017: інформація та аналітика. *Педагогічний пошук*. 2017. № 4 (96). С. 37–38.
6. УЦОЯО. Офіційні звіти. URL: <https://testportal.gov.ua/ofzvit/> (дата звернення 30.12.2024)
7. OpenData. Статистичні дані НМТ/основної сесії ЗНО. URL: <https://zno.testportal.com.ua/opendata> (дата звернення 28.12.2024)
8. Хомич О.С. Аналіз результатів ЗНО як складова системи моніторингу якості освіти. *Педагогічний пошук*. 2016. № 3 (91). С. 50–52.

Орися ЮРИНЕЦЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Використання Genially на уроках англійської мови

Постановка проблеми. Сучасна освіта стикається з викликом адаптації навчального процесу до потреб покоління, яке виросло в епоху цифрових технологій. Традиційні методи навчання часто не відповідають очікуванням учнів, оскільки вони не забезпечують достатньої інтерактивності та залученості. Це особливо актуально для вивчення іноземних мов, де розвиток комунікативних навичок потребує більшої динаміки та візуальної підтримки. Таким чином, виникає потреба у впровадженні інноваційних інструментів, таких як Genially, які можуть створити новий рівень взаємодії та мотивації учнів.

Мета дослідження: аналіз основних переваг і практичних підходів до використання платформи Genially на уроках англійської мови.

Результати дослідження. Genially надає широкий спектр функцій, які роблять його корисним для викладання англійської мови. Цей інструмент дозволяє створювати інтерактивні презентації, навчальні ігри, візуалізувати інформацію за допомогою інфографіки чи таймлайнів і навіть організувати співпрацю учнів у реальному часі. Використовуючи функції платформи, вчителі можуть створювати активності на розвиток чотирьох основних мовленнєвих навичок: читання, письма, говоріння та слухання. Крім того, інтеграція анімацій, гіперпосилань, відео й інших елементів дозволяє зробити навчальний процес динамічним і мотивуючим [1].

Однією з ключових переваг Genially є можливість створення ігор. Наприклад, настільні ігри допомагають здобувачам освіти відпрацьовувати лексику чи граматику в інтерактивній формі. Ігри з ефектом гумки дозволяють приховувати та відкривати ключові елементи, що сприяє активному залученню до процесу навчання. Меморі гейм, добль і знайти пару є корисними для розвитку пам'яті, уваги та асоціативного мислення (див. рис. 2). Хрестиконулики та лабіринт додають елемент змагання, стимулюючи командну роботу (див. рис. 1). Гра з інтерактивним ліхтариком дозволяє знаходити приховані слова чи зображення, а пазли допомагають закріплювати вивчений матеріал у веселій формі.

Genially надає можливість ефективно розвивати навички читання, письма, говоріння та слухання завдяки інтерактивному контенту та візуально привабливим активностям. Під час роботи з текстами здобувачі освіти можуть читати інтерактивні матеріали з гіперпосиланнями, виконувати завдання на перевірку розуміння тексту та використовувати ефект гумки для

приховування й відкривання ключових слів. Лабіринти та хрестики-нулики дозволяють об'єднувати читання з грою, створюючи захопливий досвід.

Рисунок 1. Гра «Лабіринт скарбів»

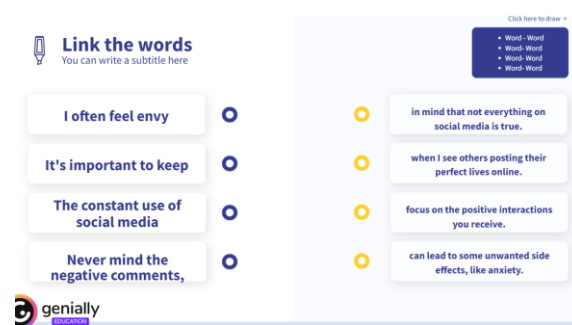

Рисунок 2. Гра «Знайди пару»

Для розвитку письма можна використовувати шаблони, які допомагають створювати есе чи розповіді. Здобувачі освіти можуть самостійно створювати інтерактивні історії, додаючи текстові та графічні елементи. Добль і знайти пару сприяють формуванню правильних словосполучень, які використовуються у письмових завданнях. Такий підхід не лише розвиває креативність, а й робить процес навчання цікавим.

Говоріння вдосконалюється завдяки інтерактивним іграм і коміксам. Наприклад, учні можуть створювати репліки у вигляді діалогу в інтерактивних коміксах або обговорювати знайдені зображення під час гри з ліхтариком. Настільні ігри, у яких кожна клітинка містить завдання на обговорення теми, сприяють розвитку спонтанного мовлення та вміння формулювати думки [3].

Для вдосконалення навичок слухання Genially пропонує інтеграцію аудіо- та відеофайлів. Здобувачі освіти можуть прослуховувати текст і виконувати завдання на його розуміння, співвідносити почуті фрази з відповідними картинками чи текстами. Використання відео зі стоп-кадрами дозволяє учням передбачати розвиток подій і обговорювати їх, що розвиває критичне мислення [2].

Використання Genially на уроках англійської мови значно підвищує мотивацію здобувачів освіти завдяки інтерактивному та візуально привабливому контенту. Платформа дозволяє індивідуалізувати навчання, створюючи матеріали, що відповідають рівню знань і інтересам учнів. Genially сприяє розвитку цифрової грамотності, адже учні вчаться працювати з сучасними технологіями. Завдяки універсальності цього інструмента його можна застосовувати як у початковій, так і у старшій школі. Використання Genially на уроках англійської мови сприяє розвитку всіх мовленнєвих навичок:

- Читання: інтерактивні тексти, ефект гумки, ігри (лабіринти, хрестики-нулики).
- Письмо: шаблони для есе, інтерактивні завдання (добль, знайди пару).
- Говоріння: настільні ігри, інтерактивні комікси, завдання на опис.
- Слухання: аудіо- та відеофайли, завдання на співвіднесення, відео зі стоп-кадрами.

Висновок. Genially є потужним інструментом для інтеграції інтерактивних технологій у навчальний процес. Використання цієї платформи сприяє розвитку всіх мовленнєвих навичок здобувачів освіти, підвищенню їхньої мотивації та формуванню позитивного ставлення до навчання. Застосування Genially дозволяє вчителям створювати динамічний і цікавий навчальний контент, що відповідає вимогам сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Genially. About us. URL: <https://www.genially.com/en/about-us/> (дата звернення: 11.12.2024)
2. Larios, P. Interactive learning: Why teachers are switching to. URL: <https://www.edtechreview.in/news/interactive-learning-with-genially/> (дата звернення: 11.12.2024)
3. Smith, J. Enhancing English Lessons with Digital Tools. TESOL Quarterly. 2020. Vol. 54, Issue 2. P. 345-359.

Каріна ДЯЧИШИНА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи З-Г*

Науковий керівник:

Ольга ПАВЛУСЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Motivating Students to Learn English in Times of War and Displacement

Problem statement. The War and the Displacement of Ukrainians is a very important topic. Military conflict has a strong influence on the mental state of people, including children. The instability, stress and fear are increasingly visible and reflected in children's learning performance.

When learning English in such a challenging situation, it is difficult to adapt quickly to a new language environment, so students encounter many problems. Lack of English language skills makes it difficult to access information and communicate with students and teachers. In addition, many of them have experienced traumatic events, so there is a need to develop new methods for learning English.

And as a result, the question becomes: how can we increase students' motivation to learn English in the situation of War and Displacement?

After all, motivation is considered to be one of the key factors influencing success in learning a foreign language [3].

Research analysis. There is a lot of research on learning English in the context of war and displacement. When studying information resources, we can distinguish two types of motivation: **external and internal** [2].

External motivation is a forced migration during the war. In this case, it is necessary to have a conversation that can help students to tune in to language learning, for example, that language learning is important for getting an education abroad.

Internal motivation is the student's understanding that learning a foreign language is important. Teachers can only help them and encourage them to become more interested.

Other important things are to show students:

- 1) the benefits of the learning environment;
- 2) interesting ways to learn English;
- 3) what goals can be set and achieved with the help of a foreign language.

Some research focuses on addressing traumas that prevent students from learning, while others focus on the effective use of teaching methods. However, it is important to study the problem from both sides.

The purpose of the study is to explore how teachers can motivate students to learn English during wartime, help them avoid traumatic memories and engage them in different ways to learn.

Research results. Creating motivation means that learning should not be abstract, detached from life; it should include elements of future professional activity, explain and show the need and possibility, as well as the prospects of learning a foreign language [3].

The main benefits that motivate students to learn English are:

- understanding the importance in later life;
- being able to explain what we need and get information in any other country;
- learning a language to distract from current events in the country.

According to the ancient Greek philosopher Plutarch, 'motivation is the most important factor in learning English. A student is not a bowl to be filled, but a lamp to be lit' (Plutarch).

We often blame children, their parents, and society for students' low motivation, but we forget that it is the teacher's job to motivate them [3].

To motivate students with these benefits, teachers can:

1. Remove the fear of speaking. You need to respect students' opinions and become a teacher who makes them feel comfortable making mistakes when speaking English. It is important not only to know the grammar but also to develop speaking skills, as they give more opportunities.

2. Create a comfortable environment. Take into account the preferences of students, the programmes they want to study and the time available for communication.

3. Choose topics that are interesting to students. If you are working with children who are internally displaced, you can talk about their life in the previous city or what their plans are for the

future. However, you also need to understand that you are working with children who may be traumatised, so you need to be careful here.

4. Use technology and interesting methods. Create online groups for individual students who have been displaced, giving them the opportunity not only to study together, but also to communicate with each other about their achievements or share experiences. By using English to communicate with each other, students will be able to broaden the vocabulary they currently need.

Teachers can also use a variety of approaches to motivate students to learn English:

- Using interactive games, quizzes, online group tasks, creative projects and contests or competitions;

By using innovative technologies and providing access to online resources [1], students have the opportunity to learn in an interesting way and at a convenient time. Also, if these are group projects, it does not exclude children from social life and gives them a chance to find new friends with the same interests [2].

- Encouraging students to communicate through speaking dialogues, debates, role-playing games, etc;

This is one way of establishing communication between students and an opportunity to show their vocabulary skills.

- Awarding various certificates or prizes [2];

This is an important technique for everyone, because a great motivation is to be rewarded for your achievements.

- Creating an imaginary trip to another city using films;

Since many students are forced to migrate to other countries, the way to create an imaginary journey while learning is interesting, so that students can explore and compare learning through play and in real life.

- Reading short stories and acting them out (paraphrasing, changing the ending of the story);

This approach helps to develop critical thinking even while learning English.

- Individual approach, choosing topics of interest to students;

It is important to make learning interesting, and teachers can help prepare for this by talking to students about what they would like to talk about in the next class.

- Creating a positive atmosphere and practising English in real-life situations;

Finding speakers and organising conferences in English to develop speaking skills. After all, if you have the opportunity to communicate with native speakers [1], it is a cool experience and an opportunity to overcome the fear of speaking and be able to adapt to any conditions.

Among the previous methods, the most popular are the use of gadgets and the use of language in real-life situations.

Conclusions. Learning English during a period of war and displacement is a challenging task, but it is possible to create a supportive environment through the joint efforts of teachers, parents and psychologists. Appropriate teaching methods, communication and the use of digital technologies can help. English is an important instrument for adaptation to new conditions, self-realisation and personal development. However, a significant contribution to making learning English easy and realistic is made by teachers, who must find the approach that will motivate students to learn English, even in difficult conditions.

References

1. Innovative Strategies for Learning English during Wartime in Ukraine: Focusing on Students' Motivation and Preferences [Електронний ресурс] / J.Bondarchuk, O. Vasylenko, O. Yanchuk, O. Khomenko. Режим доступу до ресурсу: <https://www.researchgate.net/publication/386445910> Innovative Strategies for Learning English during Wartime in Ukraine Focusing on Students' Motivation and Preferences.
2. Motivating Students in Learning English for Specific Purposes (ESP) [Електронний ресурс] / S.Kabdrgalinova, A. Kenzhebekova, L. Mirzoyeva, Z. Manarbayeva. Режим доступу до ресурсу: <https://ceur-ws.org/Vol-3680/S2Paper3.pdf>.
3. Міненко О. В. Формування мотивації вивчення англійської мови у студентів немовних спеціальностей. [Електронний ресурс] / О. В. Міненко, О. Ю. Крічкер, Н. Ф. Єремеева. Режим доступу до ресурсу: <http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/30/18.pdf>.

КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛИНИ

Анастасія ДЕМ'ЯНЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи І-В*

Науковий керівник:

Ольга ГНЕПА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
к. пед. н., викладач*

Освіта у Люблинці

Постановка проблеми. Освіченість молоді є запорукою успішної та сильної держави. У процесі навчання діти формуються як особистості, вчаться працювати в команді, долати труднощі та усвідомлювати власні життєві цінності. Тому дуже важливо, щоб навчальні заклади створювали сприятливе освітнє середовище для всебічного і гармонійного розвитку їхніх вихованців.

Аналіз досліджень. У сучасній науково-педагогічній літературі не виявлено досліджень, в яких би висвітлювалася освіта у селі Люблинець. Значний інтерес для нас становить інформація на сайті Люблинецького ліцею Волинської обласної ради.

Метою дослідження є аналіз становлення та розвитку освіти в Люблинці на Волині.

Результати дослідження. Селище Люблинець знаходиться на півдні Волинського Полісся на відстані 11 кілометрів від Ковеля. Вперше згадується у писемних джерелах у XVII ст. За однією версією назва походить від дороги, яка вела до польського міста Люблін. В інших джерелах зазначено, що назва походить від прізвища поміщиків Люблинських, які тривалий час володіли поселенням.

У 1921 році за Ризьким мирним договором Люблинець відійшов до Польщі. У міжвоєнний період у селі функціонувала початкова польська школа, яка розміщувалася у будинку поляка Річарда Коссака [1].

Жителі села брали активну участь у громадсько-політичному житті краю, були членами товариства «Просвіта», Ковельської філії громадської організації «Союз українок» (Я. Капелюк, Л. Ковальчук, О. Поліщук та ін.). У 1938 році у Люблинці створено власну філію «Союзу українок». Оскільки культурно-просвітницька робота тісно пов'язана з освітою, у 1941 році із матеріалів панського маєтку у Люблинці побудовано сільський клуб.

У 1975 році завершено будівництво Люблинецької восьмирічної школи, в приміщення якої перейшли педагогічний колектив та учні Довгоносівської восьмирічної школи на чолі із директором Копелюком Іваном Зіновійовичем.

Спочатку в школі навчалося 150 учнів і працювало 12 вчителів. За 10 років кількість учнів зросла до 1300, всі учні не поміщалися в приміщенні школи і не могли вчитися в одну зміну. Виникла необхідність побудови додаткового приміщення. У 1985 році здано в експлуатацію другий корпус школи.

З 1984 року в освітньому закладі діє вокальна група і хор. У 1998 році колектив отримав назву «Ранкова зірка». Він складається з двох різновікових груп і є лауреатом багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсів.

У 1986 році село Люблинець отримало статус селища міського типу. З 1990 року у Люблинці створено дитячо-юнацьку спортивну школу. З 1992 року у селищі функціонують дитячий садочок та музична школа. У 2004 році останній освітній заклад отримує назву «Люблинецька школа мистецтв», де починають працювати 13 викладачів та навчається більше 100 учнів. Вихованці обох позашкільних установ щороку показують високі результати на різноманітних конкурсах та змаганнях різних рівнів.

З 1986 по 1997 рік директором Люблинецької восьмирічної школи був Крисюк Володимир Олексійович. За цей час було вирішено цілий ряд освітніх питань: впровадження диференціації навчання, оптимізації навчання, були створені класи прискореного навчання, вікові норми, класи підвищеної індивідуальної уваги. Педагогічний колектив впроваджував у навчальний процес праці вчених Інституту психології Академії педагогічних наук України. На базі школи регулярно проводились науково-практичні семінари, конференції, методичні наради для вчителів, директорів шкіл району.

1 вересня 1990 року у Люблинці було відкрито допоміжну школу-інтернат. Спочатку ця установа мала статус інтернату для дітей-сиріт, а через п'ять років вводяться класи для дітей із малозабезпечених та багатодітних сімей. Оскільки кількість дітей, які потрапили у складні життєві обставини збільшувалася, то з 1 вересня 1996 року школа отримала статус Люблинецької загальноосвітньої школи-інтернату. Учні мали змогу відвідувати десять пришкільних гуртків: лозоплетіння, соломоплетіння, конструювання літальних апаратів, декоративного мистецтва, образотворчого мистецтва, гри на духових інструментах та ін.

З 1997 налагоджується співпраця освітнього закладу з польськими школами-партнерами. Учні з Люблинця, солісти хору «Ранкова зірка», часті гості на фестивалях, конкурсах, святах у Мелгеві, Згежі, Лоджі, Варшаві. Також діти здобули призові місця на Всеукраїнській олімпіаді «Юні знавці Біблії».

За час існування школи зміцніла її матеріальна база, змінився зовнішній вигляд, зросла кількість учнів. У 2018 році спеціалізована школа-інтернат реорганізована у Люблинецький ліцей Волинської обласної ради [2].

У 2016 році Люблинець став центром об'єднаної територіальної громади, відбувається його соціальний та економічний розвиток.

У 2017 році Люблинецьку школу реорганізовано в Опорний навчальний заклад «Люблинецька загальноосвітня школа I-III ступенів Люблинецької селищної ради Волинської області», директором якої, за результатами конкурсного відбору стала колишня випускниця закладу Хвиць Руслана Петрівна. Під її вмілим керівництвом відкрито спортивний майданчик для міні-футболу зі штучним покриттям, навчальні кабінети облаштовані комп'ютерами, проекторами, інтерактивними дошками. За ініціативою директора започатковано Дні спорту, коли здобувачі освіти звільнені від занять, але займаються спортом разом із батьками і вчителями.

Педагогічний колектив та учні беруть активну участь у волонтерській діяльності. З перших днів війни в освітньому закладі плетуть маскувальні сітки, збирають одяг, їжу та кошти для внутрішньо переміщених осіб.

З викладеного можна зробити **висновок**, що становлення освіти у Люблинці є яскравим відображенням розвитку освіти у нашій державі в різні історичні періоди.

Список використаних джерел

1. Люблинецька громада, Волинська область, Ковельський район. URL: <https://www.lyublynets-gromada.org.ua/nasha-gromada/istorichna-dovidka/> (дата звернення 12.10.2024).

2. Люблинецький ліцей Волинської обласної ради. URL: <https://lubl.licey.org.ua/istoriya-zakladu-12-52-54-26-12-2022/> (дата звернення 12.10.2024).

Валентина ЗАЛУНІНА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Етнодизайн у соціокультурному просторі

Постановка проблеми. Етнодизайн як явище в сучасному соціокультурному просторі стає все більш актуальним у контексті збереження та трансляції культурної спадщини. Зміна глобалізаційних процесів і взаємопроникнення культур з одного боку сприяють поширенню етнічних мотивів у дизайні, а з іншого – загрожують втратою національної ідентичності. Це породжує низку питань щодо гармонійного поєднання традиційного й сучасного в дизайні, адаптації етнічних мотивів до сучасних потреб суспільства та їхньої ролі у формуванні національної свідомості.

Проблема полягає в тому, як забезпечити збереження автентичності етнічних елементів у дизайнерських рішеннях, не перетворюючи їх на поверхневі декоративні засоби, а також як використовувати етнодизайн для підсилення соціокультурної ідентичності в умовах глобальних викликів. Це питання особливо важливе для створення предметів, середовищ та образів, які не лише функціональні, але й несуть глибокий культурний зміст.

Таким чином, необхідно дослідити принципи, методи й підходи до інтеграції етнодизайну у сучасний соціокультурний простір, що забезпечать ефективну взаємодію між традиціями та інноваціями, сприятимуть формуванню нового типу культурної комунікації й збереженню духовних цінностей нації.

Мета дослідження – аналіз народної художньої творчості у сфері флористичних композицій, зокрема культурної та художньої значущості квітчання у Волинському краї та Україні загалом. Дослідження прагне визначити особливості українських традицій флористичного мистецтва, зокрема їх зв'язок з обрядовими функціями, педагогічними аспектами та семіотичними значеннями. Зокрема, дослідження спрямоване на виявлення естетичних ефектів флористичних композицій, розгляд їх ролі в обрядових святкуваннях, таких як Маковія, Спаса, Різдва та інші, а також аналіз сучасного трактування флористичних композицій у XXI столітті, з урахуванням їх еволюції та адаптації до нових культурних і соціальних умов

Результати дослідження. Етнодизайн як явище в сучасному соціокультурному просторі привертає дедалі більше уваги дослідників та практиків дизайну, адже він поєднує у собі сучасні художні технології та етнокультурні традиції. Основна мета цього напрямку полягає у створенні нової моделі предметного середовища, яка ґрунтується на традиційних ремеслах, культурних кодах та колективній творчій діяльності. Дослідження показують, що одним із

ключових принципів розвитку етнодизайну є традиціоналізм, який передбачає використання культурної спадщини для народження нових форм та образів. Це сприяє самооновленню традицій, завдяки якому минуле органічно інтегрується в сучасність. Особливу увагу дослідники приділяють феномену фольклорної стилізації народних ремесел, що не є спробою реставрації чи відтворення минулого у його автентичній формі.

Таким чином, аналіз наявних досліджень дозволяє стверджувати, що етнодизайн є важливим інструментом збереження та розвитку культурної спадщини, водночас залишаючись актуальним у сучасному світі. Його значення полягає у формуванні гармонійного соціокультурного простору, де традиційне й сучасне співіснують у творчій єдності. Натомість це творча інтерпретація, яка відповідає сучасним потребам суспільства. Етнодизайн задовольняє духовну потребу людей у зв'язку поколінь, національній ідентичності та культурній опорі.

Аналіз народної художньої творчості в контексті українських флористичних композицій, зокрема їх історичного розвитку, художніх особливостей та функцій у традиційному побуті. Особливу увагу було приділено флористичним виробам, які не стали предметом глибоких наукових досліджень, всупереч їх значенню як культурного явища. Аналіз показав, що флористичні композиції в українському етнодизайні мають глибоке коріння в народних традиціях і пов'язані з важливими святами та обрядовими датами. Матеріальна основа цих композицій, яка включає різноманітні рослини та квіти тісно інтегрованою з декоративно-ужитковим мистецтвом і фольклором, що дозволяє виконувати функції, які виходять за межі естетичної прикраси.

З'ясували регіональні особливості українських традиційних композицій, таких як дівочі вінки, квітчання, коляднички, «дідухи», «павуки», а також їх поглиблене аналізування художніх та конструктивних аспектів та технік виконання. Важливою метою є вивчення функцій флористичних композицій у контексті обрядів, семантики, виховання та магії, а також їх зв'язку з декоративно-ужитковим мистецтвом і фольклором. Творча розвідка виявила, що українське декоративно-прикладне мистецтво є однією з найважливіших галузей художньої культури народу, що виникло в процесі трудової діяльності та було нерозривно пов'язане з побутом та життям українців. Відзначено, що в кожному регіоні України під впливом історичних, кліматичних та природних умов, а також особливостей побуту і використання місцевої сировини, формувалися унікальні художньо-технічні способи виготовлення декоративних речей та квітчання, які передавалися з покоління в покоління і вдосконалювались з розвитком культури та техніки.

На особливу увагу заслуговує період на зламі 19-20 століть, коли швидке зростання мануфактур та фабричне виробництво, пов'язані з розвитком капіталістичних відносин, призвели до занепаду і навіть повного зникнення окремих народних промислів та традицій.

Це є важливим аспектом, оскільки саме в цей час традиційні техніки та ремесла зазнали значних змін через механізацію та стандартизацію виробництва.

Особлива роль запахів у культурі українців. Традиційне ставлення до запахів у побуті, зокрема до різких і неприємних запахів, таких як запах часнику, демонструє глибоке символічне значення, яке надавалося запахам у народній свідомості. Так, сильний запах часнику вважався не просто неприємним, але і мав магічне значення – відганяв злі сили.

Застосування рослин, що мають апотропеїчні властивості, які набувають особливого значення залежно від контексту святкування та церковного освячення. Зокрема, рослини, які проявляють магичні та захисні властивості при церковному освяченню, використовуються на таких святах, як Іван Купала, де зілля, як правило, має активні апотропеїчні властивості, сприяючи захисту від злих сил. Після церковного освячення вважалося, що властивості рослин можуть посилюватися, що стосується таких свят Спас, Маковія, а також Перша та Друга Пречиста, Зелені свята.

Для більшої частини рослин у церковних джерелах використовуються загальні терміни, такі як «польові квіти», «городні квіти» або «зілля», і лише деякі свята містять чіткий перелік рослин, які підлягають освяченню, наприклад, на свята Івана Купала, Боже Тіло, Перша та Друга Пречиста, Маковія є перелік рослин. Важливою є також форма, в яку надаються ці рослини – букети, вінки або пучки зілля, «дідух», «павук».

Щодо прикрас і предметів, які використовувались в народному побуті, аналіз розвідки показав, що до традиційних виробів з рослин, таких як «павуки», різдвяні «дідухи» і освяченого зілля, ставилися як до оберегів. Ці предмети зберігались протягом року, а деякі спалювали після свята. Вони не лише прикрашали оселі, але й виконували важливу магичну та захисну функцію, відображаючи глибокі культурні традиції та вірування українців.

Особливо важливими є вінки та букети, що використовуються на цих святах, зокрема для церковного освячення. Вінок, зокрема, в українській обрядовості є символом пошани молодості та є важливим магичним елементом. Форма кола, яку утворює вінок або зібране зілля у букет, має великий магичний зміст. Вважається, що круг є захисним оберегом, що охороняє людину або предмет від злих сил. Рослини, що складаються у замкнуту форму, стають носіями магичної сили, здатні відвертати зло і запросити доброї долі, достаток та щастя. Особливо важливими є числові значення у композиціях рослин, як-от кількість вінків. У Волинському та Поліському регіонах зафіксовані випадки використання 3, 5, 9 або 12 віночків, оскільки ці числа в народних віруваннях вважались магичними. До складу вінків відносять польові квіти, а також додаються городні квіти, а якщо віночків декілька, то їх зв'язують разом, що підсилює їх магичну силу. Всі ці особливості вказують на глибоке переплетення символічних та обрядових функцій рослин у народній культурі та їх роль у збереженні національних традицій і магичних уявлень.

Висновки. Квітання є важливою частиною традиційної культури українців, яка формувалася під впливом природних, історичних та соціокультурних чинників. Рослини, що використовувалися в побуті, відігравали не лише естетичну, але й глибоку обрядову, символічну, лікувальну та магічну роль. Їх застосування у вигляді вінків, букетів, пучків, «павуків» чи «дідухів» демонструє складний взаємозв'язок між природою та духовним життям людей.

Дослідження підтвердило, що рослини служили як прикраси, обереги, мали виховні та семіотичні засоби, а їхні апотропеїчні властивості підсилювались через обрядові практики, зокрема церковне освячення. Форми та композиції з рослин, були невіддільними елементами народних вірувань та забезпечували захист від злих сил, створюючи гармонію у взаємодії між людиною та її середовищем. Збереження та популяризація традицій квітання є не лише важливим кроком до вивчення національної культурної спадщини, але й джерелом творчого натхнення для сучасних флористичних та декоративно-прикладних мистецьких практик. Ці традиції сприяють формуванню національної ідентичності та залишаються актуальними у сучасному соціокультурному просторі.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно прикладне Мистецтво. Львів: Світоч. 1993. 272 с.
2. Бодревич-Буць О. Народне будівництво Західного Поділля. Львів: Архів МНАП. 1978. С.114.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. К.: АВПТ «Оберіг», 694 с.
4. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. Луцьк: Вежа, 1997. 296 с.
5. Давидюк В. Нове життя старих традицій: Традиційна Українська культура в сучасному мистецтві і побуті. Матеріали міжнародної наукової конференції в рамках V Міжнародного фестивалю українського фольклору «Берегиня». За ред. проф. В. Давидюка. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2007-532 с.
6. Охріменко Г. Населення Волині в праісторичні часи. матеріальної та духовної культури. Волинська обл. друкарня, 2004. 250 с.
7. Шкода М. Люба моя Україна. Свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети та повір'я українського народу. Донецьк: ТОВ ВКФ»БАО», 2008. 544 с.: іл.

Анна КОЗЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 3-М*

Науковий керівник:

Олена КОВАЛЬЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Унікальність Волинської орнаментики на основі етнографічної колекції вишивки Марії Мосорук

Постановка проблеми. Збереження культурної спадщини є одним із ключових завдань сучасного суспільства. Проте процеси глобалізації, урбанізації та модернізації призводять до втрати інтересу, до забуття автентичного народного мистецтва, зокрема традиційної вишивки, яка є одним із найдавніших та найвиразніших проявів української культури.

Народне мистецтво з давніх часів вишуканий елемент побуту, який дихає життєдайною силою. Воно є частиною творення культури України, а також вирізняє її з-поміж інших країн.

Вишите вбрання і рушники, як предмети необхідності, є символом української домівки. Основою для них стали язичницькі мотиви, які добре збереглися на дулібських та древлянських територіях.

Волинська орнаментика, що має багатовікову історію, поступово втрачає свою автентичність та унікальність через зменшення практики передачі знань від покоління до покоління. Твори народних майстрів, які несуть у собі код національної ідентичності, часто залишаються недослідженими та не популяризованими.

Проблема полягає також у недостатній увазі до індивідуальних історій майстрів народного мистецтва, таких як Марія Володимирівна Мосорук, чий творчий внесок залишається відомим лише вузькому колу осіб. Відсутність систематизації, збереження та популяризації їхніх робіт посилює ризик втрати унікальних зразків Волинської вишивки.

У дослідженні проаналізовано чималу кількість наочних зразків вишивки Волині, зокрема роботи Марії Мосорук, які становлять важливий елемент матеріальної та духовної спадщини регіону. Було визначено, що Волинська орнаментика характеризується рослинними та геометричними мотивами, серед яких виділяються ружа (восьмираменна зірка), виноград, хрести, дубове листя, безкінечник тощо. Переважаючими кольорами є червоний, чорний, темно-синій, темно-зелений з рідкісними акцентами жовтого або оранжевого.

Окрім ужиткового призначення, вишиті вироби несуть сакральний і символічний зміст, поєднуючи язичницькі мотиви з християнськими традиціями. Особливої уваги заслуговує внесок Марії Мосорук у збереження культурної ідентичності через передачу її вишивок для церковних обрядів та збереження їх у родинній спадщині.

Дослідження підкреслює важливість популяризації автентичного народного мистецтва серед сучасних поколінь, щоб зберегти його унікальність та історичну цінність.

Мета дослідження – вивчення унікальності Волинської орнаментики на основі етнографічної колекції вишивок Марії Володимирівни Мосорук. Збереження та популяризацію культурної спадщини, а також увічнення творчої діяльності Марії Мосорук, як представниці народного мистецтва.

Результати дослідження. Джерельною базою дослідження є біографія моєї прабабусі – Марії Володимирівни Мосорук (1940-2024), яка є нашою землячкою, що немалу частину життя приділяла творчості.

Народилась Марія Мосорук 13 березня 1940 року у селі Заріччя, що на Волині. Все життя проживала у рідному краї і уділяла багато часу творчості, власноруч вишила велику кількість робіт, що передалися мені у спадок.

Щоб зберегти пам'ять про свою прабабусю та донести нинішнім поколінням важливість і унікальність праці таких людей, присвячено це дослідження.

Немалу частину життя Марія (*Рисунок 1. Марія Мосорук з моєю мамою*) працювала у Центрі переливання крові і була почесним донором.

Рисунок 1

Також, віддавала себе служінню Богу у Василівській церкві міста Володимира, куди передавала на великі свята свої вишиті рушники і скатертини.

Проаналізувавши достатньо велику кількість наочних зразків вишивки свого регіону і своєї прабабусі, можу зазначити, що найбільш поширеними елементами та мотивами з чіткою композицією притаманними нашій місцевості є рослинні та геометричні мотиви: квіти,

лапаний хмелик, виноград, хрести, дубове листя, безкінечник, копита, баранячі роги, очка, таргачики, кукурузка, ягідки, найбільш відомий мотив – ружа, або ще як його називають восьмираменна зірка [1].

Як бачимо, для Волинської області характерні червоні і чорні, темно-сині, темно-зелені кольори, подекуди з вкрапленням жовтого, оранжевого кольору. Рідше зустрічається вишивка білим по-білому [4].

Рисунок 2

Дуже часто, чи не в кожній старій хаті на Волині, можна було зустріти вишиті картини, сюжет яких складали більш досвідчені вишивальниці, подекуди з художньою освітою, або вишивали по заготовках, розповсюджували Perezнімаючи одна в одній. Такі картини є і в Марії Мосорук, які зберігаються до нині у родині.

Висновки. Отже, з упевненістю і гордістю можемо сказати, що моя прабабуся, Марія Володимирівна Мосорук, зробила чималий внесок у матеріальну спадщину України, зокрема міста Володимира. Переконана, все що мені передалось у спадок, збережеться ще на довгий час і багато хто зможе побачити цю красу не лише на фото, а й наочно, тим самим поринути у наше автентичне, наше рідне, від якого ми беремо силу, і за яким нас ідентифікують. Таких як Марія Мосорук є багато, тому збережімо свою історію та унікальність.

Список використаних джерел

1. Винничук В. Г. Орнаменти у вишивці та ткацтві Волині. Львів : Надстир'я, 2004. 160 с.
2. Богданова Т. В. Волинська вишивка: традиції та сучасність. Київ : Наукова думка, 2015. 240 с.
3. Гнатюк О. Вишивка Волині: історія, техніка, орнаментика. Луцьк : Видавництво Волинь, 2018. 220 с.
4. Соломка Т. Волинська вишивка: кольори та символи. Київ : Темпора, 2021. 180 с.

Яна МАДЯР

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
студентка групи матем – 41*

Науковий керівник:

Ольга КРАВЧУК

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
к. пед. н., доцент кафедри математичного аналізу та
статистики*

Освіта у селі Павлівка на Волині

Постановка проблеми. Освіта в сільській місцевості України, зокрема у селі Павлівка Волинської області, стикається з низкою викликів.

Аналіз досліджень. Аналіз джерельної бази свідчить про позитивний вплив партнерства між громадами, бізнесом та освітніми установами для розвитку сільських шкіл. Дослідження українських і міжнародних експертів також відзначають важливість залучення педагогів-новаторів до сільських шкіл.

Мета дослідження – оцінка стану освіти, визначення ключових проблем, аналіз розвитку освіти в селі Павлівка Володимирського району Волинської області.

Результати дослідження. Село Павлівка розташоване за 28 кілометрів від Нововолинська та за 29 кілометрів від Володимира. Аналіз джерельної бази свідчить, що раніше за цим поселенням закріпилася назва Порицьк, а Павлівка була передмістям містечка Порицьк. Оскільки містечко було зруйноване в роки війни, то Порицьк було об'єднано з Павлівкою в один населений пункт Павлівка.

Найбільш значимою постаттю із Порицька для Волині був **Тадеуш Чацький**.

Він народився у Порицьку в 1765 році. В історію увійшов як історик, економіст, освітянин, нумізмат. Ще у той час Тадеуш Чацький був головним збирачем порицької бібліотеки. Туди входили цінні стародруковані книги та рідкісні видання, частина яких згодом перейшла до ліцею. У 12 років відкрив свою першу школу, яку утримував на гроші, які видавалися йому для розваг.

23 червня 1941 року Порицьк окупували фашистські загарбники. 18 липня 1944 року війська 1-го Українського фронту визволили Порицьк від фашистських загарбників. За час окупації у містечку зруйновано 250 будинків, вбито й замордовано більше 2000 мирних жителів.

Після спілкування президента України Леоніда Кучми у 2003 році з жителями села, відбулась передача документів сільському голові на комп'ютерний клас, який був встановлений в Павлівській загальноосвітній школі.

6 липня 2013 року в селі пройшла міжнародна акція примирення. Організатори: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки та Український католицький університет. Відбулась зустріч науковців й політиків з Києва, Львова, Луцька, Рівного та Варшави.

Сучасне село Павлівка можна не впізнати. Майже усі дороги та вулиці заасфальтовані. У селі є світло, газ. Розвинена інфраструктура.

Але окремою окрасою є загальноосвітня школа I-III ступенів, яка була відкрита 1 вересня 1984 року. Тепер це Павлівський ліцей Павлівської сільської ради Волинської області. Середню освіту в якій здобули понад 2000 випускників, з них майже 300 – із золотими та срібними медалями. Павлівський ліцей є базою для здобуття середньої освіти для сусідніх сіл (близько 10). Школа забезпечує зразкову екологічну освіту. Тут навчається близько 350 учнів. У школі працює 40 вчителів, 16 навчальних кабінетів, кабінет фізики та хімії з усім необхідним приладдям, 2 комп'ютерні класи, доступ до Інтернету, спортивний зал, стадіон, актовий зал та їдальня.

І сьогодні у воєнний час навчання продовжується. Кожен з класів має мультимедійні дошки та проектори – це допомагає у навчанні. Цікаві уроки та презентації – краще сприйняття та засвоєння нових тем з різних предметів. Для розвантаження та відпочинку проводяться різноманітні цікаві заходи, які стосуються навчання та технік безпеки під час різних екстрених ситуацій. Учні з зацікавленням та захопленням спостерігають та беруть участь у таких заходах, а також у різних олімпіадах та конкурсах такі як:

- Міжнародний інтелектуальний освітній конкурс «Брейн Ринг» з англійської мови;
- Обласний конкурс солістів-вокалістів імені Віталія Бобицького;
- Чемпіонат з дзюдо та багато інших, де займають призові місця.

Звичайно, під час повітряних тривог навчання переривається, адже необхідно спуститись в укриття задля безпеки кожного.

Ліцей не забуває про історію України та щоразу нагадує це своїм учням різними заходами (Голодомор 1932 – 1933 роки, день Збройних Сил України, День Незалежності, День пам'яті захисників України).

Висновки. Освіта в селі Павлівка Волинської області є прикладом успішного розвитку навчального закладу у сільській місцевості, незважаючи на історичні та сучасні виклики. Аналізуючи стан освіти, можна зазначити, що значні досягнення стали можливими завдяки історичним традиціям, зокрема освітянській діяльності Тадеуша Чацького, увазі держави, міжнародним ініціативам і наполегливій роботі педагогічного колективу.

Сучасний Павлівський ліцей забезпечує якісну освіту для учнів не лише Павлівки, але й сусідніх сіл. Завдяки модернізації навчального процесу, інтеграції цифрових технологій, розвитку інфраструктури та активній участі учнів у конкурсах і заходах, ліцей став центром культурного та освітнього життя громади.

Попри складні умови воєнного часу, ліцей демонструє високий рівень організації навчання, забезпечує безпеку учнів і активно підтримує патріотичне виховання. Павлівський ліцей слугує взірцем того, як можна поєднати історичну спадщину, сучасні освітні практики та інновації для розвитку сільської освіти

Список використаних джерел

1. Від Порицька до Павлівки: п'ять століть самобутності. Електронний ресурс: Режим доступу: URL: <https://history.rayon.in.ua/news/310879-vid-poritska-do-pavlivki-piat-stolit-samobutnosti> (дата звернення 03.01.2025).

2. с. Павлівка. Електронний ресурс: Режим доступу: URL: <https://pavlivska-gromada.gov.ua/s-pavlivka-12-35-23-27-02-2017/> (дата звернення 03.01.2025).

Леся МАРТИНЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Викладач-методист мистецьких дисциплін,
Заслужений майстер народної творчості України*

Дослідження приватних колекцій писанок у місті Володимирі як феномен орнаментальної спадщини на Волині

Постановка проблеми. У грудні 2024 року сталася історична подія, - українську писанку внесли до переліку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Про писанки українців знає весь світ. Історичні факти говорять, що виїжджаючи в світ за очі, ген за океани, вони повезли з собою особливе мистецтво, яке там ще й розвинули. В Канаді, зокрема, воно так сподобалося, що у місті Ветревіль, біля Едмонтона, що в Манітобі, поставили писанці пам'ятник. Це говорить про те, що писанка здавна була оберегом українців. Тільки українському народу вдалося зберегти знакову символіку писанки, донести до сьогодні автотонні графічні уявлення про життя виразно, глибинно і лаконічно. В самій Україні це древнє, чарівне, унікальне народне мистецтво за часів радянщини замовчувалося і як результат виявилось малодослідженим.

Аналіз досліджень. За роки незалежності України, мистецтво писанкарства поживалося, про нього почали говорити і писати, цьому ремеслу пачали масово навчати дітей. Воно стало актуальним предметом наукового дослідження. З'явився розділ мистецтвознавства – писанкарство. Одне за одним виходили у світ повновартісні наукові дослідження, серед яких – «Символіка української писанки» О. Онищук, «Благослови мати», «Минуле пливе у прийдешнє», «Родинний альбом» Д. Гуменної, «Мандрівки забутими шляхами (Підляшшя)» І. Шугая, «Орнаментация української хати» В. Щербаківського, «Український рік у народних звичаях» С. Климника, «Звичаї нашого народу» О. Воропая, «Пише писанки бабуня, пише мама, пишу я» М. Зелик та Василя Скуратівського, «Українські писанки» Е. Біняшевського.

Метою статті є дослідження приватних колекцій писанок у місті Володимирі як феномен орнаментальної спадщини на Волині.

Результати дослідження. Виникнення української писанки губиться в глибині праісторії, її орнамент перекликається з орнаментом на сферичній поверхні посуду Трипільської культури, яка побутувала на території України на межі неоліту та бронзової доби. Зразки писанок, які збереглися в наших музеях, приватних збірках або які зафіксовані в альбомах – все це наслідок праці збирачів етнографів останніх двох століть. Це завдяки ним та ще стійкій традиції знакової семантики писанкарства ми маємо сьогодні можливість

милуватися красою писанки. На жаль давні писанки не збереглися через нетривкість та крихкість.

Одним з перших, хто серйозно зацікавився розписом писанок, був український антрополог Федір Вовк, який в 1874 році на III Археологічному конгресі в Києві звернув увагу на дуже важливе значення узорів писанок при вивченні українського орнаменту. Майже тоді ж, студіювати орнамент, зокрема писанковий почала, Ольга Петрівна Косач (Олена Пчілка). Вона збрала узори вишивок, тканин, а також писанок. Нагромаджений матеріал письменниця систематизувала, уклала і опублікувала альбом. Перше видання його здійснене у 1876 р. Друге – «Украинский народный орнамент. Вишивки, тканины, писанки» - у 1879 р. Територією вивчення послужила Волинь (Новоград-Волинський повіт). Слід сказати, що в альбомі писанкові орнаменти не були основним предметом розгляду, а з 31 аркуша рисунків писанкам присвячений 1, останній (23 рисунки). Найбільш серйозне і повне дослідження про писанки здійснив у XIX ст. професор Харківського університету Микола Сумцов. Він зібрав значну колекцію і передав її до університетського музею м. Харкова. На 1897 рік зібрання нараховувало 378 екземплярів.

Як органічну складову мистецтва ввели писанковий орнамент у науковий обіг брати Вадим і Данило Щербаківські. Їхня праця «Українське мистецтво» була видана за межами України: Випуск I – Львів, 1913; випуск II – Прага, 1926; «Українське народне мистецтво, «Орнаментация української хати».– Рим, 1978 р. Роботи Щербаківського відображали широту авторських поглядів і висновків, цілісність картини народного мистецтва, його змісту, символіки, естетики.

А далі в Україні більше як на півстоліття переривається традиція вивчення писанкарського мистецтва. Тож фактично вперше за довгий час радянського панування у 1968 році було укладено і видано Ерастом Біняшевським (лікар за фахом, належав до покоління «шестидесятників», колекціонер і дослідник творів українського народного мистецтва) чи не єдиний на той час в Україні альбом «Українські писанки». Який заповнив величезну прогалину в культурній спадщині народу. Причину такого стану речей пояснив сам Е. В. Біняшевський. Він зазначив: «З утвердженням войовничого атеїзму писанкам було оголошено тотальну війну ... мільйони носіїв народних традицій були чи то фізично знищені голодом, чи то примусовим виселенням у Сибір»

Впродовж багатьох років працівники Волинського краєзнавчого музею у місті Луцьку збирають колекцію писанок, щоб зробити їх доступними для широкої громадськості та актуальними і сучасному життєвому просторі – 2 437 одиниць зберігання основного фонду. Ця нова колекція з'явилася лише наприкінці 60-х у 70-х рр. XX століття, а колекція писанок 20-30 х рр. XX не збереглася (є тільки інвентарна книга польською мовою про авторів писанок, але жодних відомостей про орнаментацию).

Збереження сучасного писанкового орнаменту треба починати з вивчення тих прадавніх досконалих зразків, які зберегло до наших днів народне мистецтво. Відшукувати перлини автентичних зразків писанок, які зберігаються у родинних колекціях як сімейні обереги та пам'ять роду. Відомо, що жителем міста Володимира, В'ячеславом Ковальським у 80-х роках було передано до фондів Волинського краєзнавчого музею колекцію писанок (60 одиниць). Також передані і нині зберігаються в основних фондах Волинського краєзнавчого музею колекція копій з автентичних писанок на білому курячому яйці з точним дотриманням письма і кольорового вирішення, виконані писанкаркою Лесею Мартинюк у 2005 році під час дослідження сімейної колекції писанок, яка потрапила від Раззуваєва Юрія, тодішнього студента педагогічного коледжу, спеціальності образотворче мистецтво. Тло писанок – колір «терако́т» барвник з відвару цибулиння, контур – білий, жовтуватий, лінії – живі, потовщені. Знаки писанкового письма в цілому та декор є унікальними, які не зустрічалися досі – «жучок», «мушка», «метелик», «вітрячок», «дубове листя», «виноградна лоза», «зоря», «сонце», і відносяться до орнаментики, що зустрічається у Володимирському районі.

Цікавою і вартою дослідження є приватна колекція стародавніх писанок, з міста Володимира, що налічує – 100 одиниць (роботи різних авторів) зібраних Лесею Мартинюк. Серед них писанки Войтичук Тамари Василівни, лаборанта спеціальності образотворче мистецтво, написані авторкою 1998 року з дотриманням знакової орнаментики родини, яка проживає на Волині. Колекція налічує 12 писанок. Тло – колір оранжево-коричневий – барвник природній, виготовлений з відвару цибулиння, лінії – живі, потовщені (білі, жовтуваті). Знаки писанкового письма – «драбинка», «вітрячок», «зоря», «сонце», доповнюються «сосонками», які розповсюджені по різних регіонах України, але на Волині мають своє символічне значення. «Сосонка» - вічнозелена травичка, що плететься по вологій землі. Ця тема походить від особливого ставлення наших пращурів до рослини, мотив якої ще в давнину використовували для символічних зображень міфічного «небесного змія», що згідно з тодішніми уявленнями про життя запліднював яйце.

Родина колекція писанок Гаган Ольги Олегівни з міста Володимира, писані прабабусею Ткачук Євгенією Федорівною (1988р.) Тло – терако́тове та фіолетово-синє, природній барвник, контури – білі, зелені, рожеві, лінії – живі, потовщені. Знаки писанкового письма – «квітки», «сосонки», «ружа», «неповнаружа», «зоря», «штрихи», «грабельки», «гусячі лапки».

Колекція писанок з міста Володимира, автор – Пікула Євгенія Іванівна. Писанки є приватною колекцією авторки. Основні знаки орнаментів записано Мартинюк Л.Г. у 2003 році на виставці великодніх композицій міста. За орнаментальними мотивами даної колекції виконувалися розписи сучасних писанок з творчою переробкою та частковим дотриманням письма чи кольорового вирішення. Тло писанок – зелене або охристо-коричнєве

(відвар цибулиння), контур – білий, жовтуватий, лінії потовщені, використовується штрихування. Знаки писанкового письма – «ружа», «зоря», «штриховані ромби».

Колекція писанок з міста Володимира, автор – Червінська Надія Миколаївна. Писанки є приватною колекцією авторки, на даний момент колекція втрачена. Записано Мартинюк Л.Г. у 2005 році. Тло – брунатне (темно-червоне) – природній барвник «галун». Знаки писанкового письма – «квітки», «гусячі лапки», «сосонки», «кучерики», «заячі вушка», «зоря», «сонце».

Колекція писанок: Володимирський район, село Амбуків, автор – Франчук Любов Євгеніївна. Записано Мартинюк Л.Г. у 2010 році, під час регіонального ярмарку «Весняні передсвятки». Виконувалися розписи писанок з використанням елементів та творчою переробкою без точного дотриманням письма та кольорового вирішення. Тло – брунатне, коричневе, зелене – хімічний аніліновий барвник, контур – білий. Знаки писанкового письма – «квітки», «хризантема», «сосонки», «кучерики», «ружа», «зоря», «крапки».

Вивчаючи зразки орнаментики у приватних колекціях писанок, що зберігаються у місті Володимирі, робимо висновок, що для волинських писанок характерні нескладні орнаменти: завитки, вітрячки, ялиночки («сосонка»), восьмикутні зірки (розети, грабельки, дубове листя та геометричні фігури. Візерунки наносили зазвичай, на білу шкаралупу яйця, а тло фарбувалося вохристою, вишневою, червоною, синьою, зеленою барвами. Для цього волинські майстри готували відвари з цибулиння, кори дуба, шишок вільхи, чорниць, молодих стебел жита і буряковий сік.

Актуальним сьогодні залишається відновлення та збереження місцевих традицій художніх ремесел. Для сучасних майстрів-писанкарів народні орнаменти стають не лише елементом традиції, а й виявом власних творчих можливостей. На писанці закодовані послання найкращих побажань з глибини віків, які ми маємо прочитати і передати своїм нащадкам. Тому вважаємо, що писанкарство в сучасному освітньо-виховному просторі виконує свою важливу місію – збереження, та передачі наступним поколінням перлин української національної культури.

Очевидно, не помилимося, коли скажемо, що традиції писанкарства, це єдиний в часі і просторі нашого всесвіту феномен і дар Божий, який безслідно не зникає, а повертається до людей, щоб прикрасити їхнє дозвілля і геть розвіяти усілякі прикрощі та житейські негаразди, щоб хоча би в той святковий день заповнити складні будні миттєвим щастям, солодким оптимізмом і надіями на кращі дні. Тому, які б страхітливі перипетії не довелося пережити нашому народові (князівські міжусобиці, навали кочівників, воєнні лихоліття, неволю панщини, колоніальне рабство, тоталітарний голокост, епідемії), люди все ж пам'ятали і відзначали свої традиційні свята і повсякчас їх дотримувалися. А коли політичні крадії намагалися ті здобутки відібрати, стерти з пам'яті народної і звести з лиця землі, зустріли шалений опір. Ворогам не вдалося ні знищити їх, ані відняти. Все це говорить про те, що,

маючи такий потужний духовний захист, наш народ безсмертний. Тому пам'ятаймо: в часи лихоліть краса писанки нас врятувала і нині наше важливе завдання – оберігати її як найкоштовніші скарби.

З метою вивчення і примноження традицій писанкарства у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського нині діє мистецька студія, в складі якої працюють викладачі та студенти спеціальності «образотворче мистецтво», де поглиблено вивчають один з видів народного мистецтва – писанкарство. У процесі роботи насамперед створюються необхідні умови для естетичного виховання та активізації творчого процесу. Робота здобувачів освіти складається з навчально-творчої та дослідницької діяльності.

Матеріал зібраний та упорядкований у цій статті, наочно показує, як народна творчість шляхом внутрішнього відбору розвивається й вічно збагачує скарбницю орнаментальної спадщини мистецтва волинського краю. Можна сподіватися, що подальше вивчення розписів українських писанок відкриє не тільки безліч загадок праісторії східнослов'янських народів, а й дозволить краще зрозуміти витoki декоративного мистецтва, яке є джерелом ідей сучасного дизайну України. Сьогодні писанка внесена до переліку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, а це не тільки визнання, а й обов'язки з її збереження та охорони.

Список використаних джерел

1. Володимир-Волинський педагогічний коледж ім. А. Ю. Кримського. 75 років. Історія, сьогодення, перспективи: ювілейне видання. Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2014. 120 с.
2. Мосіяшенко, В. А. Українська етнопедагогіка: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2013. 120 с.
3. Стельмахович, М. Г. Народна педагогіка. Київ : Радянська школа, 1985. 312 с.
4. Білоус О., Сташук З. Школа писанкарства: Учбово-методичний посібник. Київ: РВЦ, 1999. 28 с.
5. Бондарук А.В. Як написати писанку. Луцьк: ВМА «Терен», 2008. 20 с.
6. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. Київ: Оберіг, 1991. 456 с.
7. Дубіч Т.А. Диво-писанка: Посібник для дітей молодшого та середнього шкільного віку. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 24 с.

Анастасія ПОГОНЕЦЬ, Олександра ЛАПЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатагела Кримського Волинської обласної ради
студентки групи І-Б*

Науковий керівник:

Микола НАГІРНИЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатагела Кримського Волинської обласної ради
к. іст. н., доцент, викладач,
керівник наукового товариства з історії «ТІСНО»*

Вплив релігійних та політичних змін на сакральну архітектуру Волині

Постановка проблеми. Збереження культурної спадщини – важливе завдання для людей усіх епох. Розуміння того, як історичні процеси формували сакральну архітектуру, допомагає зберегти цю унікальну спадщину для майбутніх поколінь. Дане дослідження пропонує власне бачення розробки ефективних стратегій охорони та реставрації пам'яток.

Аналіз досліджень. Дослідження впливу релігійних та політичних змін на сакральну архітектуру Волині вже знайшли своє відображення в наукових працях. Зокрема, Л. Гнатюк у 2010 році провела комплексне дослідження сакральних комплексів Волині, акцентуючи увагу на їхній ролі у формуванні містобудівної та духовної спадщини регіону [1]. Т. Савченко та І. Федоров у 2021 році зосередилися на аналізі конкретних об'єктів – Успенського собору та каплиці святого Йосафата у Володимирі-Волинському, досліджуючи особливості церковної архітектури кінця XVI–XIX століття регіону [5]. Ці дослідження заклали важливий фундамент для подальшого вивчення взаємозв'язку між релігійними, політичними процесами та трансформаціями сакральної архітектури Волині.

Мета дослідження: розглянути історію будівництва, архітектурні особливості та релігійне значення кожного з храмів. Завдання дослідження: провести порівняльний аналіз Троїцького костелу, Георгіївської церкви і Петропавлівської церкви, а також дізнатися, як релігійні та політичні зміни вплинули на архітектуру і функції сакральних споруд Волині.

Результати дослідження. Заснований у 1409 році польським королем Владиславом Ягайлом, Троїцький костел у Любомлі є одним із найдавніших католицьких храмів Волині. Спочатку зведений у готичному стилі, він неодноразово перебудовувався, набуваючи рис бароко. Сьогодні це велична цегляна споруда з високим двосхилим дахом, прикрашена бароковими елементами. Поруч з костелом височіє дзвіниця, зведена у XVIII столітті, яка додає ансамблю завершеності [2].

Георгіївська церква – це видатна пам'ятка сакральної архітектури розташована в Любомлі. Заснована у XIII столітті за наказом князя Володимира Васильковича, вона пережила чимало перебудов і сьогодні є одним із найстаріших храмів Волині. Спочатку церква була зведена у традиційному для того часу стилі, а в XVIII столітті набула рис бароко. Всередині храму збереглися розписи кінця XIX століття. Розташована біля валів давньоруського містечка, Георгіївська церква є не лише релігійною святинею, а й архітектурною перлиною [6].

Петропавлівська церква – це видатна пам'ятка архітектури XIX століття, розташована в селі Світязь, зведена у стилі неокласицизму, а монументальний купол надає церкві величного вигляду. Історія цього храму сягає XVI століття, коли на цьому місці існувала дерев'яна церква. Сучасна будівля була зведена у 1846 році коштом графині Рози Потоцької після пожежі, яка знищила попередній храм. Завдяки своїй архітектурній досконалості та історичному значенню, Петропавлівська церква стала центром новоствореного Петропавлівського чоловічого монастиря, який з'явився на початку XXI століття [4].

Волинь протягом своєї історії була місцем співіснування різних релігій. Це вплинуло й на архітектуру. Троїцький костел – католицький, Георгіївська та Петропавлівська церкви – православні. Порівнюючи католицький костел і православні церкви, ми можемо проаналізувати, як різні конфесії впливали на формування сакрального простору, які спільні риси та відмінності мають їхні храми.

Троїцький костел найдавніший з трьох, його будівництво пов'язане з поширенням католицизму на Волині та політичними процесами того часу. Георгіївська церква має давньоруські коріння, що свідчить про тривалу історію православної віри на цих землях. Петропавлівська церква відноситься до більш пізнього періоду, її будівництво було пов'язане з релігійним відродженням та зміною політичного устрою.

Троїцький костел демонструє еволюцію від готики до бароко, Георгіївська церква поєднує давньоруські та барокові елементи, а Петропавлівська церква побудована в стилі неокласицизму. Планування: кожен храм має свої особливості планування, пов'язані з різними архітектурними стилями та функціональним призначенням. Декор храмів також відрізняється: готичні елементи в костелі, барокові орнаменти в церквах, класицистичні форми в Петропавлівській церкві.

Соціальні зміни впливали на архітектуру, декор та функції храмів. Вони також відбивалися на житті церковних громад та зовнішньому вигляді храмів [3].

Як релігійні та політичні зміни вплинули на архітектуру і функції сакральних споруд Волині? Зміна політичної ситуації та домінуючої релігії призводила до зміни архітектурних стилів. Наприклад, на Волині можна спостерігати перехід від романського та готичного стилів до бароко, класицизму та інших. Існуючі храми часто перебудовувалися під нові релігійні

потреби або внаслідок пошкоджень. Через зміну функціонального призначення храми могли перетворюватися на склади, стайні, житлові будинки або навіть руйнуватися повністю. Змінювалася іконографія, тобто зображення святих, символи та орнаменти, які прикрашали храми. Розміщення храмів в міській структурі теж залежало від політичних та соціальних змін.

З'явилися перші дерев'яні церкви, які потім замінювалися кам'яними. Багато храмів було зруйновано, через напади монголотатарів, що призвело до їхнього відновлення в нових стилях. Поява протестантських громад призвела до будівництва нових храмів та перебудови існуючих. Польська шляхта активно будувала католицькі костели, що вплинуло на архітектурний ландшафт Волині. Радянська влада проводила політику боротьби з релігією, що призвело до закриття багатьох храмів та їх переобладнання під інші установи [3].

Висновки. Сакральна архітектура Волині, як і будь-якого іншого регіону з багатою історією, є своєрідним архівом, що зберігає наслідки культурних, політичних та релігійних змін. Три храми – Троїцький костел, Георгіївська та Петропавлівська церкви – є яскравими свідками цих змін. Порівняльний аналіз цих споруд дозволив простежити, як змінювалися архітектурні стилі та функції храмів. Особливий інтерес представляє порівняння католицького костелу та двох православних церков. Завдяки порівняльному аналізу цих споруд ми виявили спільні риси та відмінності в їх архітектурних рішеннях.

Список використаних джерел

1. Гнатюк Л. Р. Архітектурно-просторова організація сакральних комплексів історичної Волині: автореф. дис. ... канд. архітектури. К., 2010. 22 с.
2. Костел Пресвятої Трійці (м. Любомль, Волинська обл.): [URL:https://drymba.com/uk/1034940-kostel-svyatoyi-triytsi-lyuboml](https://drymba.com/uk/1034940-kostel-svyatoyi-triytsi-lyuboml) (дата звернення 24.12.2024).
3. Кравець І. М., Лопушинська Є. І, Могитич І. Р., Мойсенко В. П. Пам'ятники містобудівництва та архітектури УРСР. Київ: Будівельник, 1985.
4. Петропавлівський чоловічий монастир (с. Світязь, Волинська обл.): [URL:https://drymba.com/uk/1051167-petropavlivskyy-cholovichyy-monastyr-svityaz](https://drymba.com/uk/1051167-petropavlivskyy-cholovichyy-monastyr-svityaz) (дата звернення 24.12.2024).
5. Савченко Т. В., Федоров І. С. Унікальні риси сакральної архітектури на Волині як наслідок утворення уніатської церкви : матеріали XXXVIII-ї міжн. краєзн. конф. молодих учених «Краєзнавство та краєзнавці: досвід минулого та сьогоденні завдання (до 120-річчя від дня народження професора А. Слюсарського)». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 98.
6. Церква Св. влкм. Георгія Побідоносця (м. Любомль, Волинська обл.): [URL:https://drymba.com/uk/1034942-tserkva-vlkm-heorhiya-pobidonostsya-lyuboml](https://drymba.com/uk/1034942-tserkva-vlkm-heorhiya-pobidonostsya-lyuboml) (дата звернення 24.12.2024).

Дар'я ЯЦИНА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи І-В*

Науковий керівник:

Ольга ГНЕПА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
к. пед. н., викладач*

Освіта в селі Зоря

Постановка проблеми. Загально визнано, що формування особистості людини та її кругозір залежить від місця, де вона навчалась. Заклад освіти не лише забезпечує базові знання та навички, але й впливає на різні аспекти особистісного та соціального розвитку, виховує активних громадян, які готові до життя у суспільстві. Саме тому важливим напрямком історико-педагогічних пошуків є шкільництво у сільській місцевості. Варто зауважити, що розвиток сільської освіти значною мірою вплине на швидке та ефективне відновлення України після війни.

Аналіз досліджень. У сучасній науково-педагогічній літературі не виявлено досліджень, в яких би згадувалося освіта в селі Зоря. Корисними для нашої статті були інтернет-ресурси.

Метою дослідження є аналіз становлення освіти в селі Зоря на Рівненщині.

Результати дослідження. Зоря – село у Рівненському районі Рівненської області. Офіційною датою створення населеного пункту є 1950 рік. Географічно розташоване на пагорбах Смержинських хуторів (Дубова долина, Ваканці, Озерці, Звіринець, Костянтинів, Кобилища). Аналіз джерельної бази свідчить, що хутори з'явилися у 1935-1937 роках під час земельної реформи Речі Посполитої. Жителі села Смержів виселялися на окремі господарства, саме тому хутори й отримали вищезазначену назву. Інша версія походження топоніма – у цих місцях був густий ліс, де було багато грибів-смержів, тому й так стали називати хутори. Варто зауважити, що дану місцевість люди заселяли ще у давнину. На околицях Зорі виявили залишки поселення епохи бронзи, неподалік – залишки городища та курганний могильник часів Київської Русі.

Оскільки дане село будувалося як експериментально-показове, то робота виконувалася за генеральним планом. Історія села тісно пов'язана з ім'ям голови колгоспу Володимира Плютинського. Наприкінці 1950-х років будуються початкова школа і дитячий садочок. При клубі відкривається бібліотека.

У 1977 році розпочинає свою діяльність палац культури із бібліотекою, читальним залом, кімнатами для гуртків та музеєм історії господарства. У 1978/1979 навчальному році починає працювати середня школа, де навчалося 438 учнів. Здано в експлуатацію дитячий садочок на 150 місць. У наступному році відкрито школу мистецтв.

У 1984 році введено в експлуатацію Зорянську дитячо-юнацьку спортивну школу з басейном та стадіоном. Через чотири роки у школі відкрито класи з поглибленим вивченням окремих навчальних дисциплін.

У 1990-х роках здано в експлуатацію новий садочок на 200 місць. У 1995 році у школі реалізовано ідею створення класів природничого профілю.

У 2000 році освітній заклад функціонує як навчально-виховний комплекс «школа-гімназія». Через три роки змінює назву на «Зорянську гімназію», а у 2005 році повертається до попереднього варіанту «Зорянський навчально-виховний комплекс «школа-гімназія»». Із 2021 року і до сьогодні – Зорянський ліцей Зорянської сільської ради Рівненського району Рівненської області, який очолює Остапович Світлана Андронівна.

У Зорянській дитячо-юнацькій спортивній школі Зорянської сільської ради Рівненського району Рівненської області під керівництвом Касянчука В. В. до послуг вихованців ігровий зал, зал боротьби, басейн, тренажерний зал, футбольне поле зі штучним покриттям та стадіон. Семеро тренерів навчають 202 учнів.

Варто зауважити, що перемоги здобувають не лише спортсмени-жителі села, а й вихованці Зорянської школи мистецтв. У червні минулого року на фестивалі «Славянській венец» у Болгарії її учні – володарі Гран-прі та першого місця. Цікаво, що у міжнародному конкурсі брали участь 105 учасників із різних країн.

Висновки. Історія шкільництва у селі Зоря на Рівненщині розкриває особливості розвитку сільської освіти та сприяє її покращенню.

Список використаних джерел

1. Зоря (Рівненський район). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BE%D1%80%D1%8F \(%D0%A0%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9 %D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BE%D1%80%D1%8F (%D0%A0%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9 %D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD)) (дата звернення 12.01.2025).
2. Історія села Зоря. URL: <https://zoryanska-gromada.gov.ua/news/1705392372/> (дата звернення 12.01.2025).

ОСВІТА І НАУКА ВОЛИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Богдана АНТОНЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-О*

Науковий керівник:

Ольга ВІТРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач-методист*

Аплікація на заняттях гуртка юних дизайнерів

Постановка проблеми. Аплікація є однією з найпопулярніших технік візуального мистецтва, яка дозволяє створювати зображення або композиції з використанням різноманітних матеріалів. Вона є важливим інструментом у навчанні дітей та підлітків, сприяючи розвитку їх творчих та практичних навичок. Вона займає важливе місце в заняттях гуртка юних дизайнерів, де діти можуть не лише вивчати основи дизайну, а й здобувати практичні навички, необхідні для реалізації власних ідей.

Мета дослідження - аналіз використання аплікації як методики на заняттях гуртка юних дизайнерів, її впливу на творчий розвиток учнів та можливості застосування в процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

Результати дослідження. Аплікація в широкому розумінні є процесом прикріплення різних матеріалів (тканини, паперу, пластика, металу та ін.) до основи для створення художнього зображення або композиції. У дизайнерській практиці аплікація застосовується для розробки елементів декору, створення ескізів, моделювання одягу, створення текстур для виробів, оформлення рекламної продукції та ін.

Історія аплікації має корені в давніх культурах. Відбитки на тканинах, використання тканинних нашивок і вирізок можна знайти в мистецтві Стародавнього Єгипту, Месопотамії та Стародавнього Китаю. Вона була і залишається важливим елементом художнього самовираження в різних культурах.

Важливість аплікації для розвитку юних дизайнерів Розвиток творчого мислення аплікація дає учням можливість виразити свої ідеї та почуття через створення композицій, вибір матеріалів, формування кольорових поєднань. Це стимулює їхню уяву та креативність, що є основними складовими дизайнерської діяльності.

Навчання основам композиції та кольорознавства під час роботи над аплікацією учні знайомляться з принципами композиції, вивчають взаємодію кольорів, текстур, форм. Ці знання є основними для роботи у будь-яких дизайнерських напрямках, таких як графічний, модний або інтер'єрний дизайн.

Розвиток моторики та технічних навичок створення аплікацій вимагає точності та вміння працювати з дрібними елементами, що сприяє розвитку дрібної моторики рук. Діти вчаться акуратно обробляти матеріали, працювати з інструментами, що є важливим для професійного дизайнера. Мотивація до навчання та самовираження створення аплікацій надає дітям відчуття досягнення, що зміцнює їхню впевненість у власних силах. Крім того, аплікація дає можливість кожному учню реалізувати свої ідеї, що має велике значення для розвитку самовираження.

Заняття в гуртку юних дизайнерів є важливим етапом у професійному та особистісному розвитку учнів. Вони сприяють не тільки набуттю технічних навичок, але й формуванню у них художнього світогляду. Одним з ефективних методів навчання є використання аплікації, адже вона дозволяє працювати з різними матеріалами, а також розвивати критичне мислення та вміння приймати художні рішення.

Типи аплікаційних робіт, що виконуються на заняттях гуртка: паперова аплікація – використання кольорового паперу для створення композицій, що можуть бути використані для вивчення основ кольорознавства; тканинна аплікація – використання різних видів тканин для створення декоративних елементів. Це може бути корисним для знайомства з основами модного та інтер'єрного дизайну; металеві і пластикові елементи – використання матеріалів, таких як пластик і метал, дозволяє розширити можливості для творчості та створення об'ємних робіт. Поєднання різних матеріалів і технік дозволяє створювати складніші роботи, що вимагають більш високого рівня майстерності та технічної підготовки.

Програма гуртка юних дизайнерів повинна передбачати поступове освоєння різних технік аплікації, починаючи з простих паперових композицій і до більш складних робіт з комбінованими матеріалами. Заняття мають бути організовані так, щоб учні могли створювати роботи на тему, пов'язану з актуальними дизайнерськими проблемами, такими як: дизайн одягу та аксесуарів, декорування інтер'єрів, створення графічних робіт для реклами та веб-дизайну. Кожне заняття повинно містити теоретичну частину, яка розкриває основи дизайну, кольорознавства, композиції, а також практичну частину, що дозволяє застосовувати отримані знання на практиці.

У навчальному процесі гуртка юних дизайнерів важливо приділяти увагу не лише технічним аспектам аплікації, а й її ролі у формуванні креативного та інноваційного підходу до розв'язання дизайнерських завдань. Застосування аплікації дозволяє учням поєднувати традиційні та сучасні підходи до створення елементів дизайну, що важливо для розвитку

професіоналів у цій сфері. Крім того, розширення використаних матеріалів (наприклад, використання нетрадиційних елементів, таких як пластик, дерево або метал) допомагає майбутнім дизайнерам краще розуміти матеріалознавство та можливості поєднання різних текстур і кольорів у реальних дизайнерських проектах.

На заняттях гуртка, де важливу роль займає саме процес творчості, кожен учасник має можливість виразити себе, вибираючи форму роботи і матеріали для створення власних дизайнерських проектів. Водночас важливою є й практична спрямованість заняття, де аплікація може бути корисною для розвитку майбутніх дизайнерів, коли вони вивчають специфіку оформлення предметів побуту, реклами, одягу чи навіть інтер'єрів.

Ще одним важливим аспектом є психологічний вплив аплікації на учнів гуртка. Створення композицій з різних елементів матеріалу вимагає від дітей здатності до концентрації, терпіння та систематичності. Це стимулює розвиток логічного мислення, уваги до деталей та вміння доводити розпочату роботу до кінця. Техніка аплікації не лише сприяє розвитку художнього смаку, але й розвиває навички роботи з часом, оскільки вона вимагає детального планування та акуратності.

Висновки. Аплікація є важливим і ефективним інструментом у навчанні дітей та підлітків, особливо в контексті гуртка юних дизайнерів. Вона допомагає розвивати креативність, технічні навички, а також уяву, що є необхідними для майбутніх дизайнерів. Використання цієї техніки дозволяє учням на практиці реалізовувати свої ідеї, створюючи оригінальні та інноваційні композиції. У поєднанні з іншими методами навчання аплікація є потужним інструментом для формування творчої особистості та розвитку професійних компетенцій у галузі дизайну.

Аплікація на заняттях гуртка юних дизайнерів є важливою методикою для розвитку творчих здібностей учнів. Вона не лише знайомить учнів з технікою створення композицій, але й сприяє розвитку їхнього художнього смаку, навичок роботи з матеріалами, а також дисциплінує і мотивує досягати поставлених цілей. Враховуючи важливість аплікації у навчанні, можна стверджувати, що ця техніка має великий потенціал у підготовці майбутніх дизайнерів, формуючи їхню здатність до креативного і ефективного вирішення різноманітних дизайнерських завдань.

Список використаних джерел

1. Кудрявцева О. В. Техніки аплікації в дитячому творчому розвитку. Київ: Літера, 2014. 121 с.
2. Гуртовий С. І. Основи дизайнерської діяльності: Теорія та практика. Львів: Молодь, 2012. 161 с.
3. Савченко О. В. .Дизайнерське мислення у дитячій творчості. Харків: Вища школа, 2010. 131 с.

4. Шевченко О. І. Методика викладання образотворчого мистецтва в школах та гуртках. Київ: Освітній напрям, 2015. 133 с.
5. Мельник О. І. Інтер'єр та дизайн: поєднання творчості та техніки. Одеса: Видавничий центр, 2016. 111 с.
6. Петренко О. В. . Розвиток творчих здібностей учнів через дизайн. Київ: Освіта, 2009. 121 с.

Євген БЕРНАЦЬКИЙ

*Хмельницький національний університет
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник:*

Вікторія ХРЕНОВА

*Хмельницький національний університет
к. пед. наук, доцент*

Формування творчих здібностей учнів старших класів на уроках технологій з навчального модуля «Краса та здоров'я»

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю формування творчої особистості в умовах реформування освіти та впровадження концепції Нової української школи. Розвиток творчих здібностей учнів старших класів набуває особливого значення, оскільки саме в цьому віці відбувається професійне самовизначення, формується готовність до самореалізації в майбутній професійній діяльності. Уроки технологій з навчального модуля «Краса та здоров'я» мають значний потенціал для розвитку творчих здібностей старшокласників через практичну діяльність, проектування та створення власних продуктів.

Аналіз досліджень. Проблема розвитку творчих здібностей досліджувалась багатьма науковцями, серед яких: О. Коберник, Т. Бріцкан, І. Цідило, Л. Шелестова та інші. Проте недостатньо дослідженими залишаються питання розвитку творчих здібностей старшокласників при вивченні модуля «Краса та здоров'я».

Мета дослідження – проаналізувати досвід розвитку творчих здібностей учнів старших класів на уроках технологій, зокрема й при вивченні модуля «Краса та здоров'я».

Результати дослідження. Вивчення досвіду формування творчих здібностей учнів у закладах загальної середньої освіти демонструє різноманітність підходів та методів роботи. Педагоги-практики розробляють авторські програми розвитку творчих здібностей, адаптуючи їх до конкретних умов закладу освіти. Найкращі результати досягаються при системному підході, який передбачає поєднання урочної та позаурочної діяльності. Вчителі

використовують різноманітні форми роботи: творчі майстерні, гуртки, студії, клуби за інтересами. Творча діяльність інтегрується в різні навчальні предмети, що забезпечує всебічний розвиток здібностей. При цьому враховуються індивідуальні особливості та інтереси учнів, їх попередній досвід творчої діяльності [1].

Аналіз досвіду вчителів-новаторів свідчить про ефективність проектно-дослідницького підходу у розвитку творчих здібностей. Учні залучаються до довготривалих творчих проєктів, які дозволяють реалізувати власні ідеї і задуми. Такі проєкти часто мають міждисциплінарний характер, що розширює можливості для творчого пошуку. Вчителі організують дослідницькі групи, де старшокласники працюють над вирішенням реальних проблем. Результати проєктів презентуються на шкільних конференціях, конкурсах, фестивалях.

Досвід інноваційних закладів освіти демонструє ефективність використання сучасних технологій у розвитку творчих здібностей. Школи активно впроваджують цифрові інструменти для творчої діяльності, створюють медіастудії та лабораторії. Учні освоюють програми для створення графіки, анімації, відео, працюють з 3D-принтерами та іншим сучасним обладнанням. Використання технологій розширює можливості для творчого самовираження, робить процес навчання більш захоплюючим. Вчителі організують онлайн-виставки творчих робіт, створюють віртуальні галереї досягнень учнів [2].

Практика доводить й ефективність залучення учнів до організації творчого життя школи через модуль «Краса та здоров'я». Наприклад, старшокласники організують майстер-класи з виготовлення натуральної косметики, де демонструють авторські рецептури скрабів та масок для обличчя. Вони проводять для молодших учнів практикуми з основ догляду за шкірою, навчають складати індивідуальні програми догляду. На шкільних виставках презентують власноруч виготовлені косметичні засоби, оформлюють стенди з порадами щодо правильного догляду за зовнішністю. Система стимулювання творчої активності учнів включає різноманітні форми заохочення. За розробку оригінальних рецептур натуральної косметики учні отримують додаткові бали. Кращі роботи, наприклад, авторські маски для різних типів шкіри чи креативні дизайни упаковок для косметичних засобів, представляються на виставках. Особливо цінуються проєкти з розробки екологічної косметики та програм оздоровлення.

Елементи дуальної освіти реалізуються через співпрацю з салонами краси та косметологічними центрами. Учні проходять практику в професійних закладах, де знайомляться з сучасними технологіями догляду за зовнішністю, вчаться працювати з професійною косметикою. Наприклад, в рамках практики старшокласники освоюють техніки масажу обличчя, вчаться проводити діагностику стану шкіри, підбирати індивідуальні програми догляду.

У закладах загальної середньої освіти діють творчі об'єднання, де учні розробляють власні лінійки натуральної косметики, створюють відеоуроки з техніки виконання різних

процедур догляду. Старшокласники організують майстер-класи з виготовлення мила ручної роботи, бальзамів для губ, кремів для рук з натуральних компонентів. Вони ведуть блоги про здоровий спосіб життя та правильний догляд за зовнішністю, діляться рецептами натуральних масок та скрабів. Педагоги документують успішний досвід, створюючи методичні розробки з технології виготовлення натуральної косметики, рецептурні довідники, технологічні карти виконання косметичних процедур. В електронних базах накопичуються відеозаписи майстер-класів з виготовлення різних косметичних засобів, фотографії творчих робіт учнів, презентації авторських проєктів з розробки програм догляду за різними типами шкіри.

Вивчення досвіду показує важливість залучення учнів до національних та міжнародних творчих проєктів. Заклади освіти беруть участь у програмах культурного обміну, організують спільні проєкти з школами інших країн. Учні долучаються до міжнародних конкурсів, фестивалів, виставок. Така діяльність розширює культурний кругозір, знайомить з різними традиціями та підходами до творчості. Міжнародна співпраця стимулює вивчення іноземних мов, розвиває комунікативні навички. Участь у глобальних проєктах підвищує мотивацію до творчої діяльності [3].

У деяких закладах загальної середньої освіти активно впроваджується практика участі у міжнародних освітніх проєктах з розвитку творчих здібностей. Учні беруть участь у міжнародних онлайн-конференціях, де презентують свої творчі проєкти та отримують відгуки від експертів світового рівня. Особливо цінним є досвід проведення спільних творчих майстерень з учнями закордонних шкіл, що розширює культурний кругозір та стимулює пошук нестандартних рішень. Міжнародна співпраця також включає обмін методичними матеріалами між вчителями, що збагачує арсенал педагогічних прийомів розвитку творчих здібностей. Участь у різноманітних міжнародних проєктах значно підвищує мотивацію учнів до творчої діяльності та сприяє формуванню глобального мислення. В рамках таких проєктів учні створюють спільні творчі продукти, що потребує вміння працювати в міжкультурному середовищі та розвиває комунікативні навички.

Сучасні заклади освіти активно впроваджують практику створення учнівських творчих стартапів. Старшокласники розробляють проєкти, що мають комерційний потенціал, вчать просувати свої творчі продукти на ринку. В школах організуються курси з основ підприємництва, де учні освоюють навички бізнес-планування та маркетингу. Проводяться конкурси стартап-проєктів, де учні можуть отримати підтримку для реалізації своїх ідей. Такий підхід допомагає зрозуміти практичну цінність творчої діяльності.

Важливим напрямком є впровадження інклюзивних практик у розвиток творчих здібностей. У багатьох школах розробляються спеціальні програми, що дозволяють учням з особливими освітніми потребами повноцінно брати участь у творчій діяльності. Створюються адаптовані варіанти творчих завдань, підбираються спеціальні інструменти та обладнання.

Педагоги відзначають, що інклюзивний підхід збагачує творче середовище, вчить учнів емпатії та взаємодопомозі. Особлива увага приділяється створенню безбар'єрного простору для творчої діяльності.

Отже, на уроках технологій розвиток творчих здібностей учнів реалізується через систему спеціально розроблених практичних завдань. Зокрема, при вивченні модуля «Краса та здоров'я» вчителі використовують такі творчі завдання, як от:

- розробка авторських рецептур натуральних масок для різних типів шкіри. Учні експериментують з натуральними інгредієнтами (мед, яєчний жовток, олії, трави), створюючи власні композиції з урахуванням властивостей компонентів;

- створення індивідуальних програм догляду за шкірою різних типів. Старшокласники вчаться аналізувати стан шкіри, підбирати засоби догляду, розробляти графік процедур;

- проєктування дизайну упаковки для косметичних засобів з використанням екологічних матеріалів. Учні розробляють ескізи, підбирають матеріали, створюють прототипи упаковки; розробка технологічних карт виконання різних косметичних процедур з урахуванням послідовності дій, необхідних матеріалів та часових параметрів.

Висновки. Аналіз практики показує необхідність постійного оновлення форм та методів роботи відповідно до інтересів сучасних учнів з метою розвитку їх творчих здібностей. Ефективним є впровадження нових напрямків творчої діяльності, серед яких: цифрове мистецтво, відеоблогінг, а також використання актуальних форматів: челенджів, квестиви, хакатонів тощо.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. П. Методика технологічної освіти : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2019. 231 с.
2. Мірошниченко Ю. Дидактичні принципи добору і розробки програмних педагогічних засобів для освітньої галузі «Технологія». *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2005. № 5. С. 5-8.
3. Белан Т. Г. Профорієнтаційна робота з учнями старших класів на уроках технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 151 (1). С. 236-239.

Анастасія БОДЯК

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
студентка групи Матем-21*

Науковий керівник:

Ольга КРАВЧУК

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
кандидат педагогічних наук, доцент*

Класичні методи розв'язання задач на трикутники

Постановка проблеми. Розв'язання задач на трикутники є суттєвим аспектом геометрії, що забезпечує відшукання невідомих сторін і кутів трикутника за відомими його елементами, і має широке практичне застосування у різних сферах людської діяльності, таких як геодезія, астрономія, будівництво, навігація та інших. Основна проблема виникає в тому, що під час вільної навчання у закладах освіти ускладнюється через нестачу ресурсів та доступу до них.

Аналіз досліджень. Аналіз досліджень [3] свідчить, що у сучасних школах вивчення трикутників та теоретичних відомостей, пов'язаних з ними, викликають в учнів певні труднощі.

Розв'язання задач на застосування вивчених теоретичних положень сприяє формуванню математичної компетентності, що передбачає здатність розвивати і застосовувати математичні знання та методи для розв'язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмій в особистому та суспільному житті людини.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає у аналізі методичних особливостей вивчення тем, пов'язаних з трикутниками в курсі геометрії 7-9 класів закладів загальної середньої освіти та вибору найбільш ефективних прийомів розв'язання задач.

Результати дослідження. Вивчаючи та аналізуючи навчально-методичну літературу щодо методів розв'язання геометричних задач, можемо зауважити, що такі класичні теореми, як теорема Піфагора, а також теореми синусів і косинусів, є надзвичайно ефективними при розв'язанні різноманітних задач, пов'язаних із трикутниками. Вони гарантують отримання точних результатів і слугують фундаментом для багатьох обчислень у геометрії та тригонометрії. Використання цих методів на уроках математики сприяє формуванню логічного мислення і покращує просторову уяву учнів. Згідно з дослідженнями, школярі, які ґрунтовно засвоїли ці знання, показують кращі результати й в інших галузях знань.

Розглянемо класичні теореми: Теорема синусів $\frac{a}{\sin A} = \frac{b}{\sin B} = \frac{c}{\sin C} = 2R$, де R – радіус описаного навколо трикутника кола, використовується для обчислення:

– невідомих сторін трикутника, якщо відомі два кути і одна сторона;

–невідомих кутів трикутника, якщо відомі дві сторони і один прилеглий кут.

Теорему косинусів $a^2 = b^2 + c^2 - 2bccosA$, де a, b, c сторони трикутника, $\angle A$ – кут, протилежний стороні a , застосовують для відшукування:

–невідомої сторони трикутника, якщо відомі дві сторони і кут між ними;

–обчислення косинуса невідомого кута трикутника, якщо відомі всі сторони трикутника.

Теорема Піфагора: у прямокутному трикутнику квадрат гіпотенузи дорівнює сумі квадратів катетів $c^2 = a^2 + b^2$, де c – гіпотенуза; a, b – катети, використовується для обчислення:

–невідомого катета за іншим катетом і гіпотенузою;

–невідомої гіпотенузи за двома катетами.

При розв'язуванні будь-яких геометричних задач спочатку необхідно провести аналіз її умови. Після цього, залежно від заданих величин, визначаємо, способи розв'язання та теоретичні відомості, якими можемо скористатися при цьому.

Для прикладу розглянемо задачу:

Задача 1

У трикутнику ABC основа висоти AK лежить на продовженні сторони BC (Рисунок.1). $AK=6$, $KB=2\sqrt{3}$. Радіус описаного навколо трикутника ABC кола дорівнює $15\sqrt{3}$. Визначте довжину AC .

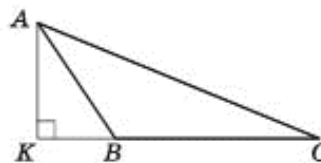

Рисунок 1

Розв'язання: На перший погляд, у цій задачі необхідно використовувати теорему Піфагора, але її використання не допоможе у визначенні сторони AC .

Оскільки в умові заданий радіус, то це наштовхує на використання наслідку з теореми синусів. За допомогою нього ми можемо поєднати сторони та кути для визначення шуканої сторони.

1. У трикутнику AKB ($\angle K = 90^\circ$), знайдемо кут B через тригонометричні співвідношення:

$$tgB = \frac{AK}{KB}, tgB = \frac{6}{2\sqrt{3}} = \frac{3}{\sqrt{3}} = \sqrt{3}; tgB = \sqrt{3}, \angle ABK = 60^\circ$$

2. Знайдемо кут ABC , як суміжний з кутом ABK :

$$180^\circ = \angle KBA + \angle ABC$$

$$\angle ABC = 180^\circ - 60^\circ = 120^\circ$$

$$\angle ABC = 120^\circ$$

3. У трикутнику ABC відомо кут ABC та радіус, описаного навколо кола, тому скористаємося наслідком з теореми синусів:

$$\frac{AC}{\sin B} = 2R, \frac{AC}{\frac{\sqrt{3}}{2}} = 2 \cdot 15\sqrt{3}, AC = 2 \cdot 15\sqrt{3} \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} = 45, AC = 45.$$

Відповідь: 45.

Задача 2

На рисунку 2 зображено траєкторію руху автомобіля з пункту A до пункту B, що складається з трьох прямолінійних ділянок АК, КМ та МВ. Визначте відстань d між пунктами A та B, якщо АК=60 км, КМ=120 км, МВ= 100 км (вважайте, що зображені на рисунку відрізки лежать в одній площині).

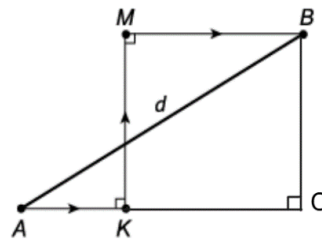

Рисунок 2

Розв'язання: У цій задачі ми не маємо кутів, а є лише сторони та прямокутні трикутники і їх катети. Тому будемо для розв'язання використовувати теорему Піфагора та зводити все до прямокутного трикутника.

1. Виконаємо добудову до прямокутника КМВС, $BC \perp AC$, $\angle BCS = 90^\circ$.
2. З того що КМВС – прямокутник випливає, що $MB = KC = 100$ км; $МК = ВС = 120$ км; $AK + KC = AC$, 60 км $+ 100$ км $= 160$ км.
3. З трикутника ABC знайдемо $AB = d$ за допомогою теореми Піфагора:
4. $AB^2 = BC^2 + AC^2$, $AB = \sqrt{120^2 + 160^2} = \sqrt{14400 + 25600} = \sqrt{40000} = 200$ км, $AB = d = 200$ км.

Відповідь: 200 км.

Висновки. Розглянуті теореми складають теоретичне підґрунтя для розв'язання багатьох геометричних задач і знаходять широке застосування у різноманітних сферах науки та техніки. Їх використання виходить за межі освітнього процесу, охоплюючи практичні аспекти, зокрема в інженерії, архітектурі та фізиці.

Список використаних джерел

1. Завдання за темами з математики. zno.osvita.ua. URL: <http://surl.li/ajlkrk> (дата звернення: 01.01.2025).
2. Теорема синусів і теорема косинусів. МІЙКЛАС. URL: <http://surl.li/qwluvs> (дата звернення: 01.01.2025).

3. Analysis of students' difficulties in understanding triangular material. ResearchGate. URL: <http://surl.li/dyflhr> (date of access: 01.01.2025).

Віра ВАСИЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Особливості та шляхи формування патріотичних якостей в змісті початкової освіти

Постановка проблеми. Нова українська школа сьогодні ставить перед ЗЗСО та сім'єю особливі завдання по формуванню майбутніх патріотів України: «Освічені українці, всебічно розвинені, відповідальні громадяни і патріоти, здатні до ризику та інновацій, – ось хто поведе українську економіку вперед у ХХІ столітті» [3, 9].

Аналіз досліджень. Серед класиків педагогічної науки до проблем патріотизму зверталися Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, Г. Сковорода, В. Сухомлинський та інші. У своїх працях вони висвітлювали актуальні для свого часу проблеми розвитку патріотичних якостей як складової частини національної системи виховання, ідею виховання патріота своєї Батьківщини.

Мета дослідження. Метою формування патріотичних якостей є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, формування активної громадянської позиції, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу.

Результати дослідження. Сучасні вимоги до національно-патріотичного виховання зростаючої особистості знайшли відображення в Законі України «Про освіту» (2017), Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020–2025 роки (2020), Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2022), Концепції Нової української школи (2016). У зазначених документах акцентовано на процесах глобалізації суспільного розвитку, на формуванні нових відносин між народами, націями, державами; сформованості національно-патріотичної вихованості особистості як українця на основі позитивної національної ідентичності.

Патріотичне виховання – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність сім'ї, школи, інших соціальних інститутів із формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних

інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [1, 3].

Зважаючи на це, основна мета патріотичного виховання полягає в мотивації громадянської активності молодого покоління. Перед учителем постають завдання виховати в учнів почуття патріотизму та формувати особистість на засадах духовності, моральності, толерантності. Це стане запорукою небайдужості як сьогоднішнього, так і прийдешніх поколінь громадян. Найкращою мотивацією патріотичного виховання є почуття гордості за свою державу, переживання її минулого, відчуття причетності до творення її сьогодення та майбуття. Це надзвичайно цікава робота, вона допомагає дітям любити школу, свій рідний край, Батьківщину, не бути байдужими до свого життя, до чарівного і привабливого світу.

Виховати патріота, громадянина нашої України – покликання вчителя. Бесіди і свята, спрямовані на виховання патріотизму в молодших школярів, освітять і зігріють дитячі душі сонечком любові й доброти, подарують їм хвилини радості та щастя. Якщо педагогові вдасться досягти успіхів своїми знаннями, працею, здобутками, то завдяки вчинкам його учнів зростатиме могутність нашої держави. Спільні зусилля сім'ї та школи допоможуть зміцнити ланцюжок поколінь, сплетений з доброти та мудрості, і таким чином ми всі разом зможемо змінити світ на краще.

У початкових класах у дітей формується світогляд. Це одна із важливих потреб сучасного українського суспільства – формування у молодого покоління, зокрема у молодших школярів, патріотичних якостей, активної життєвої позиції і соціальної відповідальності. Ефективність цього процесу зростає за умови залучення сім'ї, яка є найважливішим суб'єктом виховання [2, 53].

Патріотичне виховання передбачає взаємопов'язану діяльність учителя, учнів та батьків з розвитку моральних норм, рис поведінки, таких як повага до Батьківщини, примноження трудових звичаїв країни, прагнення до зміцнення честі й гідності своєї держави, любов до рідного краю, до своєї родини, дружба з іншими народами. До особливостей формування патріотичних якостей належать: умови сімейного та шкільного виховання, діяльність учителя, психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку (новий соціальний статус, формування теоретичного мислення, навіюваність, довірливість, розвиток самосвідомості, досвід моральної поведінки тощо). До переліку патріотичних якостей, які важливі, належать: любов і повага до батьків, своєї родини; шанобливе ставлення до Батьківщини, свого краю; ввічливе ставлення до людей інших національностей, їхньої культури і традицій; усвідомлення себе громадянином.

Висновки. Шляхи формування патріотичних якостей реалізуються через навчально-виховний процес, а саме:

- використання елементів національно-патріотичного виховання у навчальній діяльності;

- налагодження спільної діяльності педагогів і батьків щодо формування патріотичних якостей.

Душа дитини – величезна тасмниця. Знайти до неї того єдиного «золотого ключика» дуже важко, але й не шукати не можна теж. Можливо, любов до Батьківщини, до ближнього, повага до людей, справедливість і є той ключик, яким треба вміло відчинити двері в тасмні куточки душі, щоб впустити туди сонячне світло.

Список використаних джерел

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Наказ № 527 від 06.06.2022.

2. Матящук В.П. Сучасне патріотичне виховання в школах України. Тернопіль : Мандрівець. 2023. 384 с.

3. Нова українська школа: poradnik для вчителя. Під заг. ред. Бібик Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». 2017. 206 с.

Богдан ГНЕПА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 4-О*

Науковий керівник:

Ольга ГНЕПА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
к. пед. н., викладач*

Розвиток пізнавальної активності учнів на уроках технологій

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні склалася ситуація, коли не вистачає робочих рук. Зрозуміло, що значною мірою на це вплинула війна. Іншим фактором є катастрофічна ситуація у професійно-технічній освіті, адже в останні роки лише двадцять відсотків випускників шкіл продовжують навчання у закладах професійно-технічної освіти. Підлітки прагнуть стати юристами, економістами та програмістами. Кваліфікованими робітниками, на їхню думку, бути не престижно.

Погоджуємося із думкою науковців, що виховувати повагу до праці і людей праці потрібно змалку. Значні можливості для вирішення цього питання мають уроки технологій. Головна мета цих занять – формування всебічно розвиненої особистості, готової до активної трудової діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства. У зв'язку з цим виникає необхідність активізувати роботу учнів на уроках технологій, занурити їх у світ праці і творчості, формувати трудові уміння та навички.

Аналіз досліджень. Питання пізнавальної активності учнів окреслено у працях Аліни Крейси, Наталії Максимчук, Олени Мачушник, Оксани Метліної, Олени Пиндик. Особливої уваги заслуговують дослідження Олександра Сушенцева, Людмили Яценко, в яких автори не лише обґрунтовують поняття «пізнавальної активності», але й наголошують на доцільності її розвитку на уроках технологій.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та описати сучасні підходи до розвитку пізнавальної активності учнів на уроках технологій.

Результати дослідження. Метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учнів, розвиток їх здатності до використання техніки і технологій, підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії [4]. Цього можна досягнути, якщо навчання є активним та приносить задоволення школярам.

Пізнавальна активність – це стійка мотивація до навчання, що проявляється в інтересі до здобуття знань, самостійності в розумовій діяльності, здатності до творчого мислення та ініціативи.

Погоджуємося із думкою науковців, що поняття «пізнавальна активність» потрібно розуміти комплексно: з одного боку як рису особистості, а з іншого – як пізнавальну діяльність, адже особистість, реалізуючи певні потреби та інтереси в конкретній діяльності, виявляє ті чи інші свої якості, а серед них – і пізнавальну активність [3, 7].

Аналіз джерельної бази і власний досвід проведення пробних уроків у Ліцеї № 2 Володимирської міської ради дозволили виокремити стратегії, які сприяють формуванню пізнавальної активності учнів на уроках технологій:

- залучення сучасних технологій. Використання 3D-принтерів, лазерних вирізувачів або іншого сучасного обладнання робить уроки більш захоплюючими і стимулює інтерес до навчальної дисципліни;

- використання мультимедійних засобів, зокрема відеоматеріалів та анімацій для візуалізації складних процесів допоможе учням краще зрозуміти матеріал, а завдяки віртуальним екскурсіям школярі поглиблюють знання з технологій без відриву від навчання;

- застосування проєктної діяльності. Наприклад, виготовлення органайзера (розробка виробу, його створення та презентація результатів);

- організація парної і групової роботи. В учнів формуються навички ефективної співпраці в команді, вміння висловлювати свою думку, слухати і чути інших;

- використання ігрового та діяльнісного підходів до навчання. Учні відчують себе на уроках радісно і комфортно, при цьому не бояться брати на себе відповідальність;

- реалізація міжпредметних зв'язків. Показати школярам, як технології пов'язані з іншими навчальними предметами. Це допоможе учням усвідомити важливість знань з різних дисциплін у практичній діяльності.

- індивідуалізація навчання. Наприклад, використання диференційованих завдань з урахуванням рівня підготовки учнів, що дозволяє кожному здобувачу освіти досягти успіху в навчанні [1, 16; 2].

Вважаємо за доцільне виділити педагогічні умови ефективного розвитку пізнавальної активності:

- створення атмосфери співпраці і доброзичливості;
- комплексне використання наочності;
- дотримання оптимального співвідношення між вимогами до учня і його реальними можливостями;
- практико-орієнтована спрямованість навчального матеріалу;

– створення проблемних ситуацій, взятих з практики різних професій. Від учнів вимагається глибокий і всебічний аналіз ситуації та вибір оптимального вирішення проблеми у створеній ситуації;

– залучення усіх учнів до активної діяльності [3, 9].

Висновки. Сучасний вчитель повинен систематично працювати над розвитком пізнавальної активності учнів на уроках технологій. Використання методів і прийомів, орієнтованих на активну участь школярів у навчанні, сприяє глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного та логічного мислення, професійному самовизначенню учнів.

Список використаних джерел

1. Крейса А. В. Віртуальні екскурсії як засіб підвищення пізнавального інтересу учнів на уроках трудового навчання в умовах дистанційної освіти: магістерська робота. Кривий Ріг, 2023. 62 с.

2. Метліна О. В. Розвиток пізнавальної активності реалізації творчого потенціалу на уроках трудового навчання. URL: <https://naurok.com.ua/rozvitok-piznavalno-aktivnosti-realizacii-tvorchogo-potencialu-na-urokah-trudovogo-navchannya-401270.html> (дата звернення 22.12.2024).

3. Микитенко А. П. Розвиток пізнавальної активності старшокласників на уроках технологій з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. канд. пед. наук. К., 2017. 24 с.

4. Туташинський В. І. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти: [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 23 с.

Віталій ГРАБОВСЬКИЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Студент групи 4-Ц*

Науковий керівник:

Лідія ПАВЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Мотивація студентів у професійно-технічному навчанні: стратегії та методи впливу

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні гостро стоїть проблема створення ефективної системи освіти, яка забезпечить якість формування фахівців та їх конкурентоспроможність на ринку праці. Однак однією з головних проблем у цій галузі

є низька мотивація учнів, що призводить до зниження якості освіти та негативно впливає на їхнє бажання вчитися.

Таким чином, мотивація є одним з важливих факторів ефективності освітньої діяльності та підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз досліджень. Питання мотивації досліджували у своїх працях вітчизняних та зарубіжних учених: К. Астахова, Белецька, С. Бернвальдт, Л. Грень, В. Злотніков, Ю. Жуков, Є. Ільїн, В. Ольшанський, В. Лозова, В. Джеймс, Н. Кузьміна, А. Маслоу, П. Якобсон.

Мета дослідження – проаналізувати особливості мотивації до навчання учнів закладу професійної освіти.

Результати дослідження. Мотивація учнів у професійно-технічній освіті базується на поєднанні внутрішньої та зовнішньої мотивації. До внутрішніх мотивів належать особисті інтереси, пізнавальні інтереси, прагнення до самореалізації та підвищення кваліфікації. Зовнішня мотивація включає соціальні мотиви (престиж професії, визнання у професійному середовищі), економічні перспективи та можливості кар'єрного зростання. Обидва ці елементи необхідно враховувати для того, щоб створити оптимальні умови навчання, які сприятимуть мотивації.

Суть мотивації полягає в тому, щоб забезпечити психологічне підґрунтя для дій шляхом мобілізації внутрішніх і зовнішніх сил, які змушують людей поводитися певним чином [2].

Варто підкреслити, що мотивація є рушійною силою розвитку навичок, оскільки вона допомагає людям долати перешкоди, досягати цілей, розвивати навички та підтримувати інтерес до виконання поставлених завдань. Таким чином, мотивація впливає на вибір діяльності, рівень зусиль, необхідних для досягнення результатів, і наполегливість перед обличчям викликів [1].

Внутрішня мотивація виникає коли учень виконує завдання із задоволенням, прагне самовдосконалення, самоствердження, проявляє ініціативу. Завдяки внутрішній мотивації здобувач освіти краще навчається, володіючи навичками самоорганізації. Зовнішня мотивація проявляється під впливом таких факторів як винагороди та покарання. Таким чином, учень виконує завдання або через майбутню нагороду, або із страху бути покараним.

Крім того, можна виділити позитивну та негативну мотивацію. Позитивна мотивація базується на бажанні досягти певного позитивного результату, наприклад, гарних оцінок, диплома або схвалення викладача. Тобто така мотивація зосереджена на певній винагороді. Разом з тим, така мотивація спонукає учня відповідально ставитися до виконання обов'язків, підвищуючи при цьому результативність [3].

Негативна мотивація ґрунтується на страхові зазнати покарання. Це може бути страх отримати негативну оцінку, втратити стипендію. Така мотивація з однієї сторони покращує

успішність, а з іншої підвищує рівень тривожності, погіршуючи психічне здоров'я та знижуючи внутрішню мотивацію.

Провівши опитування між здобувачами 2 курсу закладу професійної освіти на тему «Яка ваша мотивація у навчанні?» ми отримали такі результати:

- отримати диплом мотивує 80% студентів;
- набути глибоких і стійких знань – 70 % студентів;
- отримати інтелектуальне задоволення 70% студентів;
- стати висококваліфікованим спеціалістом 63% студентів;
- забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності 50% студентів;

Аналіз методики виявив такі результати (вказані середні показники):

- шкала «Комунікативні мотиви» – 3,6;
- шкала «Професійні мотиви» – 3,6;
- шкала «Мотиви творчої самореалізації» – 3,5;
- шкала «Соціальні мотиви» – 3,2;
- шкала «Навчально-пізнавальні мотиви» – 3,0;
- шкала «Мотиви престижу» – 2,6;
- шкала «Мотиви уникнення невдач» – 2,5.

Таким чином, мотивація є дуже важливою у навчальному процесі, оскільки вона впливає на ефективність навчання, зацікавленість та наполегливість студентів у досягненні результатів. Вважаємо, що вмотивовані студенти беруть активну участь у навчальному процесі, прагнуть до самовдосконалення та проявляють ініціативу у вирішенні навчальних завдань. Це особливо актуально у професійно-технічній освіті, де практичні навички та бажання вчитися є основою успішного навчання.

Висока мотивація сприяє не лише успішному завершенню освітніх програм, а й готовності студентів до майбутньої професійної діяльності, їхньому почуттю відповідальності та здатності адаптуватися до робочого середовища.

Список використаних джерел

1. Bondar L., Lytvynchuk N. Motivation of students' learning activities as a leading factor in the training future specialists. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University: Psychology Series*. 2020. Т. 1. С. 67–71. URL: <https://doi.org/10.25264/2415-7384-2020-11-67-71> (дата звернення: 12.11.2024).
2. Шляхи, способи, методи та прийоми впливу на формування мотивації до навчання. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/430> (дата звернення: 12.11.2024).
3. Welcome to Digital Library NAES of Ukraine. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712197/1/Стаття_ДОСЛІДЖЕННЯ%20МОТИВАЦІЇ%20НАВЧ

звернення: 12.11.2024).

Анастасія ГРАЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Б*

Ольга НАУМЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач соціально-економічних дисциплін*

Використання українських народних традицій та звичаїв як засобу національно-патріотичного виховання учнів на уроках «Я досліджую світ» в початковій школі

Постановка проблеми. В умовах сучасного суспільства, коли постає питання збереження національної ідентичності та формування патріотичних цінностей у підростаючого покоління, особливу роль відіграє використання культурної спадщини. Однак на практиці часто спостерігається недостатній рівень інтеграції українських народних традицій та звичаїв у навчальні програми початкової школи.

Це призводить до таких проблем як недостатнє усвідомлення учнями значення української культурної спадщини як складової їхньої ідентичності, відсутність системного підходу у вихованні національно-патріотичних почуттів учнів, монотонність та відсутність інтерактивних підходів у викладанні навчальних предметів в початковій школі, зокрема курсу «Я досліджую світ», що знижує інтерес учнів до національної тематики. Таким чином, актуальність цієї проблеми зумовлює необхідність розробки методичних підходів, які сприятимуть ефективному використанню українських народних традицій і звичаїв у навчально-патріотичному вихованні учнів початкових класів.

Аналіз досліджень. Проблема національно-патріотичного виховання учнів посідала провідне місце у працях Г. Ващенка, І. Огієнка, С. Русової, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін. Необхідність теоретичного осмислення нових підходів до здійснення національно-патріотичного виховання учнів в сучасних умовах актуалізує вивчення праць таких педагогів як О. Вишневський, П. Ігнатенко, Т. Завгородня, П. Кононенко та інші. Зокрема, автор Українського педагогічного словника С. Гончаренко вважає патріотизм одним із найглибших громадських почуттів, змістом якого є любов до Батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури.

Н. Волкова зазначає, що виховання громадянина має бути спрямованим на розвиток патріотизму, національної самосвідомості, культури міжетнічних відносин, планетарної свідомості, правосвідомості, політичної культури, дбайливого ставлення до природи, моральності, культурної поведінки особистості, глибоке громадянське почуття, змістом якого є любов до свого народу, Батьківщини, усвідомлення своєї причетності до історії, традицій, культури свого народу, вболівання за його майбутнє.

Досліджуючи виховний потенціал початкової освіти, О. Савченко патріотичне виховання пов'язує із громадянським вихованням. Цей напрям у початковій школі на думку вченої, має на меті формування у дітей знань про українське суспільство, рідний край, розкриття на доступному рівні особливостей взаємодії людей у родині, в колективі, в суспільстві, виховання в них особистісного позитивного ставлення до цінностей і символів Української держави; виховання гуманної, соціально активної, відповідальної особистості.

Мета дослідження. Виявити та обґрунтувати ефективність використання українських народних традицій та звичаїв як засобу національно-патріотичного виховання учнів у процесі навчання на уроках «Я досліджую світ» в початковій школі.

Результати дослідження. Формування національно-патріотичних почуттів учнів за допомогою народних традицій та звичаїв передбачають використання українських народних традицій та звичаїв на уроках «Я досліджую світ» як ефективного засобу виховання та навчання, спрямованого на формування ціннісних орієнтацій та національної ідентичності учнів. Заснований на наукових принципах та педагогічних теоріях, цей підхід враховує психологічні та педагогічні особливості учнів, сприяючи розвитку її патріотичних почуттів, відчуття гордості за національну культуру та спадщину. Використання народних традицій та звичаїв дозволяє учням не лише засвоїти нові знання, але й поглибити розуміння та відчуття національної самосвідомості та патріотизму. Цей підхід також покликаний сприяти розвитку творчих та креативних здібностей дітей, активізувати їхню участь у народних традиціях та обрядах, а також поглибити розуміння сутності національної культури та її впливу на суспільний розвиток [1].

Необхідно виділити особливості формування національно-патріотичних почуттів учнів, які виникають на уроках «Я досліджую світ», у разі використання народних традицій та звичаїв. До таких особливостей можна віднести:

1. Гнучкий підхід до навчання – учні найбільш сприйнятливі до нової інформації та вразливі до впливу зовнішніх чинників. Вчителі можуть використовувати цю властивість для активізації їх інтересу до національної ідентичності через цікаві та доступні методи навчання.

2. Ігровий підхід – учні навчаються краще через ігрові форми діяльності. Використання рольових ігор, театралізованих вистав, конкурсів та інших ігрових методів може сприяти більш ефективному засвоєнню знань про національну культуру, традиції та історію.

3. Інтерактивне спілкування – залучення учнів до діалогу, обговорення важливих для національної ідентичності тем допомагає їм краще зрозуміти та оцінити своє ставлення до рідної країни, її історії та культури.

4. Підтримка родинного оточення – родина відіграє ключову роль у формуванні національної свідомості учнів. Взаємодія з родинними традиціями, участь у святкуваннях національних свят та подорожі до історичних місць можуть значно збагатити їхнє розуміння та почуття національної гідності.

5. Врахування індивідуальних особливостей: Кожен учень має свої власні інтереси, характер і підходи до навчання. Важливо створити умови для індивідуального розвитку та підтримки інтересів кожного молодшого школяра у контексті формування його національної свідомості [2].

Плануючи уроки з предмету «Я досліджую світ», ми дотримуємося таких принципів організації національно-патріотичного навчання та виховання:

1. Традиційність: багато національних традицій та звичаїв мають старовинне походження і передаються з покоління в покоління. Це дозволяє учням занурюватися в культурну спадщину свого народу та розуміти своє походження.

2. Символіка: багато національних традицій та звичаїв мають символічне значення, що допомагає дітям зрозуміти традиційні цінності, такі як єдність, спільнота та повага до природи.

3. Розвиток фізичних навичок: використання українських традицій та звичаїв на уроках часто вимагають від учнів різноманітних рухових дій, що сприяє розвитку їхніх фізичних навичок та здоров'я.

4. Соціальний аспект: українські традиції та звичаї сприяють розвитку соціальних навичок, таких як співпраця, взаємодія та комунікація. Вони вчать учнів працювати разом як команда та розуміти важливість взаємодопомоги.

5. Культурне сприйняття: знайомство учнів з традиціями, обрядами свого народу сприяє формуванню їхньої національної ідентичності та гордості за свою культуру. Народна творчість захоплює уяву дітей та стимулює їхній інтерес до вивчення власної культури та історії [2].

Висновки. Використання українських народних традицій на уроках «Я досліджую світ» є ефективним методом національно-патріотичного виховання, тому що це сприяє гармонійному розвитку особистості учнів, зокрема їхньої духовної та моральної сфер. Народознавчі елементи роблять навчальний процес цікавим, емоційно насиченим та змістовним. Ці результати підтверджують, що використання українських народних традицій і звичаїв у початковій школі є дієвим засобом виховання свідомих громадян України.

Список використаних джерел

1. Артеменко Л. М. Специфіка патріотичного виховання молодших школярів у процесі краєзнавчої роботи. Педагогічна освіта на зламі століть: досвід минулого – погляд у майбутнє: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 95-річчю кафедри педагогіки (19-20 жовтня 2021 р., м. Ніжин). Ніжин, 2021. С. 20-22.
<https://library.vspu.net/bitstreams/d69f7aeb-8cd5-49ac-af92-5c008c5c6269/download>

2. Артеменко Л. М. Форми краєзнавчої роботи, спрямовані на виховання почуття патріотизму у молодших школярів. Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої Дню початкової освіти. 2020. С. 18-21.
<http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1434/1/%D0%90%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.PDF>

3. Використання українських народних традицій в початковій школі.
<https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-ukrainskih-narodnih-tradicij-ak-zasobu-nacionalno-patriotcnogo-vihovanna-molodsih-skolariv-404344.html>

Наталія ГРИНЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Б*

Науковий керівник:

Ірина БАРАНЬКА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Впровадження здоров'язбережувальних технологій в початковій школі

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням закладу освіти є створення зручних умов для духовного, фізичного, психологічного та соціального здоров'я учнів. За спостереженням останній досліджень можна сказати, що стан здоров'я учнів значно погіршився. На це впливає чимало чинників: збільшення захворювань людства, епідемія COVID-19, складність сімейного добробуту, наслідки катастрофи ЧАЕС. Після повномасштабного вторгнення рф в Україну здоров'я учнів значно погіршилося. Часті сирени, постійне відчуття небезпеки призвели до підвищення стресу та тривоги у дітей. Це негативно впливає на імунну систему дітей, що призводить до частих захворювань. Сучасній школі необхідно переглянути парадигму навчання та виховання, форми та методи формування здорового способу життя особистості. Навчальне навантаження, безпечні умови праці в школі,

надмірний руховий режим, зміна положення особистості від миру до стану війни, страх за життя, призвели до потреби впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітнє середовище. Державний стандарт початкової освіти акцентує увагу на формуванні здоров'язбережувальної компетентності [3]. Значне погіршення здоров'я дітей не лише стало медичною проблемою, а й педагогічною.

Аналіз досліджень. Проблема застосування та використання здоров'язбережувальних технологій цікавила та привертала увагу багатьох вчених та науковців, а саме: О. Ващенко, М. Гончаренко, С. Лупаренко, Л. Яценко, О. Аксьонова, О. Дубогай, Л. Омельченко, у цих дослідженнях науковці обґрунтовують «здоров'язбережувальні технології» їх зміст, класифікацію та важливість у навчально-виховному процесі.

Мета дослідження: визначити продуктивність застосування здоров'язбережувальних технологій для збереження здоров'я здобувачів освіти.

Результати дослідження. Важливим фактором розвитку нашої держави є збереження і зміцнення здоров'я дітей. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя.

Вступаючи до початкової школи, 85 % учнів мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру, зростає кількість учнів, які мають психоневрологічні захворювання. [7, 5]. Тому головним завданням у діяльності педагогічних колективів навчальних закладів на сучасному етапі повинно бути збереження і зміцнення здоров'я учнів, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у вчителів, учнів та їх батьків.

Здоров'язбережувальні технології – це комплекс прийомів, методів та засобів направлених на побудову фізичного, психологічного, екологічного, комфортного освітнього середовища, що зумовлює формування, збереження та зміцнення здоров'я особистості.

В період здобуття знань в початковій школі здійснюється розвиток організму учня. Саме тоді є ймовірність викривлення постави, кистей рук, погіршення зору, тому що учні пристосовуються до умов навчання, тобто до сидячого способу життя. На початку навчання в учнів першого класу є виробляються певні проблеми з координацією рухів дрібних м'язів. Л. Яценко зауважив «першокласникові важко писати в межах рядка, спрямовувати роботу руки, не роблячи зайвих рухів, що швидко призводить до втоми. [7, 40].

Для ліквідації цих та інших проблем, які можуть виникнути необхідно застосовувати різні групи засобів:

- спрямовані на рухову активність (фізичні вправи, фізкультхвилинки, динамічні перерви, лікувальна фізкультура, рухливі ігри та ін.);
- оздоровлення за допомогою природи (сонячні та повітряні ванни, водні процедури, фітотерапія, інгаляція, вітамінотерапія та ін.);

– гігієнічні (виконання санітарно-гігієнічних вимог, особиста гігієна, написання та дотримання режиму дня і режиму рухової активності, режиму харчування та сну та ін.) [2, 16].

Можна виділити загальні завдання для формування здорового'язбережувальних компетентностей які використовуються в закладах освіти:

1. Навчити дітей визначати свій стан і відчуття.
2. Сформувати активну життєву позицію.
3. Сформувати уявлення про своє тіло, організм.
4. Вчити зміцнювати і зберігати своє здоров'я.
5. Розуміти необхідність і роль рухів у фізичному розвитку.
6. Навчати правилам безпеки при виконанні фізичних вправ і різних видів діяльності.
7. Вміти надавати елементарну допомогу при травмах.
8. Формувати уявлення про те, що корисно і що шкідливо для організму.

У початковій школі варто застосовувати принцип здоров'язберігаючого уроку. Саме на таких уроках можна впроваджувати здоров'язбережувальні технології.

Вправи для рухової активності реалізують за допомогою хвилинок відпочинку, які відіграють важливу роль у збереженні високої працездатності протягом уроку у початковій школі. Мета проведення хвилинок відпочинку – підвищити або утримати розумову працездатність дітей на уроках, забезпечити короточасний активний відпочинок для школярів під час занять, коли значні навантаження випробовують органи зору і слуху; м'язи тулуба, особливо спини, що знаходяться в статичному стані; м'язи кисті працюючої руки. Вправи складено так, щоб при їх виконанні були охоплені різні групи м'язів. Хвилинка відпочинку необхідна для збереження здоров'я учнів, для того, щоб підняти їм настрій, посилити крово-і лімфообмін застійних ділянок в організмі, зняти статичну напругу [6].

Вправи для формування правильної постави та навичок раціонального дихання. Ефективною є вправа «Зоряне дихання», пов'язана з ароматерапією [4].

Ароматерапія – це давнє, вдосконалене віками мистецтво використання ефірних олій рослин для зміцнення здоров'я.

Вправи для реалізації ефективного загартовування: перерви на свіжому повітрі, уроки на природі.

Вправи для психологічної комфортності реалізують за допомогою кольоротерапії. Кольоротерапія – це немедикаментозний метод лікування, заснований на тому, що кожна з біологічно активних зон організму реагує на один із кольорів: вплив кольором відбувається на орган зору, а через нього і через зоровий аналізатор - на нервову систему. Вплив певного кольору знімає енергетичну блокаду, яка є причиною функціонального розладу [4].

Вправи для опори на індивідуальні особливості і здібності;

Особливу роль в профілактиці зорової втоми на уроках відіграє робота з зоровим тренажером Базарного, розташованого зазвичай на стелі або одній зі стін класної кімнати. Важливе зауваження: вправи з тренажером Базарного виконуються тільки стоячи. [2, с. 12].

Вправи для зменшення тривожності.

Дихання «животом» заспокоює парасимпатичну нервову систему, яка регулює роботу слізних залоз. Як робити вправу: вдихайте через ніс протягом чотирьох секунд, поки ваш живіт піднімається, потім видихніть через ніс протягом шести секунд, поки ваш живіт опускається. Повторювати потрібно протягом трьох хвилин [7, 395].

Висновки. Отже, здоров'язберезувальні технології в закладі освіти є необхідним чинником, особливо, під час воєнного часу. Дослідження виявило, що використання таких технологій сприяє не лише збереженню духовного, соціального, фізичного та психічного здоров'я учнів та педагогів, а й підвищенню їх мотивації до навчання, адаптації до стресових ситуацій та формуванню вмінь саморегуляції. Важливою складовою є залучення до цього процесу всіх учасників освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Гільберг Т. Г., Тарнавська С. С., Павич Н. М. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу « Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» Київ: Генеза, 2019. 256 с.
2. Гуменна О. А. Фізіологічні характеристики організму дітей молодшого шкільного віку в різних умовах навчання : автореф. дис. ... канд. біол. наук : 03.00.13. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2006. 20 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688. - Київ. Джерело: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>. (дата звернення: 08.12.2024).
4. Желева О. І. Формування навичок здорового способу життя (3 досвіду роботи вихователя Золотоніської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Черкаської обласної ради). Режим доступу <https://zolointernat.ck.ua/wp-content/uploads/2015/09/Zhiliaeva.pdf>. (дата звернення: 15.12.2024).
5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 08.12.2023).
6. Корнієнко Л.О. Використання дидактичних ігор на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» URL:<https://naurok.com.ua/vikoristannya-didaktichnih-igor-na-urokakh-integrovanogo-kursu-ya-doslidzhuyu-svit-126266.html> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Реалізація здорового способу життя - сучасні підходи: Монографія. За заг. ред. М. Лук'янченка, В. Куриш, Ю. Мігасевич. Дрогобич, 2009. 592 с.

Анастасія ДЕМЧУК

Хмельницький національний університет

студентка групи ДМ -3с-23-1

Науковий керівник:

Олена МІЩЕНКО

Хмельницький національний університет

к. т. н., ст. викладач

Використання з'єднувальних швів при створенні твору з текстильних матеріалів

Постановка проблеми. Художній текстиль – це вид мистецтва, що використовує текстильні матеріали (тканини, трикотажні і неткані полотна, волокна, пряжу, нитки, оздоблювальні матеріали - шнури, стрічки тощо) як основний засіб виразності.

Художній текстиль може бути використаний для створення різноманітних предметів, таких як картини, панно, покривала, рушники, вишукані вироби для одягу, аксесуари та інші текстильні вироби.

Твір з текстильних матеріалів може представляти собою плоску або об'ємну конструкцію, зібрану із великої кількості окремих деталей, скріплених за допомогою з'єднань, які виконуються різноманітними способами. Вибір того чи іншого способу з'єднання деталей в значній мірі впливає на рівень якості готового твору/виробу та залежить від виду та властивостей матеріалів, які необхідно поєднати, а також від вимог, що ставляться до операцій збирання. Для виготовлення творів/виробів з текстильних матеріалів застосовують наступні способи з'єднувань матеріалів: ниткові, клейові, зварні, заклепкові та комбіновані.

Мета дослідження полягає в **аналізі** швів при створенні твору/виробу з текстильних матеріалів.

Результати дослідження. Вибір способів з'єднання залежить від виду виробу, видів пакету матеріалів, що застосовуються, їх властивостей, засобів виразності тощо. Найчастіше, при виготовленні творів/виробів застосовують одразу декілька методів обробки.

Під нитковим способом з'єднання деталей одягу розуміють з'єднання шарів матеріалу стібками, вручну або за допомогою спеціального обладнання – швейних машин. Цей спосіб з'єднання є універсальним та дозволяє з'єднувати всі види матеріалів, які виготовляє текстильна промисловість. Основним способом з'єднання деталей є машинні або ручні ниткові шви. Шов – це з'єднання двох або кількох шарів тканини однією або кількома строчками. В залежності від призначення машинні шви поділяються на з'єднувальні, крайові та оздоблювальні.

З'єднувальні шви – застосовуються для з'єднання декількох шарів матеріалів між собою. В з'єднувальних швах деталі виробу/твору розміщені по обидві сторони боки від шва.

Крайові шви призначені для обробки країв деталей або зрізів; деталі виробу/твору в них розміщені по одну сторону від шва.

Оздоблювальні шви призначені для оздоблення виробу/твору та створення потрібної форми та об'єму.

Найчастіше з'єднувальні шви застосовуються при виготовленні виробів/творів у техніках текстильної аплікації, а саме класичної, печворку і квілту. Аплікацію зараховують до голкових технік, але зустрічаємо клейову аплікацію та колаж. Текстильний колаж характеризується поєднанням тканини та інших нетекстильних матеріалів.

Крім того в більшості виробів/творів використовують аплікацію у поєднанні з іншими техніками текстильного мистецтва: вишивкою, ткацтвом, розписом, валянням, шнурами, стрічками тощо. Аплікація відносно простота у виконанні, образно-пластична ідея швидко втілюється, багатоваріантність творчої реалізації призводить до різноманіття виробів/творів.

При виготовленні творів в техніці аплікація у автор різняться варіаціями художнього твору – поєднують різноманітні фактури текстильної поверхні, неочікувані поєднання різних матеріалів, площинне та об'ємне вирішення текстильних форм, ахроматичне та поліхромне поєднання кольорів.

У класичній текстильній аплікації тканина, до якої пришиваються інші шматки, вважається базовою. Печворк передбачає з'єднання тканин впритул, без базової тканини. Для виробів виготовлених у техніці квілта завжди є використання не менше трьох шарів матеріалу (верхнього, нижнього і наповнювача), що з'єднані між собою вистьобуванням. Завдяки застосуванню наповнювача, виріб характеризується помітною рельєфністю.

Висновки. Кожен шов має певні параметри (ширину, кількість строчок у шві, відстань між строчками, частоту стібків, номер голок та ниток) та область застосування. Крім того, при виконанні швів потрібно додержуватись певної послідовності виконання, тобто знати, як і в якому порядку складати деталі, зі сторони якої деталі зшивати шов, з якого кінця починати зшивання. При виготовленні твору/виробу з текстильних матеріалів параметри з'єднувальних швів вибираються в залежності від властивостей матеріалів та обладнання.

Список використаних джерел

1. Патлашенко О.А. Матеріалознавство швейного виробництва: навч. пос. Київ: Арістей, 2003.
2. Конфекціювання матеріалів для одягу: Навч. посіб. / Н.П. Супрун, Л.В. Орленко, Е.П. Дрегуляс, Т.О. Волинець. К.: Знання, 2005. 159 с.

3. Батраченко Н. В., Головінов В. П., Каменєва Н. М. Технологія виготовлення жіночого одягу: Підручник для учнів ПТНЗ. К.: Вікторія, 2000. 512 с.

Валерій ЗЕЛЕНІН

Хмельницький національний університет

студент групи ТНм-23-1

Науковий керівник:

Олександр ЛІВШУН

Хмельницький національний університет

к. пед. н., доцент

Кейси як один із видів навчальних завдань у роботі з гіперактивними дітьми під час художньої обробки деревини

Постановка проблеми. В умовах сучасних перетворень у суспільстві, зокрема і в освіті, в контексті інтеграції дітей з особливими освітніми потребами (ООП), таких як гіперактивні учні, перед освітою постає ряд питань щодо організації спеціального навчального середовища із впровадженням спеціальних методик викладання з врахуванням специфіки дітей з інклюзією та проявами гіперактивності зокрема. Адже проблема організації навчання учнів з гіперактивністю є одними з ключових у сучасній педагогіці. Дана проблема охоплюють не лише вибір ефективних педагогічних стратегій, але й врахування психологічних особливостей навчання, що потребує інноваційних підходів, особливо при викладанні дисциплін технічного спрямування, як-от технології, де поєднуються теоретичні знання з практичною діяльністю.

У роботі з гіперактивними дітьми середовище у класі повинно мати свою чітку структуру оскільки такі учні є надто імпульсивними і як наслідок мають проблеми з увагою. У такому випадку робота з ними матиме свій ефект якщо дії вчителя будуть правильно організованими, послідовними з окресленими правилами поведінки, методи, форми та стиль викладання повинні бути передбачуваними, стосунки із учнем мають бути доброзичливими та позитивними. При побудові навчальних занять учням варто доносити навчальну інформацію використовуючи різні цікаві форми які знову ж таки за допомогою їх уяви, яка розтоплює кригу нерозуміння, труднощів, перетворює складне на просте сприятиме отриманню хороших результатів . У роботі з гіперактивними дітьми існує незаперечне правило що завдання, яке виконується з натхненням, засвоюється швидко, запам'ятовується міцно, уявляється яскраво й тому пригадується легко.

На наше глибоке переконання серед багатьох дієвих та результативних шляхів засвоєння навчального матеріалу одним з найбільш дієвіших є виконання кейс-методу.

Аналіз досліджень. Вітчизняні дослідники О. Сидоренко, Ю. Сурмін, В. Чуба, П. Шеремета, Л. Штефан та ін. розвинули теоретичні засади кейс-методу як інноваційного способу, який сприяє розвитку критичного мислення, вчить системно в тісному взаємозв'язку теорії та практики розв'язувати актуальні проблеми навчання.

Вивченням проблеми гіперактивної поведінки дітей у різні часи займалися не тільки видатні вітчизняні і закордонні психологи, але так само й дитячі психіатри і неврологи. Слід зазначити роботи таких авторів як Л. С. Алексєєва, А. О. Дробинський, Дж. Добсон, А. Д. Кошелева, Е. К. Лютова, Г. Б. Моніна, В. Окленд та інші.

Аналіз сучасних досліджень уможливив виокремити думку яка у більшості вчених співпадає у тому що рухова активність гіперактивних дітей у порівнянні з іншими вища (навіть у період сну). Основною проблемою таких дітей є те що їм не вистачає уваги всіх і відразу. Як наслідок діткам важко довгий час цю увагу утримувати, у них як правило знижена вибірковість, вони часто відволікаються та часто переключаються з одного заняття на інше. Гіперактивні діти зазвичай непослідовні у своїх діях та поведінці, схильні до швидкого забування подій та інформації, невміння слухати і зосередитися. Такі учні часто гублять свої речі. До того ж вони «старанно» уникають завдання, що вимагають тривалості розумових дій.

Мета дослідження – обґрунтування особливостей використання кейс-методу у роботі з гіперактивними дітьми під час художньої обробки деревини.

Результати дослідження. Навчальний процес із гіперактивними учнями варто будувати таким чином щоб він передбачав постійну їх зайнятість адже вони найкраще навчаються, коли займаються дією. У роботі із такими учнями не варто сподіватися, що вони спокійно сидять за своїм столом, слухатимуть урок та писатимуть диктант. Це занадто складно для них. Для них значно дієвішим буде підхід коли робити завжди краще, ніж слухати, таким чином такий підхід уможливорює перетворення їх зайнятості у цікаву навчальну діяльність. На наш погляд реалізувати це можна лише у процесі трудової діяльності. У відповідності до навчальної програми для 10-11-х класів з технологій профільного рівня, спеціалізація «Деревообробка» у процесі вивчення розділ «Художня обробка деревини».

Мотивувати учня з гіперактивністю до навчання можна тільки в поєднанні з іншими учнями. Цікаві форми організації навчання у яких переважатиме рухова активність матиме позитивний результат оскільки рух для них дуже важливий, саме виконання різних технічних прийомів та операцій під час художньої обробки деревини, постійна зміна інструменту та орнаменту, технічних прийомів, використання допоміжних засобів на зразок музичного супроводу чи наочності а у поєднанні із цікавими завданнями якнайкраще сприятиме досягненню потрібного результату.

На наше переконання розробка та використання правильно підібраних завдань уможливить приведення гіперактивних учнів до того, щоб зосередити всю їх енергію в правильному напрямку. До таких завдань ми відносимо кейс-метод.

Кейс-метод використовується для того, щоб задіяти комунікативні та творчі здібності учнів, навчити їх здобувати знання та сформувати компетентності.

Основна мета цього методу полягає в використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень учнями з певного розділу навчальної дисципліни.

Кейси можуть бути класифіковані виходячи із цілей і завдань процесу навчання. В цьому випадку можуть бути виділені такі типи кейсів (див. рисунок 1).

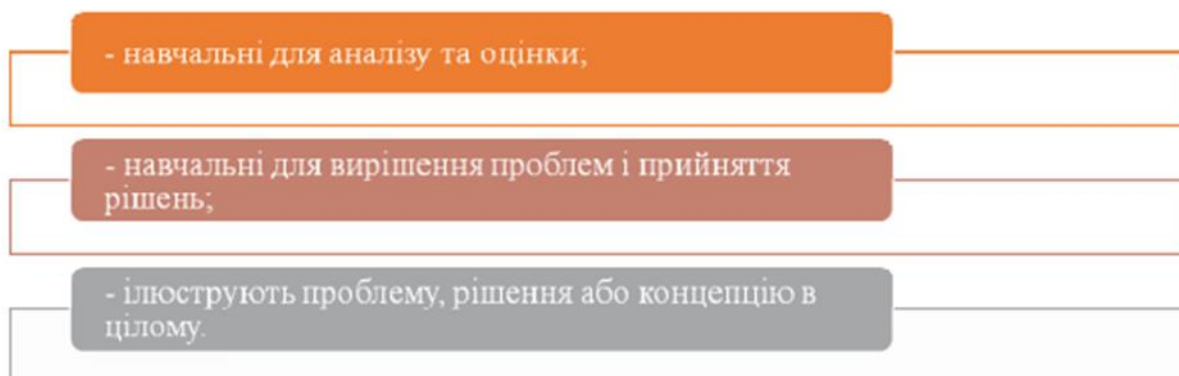

Рисунок 1. Типи кейсів для навчання

Проведений аналіз уможливив виокремлення тих кейсів які на наш погляд є найбільш оптимальними для роботи із гіперактивними учнями а саме: кейс-випадок; кейс-вправа; кейс-ситуація.

Кейс-випадок – це короткий кейс, який розповідає про окремий випадок.

Кейс-вправа – надає учню можливість застосувати на практиці здобуті навички.

Кейс-ситуація – класичний кейс, що вимагає від учня аналізу ситуації. В ньому найчастіше ставиться запитання: “Чому ситуація набула такого розвитку і її можна вирішити?”.

Оскільки у процесі художньої обробки деревини передбачено використання великої кількості наочного матеріалу, а науковці радять у роботі з гіперактивними учнями не використовувати об’ємних завдань а ділити їх на окремі частинки, ми пропонуємо використання під час занять таке завдання як кейс – випадок.

Наприклад: Вид кейса: кейс-випадок (основна мета – демонстрація того чи іншого поняття або тема для обговорення).

Тема: Художня обробка деревини, різьблення.

Анатолій Яковлев – майстер художньої обробки деревини. Творчість Анатолія Адольфовича знана в Україні та за її межами. В Туреччині, Бельгії, Польщі, Чехії, Латвії та

інших країнах майстер презентував сучасне мистецтво української художньої обробки деревини, яке є невід'ємною та однією з найяскравіших складових культури нашого народу.

Дерев'яні вироби майстра знаходяться в музеях світу і приватних колекціях української та закордонної еліти. Історик за фахом, різьбяр за покликанням, серед творів майстра – скриньки, вази, годинники, картини, люльки, тарелі із державною символікою, шоломи, макети церков і козацька зброя. Скільки робіт створив за життя не уявляє навіть сам майстер. Адже ніколи їх не рахував. На виготовлення кожного із них витратив дні, а то й роки. Так, невелику шкатулку розмірами 10 x 5 см майстер виготовляє впродовж десяти днів. А гармату «Дар'я» довжиною 2,20 м та шириною 1 м створював протягом чотирьох років.

Зі своїми витворами митець відвідав не одну виставку в різних містах України. Побував навіть у Верховній Раді України. Майстер мав свій власний стиль обробки деревини, виготовлені вироби не продавав а лише дарував, мав на те своє власне переконання.

За досягнення у педагогічній діяльності Анатолію Адольфовичу присвоєно звання «вчитель-методист». Відмінник народної освіти. У 2003 році – атестовано майстром народного мистецтва у Національній спілці народних майстрів України. У 2013 році нагороджений премією Хмельницької міської ради імені Богдана Хмельницького. Працював викладачем Хмельницького національного університету де усі свої знання та уміння передавав студентам. У музеї вузу можна побачити вироби майстра та ознайомитись із його творчістю. Новий погляд майстра на старовинне ремесло і досі додає йому поштовху і зацікавлює молодь.

Запитання кейсу:

- Оцініть значимість художньої обробки деревини для української культури.
- Визначте в загальних рисах кроки, необхідні для того щоб досягти успіху у художній обробці деревини різьбленням.
- Поясніть причини того, ручне виготовлення художніх виробів та їх оздоблення не втрачає своєї популярності ні в Україні ні за її межами.

Кейс передбачає дотримання наступних етапів організації заняття.

Перший етап – занурення у спільну діяльність.

Другий етап – організація спільної діяльності.

Третій етап – аналіз і рефлексія спільної діяльності.

Перший етап кейсу має на меті залучення учнів до спільної діяльності, мотивує до роботи в команді над означеною проблемою, до спільної діяльності, у ході якої проявляється ініціативність обговорення. Заняття розпочинається із виявлення рівня залишкових знань слухачами матеріалу кейса, їх зацікавленості в обговоренні. Виділяється основна проблема, що лежить в основі кейса, і вона співвідноситься з відповідною темою або розділом навчального предмету.

Наступним етапом є правильна організація діяльності щодо вирішення проблеми. Така діяльність може бути організована в залежності від сучасних форм які будуть використовуватись на уроці як робота в малих групах або індивідуальна. Учні діляться по групах для колективного обговорення та пошуку відповідей на запитання протягом певного зазначеного викладачем часу. У кожній малій групі (незалежно від інших груп) йде зіставлення індивідуальних відповідей, їх доробка, вироблення єдиної позиції, яка оформляється для презентації. Вчитель організовує і направляє загальну дискусію.

Завершальний етап – аналіз і рефлексія спільної діяльності. Основне завдання – проявити освітні та навчальні результати роботи з кейсом. Крім того, на цьому етапі аналізується ефективність організації заняття, проявляються проблеми організації спільної діяльності, ставляться завдання для подальшої роботи

Висновки. Ефект використання кейс-методу у навчальному процесі гіперактивних дітей згідно порівняльного аналізу на наш погляд значно більший, ніж у традиційних методів навчання. Вчитель і учень постійно взаємодіють, вибирають форми поведінки, співпрацюють один з одним, мотивують свої дії, аргументують їх. Кейс-метод продовжує залишатися одним із продуктивних інноваційних методів. Він є творчим методом навчання, який дає можливість реалізувати індивідуальну творчість як викладача, так і студента, а також, що є цінним, – колективну творчість.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. Кейс-метод на уроках, як засіб налагодження педагогічної взаємодії. *Педагогічний вісник : науково-педагогічний журнал Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. 2015. № 3 (41). С. 6–9.
2. Кейс-технологія та її використання на уроках теоретичного навчання в професійно-технічних навчальних закладах. Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/keys-tehnologiya-ta-vikoristannya-na-urokah-teoretichnogo-navchannya-v-profesiyno-tehnicnih-navchalnih-zakladah-191380.html> (дата звернення: 12.09.2024).
3. Комогорова М. І. Поняття «завдання» та «вправа» у системі, спрямованій на забезпечення міцності знань учнів з гуманітарних дисциплін. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. 2018. С. 70-74.

Ангеліна ІВАННИКОВА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи I-B*

Аліна ЛЕВИЦЬКА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач англійської мови*

Англійська мова як міст до світової танцювальної спільноти: можливості та виклики для української молоді

Постановка проблеми. У сучасному світі англійська мова виступає не просто як засіб міжнародного спілкування, а як вагомий інструмент у багатьох професійних сферах. Знання англійської мови в сучасному суспільстві відкриває двері до міжнародних можливостей та кар'єрного зростання. Чимало професій вимагають володіння іноземною мовою не тільки як додаткову кваліфікацію, а як невіддільну частину професійних навичок.

Спорт відіграє важливу роль у житті сучасного суспільства. Спортивні бальні танці зближують народи, об'єднують спортсменів, тренерів, вболівальників, організаторів змагань із різних країн. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в забезпеченні якісної комунікації між ними – представниками різних країн та різних культур. Деякі організації забезпечують своїх спортсменів перекладачами, але вільне спілкування з тренерами, уболівальниками та самостійне розв'язання різних особистих питань у чужій країні значно підвищують самооцінку й додають поваги та симпатії від оточення.

Зі зростанням популярності танцю в засобах масової інформації та збільшенням інтересу до танців важливо вивчати термінологію, що використовується для опису танцювальних та хореографічних рухів, освоєних протягом історії танцю.

Вивчення особливостей перекладу спортивної термінології має не лише теоретичне, а й практичне значення у зв'язку з тим, що в Україні під час воєнного стану все рідше проводяться великі міжнародні змагання, дедалі більша кількість людей виявляє свою зацікавленість танцями, а також здоровим способом життя і частіше беруть участь у різних подіях за кордоном, спілкуються з фахівцями з різних країн під час змагань, відвідують майстер-класи. Відповідно, виникає потреба в адекватному перекладі – як усному (переклад репортажів, інтерв'ю, спортивних коментаторів, відвідування тренувальні зборів та міжнародних змагань), так і письмовому (переклад спортивної документації, спортивних статей, блогів). Вищеподані фактори обумовлюють актуальність цього дослідження, так як популярність напряду набирає

обертів, потреба у вивченні характерних особливостей письмового та усного перекладу у цій сфері стала очевидною.

Аналіз досліджень. Загальні питання лексикології, а також різні розряди лексики досліджували А. Д'яков, Т. Кияк [2], Л. Клепуц, З. Куделько, А. Ніколенко та ін. Мови різних професій, спеціальну професійну лексику вивчали такі вчені, як О. Литвинко, Т. Луковенко, О. Павлова, Л. Паламар, Т. Пристайко, Т. Сейворі, С. Шелов та ін. Проблеми перекладу спортивної лексики вивчали Дж. Блек, О. Боровська, У. Дмитрів, В. Скиба, Є. Шаповал та ін. Водночас, специфіка перекладу спортивної лексики на матеріалі Інтернет-джерел недостатньо досліджена у вітчизняному перекладознавстві, що обумовлює актуальність та доцільність обраної теми роботи. Адже лексика танцювальної сфери – явище невіддільне від культури інших видів спорту. І, враховуючи міжнародну спрямованість спорту, важливий адекватний переклад такого вокабуляру.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та практично проаналізувати специфіку перекладу лексики у спортивних бальних танцях на матеріалі Інтернет-джерел.

Результати дослідження. Щодня ми стикаємося з тисячами термінів, які вже давно вийшли зі сфери вузької спеціалізації та міцно увійшли до повсякденного побуту. Однак, говорячи про переклад термінів, не можна не відзначити, що в ряді випадків можна зіткнутися з деякими складнощами. Напрямо спортивного танцю в нашій країні є відносно молодим. Щодо стану термінології танцю на сьогоднішній день немає окремої лексикографічної праці, приміром тлумачного словника, присвяченого термінології танцю.

Аналіз англійської танцювальної термінології дозволяє зробити висновок, що майже всі терміни танцю запозичено із французької мови. Адже класичний танець бере початок у Франції у XVII–XVIII ст., а той, у свою чергу, мав тісні історичні та культурні зв'язки з Англією. Таким чином основний спосіб творення англійської танцювальної терміносистеми – запозичення. Однак варто також зазначити, що більшість цих запозичень настільки асимілювались, що вже не сприймається мовцем як запозичення [1].

Отже, із французької мови англійською мовою були запозичені наступні поняття:

pas – окремі рухи, які виконуються у відповідності до правил танцю;

pas glisse та *pas chasse* – ковзкий крок;

dos- á -dos – рух у танці, коли партнери стоять спинами один до одного;

plié – присідання;

demi-plié – напівприсідання, не відриваючи п'яток від підлоги;

battement (батман) – група рухів робочої ноги;

jeté – стрибок з однієї ноги на іншу

Історична та класична хореографія використовує французьку танцювальну термінологію, з якої походить більшість танцювальних позицій та поз.

Більшість танцювальних термінів структурою прості, часто однокомпонентні. Однак терміни не обов'язково утворюються однаково за допомогою одного способу. Наприклад, досить часто утворення нових назв танцювальних фігур відбувається за допомогою декількох мов, утворюючи при цьому гібрид: закритий променад – *closed promenade*, де перше слово є перекладом з англійської мови, а друге – запозиченням з французької через англійську мову, що можна вважати однією з особливостей досліджуваної терміносистеми [3].

Значно більше термінів утворено шляхом часткового перекладу та часткового калькування. При цьому в більшості випадків калькою є головна значна частина – ядро, а перекладаються атрибутивні елементи; наприклад: *closed hip twist* – закритий хіп твіст, *cuban break* – кубинський брейк, *cuban rocks* – кубинські роки, *quick step* – швидкий крок.

Звісно ж, описовим перекладом не обійтися. Наприклад, для подачі інструкцій, команд:

<p>Починаємо: Let's go – поїхали Let's begin – давай почнемо Let's dance – починаємо танцювати here we go – поїхали</p>	<p>Продовжуємо: keep it going – продовжуйте go on – продовжуй move on – продовжуй keep on – продовжуй carry on – продовжуй</p>
<p>Команди вперед-назад-убік-разом: footwork – працювати ногами go Forward – вперед go Back – назад go side – рухаємось убік</p>	<p>Команди: прямо-крутити-витягнути rotate (turn) with your hips – обертати стегнами stretch – витягни stand straight – стій прямо pull your stomach – втягни живіт</p>
<p>Команди: повільніше-швидше-ніжно-різко: really soft – дуже м'яко smoothly – плавно harshly – різко easy – легше relax – розслабитися faster – швидше slower – повільніше</p>	<p>Слова стимулятори: listen to my voice – прислухайтесь до мого голосу make sure – постарайся now pay attention – звернути свою увагу на don't pity yourself – не шкодуй себе work with your body – працюй тілом</p>
<p>Позиція: slightly to the right of the man – трохи праворуч від чоловіка keep frame – тримай рамку stay level – тримати рівень</p>	<p>Постановка рук: hold hands correctly – тримай руки правильно raise left hand – підними ліву руку hold the woman's right hand – тримай праву руку жінки palms are facing each other – долоні одна перед одною</p>
<p>Контролювати, вести: lead her – вести її control her – контролювати її</p>	<p>Крок: basic step – основний крок we gonna start out with your basic – ми збираємося почати з основного кроку</p>

Прийменники (prepositions):	
from here – від сюди	around – навколо, по колу
here – сюди	along – вздовж (синхронізація руху з чимось)
there – там	across – через (перетин рівної поверхні)
with – с (за допомогою)	through – через (рух по синусоїді)
up – вгору	over – через (рух по дузі)
	down – вниз

У спортзалі необхідно знати назви частин тіла (parts of the body), фрази спілкування з тренером, наприклад, «Скільки триває тренування?» (How long does a workout last?), «Скільки повторень?» (How many reps?), правила поведінки у спортзалі англійською «Не тренуйся, якщо погано почуваєшся» (Don't train if unwell), «Поважайте особистий простір інших» (Respect others personal space), описати фізичний стан під час тренування «Я виснажений» (I'm exhausted), підтримати діалог, привітатись та представитись.

Переклад із використанням українських еквівалентів дає можливість донести до читача специфіку тексту, його науковість. Він написаний з розрахунком на аудиторію, що спеціалізується на спортивних бальних танцях або, принаймні, обізнана з відповідною термінологією, тому при перекладі можна уникати пояснень або заміन термінів більш загальноживаними словами. Наприклад, термін *kick* можна перекласти шляхом транскрипції, як «кік», можна також і словом «кидок ноги». Але враховуючи те, що у світі спортивних бальних танців більш вітаються короткі терміни, термін «кік» «лок-крок» (Lock Step), «півот» (Pivot), «твіст» (Twist), «спін» (Spin), «ротація» (rotation) та інші набули більшого поширення. Для танцювальної терміносистеми це логічно і найбільш прийнятно – навіщо вигадувати назви для складних фігур, що складаються з різних рухів, якщо є кілька елементів, які можна порізно комбінувати та отримувати безліч різноманітних фігур та з'єднань. Дані елементи вважаються основними та не викликають особливих складнощів при перекладі.

На перший погляд може здатися, що переклад таких одиниць як терміни не повинен складати труднощів через ряд їх специфічних характеристик. Однак при більш ретельному розгляді виявилось, що перше враження оманливе, і термін потребує ретельного вивчення для того, щоб перекладач міг знайти гідний еквівалент йому в тій чи іншій контекстній ситуації. До складу сучасної української терміносистеми спортивного бального танцю впливає те що, що цей вид спорту новий для нашої країни. Тому багато термінів створювалися стихійно. Немає єдиної системи терміноутворення, способи створення термінів різні, їх можна розділити на кілька груп, але умовно. Те, що поєднує, мабуть, всі терміни даної системи – зручність вживання та частота використання.

Висновки. Знання англійської мови для сучасних спортсменів – це не просто бажаний бонус, а необхідна умова для успішної кар'єри. Багато тренерів і суддів на зборах, семінарах та змаганнях приїжджають із-за кордону, а спілкування з ними зазвичай відбувається англійською. Це відкриває перед молодими людьми унікальні можливості: практика мови в

реальних умовах, обговорення техніки, запитання до тренерів, поради – все це сприяє природному використанню англійської. Розширення словникового запасу, впевненість у спілкуванні, подолання мовного бар'єру та мотивація до вивчення мови дає зрозуміти, що бальні танці – це не лише гармонія руху, але й розвиток мислення, мовних навичок і впевненості!

Список використаних джерел

1. Данчевська Ю. Деякі аспекти лексичних одиниць терміносистеми класичного танцю. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2011. № 709. С. 69-73.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К.: Academia, 2010. 217 с.
3. Осадців Т. П. Спортивні танці. Навч. посіб. Львів: ЗУКЦ, 2001. 340 с.
4. International Dance Sport Association. URL: <https://idsa.com.ua/> (дата звернення 22.12.2024).

Олена КЛЮД

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Актуальні методи навчання в умовах воєнного стану

Постановка проблеми. Військовий час створює численні виклики для освітньої сфери, змінюючи підхід до навчального процесу. Стабільність і безпека учнів стають пріоритетом, а освітні методи потребують адаптації до нових реалій. Війна має значний вплив на психіку дітей, незалежно від їх віку чи регіону проживання. Постійна небезпека, розлука з родиною, втрата близьких, переміщення та невизначеність майбутнього створюють сильний стрес і породжують байдужість до навчання.

Аналіз досліджень. Адаптація освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні стала предметом численних досліджень, спрямованих на вивчення викликів та розробку ефективних стратегій для забезпечення безперервності навчання. Ірина Крамаренко та Ольга Галегова в статті «Інноваційні підходи до навчання в умовах воєнного стану» підкреслюють важливість та актуальність модернізації навчальних підходів в умовах швидких змін, зокрема цифровізації освіти в кризових ситуацій, таких як війна в Україні; Марина Чикалова та Наталія Юхно в статті «Особливості освітнього процесу в умовах повномасштабних бойових дій» зосереджують увагу на доцільності проведення змішаного типу занять, які поєднують елементи традиційного навчання у закладах освіти з використанням інформаційних

технологій та онлайн-ресурсів (взаємодія з викладачем чи одногрупниками через віртуальні платформи та інструменти тощо); навчально-методичне забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного часу аналізували Олександр Топузов та Тетяна Засєкіна.

Не зважаючи на значну кількість досліджень, питання вдосконалення методів організації навчання в умовах воєнного стану та впровадження інноваційних підходів для ефективного проведення занять у дистанційному форматі залишається актуальним і потребує подальшого наукового вивчення та розробки.

Мета дослідження – аналіз методів навчання, які ефективно працюють в умовах війни, зокрема дистанційне навчання, інтеграція емоційної підтримки в освітній процес та гнучкі форми організації занять.

Результати дослідження. Війна та пов'язані з нею обставини суттєво вплинули на освітню систему в Україні. Потреба забезпечити безперервність навчання в умовах обстрілів, евакуації та нестабільності стала ключовим викликом для педагогів, учнів та батьків. У звіті Міністерства освіти і науки України підкреслюється необхідність створення безпечних умов для учасників освітнього процесу та надання психологічної підтримки. У цьому контексті з'явилися нові актуальні методи, спрямовані на адаптацію освітнього процесу до реалій воєнного часу.

Одним із основних інструментів, які стали популярними в умовах війни, є дистанційне навчання. Навчання на відстані має ряд переваг. Це безпечність, адже учні можуть навчатися, перебуваючи вдома або в укритті. Гнучкість - можливість організувати заняття навіть за відсутності стабільного розкладу використовуючи платформи Zoom, Google Classroom, Microsoft Teams. Дистанційне навчання стимулює використання інтерактивних матеріалів таких як відеоуроки, віртуальні лабораторії, тестування в режимі онлайн. Проте має і недоліки - це обмежений доступ до інтернету в деяких регіонах, психологічна втома від екранного часу (цифровий стрес).

Найбільш ефективним в умовах війни є змішаний формат навчання, який поєднує елементи дистанційного та очного навчання. Ефективність досягається завдяки поєднанню теорії (онлайн) і практики (офлайн), або ж, очні заняття у безпечних регіонах доповнені дистанційними модулями для учнів з інших місць. Доцільно практикувати гібридні уроки, коли частина учнів приєднується онлайн, а інша частина присутня в класі.

У контексті воєнного стану в Україні особливого значення набуває метод проєктів. Робота над проєктами у групах допомагає відновлювати відчуття спільності, взаємодії і взаємодопомоги, що особливо важливо у часи стресу. Студенти можуть обговорювати свої ідеї, підтримувати одне одного та ділитися своїми думками. Воєнний стан загострює відчуття патріотизму й відповідальності перед суспільством. Метод проєктів може включати теми, спрямовані на підтримку армії, волонтерської діяльності чи зміцнення місцевої громади,

сприяючи вихованню громадянської свідомості. Проекти дозволяють інтегрувати навчання з різних дисциплін. Наприклад, вивчення історії України може бути поєднане із створенням мультимедійного проєкту про героїв сучасної війни, а фізика чи хімія — із практичними завданнями, як-от створення засобів першої допомоги.

Метод проєктів легко адаптується до дистанційного формату. Учні можуть спілкуватися онлайн, працювати над спільними документами чи презентаціями, використовуючи доступні цифрові інструменти (Google Workspace, Zoom тощо).

Метод проєктного навчання став одним із найактуальніших через його практичну спрямованість. Учні працюють над реальними завданнями, що дозволяє їм використовувати знання на практиці. Це сприяє розвитку критичного мислення, формуванню навичок командної роботи.

Травма-орієнтоване навчання - це педагогічний підхід, який враховує психологічний стан учнів. Забезпечення безпечного середовища, емоційна підтримка та розуміння, адаптація навчальних програм до зниженого рівня концентрації уваги, використання арт-терапії в навчанні (малювання, музика, творчі вправи), проведення уроків емоційного інтелекту у форматі, який знижує тривогу, наприклад, через ігрові методи.

Війна викликає стрес і тривогу, тому методи навчання повинні включати елементи психологічної підтримки. Кейс-метод (або метод випадків) є сучасним інтерактивним підходом до навчання, який використовує реальні або змодельовані ситуації (кейси) для розвитку аналітичного мислення, навичок прийняття рішень і командної роботи. Кейси зазвичай базуються на реальних подіях, що дозволяє здобувачам освіти краще зрозуміти, як застосовувати теоретичні знання на практиці. В кейсах доцільно створити умови, які максимально наближені до реальних, що дає змогу тренувати навички аналізу і вирішення проблем.

Смартфони стали важливим інструментом освіти, особливо в регіонах із нестабільним інтернет-зв'язком. Використання мобільного навчання теж є досить популярним в умовах воєнного стану через використання освітніх додатків (Kahoot, Duolingo, Quizlet), надсилання навчальних матеріалів через месенджери (Viber, Telegram). Використання аудіоуроків та подкастів, які учні можуть слухати офлайн.

Війна посилила нерівність у доступі до освіти, тому актуальним стало впровадження інклюзивних методик таких як індивідуальні заняття для дітей із особливими освітніми потребами, використання адаптованих навчальних програм, забезпечення психологічної підтримки дітям із травмами чи затримками у навчанні.

Висновки. Покращення якості навчання під час війни є складним завданням, але можливим завдяки адаптивним і інноваційним підходам. Актуальні методи навчання в умовах воєнного стану базуються на адаптації традиційних підходів до нових реалій. Головна мета —

забезпечити безперервність освіти, підтримати учнів і педагогів, а також створити умови для розвитку навіть у складних обставинах. Загалом, дослідження підкреслюють необхідність гнучкості, інновацій та підтримки всіх учасників освітнього процесу для ефективної адаптації освіти в умовах воєнного стану. Адаптовані методи навчання допомагають дітям залишатися стійкими, розвивати свої здібності та зберігати надію на краще майбутнє. Дослідження в цій сфері доводять, що інноваційні методи навчання здатні не лише долати виклики війни, а й стати основою для подальшої модернізації освітньої системи.

Список використаних джерел

1. Закон України про освіту від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII : [редакція від 01.01.2023 р.]. Київ, 2023. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.12.2024).
2. Горна М. О., Бронь Н. Б. Навчання під час війни: забезпечення безперервності освітнього процесу в Україні та за її межами. *Освітня аналітика України*. 2022. Вип. 2. С. 112-127.
3. Курінний Є. В. Особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні. *Наук. вісник Дніпропетров. держ. ун-ту внутр. справ*. 2022. № 3. С. 297-303.
4. Швидун Л. Т. Щодо особливостей загальної середньої освіти в опціях війни. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 54. С. 32-35.

Впровадження патріотичних цінностей на уроках математики

Постановка проблеми. У сучасних умовах, що спричиняють розмивання національних меж і втрату ідентичності, питання формування патріотизму та національної свідомості стають ще більш актуальними, ніж коли-небудь. Інтегрування елементів національно-патріотичного виховання у процес навчання набуває особливого значення саме при вивченні тих предметів, які видаються абстрактними і мало пов'язаними з тематикою національної культури чи історії. Серед них - математика, яку вважають універсальною мовою для розв'язання різноманітних задач незалежно від культурного чи національного контексту. Однак, на нашу думку, сам процес навчання математики потрібно використовувати для формування в учнів розуміння національних та культурних особливостей народу, виховання патріотизму.

Патріотизм – це не лише любов до батьківщини, але і готовність стати на її захист та діяти в її інтересах. Формування патріотизму закладається у родині і продовжується у освітніх закладах. Нині це одне із найважливіших завдань нашого суспільства.

Аналіз досліджень. Термін «патріотизм» походить з часу Французької революції 1789–1793 років. Патріотами називали тих, хто вважав себе захисниками народної справи та республіки, борцями проти зрадників Вітчизни.

Видатні українські філософи-мислителі, такі як Т. Шевченко, Г. Сковорода, П. Юркевич, К. Ушинський, І. Франко, О. Духнович, Я. Чепіга, характеризували патріотизм українського народу, враховуючи його елементи: любов до Батьківщини, рідної мови, власного народу, повагу до історичного минулого та формування національної свідомості.

Дослідження проблеми патріотизму, сутності патріотичної свідомості і почуттів, зокрема, любові до батьківщини, висвітлені в українській (В. Бичко, Л. Сохань, І. Стогній, Л. Буєва, О. Забужко, І. Надольний, В. Шинкарук) та зарубіжній (І. Кант, К. Роджерс, Е. Фромм та ін.) літературі.

Окремі аспекти патріотичного виховання розроблялись О. Бандурою, Н. Воловиною, А. Капською, В. Неділько, Б. Степанишином [1].

Серед видатних дослідників і педагогів, які зосереджувались на аспектах, пов'язаних із вихованням патріотизму у молодого покоління, можна назвати імена таких вчених, як Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, О. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Я. Чепіга та інші. Вони акцентували увагу на необхідності розвитку патріотичних почуттів як важливої складової національної системи виховання,

спрямовуючись на формування особистості, яка свідомо відчуває себе громадянином і патріотом своєї Батьківщини.

В. О. Сухомлинський вказав на складність завдання виховання патріотизму, аргументуючи це тим, що у повсякденному житті важко визначити міру, за допомогою якої можна було б конкретизувати цю «тяжку розумінню цінність» – патріотизм.

Сьогодні актуальним стає розуміння феномену патріотизму та його сприйняття молоддю і старшими поколіннями. Дослідження внутрішніх механізмів усвідомлення соціальних процесів, які сприяють розвитку патріотичних рис особистості висвітлені у працях вчених, таких як І. Бех, П. Гнатенко, О. Киричук, Н. Михальченко, В. Павленко, С. Таглін.

Метою нашого дослідження є виявлення можливостей патріотичного виховання під час вивчення математики в закладах загальної середньої освіти.

Результати дослідження. Ідеї патріотизму мають охоплювати всі сфери суспільного життя, виявлятися у свідомому ставленні до праці, політичної діяльності та неприйнятті порушень прав людини і демократичних норм. Це має бути одним із ключових чинників розвитку демократичного суспільства.

Патріотичні почуття українців є емоційною частиною національно-державної ідентичності, яка включає в себе відчуття належності до своєї держави, повагу до історії народу, культури, мови, любов до природи та відмову від антиукраїнських елементів.

Умови воєнного стану в країні визначають необхідність нових підходів до організації процесу виховання молодого покоління. Основні завдання полягають у підтримці гідності особистості, розвитку особистісних та соціальних навичок здобувачів освіти через їхню активну участь у шкільному та позашкільному житті, а також формування поваги до прав людини [2].

Завдання вчителів закладу освіти полягає у забезпеченні розвитку духовних сил і здібностей кожного учня, сприяючи підвищенню його самооцінки та формуванню навичок самостійного вирішення як повсякденних завдань, так і складних проблем.

Однією з найефективніших мотивацій для осмислення себе як громадянина та патріота є почуття гордості за свою державу, співпереживання за минуле, а також співпраця у створенні її сучасності та майбутнього.

Для підвищення потенціалу патріотичного виховання у навчанні математики, важливо регулярно використовувати на уроках завдання, які викликають почуття гордості за рідну країну та стосуються її державності, столиці, прапора і тощо.

Наведемо приклади таких завдань.

1. Площа Києва дорівнює 84,3 га, а площа Андорри – 46,8 га. Який відсоток площі столиці України становить площа держави Андорра.

2. Підрахуйте, скільки разів у тексті Гімну України зустрічається кожна голосна буква. Складіть варіаційний ряд і побудуйте відповідну лінійну діаграму.

3. Найбільшою водною артерією України є Дніпро – третя за величиною річка Європи. Довжина Дніпра становить 2201 км, у межах України – 981 км. Знайдіть який відсоток довжини річки знаходиться на території України [3].

4. Кількість населення Луцька 212903 осіб, а Рівного 240451 осіб. У скільки разів більше людей проживає у Рівному, ніж у Луцьку? На скільки відсотків кількість населення Луцька менша, ніж у Рівному?

Учням цікавими є завдання, які включають історичні факти регіону, піднімають питання про українську історію, боротьбу українського народу за незалежність, мову і культуру [4].

5. Не завжди Київ був столицею України. З січня 1920 року по червень 1934 року столицею Української Радянської Соціалістичної Республіки був Харків. Скільки повних років Харків був столицею України? Дізнайтеся які ще міста були столицею України в різні часи.

6. Україна є однією з 9 держав світу, які проектують і будують літаки. Серед найяскравіших здобутків українського літакобудування – найбільший у світі літак АН-225 «Мрія», а також найпотужніший літак АН – 124 «Руслан». Ці «залізні птахи» сконструйовані лідером літакобудування АНТК імені Антонова, що знаходиться у Києві. Літак «Мрія», маса якого 640 т, взявши на борт вантаж у 253 т, за один політ встановив більше 124 рекордів. У скільки разів маса літака більша за масу вантажу, який він може підняти? Відповідь округліть до десятих.

При розв'язанні задачі, неодмінно, варто розповісти про трагічну долю «Мрії» на початку повномасштабного вторгнення в Україну російських агресорів.

7. У XIV – XVI століттях Ягеллонському (Краківському) університеті одержали освіту 800 українців. Серед них: із Львова – 108, Городка – 19, Кам'янця – 14, Дрогобича – 15, Бродів – 5 і т. д. Який відсоток студентів Ягеллонського університету у ті часи представляли мешканці різних міст України?

8. Культура Мізинської стоянки – одна з найвизначніших археологічних пам'яток пізнього палеоліту в світовій історії. Стоянка розташована на Сіверщині, поблизу села Мізин Коропського району Чернігівської області датується віком близько 18 000 до н. е. Відкриття стоянки відбулося восени 1907 року. Встановіть, скільки років пройшло від часу існування стоянки до наших днів. Через скільки років після відкриття стоянки Україна здобула незалежність?

У старших класах на уроках математики можна використовувати елементи статистики для оцінки реальних досягнень українського народу.

9. За останні роки Україна збільшує виробництво зернових, зокрема – пшениці, і вийшла, на третє місце у світі з експорту – 32,3 млн. т. зерна. Попереду лише США (72,3 млн. т.) та ЄС (38,5 млн. т.). Україні вдалося обійти такі визнані «житниці» світу, як Канада (28 млн. т.), Аргентина (21,9 млн. т.) і Бразилія (21 млн. т.). За даними задачі побудуйте стовпчасту діаграму.

10. З'ясуйте цифри, що характеризують народжуваність в Україні за кожен рік незалежності. Побудуйте стовпчасту діаграму. Коли народжуваність була найвищою, а коли найнижчою.

Важливо знайомити учнів з іменами українських математиків та їх внеском у розвиток математичної науки. Знайомство з видатними представниками всесвітньо відомих науковців, яких виплекала наша Україна, виховує гордість за свою Батьківщину та рідний край.

Однією із найяскравіших постатей на терені математичної науки є багатогранна й цікава для дослідження постать українського вченого-математика, педагога, громадського діяча, академіка Всеукраїнської академії наук, сина Волинської землі Михайла Пилиповича Кравчука (1892–1942). Ми, волиняни, пишаємося надзвичайним внеском у розвиток світової математичної науки нашого земляка (родом із села Човниця поблизу Ківерців).

Весь математичний світ визнав Михайла Кравчука «корифеєм математичної науки XIX століття». Образно написав про М. Кравчука і відомий письменник Б. Харчук: «Син волинського забитого села Михайло Кравчук піднявся і став врівень з найбільшими науковими відкриттями епохи».

Він щиро любив свою землю, мріяв про утвердження України у світовій цивілізації із найкращими науковими її здобутками, вмів відшукувати таланти серед учнів та студентів і надавати можливості розвивати їх. Коли у 1922 році Михайла Пилиповича запросили працювати у США, де йому гарантували найсприятливіші умови для творчої праці, він відмовився, пояснюючи, що «Америк багато, а Батьківщина одна». Девіз його життя: «Моя любов – Україна і математика».

З метою вшанування пам'яті Михайла Кравчука, популяризації його наукової спадщини та підтримки молодих талановитих математиків, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти у 2004 році започаткував проведення обласних математичних олімпіад, які названі на честь академіка Михайла Кравчука.

Українська земля багата на видатних математиків, серед яких імена Михайла Остроградського, Георгія Вороного, Стефана Банаха, Боголюбова Миколи та інших. Такі відомості, безперечно, формують в учнів почуття гордості за свою країну.

Поєднання концепцій математики з конкретними прикладами, що ґрунтуються на національних історичних подіях чи досягненнях, сприяє усвідомленню учнями важливості

математики в їхньому житті, збуджує інтерес до предмета, роблячи навчання для них більш захоплюючим і значущим та сприяє розвитку громадянської свідомості.

Інтеграція патріотичного виховання у математичну освіту збагачує навчальний процес, роблячи його більш комплексним та пов'язаним із реальним життям. Вивчення математики в контексті національної ідентичності сприяє розвитку критичного мислення, оскільки учні не тільки освоюють конкретні математичні концепції, а й вчаться їх аналізувати, розуміти та застосовувати в різних життєвих ситуаціях.

Висновки. Патріотичне виховання становить основний компонент, який відповідає актуальним викликом сучасності, закладає фундамент для розвитку національної свідомості сучасних і майбутніх поколінь. Народна мудрість стверджує: «Народ, що думає на рік вперед – сіє хліб; народ, що думає на десять років – садить сади; а народ, що думає на сто років – виховує молоде покоління».

Отже, нам потрібно довгострокове мислення зорієнтувати на наступні 100 років і чітко визначити українську національну ідею. Це допоможе підготувати молодь до реалізації цієї ідеї та поставлених перед Україною завдань.

Список використаних джерел

1. Абрамчук О.В. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів. Автореф. дис. канд. наук. Тернопіль, 2006. 20 с.
2. Бех І. Д. Патріотичне виховання дітей та молоді. *Позашкільця*. 2011. № 10. С. 9–16.
3. Сухорукова В. М. Як виховати патріота. Харків: Вид-во «Ранок», 2015. С. 3–27.
4. Пугач О. В. Гордість української математики. *Українознавство*. 2010. № 2 (35). С. 30-33.

Ярослав КУЗЬМІЧ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 4-Т*

Науковий керівник:

Віктор СІВАК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Формування практичних навичок створення чат-ботів у майбутніх вчителів технологій

Постановка проблеми. Сучасну освіту, зокрема фахову передвищу освіту, характеризує високий рівень інтеграції цифрових технологій у навчальний процес. Важливим напрямом цього процесу є розвиток цифрових компетентностей у майбутніх педагогів. Зокрема, вчителі технологій повинні не лише знати основи технологій, але й мати навички їх використання на практиці. Однією з таких технологій є чат-боти, які можуть стати ефективним інструментом у навчанні, комунікації та організації роботи.

У сучасному світі чат-боти знаходять своє застосування у різних сферах, і освіта не є винятком. Вони можуть допомогти не лише в автоматизації процесів, таких як тестування, оцінювання, а й у розвитку нових форм взаємодії між студентами та викладачами.

Аналіз досліджень. У низці досліджень розглядаються педагогічні підходи до використання чат-ботів, зокрема в контексті формування цифрових компетентностей у студентів. Існує кілька основних напрямів використання чат-ботів в освіті – чат-боти дозволяють адаптувати матеріали до рівня знань кожного студента, забезпечуючи індивідуальний підхід (Бабченко К., 2022); чат-боти можуть бути частиною групових проєктів, де студенти взаємодіють між собою, отримуючи різні ролі в рамках спільної діяльності (Романчук В., 2023); чат-боти стають інструментом для самонавчання студентів, надаючи їм можливість практикуватися поза заняттями (Лібанова І., 2022).

Мета дослідження – аналіз можливостей формування практичних навичок створення чат-ботів у майбутніх вчителів технологій.

Результати дослідження. Чат-боти в освіті – це відносно нова тема, яка активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Оскільки технології швидко розвиваються, з'являються нові підходи до використання чат-ботів для навчання, а також до формування практичних навичок у студентів, зокрема у майбутніх вчителів технологій. Оскільки ця тема не має чітко окреслених наукових меж, дослідження охоплюють різні аспекти, включаючи педагогічні, технологічні та психолого-методичні підходи.

Аналіз тверджень науковців щодо формування практичних навичок створення чат-ботів у майбутніх вчителів технологій дозволяє глибше зрозуміти ключові аспекти цієї теми, зокрема значення використання чат-ботів в освітньому процесі.

Однією з основних тем, що розглядаються у наукових працях, є використання чат-ботів як інструментів для навчання та самонавчання. На думку науковця Сидоренко І. (2022) та Дмитренко В. (2021), чат-боти дозволяють автоматизувати численні адміністративні завдання, що звільняє час вчителів для більш ефективної педагогічної діяльності. Вони також дають можливість персоналізувати навчання, пропонуючи індивідуалізовані завдання, тестування та навіть консультації у реальному часі.

Сідоренко І. в своїй праці «Розвиток цифрових компетентностей у вчителів технологій» (2022) наголошує на необхідності інтеграції цифрових технологій у навчальний процес, зокрема чат-ботів, як одного з важливих елементів цього процесу. Автор стверджує, що для майбутніх вчителів технологій важливо не лише знати про існуючі технології, але й вміти їх застосовувати, створюючи власні інтерактивні програми для студентів.

Дмитренко О. в своєму дослідженні «Впровадження чат-ботів в освітній процес: методи та інструменти» (2021) пропонує комплексний підхід до створення та використання чат-ботів у навчанні. Вчитель має не тільки використовувати готові інструменти, а й володіти навичками програмування або налаштування чат-ботів, що дає йому можливість створювати персоналізовані завдання і сценарії для навчання студентів. За його словами, впровадження чат-ботів також сприяє розвитку самостійності у студентів, оскільки вони можуть отримувати зворотний зв'язок безпосередньо від чат-бота, що дозволяє заощаджувати час і знижувати навантаження на викладачів.

Чимало наукових досліджень зосереджуються на технічному боці створення чат-ботів, їх налаштуванні та інтеграції в навчальний процес. Науковець Мартинюк М. розглядає різні технології і платформи для створення чат-ботів. Мартинюк акцентує увагу на програмних платформах, таких як Dialogflow, Chatfuel, ManyChat, які дозволяють створювати чат-боти без потреби в глибоких знаннях програмування. Вчителям технологій важливо освоїти ці інструменти для того, щоб вміти створювати чат-ботів, що можуть бути використані як для навчальних цілей, так і для автоматизації адміністративних задач. Вибір платформи залежить від технічного рівня користувача та вимог до функціональності чат-бота. Науковець звертає увагу на інтеграцію чат-ботів з іншими технологіями, наприклад, із системами управління навчанням (LMS), що дозволяє організувати цілісну систему автоматизованого навчання. За його словами, створення чат-ботів є важливою складовою частиною навчання студентів, оскільки це дає змогу майбутнім вчителям технологій працювати з реальними інструментами, що використовуються в сучасних освітніх установах.

Романчук Н. у своїй статті «Чат-боти як інструмент для розвитку колаборації у студентів» (2023) акцентує увагу на важливості інтерактивних ігор і вправ, які можуть бути організовані за допомогою чат-ботів. Автор відзначає, що чат-боти можуть бути використані не тільки для індивідуального навчання, але й для командної роботи, що особливо важливо для студентів, які готуються стати вчителями технологій. Вчителі можуть використовувати чат-ботів для організації спільних проєктів, що допомагає розвивати командні навички студентів, а також їх критичне мислення і креативність.

Поряд з технологічними і педагогічними аспектами важливо враховувати й психологічні, а також етичні аспекти використання чат-ботів у навчанні. Однією з основних проблем є можливість того, що студенти можуть розвивати надмірну залежність від технологій, що знижує рівень їхніх соціальних навичок і здатність до живого спілкування.

Аналіз наукових праць з теми формування практичних навичок створення чат-ботів у майбутніх вчителів технологій показує, що це є важливим елементом підготовки сучасних педагогів. Використання чат-ботів в навчальному процесі дозволяє не тільки оптимізувати навчання, але й стимулювати розвиток цифрових, соціальних і критичних компетентностей студентів. Наукові дослідження підкреслюють важливість створення комплексних навчальних програм, що поєднують теоретичні знання з практичними навичками використання новітніх технологій, таких як чат-боти.

Чат-боти – це програмні системи, які дозволяють здійснювати автоматизовану взаємодію з користувачами за допомогою текстових або голосових запитів. Вони можуть бути інтегровані в різні платформи (месенджери, вебсайти, мобільні додатки) та виконувати різноманітні функції, від відповіді на запитання до організації навчального процесу.

У навчальному контексті чат-боти використовуються для автоматизації адміністративних функцій тобто можуть надавати студентам інформацію про розклад, завдання, дедлайни, результати тестів тощо. Чат-боти можуть бути використані для проведення тренувань, тестів, вправ з певної теми, а також для надання індивідуальної підтримки студентам. Для розвитку критичного мислення чат-боти здатні генерувати запитання, що стимулюють рефлексію та аналіз, що сприяє розвитку критичного мислення студентів. Використання у проєктній діяльності – студенти можуть працювати в групах, використовуючи чат-ботів для вирішення певних задач або створення інтерактивних матеріалів.

Одним з основних завдань освіти є розвиток практичних навичок у студентів. Для майбутніх вчителів технологій важливо не тільки ознайомити їх з теоретичними аспектами створення чат-ботів, а й забезпечити реальні умови для їх створення та застосування в навчальному процесі.

Навчання створення чат-ботів передбачає використання низки програмних платформ та інструментів, таких як:

Dialogflow – інструмент для створення чат-ботів за допомогою штучного інтелекту.

Chatfuel – платформа для створення бота для Facebook Messenger без програмування.

ManyChat – система для створення чат-ботів для бізнесу та освіти.

Tars – платформа для створення чат-ботів, що дозволяють налаштовувати сценарії взаємодії з користувачами.

Для формування практичних навичок важливими є не тільки технічні аспекти, а й розуміння педагогічної мети застосування чат-бота, таких як розробка навчальних чат-ботів для тестування знань, створення чат-ботів для підтримки комунікації між викладачем і студентами, використання чат-ботів для розв'язання проблемних ситуацій під час занять та створення інтерактивних матеріалів для різних етапів навчання.

Для ефективного використання чат-ботів у навчальному процесі необхідно дотримуватись певних педагогічних підходів – конструктивістський підхід, інтерактивність, індивідуалізація навчання. Замість того, щоб лише пасивно отримувати інформацію від чат-бота, студенти повинні активно взаємодіяти з ним, створюючи власні сценарії та отримуючи зворотний зв'язок. Чат-боти повинні мати елементи інтерактивності, наприклад, запитання для обговорення або задачі, що стимулюють критичне мислення. Чат-боти можуть адаптуватися до рівня знань кожного студента, пропонуючи індивідуальні завдання і вправи. Важливо створювати умови для спільної роботи студентів над проектами за допомогою чат-ботів, що дозволяє розвивати командну взаємодію.

Попри численні переваги використання чат-ботів, існують певні виклики, які потрібно враховувати технічна складність, адже не всі студенти мають необхідні технічні навички для створення чат-ботів без додаткової підтримки; необхідність адаптації навчальних програм – потрібна модифікація традиційних навчальних програм для включення навчання створенню чат-ботів. Використання чат-ботів потребує уваги до етичних аспектів взаємодії людини з автоматизованими системами. Однак, незважаючи на ці труднощі, перспективи використання чат-ботів у навчальному процесі є значними, оскільки вони дозволяють підвищити ефективність освіти, покращити взаємодію між учасниками процесу та впроваджувати інноваційні технології в навчання.

Висновки. Формування практичних навичок створення чат-ботів у майбутніх вчителів технологій є важливим компонентом їх підготовки. Вміння створювати та застосовувати чат-боти дозволяє майбутнім педагогам не лише покращити свої технологічні компетентності, а й розвивати інноваційні підходи до організації навчального процесу. Використання чат-ботів у навчанні відкриває нові можливості для розвитку критичного мислення, креативності та технологічної грамотності у майбутніх вчителів технологій.

Список використаних джерел

1. Мартинюк М. В. Інноваційні технології в освіті: теоретичні засади і практичне застосування. Київ: Освіта. 2023. 132 с.
2. Сидоренко І. А. Розвиток цифрових компетентностей у вчителів технологій. Харків: Педагогічна преса. 2022. 164 с.
3. Дмитренко О. П. Впровадження чат-ботів в освітній процес: методи та інструменти. *Журнал інноваційних технологій*. 2021. № 14 (3). С.45–53.
4. Романчук Н. Чат-боти як інструмент для розвитку колаборації у студентів. *Журнал інноваційних технологій*. 2023. № 11. С. 15–19.

Богдана КУЦЕВИЧ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Студентка групи 4 Є*

Світлана СЛЮСАРУК-ЛІТВІН

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Лепбук як засіб логіко-математичного розвитку дошкільнят

Постановка проблеми. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку – важлива проблема сучасної дошкільної освіти. Здійснення такого розвитку важливе з багатьох причин. Серед основних – розвиток мислення, пізнавальних здібностей, формування вміння вирішувати проблемні завдання, підготовка дошкільників до майбутнього навчання в школі. Серед засобів здійснення логіко-математичного розвитку дієвим є лепбук – саморобний інтерактивний тематичний посібник, що відповідає віковим особливостям дітей. Лепбук ефективно використовують для візуалізації навчального матеріалу та реалізації принципу наочності, а також для створення комфортних умов для кожної дитини, для формування відчуття успішності та інтелектуальної спроможності [2, 213].

Аналіз досліджень. Проблеми логіко-математичного розвитку досліджували вітчизняні науковці: А. Белошиста, А. Богуш, В. Божко, О. Брежнева, Т. Дорошенко, Л. Зайцева, О. Кононко, В. Мацько, Т. Пагута, І. Підлипняк, О. Фунтікова, К. Щербакова та інші. Візуалізацію навчальної інформації та особливості її застосування в освітньому процесі вивчали: А. Вербицький, В. Давидов, Л. Данилевич, Н. Манько, М. Холодна. Ефективність використання лепбуків в освітньому процесі висвітлено в розвідках науковців: С. Бадер, О. Крігер, К. Ляшенко, В. Олійник, Т. Піроженко та ін.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати ефективність використання лепбуків для логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Результати дослідження. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку, на думку О. Максимової та М. Федорової, – це розвиток їх мислення, пізнавально-творчих здібностей, а також засвоєння кількісних, просторово-часових відношень об'єктів навколишнього світу, різноманітних геометричних форм, параметрів величини; оволодіння способами пізнання навколишнього (порівняння перетворення, здійснення вимірювань тощо) [5, 37].

Для логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти педагоги використовують різні методи та засоби: ігри (дидактичні, рухливі, сюжетно-рольові, театралізовані, конструктивно-будівельні); вправи (завдання, спрямовані на навчання дітей порівнювати, класифікувати, узагальнювати, встановлювати послідовність, розв'язувати логічні задачі); казки та історії (використання казкових сюжетів для створення проблемних ситуацій та пошуку їх вирішення); експерименти та досліди (прості досліди з водою, піском, іншими матеріалами, спрямовані на розвиток уявлень про властивості предметів та явищ); використання сучасних технологій (інтерактивні ігри та програми на комп'ютері або планшеті).

Вважаємо, що не менш ефективним засобом логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку є використання лепбуків – саморобної розробка з паперу, яка нагадує папку, книгу та вміщує візуальну інформацію логіко-математичної спрямованості.

Лепбук був створений в Америці. Вперше таке визначення використала у власній домашній школі письменниця з Вірджинії Теммі Дабі. Вона систематизувала та узагальнила досвід створення «міні-книг» Діни Зайк. Мета лепбуків – візуалізація навчального матеріалу, що сприяє кращому запам'ятовуванню інформації з певної тематики. На думку С. Бадера, І. Бадео, Н. Сікори, Т. Гужанової головний принцип виготовлення лепбука – впорядкованість матеріалу та поетапність засвоєння інформації [3].

Лепбук ще називають саморобною міні-книжкою, книжкою-розкладачкою, тематичною або інтерактивною папкою тощо [6]. Розмір лепбука стандартний: формат А3 – у розгорнутому вигляді, А4 – у складеному. Така величина зручна для самостійної роботи дітей з лепбуком: його транспортування тощо. Він може містити кишеньки, віконця, вкладки, дверцята, конвертики, певні рухливі деталі, у які вкладають дидактичні матеріали. Кожен такий конвертик або віконце повинне вміщувати систематизований матеріал, що сприяє вивченню і закріпленню знань з певної теми. Виготовлення лепбуків – спільна робота педагога та дітей, результатом якої є запам'ятовування необхідної інформації. Перед створенням лепбука педагог проводить заняття та ігри, спостереження, ініціює обговорення й бесіди на певні теми.

В залежності від призначення існують такі види лепбуків: навчальні, вітальні, ігрові автобіографічні, святкові, дидактичні, настільні, розмальовки, лабіринти, кросворди; штриховки тощо [6]. В закладах дошкільної освіти використовують здебільшого навчальні (так як діти в закладі дошкільної освіти вивчають матеріал з різних розділів програми) та ігрові (тому, що гра це основний метод навчання дітей в закладі дошкільної освіти). Працювати з лепбуком можна фронтально (з цілою групою), по підгрупах та індивідуально. Ефективною робота з лепбуком вважається тоді, коли діти там щось домальовують або ж якось його доповнюють. Таким чином, в дошкільника виникає інтерес до роботи, впевненість у власних силах та ситуація успіху.

Лепбук з формування елементарних математичних уявлень повинен містити в собі дидактичні матеріали, які відповідають вимогам чинних освітніх програм в ЗДО та віковим особливостям дітей дошкільного віку. Його використання дає змогу навчати дітей зіставляти, порівнювати, визначати характерні властивості предметів, узагальнювати за певною ознакою тощо.

Рисунок 1. Лепбук «Математика»

Слід зауважити, що спектр пропозицій розроблених лепбуків, спрямованих на логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку в мережі INTERNET незначний. На нашу думку, варта уваги розробка із сайту «Виховуємо та навчаємо» – лепбук «Математика» [1].

Світлана Суботяк, акторка матеріалу пропонує до використання розробки, що містить вірші про цифри, лото «Частини доби», демонстраційний матеріал «Величини»; дидактичні ігри для закріплення: складу числа – «Жителі будинку»; чисел сусідів – «Троє поросят»; геометричних фігур «Чарівний подарунок»; орієнтування в просторі «Веселі парочки»; співвідношення кількості з цифрою – «Склади картинку»; порівняння чисел в межах 10 «Порівнялочки»; цифровий ряд «Веселий потяг».

Ще одна цікава розробка – лепбук «Математика для дошкільників», що пропонує інтернет-магазин «УРОК UA» [4].

Рисунок 2. Лепбук «Математика для дошкільників»

Він містить цифри, картки із зображеннями для лічби, макет годинника з рухомими стрілками, дидактичні ігри «Порахуйте кружечки», «Більше, менше або дорівнює?», геометричні фігури, лінійку звичайну, лічилки, демонстраційні картки «Яку цифру тримає дитина?», матеріал для вивчення величини (одиниці вимірювання маси, часу, довжини), коло Луллія «Приклади», демонстраційні зображення «Як правильно писати цифри».

Ідеї математичних лепбуків, виготовлених вихователями закладів дошкільної освіти власноруч можна знайти на сайтах розробки освітнього проєкту «На урок», національної освітньої платформи «Всеосвіта». До прикладу, лепбук «Пригоди в осінньому лісі» (автор – Олена Стодольна) [7] вміщує такі дидактичні завдання: складання пірамідки по кольорах («Зайчикова пірамідка»), сортування яблук у правильний кошик за кольорами («Яблучка для їжачка»), сортування предметів у кошики за величиною (великий – малий, більший – менший) («Єнотик у лісі»), складання пазлів з цифрами («Математичні пазли»); складання геометричних фігур («Сонечко-жучок і геометричні фігури»), читання схем («Розумний їжачок»)

Висновки. Отже, лепбук – ефективний засіб логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку, оскільки його використання передбачає візуалізацію навчального матеріалу, сприяє систематизації, узагальненню й закріпленню вивченого матеріалу у пізнавально-ігровій формі.

Список використаних джерел

1. Авторські дидактичні матеріали. Виховуємо та навчаємо. URL: [Лепбук Математика](#) [Виховуємо та навчаємо](#) (дата звернення: 04.01.2025).
2. Бутенко В.Г. Лепбук як сучасний інноваційний інструмент візуалізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка* Вип. 59. 2023. С. 212-215.
3. Гужанова Т. С., Левик І. М. Лепбук як ефективний засіб формування екологічних знань у дітей дошкільного віку. URL: [Стаття 222.pdf](#) (дата звернення: 01.01.2025)
4. Лепбук «Математика для дошкільників». Магазин «УРОК UA». URL: [Лепбук «Математика для дошкільників» • Купити](#) (дата звернення: 27.12.2024)

5. Максимова О.О., Федорова М.А. Методичне керівництво логіко-математичним розвитком дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 155 с.

6. Петренко Л. Лепбук як навчальна технологія у початковій школі. *Заступник директора школи*. 2018. №11. URL: [Лепбук як навчальна технологія у початковій школі](#) (дата звернення: 28.11.2024)

7. Стодольна О. Лепбук «Пригоди в осінньому лісі» (Розвиток логіко-математичних здібностей). *Національна освітня платформа «Всеосвіта»*. URL: [Лепбук " Пригоди в осінньому лісі" \(Розвиток логіко-математичних здібностей\) | Ілюстрації. Дошкілля](#) (дата звернення: 04.01.2025)

Дмитро КУЦЯН

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 2-Т*

Науковий керівник:

Ольга ВІТРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Застосування STEM – освіти на уроках технологій

Постановка проблеми. STEM – це сучасний підхід до освіти, що зосереджується на розвитку критичного мислення, креативності та навичок розв'язування проблем. Головною метою STEM-освіти є реалізація державної політики з урахуванням нових вимог Закону України «Про освіту», спрямованих на розвиток науково-технічного напрямку в навчально-методичній діяльності на всіх рівнях освіти. Це передбачає створення науково-методичної бази, яка сприятиме підвищенню творчого потенціалу молодих фахівців та професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Аналіз досліджень. Концепцію STEM-освіти активно досліджували такі вчені, як Барна С.В., яка акцентувала увагу на проєктно-орієнтованому навчанні, та Ляшенко О.І., що описував теоретичні засади і практичні аспекти інтеграції STEM у навчальний процес. Їхні праці стали основою для багатьох сучасних методик у цій сфері. У сфері технологій STEM-освіта дозволяє створити умови для засвоєння сучасних професійних компетентностей та підготовки до майбутньої праці. Для підготовки молоді до життя в конкурентному високотехнологічному світі необхідно стимулювати інтерес до науково-технічної творчості,

інженерії та інноваційних технологій. В багатьох розвинених країнах набуває популярності STEM-освіта, яка поєднує науку (Science), технології (Technology), інженерію (Engineering) та математику (Math).

Результати дослідження. Сьогодні освіта повинна бути орієнтована на майбутнє і здатна передбачати основні тенденції розвитку суспільства. Інноваційна STEM-система навчання набирає все більшої популярності у світі, оскільки вона допомагає учням вирішувати проблеми, ставати новаторами, а також розвивати логічне мислення і технічну компетентність.

Освітній процес орієнтований на розвиток навичок XXI століття, таких як командна робота, комунікація, управління проектами та створення ідей. STEM-освіта є ключовим інструментом стратегічного розвитку, оскільки допомагає вирішувати найбільш актуальні проблеми майбутнього.

STEM-навчальна програма ґрунтується на принципах міждисциплінарного та практичного підходу, де замість окремого вивчення дисциплін, вони інтегруються в єдину навчальну систему. Для науково-методичної підтримки впровадження STEM-освіти важливо розробити інтегровані навчальні програми для різних типів навчальних закладів, які включають спецкурси, факультативи та гуртки з робототехніки, інженерії, новітніх технологій тощо. STEM-програма повинна відповідати таким основним вимогам: актуальність і інноваційність змісту, а також чітка зрозумілість процесу реалізації для вчителів і учнів, що сприяє розвитку інноваційного мислення.

Залежно від тривалості, STEM-програми можуть бути короткостроковими, курсовими (для літніх шкіл, курсів тощо), середньостроковими (річними) або довгостроковими, у форматі неперервної додаткової освіти. STEM-програми охоплюють різні напрямки, такі як інтегровані міждисциплінарні навчальні курси, робототехніка, інженерні розробки, авіамоделювання, 3D-моделювання, винахідництво, хімічні технології та інші.

Під час впровадження STEM-освіти вчителі повинні активно застосовувати інноваційні методи навчання, зокрема програмовані, інтерактивні та проблемні підходи. Якість освіти значною мірою залежить від компетентності та професіоналізму викладачів. Важливими характеристиками сучасної успішної людини є не лише знання, але й креативне, аналітичне, творче і інноваційне мислення, здатність працювати в команді, інформаційна грамотність і вміння ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології. Саме через STEM-освіту можна досягти цих результатів. Цей підхід ми практикуємо у нашій школі. Серед проблемних методів навчання особливе значення мають методи проектно-орієнтованого навчання, які активно залучають учнів до процесу набуття знань, умінь та навичок через дослідницьку діяльність. Така діяльність спрямована на вирішення реальних технічних завдань і проблем, що потребують ретельного опрацювання. Це дозволяє учням не тільки отримувати теоретичні знання, але й набувати практичних навичок, проходячи всі етапи

технологічного процесу – від розробки інноваційної ідеї до створення комерційного продукту, а також навчаючись презентувати його потенційним інвесторам.

Сьогодні важливо сприяти розвитку критичного та продуктивного мислення у школярів, формувати у них цілісне розуміння світу, вміння досліджувати, моделювати та творити і головне – орієнтувати їх діяльність на користь людям і природі.

У своїх працях такі науковці, як Барна С.В., Коваленко І.П. та Сидоренко М.А., детально розглядають принципи інтеграції STEM на уроках технологій. Барна С.В. акцентує увагу на проектно-орієнтованому підході, що дозволяє учням на практиці засвоювати знання. Коваленко І.П. вивчає значення міждисциплінарної інтеграції у навчальному процесі, тоді як Сидоренко М.А. досліджує вплив використання сучасних технологій, таких як 3D-принтери та мікроконтролери, на зацікавленість учнів. Їхні праці є основою для впровадження STEM-освіти в українській школі та можуть слугувати базою для подальших досліджень. Завдяки проектам учні застосовують наукові знання у практичній діяльності.

На уроках об'єднуються знання з фізики, хімії, інформатики та інших наук. Викладачі застосовують 3D-моделювання, мікроконтролери, роботизовані системи.

Розглядаючи приклади STEM-проектів, можна звернутися до робіт таких авторів, як Барна С.В. та Коваленко І.П., які у своїх дослідженнях акцентують увагу на практичному застосуванні STEM-технологій у шкільній освіті. Зокрема, Барна С.В. описує досвід створення смарт-годинників на базі Arduino, а Коваленко І.П. аналізує екологічні проекти, пов'язані з використанням біорозкладаних матеріалів.

Висновки. Застосування STEM-освіти на уроках трудового навчання сприяє розвитку науково-технічних навичок, підвищує інтерес до технічних професій та розвиває учнівський потенціал у сфері технологічної підготовки.

Список використаних джерел

1. Барна С. В. Проектно-орієнтоване навчання у STEM-освіті. Київ: Освітні інновації. 2020, 152 с.
2. Коваленко І. П. Міждисциплінарна інтеграція як основа STEM-освіти. Київ: Наукові записки. 2021, 132 с.
3. Сидоренко М. А. Використання сучасних технологій у навчанні: від 3D-принтерів до робототехніки. Київ: Технічна освіта, 2019, 121 с.
4. Ляшенко О. І. Основи STEM-освіти: теорія і практика. Київ: Освіта України, 2018. 132 с.
5. Задорожна Т. В. STEM-освіта у школі: досвід та перспективи. *Педагогічний альманах*. 2022. № 4. С. 12-14.

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Г*

Ольга НАУМЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач соціально-економічних дисциплін*

Формування життєвих компетентностей учнів початкових класів під час організації та проведення ранкових зустрічей

Постановка проблеми. Ранкова зустріч – це запланована, структурована зустріч, яка займає важливе місце в повсякденному розкладі діяльності класу, де панує атмосфера піклування та відповідальності. Педагоги визнають особливу роль ранкової зустрічі в житті дітей і присвячують 10-15 хвилин на початку дня, аби створити позитивну атмосферу в учнівському колективі на весь навчальний день у школі.

Ранкове коло набуває все більшої актуальності у сучасному освітньому процесі з кількох вагомих причин:

Швидкий темп життя: Ранкове коло допомагає їм уповільнитися, зосередитися на собі та своїх почуттях, що є важливим для збереження психічного здоров'я.

Індивідуалізація навчання: Ранкове коло дозволяє кожній дитині відчувати себе почутою та зрозумілою, що особливо важливо в умовах інклюзивного навчання.

Підготовка до навчання: Ранкове коло допомагає налаштуватися на навчальний процес.

Профілактика стресу та тривоги: Регулярні практики, які проводяться під час ранкового кола, допомагають знизити рівень стресу та тривоги у дітей.

Формування цінностей: Ранкове коло сприяє формуванню таких цінностей, як повага, толерантність, співчуття, співпраця.

Аналіз досліджень. Ранкове коло як педагогічний інструмент активно досліджувалося багатьма вченими, педагогами та практиками. Ось кілька видатних осіб, які зробили внесок у вивчення ранкових кіл або схожих практик: польський педагог Януш Корчак наголошував на важливості поваги до дитини, створення дружньої атмосфери в класі, Лев Виготський розробив теорію соціокультурного розвитку, в якому провідне місце займала ранкова зустріч. Марія Монтессорі підкреслювала важливість створення освітнього середовища, спрямованого на розвиток здібностей кожного учня. Рудольф Штайнер приділяв велику увагу груповим зустрічам. Шалва Амонашвілі наголошував на важливості довіри та підтримки в процесі навчання.

У сучасній педагогіці ранкові кола є популярною методикою, яка використовується в Новій українській школі (НУШ), де також активно залучаються ідеї сучасних українських педагогів, таких як Олександр Савченко та Василь Сухомлинський.

Мета дослідження. Визначити особливості застосування ранкової зустрічі як ефективного інструменту формування життєвих компетентностей учнів, оскільки воно сприяє розвитку соціальних, емоційних і когнітивних навичок у сприятливій та підтримуючій атмосфері. Загалом ранкове коло сприймалося як спосіб гармонійного розвитку дитини, що поєднує освітній, виховний та психологічний аспекти.

Результати дослідження. Ранкові зустрічі створюють сприятливе середовище для розвитку навичок, необхідних для успішного життя в суспільстві. Чотири основні компоненти ранкової зустрічі:

1) Вітання. Учні разом із вчителем розміщуються в колі. Всі звертаються один до одного на ім'я, що допомагає створити атмосферу дружби та приналежності до групи.

2) Групове заняття. Розпочинається після спокійного обмірковування інформації. У класі створюється відчуття єдності, радості через виконання пісень, участі в іграх і т. д.

3) Обмін інформацією. Учні висловлюють свої думки, обмінюються ідеями та пропонують важливі для них теми для обговорення. Обмін інформацією допомагає розвивати навички, які дають змогу навчатися впевнено говорити й слухати.

4) Щоденні новини. Письмове оголошення налаштовує учнів на те, що має вивчатися цього дня, а також дає можливість обміркувати події та навчання попередніх днів. Щоденні новини можуть містити різноманітні завдання (заповнення календаря, перегляд розкладу виконання робіт, створення графіка погоди), що активізує початок індивідуальної роботи або діяльність у центрах активності [2].

Ранкова зустріч суттєво впливає на формування життєвої компетентності учнів. Ось кілька аспектів, як це відбувається:

– Соціальні навички: ранкові зустрічі забезпечують можливість для учнів спілкуватися один з одним. Вони вчаться слухати, висловлювати свої думки, працювати в команді.

– Емоційний інтелект: під час зустрічей учні можуть обговорювати свої емоції, переживання, що допомагає їм краще розуміти себе та інших.

– Критичне мислення: обговорення різних тем під час ранкових зустрічей розвиває їх критичне мислення.

– Організаційні навички: планування зустрічей, визначення тем обговорення, управління часом – все це сприяє розвитку організаційних навичок, які є важливими в житті.

– Відповідальність і самостійність: учні можуть брати участь у підготовці до зустрічей, що формує у них почуття відповідальності за спільну діяльність та результати [3].

Таким чином, ранкова зустріч є не лише формою організації навчального процесу, але й важливим інструментом для розвитку життєвих компетентностей учнів.

Висновки. Ранкове коло виступає потужним інструментом для покращення якості життя. Воно допомагає налаштуватися на позитивний лад, підвищити продуктивність та знайти внутрішній спокій. Впроваджуючи ранкову зустріч у життя класного колективу, вчитель створює основу для успішного і щасливого дня. Ранкова зустріч не просто розминка перед уроками, а важливий інструмент для розвитку життєвих компетентностей дитини. Воно сприяє створенню позитивного психологічного клімату в класі, розвитку соціальних навичок, підвищенню мотивації до навчання та загальному добробуту учнів.

Список використаних джерел

1. Кисельова К. Словник НУШ: Ранкове коло. Веб-сайт: URL: <https://osvitoria.media/experience/slovnuk-nush-rankove-kolo/> (дата звернення 22.12.2024).
2. Ковальчук О. Методика проведення ранкового кола в початковій школі. Веб-сайт: URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-metodika-provedennya-rankovih-zustrichey-z-dosviduvchiteliv-pochatkovih-klasiv-268639.html> (дата звернення 22.12.2024).
3. Панфілова Н. Ранкові зустрічі як засіб формування особистості молодшого школяра Веб-сайт: URL: <https://naurok.com.ua/vihovniy-proekt-rankovi-zustrichi-yak-zasib-formuvannya-kreaivno-osobistosti-molodshogo-shkolyara-421308.html> (дата звернення 24.12.2024).
4. Рибак О. Ранкова зустріч як педагогічна технологія розвитку комунікативної компетентності учня Веб-сайт: URL: https://www.apfn-journal.in.ua/archive/29_2020/part_3/39.pdf (дата звернення 23.12.2024).
5. Якубишина Г. Збірник ранкових зустрічей (2021) Веб-сайт: URL: <https://naurok.com.ua/zbirnik-pankovih-zustrichey-231374.html> (дата звернення 24.12.2024).

Володимир ЛОПОШУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 2-Т*

Науковий керівник:

Ольга ВІТРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів у процесі проектно-технологічної діяльності на уроках технологій

Постановка проблеми. Сучасна освітня система орієнтована на розвиток всебічно розвиненої особистості, яка здатна адаптуватися до швидко змінюваного світу. Навчально-пізнавальні компетентності – сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяють учневі активно і ефективно засвоювати нову інформацію, вирішувати навчальні завдання, самостійно отримувати і застосовувати знання в різних ситуаціях. Ці компетентності включають в себе як когнітивні (пов'язані з розумовими здібностями), так і практичні аспекти, які забезпечують здатність учня використовувати здобуті знання у реальному житті.

Аналіз досліджень. У своїй роботі науковець Т. В. Петрова зосередила увагу на методах проектно-орієнтованого навчання у школах, підкреслюючи важливість інтеграції практичних завдань та теоретичних знань для розвитку пізнавальних компетентностей учнів. Досліджувала використання проектних методів у навчальному процесі О. А. Шевченко зазначаючи, що проектно-технологічна діяльність сприяє розвитку критичного та творчого мислення, підвищує інтерес до науково-технічної творчості. Вивчала інтеграцію міжпредметних знань у рамках STEM-освіти Н. О. Кузьміна, відзначаючи важливість такої інтеграції для формування в учнів здатності до вирішення комплексних проблем. Науковець І. В. Гриньова, у своїй статті розглянула роль дослідницької діяльності в контексті проектного навчання, підкреслюючи, що вона є важливою складовою розвитку самостійного мислення та навичок аналізу у школярів. І. В. Мельник вивчала ефективність проектно-орієнтованих методів на уроках трудового навчання, зазначаючи, що такі методи сприяють глибшому розумінню технологічних процесів і підготовці учнів до реальних професійних викликів.

Результати дослідження. Формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів – це процес розвитку в учнів здатності до активного, осмисленого і творчого засвоєння знань, вміння їх застосовувати на практиці та адаптуватися до змінюваних умов життя. Це один із

важливих аспектів сучасної освіти, який допомагає учням не лише освоїти навчальний матеріал, але й розвивати аналітичне, критичне, творче та самостійне мислення.

Основні компоненти навчально-пізнавальних компетентностей учнів – когнітивні (пізнавальні) компетентності – здатність учня до засвоєння теоретичних знань, аналізу інформації, вирішення завдань, що включає вміння відбирати та обробляти інформацію, здатність до синтезу та узагальнення знань, розвиток логічного мислення та вміння формулювати аргументи.

Креативні та інноваційні компетентності – вміння генерувати нові ідеї, підходи та рішення, які відповідають вимогам сучасного світу, що важливо для розвитку творчих здібностей, інноваційного мислення, здатності до адаптації в умовах постійних змін.

Метапізнавальні компетентності – здатність учня до саморегуляції власного навчального процесу, формування вміння планувати і контролювати навчальну діяльність включає самостійне навчання та рефлексія над власними досягненнями, використання стратегій для подолання труднощів в навчанні.

Соціальні компетентності – здатність працювати в команді, комунікувати та ефективно взаємодіяти з іншими людьми, що важливо для реалізації міжособистісних зв'язків і роботи в колективі.

Проектно-орієнтоване навчання – активне використання проектів як основного методу, через який учні здобувають знання, працюють над завданнями і розвивають практичні навички дозволяє інтегрувати різні предмети, працювати в групах і розвивати вміння презентувати свої результати.

Дослідницька діяльність – сприяє розвитку критичного мислення та самостійного пошуку інформації. Учні отримують можливість ставити питання, шукати відповіді, проводити експерименти і аналізувати отримані результати.

Інтеграція навчальних предметів – використання міжпредметних зв'язків дозволяє учням бачити єдину картину світу, а не окремі фрагменти знань, що сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку міждисциплінарних компетентностей.

Інноваційні методи навчання – застосування новітніх технологій, таких як інтерактивні платформи, симуляції, 3D-моделювання, онлайн-курси тощо, для підвищення інтересу учнів і стимулювання їхнього саморозвитку.

Розвиток критичного та аналітичного мислення – завдання, що вимагають від учнів не лише запам'ятовувати інформацію, але й її осмислення, порівняння, аналізу та оцінки.

Учитель є не тільки джерелом знань, а й організатором освітнього процесу, який сприяє розвитку компетентностей учнів. В процесі освітньої діяльності потрібно використовувати інтерактивні методи навчання, створювати умови для самостійної роботи учнів, забезпечувати

індивідуальний підхід, підтримувати розвиток сильних сторін кожного учня, мотивувати учнів до самовдосконалення і активної участі в навчанні.

Одним з важливих напрямів цього процесу є формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів, зокрема в рамках уроків технологій.

Проектно-технологічна діяльність, що включає в себе розв'язання реальних проблем та створення продуктів, є важливим інструментом у розвитку таких компетентностей. Проектно-орієнтоване навчання є одним із найефективніших способів інтеграції теоретичних знань та практичних умінь. У процесі діяльності учні мають можливість застосовувати набуті знання для розв'язання реальних завдань, що сприяє формуванню таких навчально-пізнавальних компетентностей, як уміння працювати в команді, критичне мислення, навички самоосвіти та адаптації до нових умов.

Міжпредметна інтеграція та її роль у розвитку пізнавальних компетентностей важливим є поєднання знань з різних предметних областей: математики, фізики, хімії, інформатики, що дозволяє учням не лише застосовувати на практиці отримані теоретичні знання, але й розвивати комплексне бачення проблеми, що є основою для формування навчально-пізнавальних компетентностей. Включення елементів дослідницької діяльності в проектно-технологічну роботу допомагає учням розвивати навички самостійного пошуку рішень, аналізу інформації та аргументації своїх дій. Дослідницька діяльність дає можливість не лише освоїти конкретні технології та методи, але й розвинути у дітей здатність до інноваційного мислення. Важливим аспектом проектно-технологічної діяльності є застосування технологічних процесів у створенні практичних продуктів. Цей процес дає учням змогу пройти етапи від ідеї до готового продукту, формуючи навички проектування, конструювання, аналізу та оцінки результатів. Крім того, учні набувають досвіду презентації своїх результатів, що сприяє розвитку комунікативних та презентаційних компетентностей.

Проектно-технологічна діяльність на уроках технологій є ефективним методом для формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів. Вона забезпечує інтеграцію теоретичних знань та практичних умінь, сприяє розвитку критичного і творчого мислення, навичок командної роботи, комунікації та самостійного пошуку рішень. Залучення учнів до дослідницької та технологічної діяльності дозволяє не лише підвищити рівень їх знань, але й підготувати їх до вирішення реальних життєвих задач у високотехнологічному світі.

Висновки. Формування навчально-пізнавальних компетентностей є важливим елементом сучасної освіти, яке готує учнів до життя в умовах високотехнологічного та конкурентного світу. Важливими складовими цього процесу є розвиток критичного, аналітичного і творчого мислення, здатність до самостійного навчання, а також вміння працювати в команді і комунікувати. Використання інноваційних методів навчання та

проектно-орієнтованого підходу дозволяє значно підвищити ефективність формування цих компетентностей.

Список використаних джерел

1. Гриньова І. В. Дослідницька діяльність як метод розвитку критичного мислення учнів. Одеса: Педагогіка. 2020. 123 с.
2. Кузьміна Н. О. Міжпредметна інтеграція в STEM-освіті. Львів: Світ. 2018. 121 с.
3. Мельник І. В. Проектно-орієнтовані методи на уроках трудового навчання. Київ: Академія. 2021. 98 с.
4. Петрова Т. В. Проектно-орієнтоване навчання як метод формування компетентностей учнів. Київ: Освітня думка. 2017. 121 с.
5. Шевченко О. А. Використання проектних методів у навчальному процесі. Харків: Школа. 2019. 154 с.

Павло МИКИТЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 4-Т*

Науковий керівник:

Віктор СІВАК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Контроль навчальних досягнень учнів 6 класу з предмету «Технології» при вивченні модуля «Виготовлення виробів з тонколистового металу»

Постановка проблем. Модуль «Виготовлення виробів з тонколистового металу» у курсі Технологій для 6 класу спрямований на формування в учнів практичних навичок роботи з металом, технічного мислення, акуратності та креативності. Проблема полягає у розробці ефективної системи контролю навчальних досягнень, яка забезпечить об'єктивне оцінювання знань, умінь і навичок учнів при виконанні теоретичних та практичних завдань.

Аналіз досліджень. Сучасні дослідники, такі як О. Я. Савченко [3], І. Ф. Кривонос [4], Т. О. Пушкарьова [5], приділяють значну увагу питанням оцінювання результатів навчання з Технологій. Зокрема, їхні праці акцентують на необхідності комплексного підходу до контролю знань, включаючи поєднання теоретичних і практичних методів. О. Я. Савченко зосередилася на застосуванні тестових завдань для перевірки теоретичних знань [3]. І. Ф. Кривонос розробляв практичні методи контролю, включаючи оцінювання якості

виготовлених виробів [4]. Т. О. Пушкарьова запропонувала цифрові інструменти для моніторингу навчальних досягнень, зокрема використання платформ Moodle та Kahoot [5]. Джон Хетті наголошує на значенні формувального оцінювання для підтримки інтересу до навчання та вдосконалення практичних компетенцій [6].

Попередні дослідження свідчать про важливість інтеграції різних підходів для контролю, що охоплюють теоретичні знання (матеріалознавство, безпека праці) та практичні навички (розмічання, різання, з'єднання деталей).

Мета дослідження. Розробити систему контролю навчальних досягнень учнів 6 класу при вивченні модуля «Виготовлення виробів з тонколистового металу», яка враховує сучасні тенденції в освіті, поєднує теоретичні та практичні методи контролю, а також використовує цифрові технології.

Результати дослідження. Формування компетентності оцінювання учнів з предмету «Технології» є важливим етапом підготовки здобувачів освіти спеціальності 014.10 «Середня освіта (Технології)» у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради.

Під час навчальної практики у закладах середньої освіти міста Володимир здобувачі освіти набувають практичних умінь здійснювати об'єктивне оцінювання навчальних досягнень учнів, аналізувати їх успіхи і прогалини, застосовувати сучасні методи формувального та підсумкового оцінювання. Завдяки тісній співпраці з учнями та педагогічним колективом школи студенти вдосконалюють свої навички організації уроків, оцінювання результатів практичної діяльності та мотивації учнів до навчання. Це дозволяє їм набути необхідних компетенцій для професійної діяльності у школах.

Висновки. 1) Етапи контролю навчальних досягнень поділяються на:

– Теоретичний контроль: тести, письмові роботи для перевірки знань про властивості тонколистового металу, інструменти, технологічні операції.

– Практичний контроль: оцінювання якості виготовлених виробів, дотримання правил безпеки та техніки виконання.

– Формувальне оцінювання: спостереження за прогресом учнів у процесі виконання проєктів.

2) Методи контролю:

– Тестування з використанням онлайн-платформ (Google Classroom, Moodle) [7; 8].

– Практичні завдання: виготовлення простих виробів (наприклад, коробок, підставок) із тонколистового металу.

– Зворотний зв'язок: взаємооцінювання робіт учнів для формування навичок критичного мислення.

На спеціальності 014.10 «Середня освіта (Технології)» у Володимирському педагогічного фаховому коледжі імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради при вивченні навчальних дисциплін «Педагогіка», «Теорія і методика трудового навчання» питанню оцінювання здобутків учнів приділяється значна увага.

Апробувавши етапи та методи контролю навчальних досягнень під час педагогічної практики ми дійшли висновку, що комплексний контроль забезпечує розвиток технічних компетенцій, покращує мотивацію до навчання та сприяє самостійності учнів у виконанні завдань з модуля «Технології виготовлення виробів з тонколистового металу» у 6 класі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 04.01.2025).
2. Державний стандарт базової середньої освіти : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF> (дата звернення: 04.01.2025).
3. Савченко О. Я. Педагогіка початкової школи : навч. посіб. Київ : Освіта, 2019. 320 с.
4. Кривонос І. Ф. Методика викладання технологій : підручник. Харків : Вид-во Ранок, 2021. 240 с.
5. Пушкарьова Т. О. Інновації в сучасній освіті : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2020. 196 с.
6. Visible learning: A synthesis of meta-analyses relating to achievement. London : New York : Routledge, 2008. 378 с.
7. Google Classroom – інтерактивна платформа для навчання. URL: <https://classroom.google.com> (дата звернення: 04.01.2025).
8. Moodle – відкрита платформа для управління навчанням. URL: <https://moodle.org> (дата звернення: 04.01.2025).

Ірина МУЗИКА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Г*

Науковий керівник:

Лілія СУЛІМОВА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач-методист*

Скрайбінг: спосіб зробити уроки читання в початковій школі яскравішими

Постановка проблеми. Сучасне суспільство стикається з величезним потоком інформації, що потребує ефективних методів її сприйняття та обробки. Одним із таких методів, які набувають все більшої популярності, є скрайбінг – техніка візуалізації даних, що широко використовується в освіті, бізнесі та креативних індустріях. Скрайбінг (від англійського *scribe* – накидати ескіз[3]).

Популярність і новизна скрайбінгу робить його важливою темою для дослідження, зокрема в контексті освітнього процесу, де він може значно покращити методи подачі матеріалу, зокрема впочатковій освіті. Під час скрайбінгу повідомляють так званий «ефект паралельного проходження», коли слухачі одночасно чують та бачать основні моменти виступу. Ця технологія дозволяє привернути увагу аудиторії, надаючи додаткову інформацію та акцентуючи важливі моменти розповіді. Особливістю скрайбінгу є те, що він залучає відразу кілька органів чуттів: слух, зір та уяву, що сприяє глибшому розумінню і запам'ятовуванню інформації. Завдяки цим характеристикам скрайбінг є потужним інструментом для пояснення складних матеріалів доступним та ефективним способом, що робить його важливим для розвитку освіти. Особливо варто відзначити доступність цієї техніки, після чого її можна використовувати у своїх щоденних справах.

Аналіз досліджень. Розробкою скрайбінгу були зайняті такі дослідники, як Л. Білоусова, М. Букач, В. Василюк, Р. Гуревич, О. Демчук, Н. Житеньова, Г. Зорина, Я. Коробейникова, В. Мовчан, В. Редькіна, Т. Сорока, О. Ярмошук та інші. Цікавим є підхід Т. Сороки, яка виділяє основні етапи створення скрайбінг-презентації: розробку плану, аналіз основних ідей і візуальних образів, візуалізацію матеріалу та таймінг (визначення часу для висвітлення основного).

Г. Зорина та Я. Коробейникова акцентують увагу на значущості використання візуальних образів у скрайбінг-презентаціях через асоціації та традиційні буквені символи. О. Іванюта підкреслює, що скрайбінг-презентації ефективно мотивують учнів до навчально-пізнавальної

діяльності. Л. Білоусова зокрема, виділяє вміння візуалізувати основні моменти презентації, перетворюючи їх на образи та наочно демонструючи важливі змістові зв'язки між поняттями і тезами; здатність утримувати інтерес аудиторії, залучати її до процесу, пояснювати послідовність дій; а також перетворювати свої ідеї в цілісний образ і виділяти головні моменти серед великого потоку інформації.

С. Нагорняк наголошує на привабливості і новітності технології скрайбінгу, вважаючи, що саме ці характеристики дозволяють організувати самостійну роботу учнів, спрямовану на закріплення матеріалу та формування власного ставлення до вивченого. Для підвищення ефективності скрайбінгу вона пропонує поєднувати його з інтерактивними методами навчання. Однак на недостатньому рівні вивченими і висвітленими в сучасних наукових дослідженнях залишаються питання щодо ефективності використання для освітнього процесу в початковій школі, на уроках читання зокрема.

Метою дослідження є визначення ефективності використання скрайбінгу в освітньому процесі на уроках читання в початковій школі, зокрема впливу на мотивацію, зацікавленість та результативність здобувачів освіти.

Результати дослідження. Скрайбінг (з англійської scribe – робити ескіз, нарис) – це метод розповіді, пояснення чи запам'ятовування інформації, який супроводжується графічною ілюстрацією головного змісту сказаного.

Ця техніка була винайдена британським художником Ендрю Парком для Британської асоціації з поширення наукових знань та являє собою паралельне наслідування. Слухаючи розповідь про щось, люди одночасно бачать графічну ілюстрацію цієї інформації. Завдяки такому підходу скрайбінг залучає одночасно слух, зір і уяву людини, а тому засвоєння та запам'ятовування покращуються [3].

Таким чином скрайбінг виконує головну свою мету – допомагає краще опанувати зміст та запам'ятати сенс нових даних завдяки залученню візуалізації, а також донести інформацію в максимально зрозумілій і доступній формі.

Основна користь скрайбінгу полягає в тому, що цей метод допомагає краще засвоювати та запам'ятовувати нову інформацію, що вже є доволі важливим під час навчання. Однак це не єдина його перевага.

Другим не менш важливим аспектом є те, що насправді скрайбінг можуть використовувати всі – і учні, і вчителі, і в початкових класах, і в старшій школі, і для максимально різних активностей.

Так, у початковій школі за допомогою скрайбінгу можна «екранізувати» казки, вірші, загадки, оповідання, створювати рекламні ролики книжок.

Щодо переваг скрайбінгу, то варто зазначити такі.

1. Зрозумілість – складні концепції стають легшими для сприйняття завдяки візуальним елементам.

2. Емоційний вплив – застосування зображень і кольорових рішень допомагає встановити емоційний зв'язок з аудиторією.

3. Економія часу – швидке передавання інформації без необхідності в тривалих текстових поясненнях.

4. Креативність – стимулювання творчих здібностей під час розробки матеріалів.

Скрайбінг є цінним інструментом, який можна ефективно використовувати в різних сферах, зокрема в освіті, що робить його успішним для молодших школярів. Він сприяє розвитку ключових компетентностей учнів і є елементом освітнього процесу. Скрайбінг застосовують під час пояснення складних тем, створених навчальних відео та інтерактивних лекцій. Крім того, скрайбінг є корисним у створенні мотиваційних матеріалів, соціальних роликів та інструкцій для громадськості. Завдяки своїй доступності та універсальності ця технологія є ефективним освітнім інструментом.

Висновки. Скрайбінг є потужним засобом візуалізації – простий, інтерактивний та ефективний. Його застосування забезпечує якість освітнього процесу, комунікації та професійної діяльності в різних сферах. Подальші дослідження в цій галузі можуть розширити можливості скрайбінгу, зокрема на уроках читання в початковій школі.

Список використаних джерел

1. Майєр Р. Е. Мультимедійне навчання. Cambridge University Press, Нью-Йорк: 2009. URL: https://wiki.ubc.ca/Documentation:Design_Principles_for_Multimedia (дата звернення 05.01.2025)

2. Роусон К. Техніка скрайбінгу для ефективних презентацій. Journal of Communication Studies, 2020. 45 (3). С.123–135.

3. Філоненко О. Чим корисний скрайбінг: усе, що треба знати про цей метод. URL: <https://osvita.ua/news/lifelonglearn/93279/> (дата звернення 05.01.2025)

Ольга НАУМЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач соціально-економічних дисциплін*

**Формування національної свідомості здобувачів освіти під час вивчення предмету
«Історія: Україна і світ»**

Постановка проблеми. Формування національної свідомості молодого покоління в Україні є надзвичайно актуальним у сучасних умовах. Враховуючи складну геополітичну ситуацію, національно-патріотичне виховання стає важливим засобом формування національної свідомості та почуття гордості за свою країну. Здобувачі освіти повинні розуміти і цінувати історію, культуру та традиції України, щоб стати свідомими громадянами своєї країни. В умовах інформаційної війни, національна свідомість є важливим фактором запобігання дезінформації та зміцнення внутрішнього єднання суспільства, який сприяє їхньому гармонійному розвитку та інтеграції в українське суспільство.

Згідно з Законом України «Про освіту» формування національної свідомості та відданості своїй країні, відбувається шляхом сприяння розвитку в здобувачів освіти активної громадянської позиції та відчуття відповідальності за майбутнє України. Продовженням цього процесу є формування громадян, які свідомо приймають участь у житті своєї країни, активно долучаються до її розвитку та мають здатність вирішувати складні суспільні проблеми на основі демократичних цінностей та патріотизму.

Аналіз досліджень. Проблему формування національної свідомості розглядали ряд вчених, серед них О. Петренко, Г. Дежнюк та інші. Вони стверджували, що цей процес спрямований на засвоєння здобувачами освіти основних аспектів історії, культури та традицій своєї країни. Важливо, щоб здобувачі освіти відчували себе частиною нації, розуміли її цінності та здатні були їх втілювати у своєму житті. Т. Нестеренко зауважив, що формування національної свідомості сприяє утвердженню відчуття гордості за свою країну, розвитку патріотичних почуттів та глибшому розумінню її ролі в сучасному світі. З. Гребінченко дослідив, що цей процес також сприяє формуванню в учнів почуття відповідальності за долю своєї країни та мотивує до активної участі у її розвитку та процесі будівництва демократичного суспільства. Такий підхід сприяє формуванню повноцінної особистості, готової активно діяти у власній країні та брати на себе відповідальність за її майбутнє.

Результати дослідження. Національна свідомість – це усвідомлення особистістю своєї приналежності до певної нації, а також розуміння і відчуття своєї ідентичності, культурних та історичних традицій, мови, обрядів та цінностей, які є характерними для даної нації. Це також включає гордість за свою країну, розуміння історії та внеску свого народу в світову культуру

та цивілізацію. Національна самосвідомість є важливою складовою культурної ідентичності та сприяє формуванню почуття національної єдності та спільної ідентичності серед представників певної нації [4].

Національна свідомість – це багатогранне поняття, яке охоплює усвідомлення особистістю своєї належності до певної нації, глибоке розуміння та відчуття її ідентичності. Це не просто знання про мову, культуру, історію та традиції, але й емоційна складова, що включає розвиток психологічних якостей: патріотизму, відповідальності та поваги. Національна свідомість є важливою складовою особистості, адже вона формує ціннісні орієнтири, емоційні реакції та поведінкові моделі. Вона відіграє ключову роль у житті як окремої людини, так і всієї нації [4].

Вивчення розвитку національної самосвідомості та патріотизму – це одна з ключових проблем курсу «Історія: Україна і світ». У ході вивчення цього предмету формується історична свідомість людини з високою національною гідністю та національним характером, складом мислення. В процесі отримання історичних знань формується історична пам'ять, патріотизм і громадянська позиція підростаючого покоління.

Аспекти формування національної свідомості, які вчитель історії може використати при викладанні предмету:

1. Гнучкий підхід до навчання – здобувачі освіти найбільш сприйнятливі до нової інформації та вразливі до впливу зовнішніх чинників. Вчителі можуть використовувати цю властивість для активізації їхнього інтересу до національної ідентичності через цікаві та доступні методи навчання.

2. Інтерактивне спілкування – залучення здобувачів освіти до діалогу, обговорення важливих для національної ідентичності тем допомагає їм краще зрозуміти та оцінити своє ставлення до рідної країни, її історії та культури.

3. Підтримка родинного оточення – родина відіграє ключову роль у формуванні національної свідомості здобувачів освіти. Взаємодія з родинними традиціями, участь у святкуваннях національних свят та подорожі до історичних місць можуть значно збагатити їхнє розуміння та почуття національної гідності.

4. Врахування індивідуальних особливостей. Важливо створити умови для індивідуального розвитку та підтримки інтересів кожного здобувача освіти у контексті формування його національної свідомості [1].

Національний компонент виховання найвиразніше має втілюватися в змісті навчальної дисципліни та матеріальному забезпеченні. Сьогодні, в умовах, коли через мережу Інтернет нав'язується різноманітна (часто неправдива і неперевірена) інформація, важливе значення має критичне мислення, оцінка фактів, аналіз різних ідей, формування власної точки зору на події. Це має супроводжувати кожен урок історії без винятку. Кожне заняття з предмету

«Історія: Україна і світ» має бути наповнене патріотизмом, усвідомленням свого обов'язку перед народом і Батьківщиною, готовності до співпраці заради спільної справи.

Важливу роль у формуванні національної свідомості відіграють форми та методи роботи на уроках з предмету «Історія: Україна і світ». Перевага надається активним методам патріотичного виховання, що передбачають спільну роботу, сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи, відповідальності за свої дії, волонтерській, пошуково-дослідницькій, проектній діяльності здобувачів освіти [1].

Дискусії, диспути, прес-конференції, засідання «круглого столу» підсилюють виховний вплив навчального матеріалу на заняттях з предмету «Історія: Україна і світ». Ефективними з точки зору формування національної свідомості здобувачів освіти є технології розвитку критичного мислення, технологія кооперативного навчання, технології опрацювання дискусійних питань, а також уроки-навчальні проекти, уроки-конференції та інше [1].

Висновки. В контексті сучасних викликів та потреб, освітні заклади мають велику відповідальність забезпечити формування національної самосвідомості молодого покоління, яке є важливою складовою частиною національно-патріотичного виховання. Одне з провідних місць в цьому процесові належить урокам «Історії», які спрямовані на стимулювання інтересу до вивчення історії рідної країни, розкриття історичних досягнень, що відображають героїзм та відданість нації, поглиблення розуміння культурного та історичного спадку українського народу, розвиток критичного мислення здобувачів освіти, формування глибокого розуміння історії та поваги до власної країни.

Список використаних джерел

1. Володіна Н. В. Формування національної свідомості на уроках історії. 2023. DSpace at KDPU. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8189> (дата звернення 26.12.2024)
2. Гавриш Н. О. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. Київ, 2015. 135 с.
3. Дідич Г. С. Теоретичні основи формування національної самосвідомості особистості. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Педагогічні науки. 2018. Вип. 170. С. 57–60.
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154 (дата звернення: 26.12.2024).
5. Масєвська С. В. Національне-патріотичне виховання молоді під час війни. 2022. НаУрок. Веб-сайт: URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-nacionalno-patriotichne-vihovannya-molodi-pid-chas-viyini-308491.html> (дата звернення 27.12.2024).

Анна НИКИТЮК

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
студентка групи матем-21*

Науковий керівник:

Ольга КРАВЧУК

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
кандидат пед. наук, доцент*

Деякі методи контролю знань учнів під час онлайн-навчання

Постановка проблеми. З початком повномасштабної війни наше життя кардинально змінилось. В даний період значних змін в країні зазнав навчальний процес: перехід до онлайн-навчання з метою дотримання заходів безпеки та з врахуванням графіків електропостачання. Враховуючи нові обставини, постає завдання, як адаптувати освітній процес, тобто зберегти якісну доступність та зручність викладу матеріалу та забезпечити справедливе оцінювання учнів під час перевірки отриманих знань.

Аналіз досліджень. У сучасній науково-педагогічній літературі є чимало досліджень, у яких висвітлюються питання онлайн-навчання.

Останні роки школи практикують змішану форму навчання (поєднання дистанційного та очного режиму).

Дистанційне навчання проводиться у межах робочого часу педагогічних працівників та може бути організовано у таких режимах: 1) асинхронний режим – взаємодія між учасниками освітнього процесу відбувається з затримкою у часі за допомогою інтерактивних освітніх платформ, електронної пошти, соціальних мереж тощо; 2) синхронний режим – учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції [2]

Оцінювання є вагомою частиною будь-якого виду навчання. Воно здійснюється відповідно до форми освітнього процесу. Так само, як і попередні етапи, перевірку засвоєння матеріалу можна здійснювати в різних режимах і форматах. Синхронно краще організовувати індивідуальні розмови з учнями, на яких обговорювати попередньо виконані завдання (знижуючи спокусю недотримання засад академічної доброчесності). Асинхронно ж можна проводити тести, або практикувати індивідуалізовані завдання в різних форматах [3].

Мета дослідження. Аналіз методів контролю знань учнів та можливостей їх удосконалення в умовах реалій сьогодення з дотриманням якісного навчання та справедливого оцінювання.

Результати дослідження. Сьогодні досить часто піднімається питання, як покращити якість навчального процесу. Проте зрозуміло, що це залежить не тільки від вчителів, а й від

учнів . Як би педагог не старався вдосконалити урок та зацікавити учня , якщо школяр цього не прагне ,то все марно. Василь Сухомлинський щодо цього зазначав: «Постав над собою і сто вчителів – вони виявляться безсилими, якщо ти не зможеш сам примусити себе і сам вимагати від себе ... А якщо ти не навчився примушувати себе робити так, як треба, ти не зможеш стати дисциплінованим громадянином, вольовою людиною» [1].

Під час здійснення контролю знань необхідно зважати на те, що значно зросла кількість випадків недотримання академічної доброчесності. Заради справедливого оцінювання варто:

1) контрольні та інші види робіт для перевірки знань проводити з кількістю варіантів, що рівна кількості учнів в класі , або ж вибір кількості варіантів має бути таким , щоб один і той же варіант виконувало не більше трьох учнів;

2) весь клас виконані роботи надсилає вчителю в один і той самий час;

3) у випадку повітряної тривоги завдання роботи зникають задля уникнення кількості списувань;

4) якщо отримана кількість балів учнем викликає сумнів у вчителя , то педагог може провести індивідуальну співбесіду з цим здобувачем освіти.

Кожному школяру потрібно розуміти, що сучасні методи контролю знань мають дисциплінувати та виховувати почуття відповідальності. Також це є певним тренуванням перед складанням НМТ, оскільки іспит теж обмежений у часі та впроваджений контроль над користуванням іншими інформаційними джерелами і довідковими матеріалами, що не надані.

Ефективною формою контролю знань в даний час є проведення домашніх контрольних робіт. Переваги такого виду роботи полягають у тому, що вчитель, не затрачаючи часу на уроці, отримує можливість перевірити знання і навички учнів з даної теми. Завдання для контрольних робіт бажано складати вчителем індивідуально з метою запобігання відшукання їх розв'язку в інформаційному просторі.

З іншого боку до такого виду роботи учні підходять, як правило, з більшою відповідальністю і за власною ініціативою повторюють теоретичний матеріал по підручнику, уважно проглядають записи в свої зошитах.

Як правило, учні більш зацікавлені в такій формі роботи через те, що часу для її виконання мають значно більше: від 1 години до 3. Крім того , важливим фактором є те, що діти працюють у спокійній домашній обстановці.

Ще одним із поширених методів контролю знань є виконання тестових завдань. Особливо ефективно він використовується на практиці під час вивчення невеликих за обсягом тем. Перевагами даного типу роботи є виконання завдань за короткий проміжок часу під час уроку та можливість якісної перевірки знань учнів. Крім того, необхідно зазначити, що вчитель має змогу відразу ж на уроці провести роботу над помилками, спираючись на отримані результати.

У воєнний період школи більшості регіонів України були переведені на онлайн-навчання. В цих умовах вчителі зуміли правильно підібрати ефективні форми та прийоми якісного навчання учнів, використання нестандартних методів контролю знань здобувачів освіти, зокрема , проведення домашніх контрольних робіт та виконання тестових завдань.

Висновки. Не зважаючи на труднощі, в яких опинилась наша країна, держава зуміла якісно продовжити освітній процес, перевівши школи на онлайн-навчання. Також була запроваджена Всеукраїнська школа онлайн та забезпечено певну кількість освітян та учнів технічними засобами. Вчителі вдало застосовують нові методи навчання, удосконалюють вже набуті, варіюють методи контролю знань учнів згідно обставин , що склались.

Список використаних джерел

1. Самовдосконалення педагога як система фахового зростання. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100c2dh-bca8.docx.html>
2. Організація дистанційного навчання: огляд ключових нормативних вимог. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/organizaciya-distanciynogo-navchannya-oglyad-klyuchovih-normativnih-vimog>
3. Синхронне й асинхронне дистанційне навчання. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/78950/>

Софія ПАНАСЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-В*

Науковий керівник:

Ольга ГНЕПА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
к. пед. н., викладач*

Нестандартні уроки математики як засіб підвищення рівня результатів навчання молодших школярів

Постановка проблеми. У наш час потужних обертів набирає освітня реформа, спрямована не лише на зміну навчальних програм та оновлення змісту освіти, а, насамперед, на нові стратегії розвитку. Особливо гостро відчувається ця проблема в початковій ланці освіти. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що дитина, яка не опанувала прийоми розумової діяльності у молодших класах, зазвичай відстає у навчанні у середній школі. Оскільки ефективність навчання залежить не тільки від змісту, методів, прийомів і

засобів навчання, а й від форм його організації, актуальною є проблема використання нестандартних уроків у початковій школі. У цьому контексті актуальними проблемами сучасної методики навчання математики є підготовка та проведення нестандартних уроків у початкових класах, їх вплив на розвиток молодших школярів.

Аналіз досліджень. Суть нестандартного уроку досліджували С. Антипова, В. Паламарчук, Д. Рум'янцева, його особливості вивчали Н. Волкова, В. Лозова, О. Митник, Е. Печерська, І. Підласий, О. Савченко, М. Фіцула, В. Шпак. Розробили класифікації нестандартних уроків І. Малафійк та М. Вашуленко. Особливої уваги заслуговує дослідження останнього автора, в якому вчений-педагог не лише обґрунтовує поняття нестандартного уроку, а й наголошує на доцільності та перевагах проведення такого типу уроку.

Мета дослідження – науково-педагогічний аналіз нестандартних уроків як засобу підвищення рівня результатів навчання молодших школярів на уроках математики.

Результати дослідження. Основною формою організації навчання молодших школярів є урок. Аналіз джерельної бази свідчить, що педагоги-методисти виділяють наступні умови, які впливають на якість уроку в початковій школі: мотивація; різноманітність джерел інформації та засобів навчання; технологічність навчання; інтерактивна взаємодія; використання нестандартних уроків; акцентування уваги на особистій відповідальності учня за якість своєї роботи; позитивне психологічне та гігієнічне середовище уроку.

Нестандартний урок – це умовне поняття, яке свідчить про зміну типової структури уроку завдяки застосуванню нових методів, організації навчальної діяльності учнів за незвичною схемою (колективна, групова, індивідуальна), максимальній реалізації міжпредметних зв'язків, застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій. Нестандартність уроку пов'язана також зі зміною ролі вчителя в освітньому процесі. Він виступає, у першу чергу, як організатор навчально-пізнавальної діяльності учнів, а не як джерело знань. Методи навчання, що лежать в основі нестандартних уроків, передбачають залучення учнів до активної навчальної діяльності та постійне стимулювання їхньої активності впродовж уроку.

Найбільш поширеними нестандартними уроками у початковій школі є: бінарні уроки, віршовані уроки, урок-казка, урок-звіт, урок-подорож, урок-гра, урок-змагання. Досить цікавими для учнів є уроки-дослідження, за допомогою яких діти проявляють себе як дослідники, самовиражаються та проявляють ініціативу.

Варто зауважити, що нестандартні уроки активізують навчальну діяльність учнів та формують високий рівень їх мотивації до вивчення предмета, максимально стимулюють пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу молодших школярів, формують компетентності.

Незважаючи на різноманіття нестандартних уроків, для більшості з них характерними є такі особливості: цікава форма проведення уроку, робота у парах і групах; високий інтерес до вивчення нового матеріалу; значний творчий компонент; стимулювання пізнавальної активності й ініціативності; зміна ролі вчителя та ін. [2; 4, 93].

Вважаємо за доцільне виділити, що нестандартні уроки учні краще сприймають порівняно з класичними зі стандартною структурою. Водночас не обов'язково весь урок повинен бути нестандартним. Учитель може включати «захоплюючі елементи», що спрямовані на активізацію навчання. Проте слід враховувати, що надмірне використання таких уроків навпаки може призвести до втрати інтересу учнів до навчання.

Існують певні труднощі і недоліки використання нестандартних уроків у початковій школі, зокрема: значні затрати часу на їх підготовку і проведення; нерівномірна активність учнів; організаційні труднощі (наприклад, дотримання дисципліни); необхідність забезпечення науково-методичної і матеріально-технічної бази навчання; пошук належного місця таких уроків в освітньому процесі тощо [3, 97].

Власний досвід проведення пробних уроків у Ліцеї № 2 Володимирської міської ради свідчить, що учні початкових класів позитивно ставляться до нестандартних уроків. Одним із таких був урок-подорож театрами України, на якому задачі у підручнику та інші заготовлені завдання із програми «Розумники» були насичені інформацією про театр. Також вдало була використана карта-подорож із ілюстраціями українських театрів, що були прикріплені на конверти. Після кожного виконаного завдання один із учнів виходив до дошки та діставав картку із конверта. Після цього зачитував нову, пізнавальну інформацію про даний театр [1].

Для того, щоб вивчення математичного матеріалу було ефективним, нами запропоновано урок-подорож для учнів другого класу. Варто наголосити на різноманітності та багатоаспектності таких мандрівок, які відрізняються місцем подорожі (рідна чи казкова країна, космос, джунглі тощо) і причиною подорожі (пошук скарбів, отримання призів тощо). Дидактичний ефект передусім полягає у тому, що під час уроку другокласники були вмотивовані до навчання, атмосфера на занятті була невимушеною. Учні мимохідь опанували матеріал, а реальний і цікавий результат колективної справи підвищив його цінність в очах дітей.

Висновки. Сучасний вчитель повинен використовувати різноманітні технології, а також засоби і форми навчання, які сприяють розвитку математичних знань та здібностей молодших школярів. Одним із ефективних засобів підвищення рівня результатів навчання молодших школярів є нестандартні уроки, які доцільно використовувати у початковій школі для вивчення математики.

Список використаних джерел

1. Антипова О., Рум'янцева Д., Паламарчук В. У пошуках нестандартного уроку. Рад. школа. 1991. № 1. С. 65-69.
2. Гучканюк А. М., Хома О. М. Нестандартні уроки в початковій школі. URL: [http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6094/1/Non-standard lessons in elementary school.pdf](http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6094/1/Non-standard%20lessons%20in%20elementary%20school.pdf) (дата звернення: 28.10.2024).
3. Кондратенко Г., Рідкоус О. Нестандартні уроки в школі: класифікація, структура, методика застосування. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/861/765> (дата звернення: 28.10.2024).
4. Лабунець В. Підвищення якості знань на уроках математики засобом нестандартних уроків. *Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента*. 2023. Вип. 13. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. С. 88-93.

Віталій ПОТОЦЬКИЙ

*Хмельницький національний університет
студент групи ТН-23-1*

Науковий керівник:

Олена МІЩЕНКО

*Хмельницький національний університет
к. т. н., ст. викладач*

Особливості проєктування твору в техніці текстильна аплікація

Постановка проблеми. В Україні велика кількість митців працюють у техніці текстильної аплікації, використовуючи один з її видів, а саме класичну, печворк і квілт. В більшості робіт майстри використовують аплікацію у поєднанні з іншими техніками текстильного мистецтва: вишивкою, ткацтвом, розписом, валянням, шнурами, стрічками тощо. Твори розроблені в цій техніці користуються попитом на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Завданням проєкту було набуття практичного досвіду в процесі проєктування та виконання картини в техніці «текстильна аплікація» за мотивами самчаківського розпису. В обсязі проєкту необхідно було розробити виріб у сучасному стилі який можна використовувати для декорування інтер'єру приміщень оформлених в етностилі. Для композиції картини було обрано такий вид оздоблення, як аплікація, а саме декоративна аплікація – це вид образотворчого мистецтва, що полягає в створенні композицій за допомогою накладання різни матеріалів на поверхню.

Мета дослідження – конструювання та виготовлення картини в техніці «текстильна аплікація» за мотивами самчаківського розпису на основі набутих вмінь і навичок в процесі вивчення дисципліни «Основи проектування, конструювання і моделювання».

Відповідно до поставленої мети визначені завдання реалізації проектної діяльності:

1. За допомогою різноманітних методів досліджень (спостереження, інтерв'ювання, опитування) з'ясувати, які конструктивні особливості й технологічні вимоги необхідно врахувати під час розроблення картини в техніці «текстильна аплікація» за мотивами самчаківського розпису.

2. Користуючись різноманітними інформаційними джерелами (журналами, книгами, мережею Інтернет), підготувати історико-технологічну довідку про об'єкт проектування (картини в техніці «текстильна аплікація»).

3. Підібрати декілька моделей-аналогів картин і проаналізувати їх за визначеними показниками якості.

4. Розробити конструкторсько-технологічну документацію для виготовлення картини, підібрати конструкційні матеріали, інструменти й обладнання, необхідні для роботи.

5. Визначити технологічну послідовність і виготовити проєктовану картину, а також поглибити знання й удосконалити на практиці власні вміння та навички з обробки текстильних матеріалів.

6. Зробити економічні розрахунки собівартості та прибутковості виготовленої картини, а також дати її екологічну оцінку.

7. Розробити рекламу виготовленій картині й підбити підсумки роботи над творчим проєктом.

Методом спостереження та аналізу з'ясували, конструктивні особливості й технологічні вимоги які необхідно врахувати під час створення картини. Визначили, що на сьогодні в Україні спостерігається розвиток форм авторського художнього текстилю в Україні, серед яких динамічно прогресує мистецтво аплікації.

Результати досліджень. За допомогою різноманітними інформаційними джерелами (книгами, мережею Інтернет), підготували технологічну довідку про картину в техніці «Текстильна аплікація», а також особливості самчаківського розпису.

Моделями-аналогами картин було обрано три зразка рисунків різних авторів. Аналіз моделей-аналогів дозволив визначити показники якості. Зробили та проаналізували технологічну картку на виготовлення картини, підібрали конструкційні матеріали, інструменти й обладнання, необхідні для роботи а також розробили послідовність виготовлення проєктованого виробу. Використані матеріали зумовлені призначенням виробу та обраними техніками його виготовлення. В якості такого матеріалу було обрано фетр різних кольорів та відтінків. Такий матеріал, на нашу думку, оптимально підійде для дизайну

інтер'єру. Поглибили знання й удосконалили їх на практиці, власні вміння та навички з обробки текстильних матеріалів.

Зробили розрахунки собівартості та прибутковості виготовленої картини, а також дали її екологічну оцінку.

Згідно з маркетинговими дослідженнями спроектована картина на цільовому ринку буде мати попит протягом року, оскільки її можна використати й у якості подарунка. За економічними критеріями: вартість витрат на матеріали становить 355 грн.

Зробили рекламу виготовленого виробу картини в техніці “Текстильна аплікація”, й підбили підсумки роботи над творчим проектом. Виготовлена картина відповідає творчому задуму. Вважаємо, що мету проекту досягнуто.

Висновки. Результатом роботи є набуття практичного досвіду в процесі проектування та виконання картини в техніці “текстильна аплікація” за мотивами самчаківського розпису.

Богдан ПРИДАТКО

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 4-О*

Науковий керівник:

Олександр НАДВОРСЬКИЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Методика формування діяльнісного компоненту з технології обробки деревини на уроках технології

Постановка проблеми. Методика навчання обробки деревини, є важливою складовою формування загальнотехнічних умінь та професійної підготовки учнів. Сучасні тенденції в освіті наголошують на необхідності інтеграції теоретичних знань з практичною діяльністю, що забезпечує розвиток компетентностей учнів. Одним з важливих аспектів цієї інтеграції є діяльнісний підхід, який дозволяє активізувати процес навчання та забезпечити глибоке засвоєння знань і навичок.

Метою дослідження є розробка та обґрунтування методики формування діяльнісного компоненту з технології обробки деревини на уроках технології.

Результати дослідження. Аналіз тверджень науковців щодо методики формування діяльнісного компоненту з технології обробки деревини на уроках технології дозволяє глибше зрозуміти ключові аспекти цієї теми, зокрема значення діяльнісного підходу в навчальному

процесі, роль практичних навичок у формуванні професійних компетенцій та застосування інноваційних методів в освітньому процесі.

Н. А. Бондаренко у своїй роботі «Методика навчання обробки деревини в професійно-технічних навчальних закладах» підкреслює, що діяльнісно-орієнтований підхід є важливим для формування професійних умінь учнів. Вона зазначає, що традиційне навчання, яке обмежується лише теоретичними знаннями, не забезпечує необхідного рівня практичних навичок для майбутньої професійної діяльності. Тому важливо організовувати навчання таким чином, щоб учні активно долучались до процесу виготовлення виробів, що дозволяє їм не лише засвоїти теоретичний матеріал, але й набувати необхідних практичних умінь. Бондаренко також зазначає, що методи навчання повинні включати не лише практичні заняття, але й проектно-конструкторську діяльність, де учні розробляють проекти, вибирають матеріали, складають технологічні карти і виготовляють готові вироби. Це дозволяє учням не лише засвоювати технології обробки деревини, але й розвивати креативність і аналітичне мислення.

І. І. Кузьмін та І. І. Олійник у навчальному посібнику «Технологія обробки деревини» акцентують увагу на необхідності зміщення акценту з теоретичної складової на практичні заняття. На їхню думку, уроки технології обробки деревини повинні включати широкий спектр практичних завдань, що дозволяють учням набути практичного досвіду роботи з інструментами та матеріалами. Вони вважають, що саме через практичну діяльність учні можуть глибше зрозуміти технологічні процеси, що важливо для розвитку професійних навичок. Кузьмін та Олійник підкреслюють, що важливим аспектом діяльнісного підходу є поступове ускладнення завдань. На перших етапах учні можуть працювати з простими виробами, поступово переходячи до більш складних конструкцій. Це дозволяє їм не лише освоювати нові технології обробки, але й покращувати свої практичні навички.

С. І. Гаврилюк у своїй праці «Діяльнісно-орієнтований підхід в навчанні технології обробки матеріалів» наголошує на інтеграції теоретичних та практичних знань. Він відзначає, що для того, щоб учні могли ефективно застосовувати технології обробки деревини, вони повинні не лише отримувати теоретичні знання, а й навчитися їх практично використовувати. За його словами, важливо створювати умови, при яких учні можуть не лише вивчати теоретичний матеріал, а й на практиці використовувати ці знання для створення реальних виробів. Гаврилюк також зауважує важливість організації самостійної роботи учнів, що дозволяє їм краще засвоювати матеріал і розвивати відповідальність за виконану роботу. Учням необхідно надавати можливість для прийняття рішень в умовах реальної виробничої діяльності, що стимулює розвиток їх творчого потенціалу та самостійності.

Л. І. Григоренко в роботі «Інноваційні підходи в технології навчання обробки деревини у школах» підкреслює важливість застосування новітніх методів навчання, таких як

використання цифрових технологій, інтерактивних засобів та віртуальних лабораторій. Вона вважає, що ці методи можуть значно покращити навчальний процес, дозволяючи учням краще засвоювати технологічні процеси та вивчати особливості обробки деревини через віртуальні моделі та симулятори. Григоренко також відзначає значення колективної роботи в процесі навчання, вважаючи, що групові проекти дозволяють учням розвивати не лише технічні навички, але й соціальні компетенції, такі як комунікація, співпраця та управління проектами.

Яремчук В. С. у роботі «Методика навчання технології обробки деревини в школах: Проблеми та перспективи розвитку» звертає увагу на важливість системи оцінювання. Вона повинна враховувати не лише результат роботи, але й процес виконання, що дозволяє всебічно оцінити рівень підготовки учня. Оцінка має бути комплексною, і включати в себе не тільки оцінку технічного рівня виконаного виробу, але й оцінку творчого підходу, організації робочого процесу та дотримання техніки безпеки.

Таким чином, аналіз тверджень науковців щодо методики формування діяльнісного компоненту з технології обробки деревини на уроках технології показує, що діяльнісно-орієнтований підхід є основою для розвитку практичних навичок учнів, оскільки він дозволяє не лише засвоїти теоретичні знання, а й застосувати їх на практиці. Практичні заняття, проектна діяльність та інтеграція теоретичних і практичних знань є ключовими елементами в навчанні обробки деревини. Використання новітніх технологій та інноваційних методів навчання значно підвищує ефективність навчального процесу.

Оцінка результатів повинна бути комплексною і включати оцінку не лише кінцевого результату, але й процесу виконання завдання.

Ці твердження підтверджують важливість використання діяльнісного підходу для ефективного навчання обробки деревини та підготовки учнів до реальних умов праці в галузі деревообробки.

Діяльнісний підхід до навчання передбачає орієнтацію на активну діяльність учня, яка є основою для набуття знань, навичок та досвіду. Згідно з дослідженнями, ефективність навчання значно зростає, коли учні не лише отримують теоретичні знання, а й активно застосовують їх на практиці. В цьому контексті важливою є діяльність, пов'язана з реальними умовами, що мають практичне значення для учнів у майбутній професійній діяльності.

При навчанні технології обробки деревини діяльнісний підхід полягає в організації таких видів діяльності, які передбачають активну участь учнів у процесах проектування, виготовлення та оцінки виробів з деревини. Такий підхід стимулює розвиток творчих здібностей, уваги до деталей, вміння планувати роботу та самостійно вирішувати поставлені завдання.

Для ефективного впровадження діяльнісного підходу на уроках технології обробки деревини необхідно чітко організувати навчальний процес. Важливими є визначення

навчальних цілей, які мають на меті розвиток практичних навичок; чітка структура уроку, що включає теоретичну частину, практичні завдання та рефлексію результатів; застосування наочних матеріалів, демонстрацій, інструкцій та технічних карт для полегшення навчання.

Основним методом навчання є виконання практичних робіт, що дозволяє учням набути конкретних навичок. Важливою умовою є поступове ускладнення завдань, що дозволяє учням освоювати нові технології обробки деревини і враховувати специфіку кожного виду робіт виготовлення простих виробів з деревини наприклад підставки, рамки, маленькі меблі; виконання більш складних робіт – обробка складних форм, створення декоративних елементів.

Проектно-конструкторська діяльність є важливою складовою діяльнісного підходу. Завдяки проектуванню учні можуть застосовувати набуті знання на практиці, а також розвивати аналітичне мислення, уміння працювати в команді. В процесі проектування необхідно навчати учнів вибирати матеріали, складати технологічні карти, виконувати етапи роботи та оцінювати результати.

Використання інтерактивних методів допомагає учням краще засвоювати навчальний матеріал та працювати з інформацією. Це можуть бути групові обговорення, мозкові штурми, рольові ігри, що дозволяють учням моделювати реальні умови виробничих процесів.

Система оцінювання повинна враховувати не лише кінцевий результат, а й процес виконання роботи. Оцінка має бути комплексною, включати як оцінку технічної складової виробу, так і індивідуальну роботу учня, його вміння організувати процес обробки, дотримання техніки безпеки, а також творчий підхід до виготовлення виробу.

Впровадження діяльнісного підходу у навчання обробки деревини на уроках технології має суттєвий вплив на розвиток учнів - розвиток технічних навичок.

Учні набувають необхідних практичних умінь для майбутньої професійної діяльності в галузі деревообробки та суміжних спеціальностях. Покращення творчих здібностей – процес проектування та виготовлення виробів дозволяє учням реалізовувати свої творчі ідеї, що сприяє розвитку креативності. Формування відповідальності та самостійності – самостійна робота учнів над проектами дозволяє розвивати організаційні навички, вміння планувати свою діяльність та приймати рішення в умовах обмеженого часу.

Висновки. Діяльнісний підхід є ефективним методом формування навичок обробки деревини в учнів. Завдяки йому учні не лише засвоюють технологічні процеси, але й розвивають важливі особисті та професійні якості, такі як креативність, самостійність та відповідальність. Для успішної реалізації цієї методики важливо правильно організувати навчальний процес, включаючи різноманітні методи навчання, практичні завдання та оцінку результатів. Впровадження таких підходів у навчання технології обробки деревини дозволить підготувати учнів до реальних умов праці в галузі деревообробки та суміжних напрямків.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. А. Методика навчання обробки деревини в професійно-технічних навчальних закладах. Київ: Педагогічна думка. 2012, 151с.
2. Кузьмін І. І., Олійник І. І. Технологія обробки деревини: Навчальний посібник для учнів професійно-технічних навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури. 2014. 126 с.
3. Гаврилюк С. І. Діяльнісно-орієнтований підхід в навчанні технології обробки матеріалів на уроках трудового навчання. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2015. 162 с.
4. Григоренко Л. І. Інноваційні підходи в технології навчання обробки деревини у школах. Київ: Освіта. 2017. 152 с.
5. Яремчук В. С. Методика навчання технології обробки деревини в школах: Проблеми та перспективи розвитку. Чернівці: ЧНУ. 2016, 123 с.

Неля ПРОСОВА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Образ бабусі очима українських письменників

Постановка проблеми. Не знаю, як в кого, але на своєму шляху я зустріла дві іпостасі бабусь: для волинської бабусі було важливо мене нагодувати, заставити прибирати (що успішно я робила) та обов'язково порівняти з більш спритними, адаптованими до фізичної праці моїми сільськими ровесникам; під час Другої світової війни бабуся захистила своїм тілом від бомбардувань свого сина (не треба бути Олександром Матросовим, а просто матір'ю), за крайцем хліба(не було що їсти) долала шлях від с. Соловичі до нашого міста: в одній хатині пахло свіжоспеченими пирогами, але ніхто не відчинив двері, не поділився бодай сухариком. Моя галицька бабуся годувала онуків пирогами-варениками і ні до якої роботи не зобов'язувала (можливо, тому, що приїздила я один раз на рік); під час Другої світової війни вона втратила чоловіка, який загинув під час оборони Києва. Давно немає моїх бабусь, але тепло їхньої турботи чи через смачну, у печі приготовлену юшку, тепле , парне молоко, через добре сказане слово, а, можливо, навіть якийсь докір зігриває мене ще й досі. Ще: одна молода людина в якості подарунка моїй мамі, своїй бабусі, після закордонної поїздки (це було до війни) привезла медальйон із написом «Grandmas make life more beautiful» (Бабусі роблять цей світ прекрасним).

Аналіз досліджень. Дуже багато статей, постів у фейсбуці та інших мережах щодо ролі бабусі у житті дитяти. Художня українська література вимальовала його багатогранно: Іван Нечуй-Левицький, Ліна Костенко, Іван Драч, Василь Симоненко, Олександр Довженко, Панас Мирний, Остап Вишня зверталися до нього. Тож чотири причини, які спонукали написати

статтю про бабусю: 1) «день мій вечоріє» , приходять час для спогадів, 2) велика кількість думок щодо виховання дітей бабусями, 3) медальйон онука як подяка за щасливе дитинство бабусі і 4) цікавий погляд на роль бабусі у романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», який заставив щось більше усвідомити чи усвідомити щось неусвідомлене.

Мета дослідження – аналіз образу бабусі в українській літературі.

Результати дослідження. Звернемося до образу Марусі Кайдашихи, героїні повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Не дуже хорошою свекрухою вона була, але те, що служила у панів, дало їй можливість навчитися більш тонкому господарюванню: вона смачніше куховарила, ніж звичайна семигорка, краще стелила постіль, підбивала подушки і навчилася секретів догляду за дітьми. Тому коли Мотря народила перше дитя, свекруха стала їй у пригоді: «Кайдашиха припадала коло свого онука, неначе коло своєї дитини, вчила, як дитину купать, як сповивати» [4, 15]. Шкода, що Мотрині діти не оцінили і часто дражнили бабусю, яка їх з радістю доглядала у колисковому віці. Тож перед нами бабуся, яка завдяки своєму досвіду може якісніше доглянути немовля, ніж молода мати.

Складається враження, що у кіноповісті Олександра Довженка «Зачарована Десна» прабабуся Марусина на пустощі онука Сашка відповідала лише прокльонами; «А щоб тебе побило святе Різдво», «Побий його свята Пасха», що є ніби великим гріхом. Чи можемо ми сприймати ці прокльони, «народну пристрасну її творчість» як злу, ненависну поведінку? Злиденне життя заставляло прабабусю Марусину так словесно віртуозити. Напевно, у цих прокльонах не бажання завдати шкоди своєму онукові, а виплеск негативних емоцій жінки, яка напружувалася у цьому житті «набігавшись і наколовши босі ноги за сто з чимось років» [5, 25]. Не сприймаємо за чисту монету прокльони бабусі Марусини, як не сприймаємо серйозно те, що Сашко сміявся, коли велика проклинальниця померла. Сміх Сашка – це своєрідний захист від великого фольклорного словесного потоку. Тож перед нами у творі Олександра Довженка образ бабусі як великої творчині усного народного мистецтва.

Великим ангелом-охоронцем для Чіпки, героя роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного та Івана Білика, є баба Оришка. Смерть бабусі стала першою колючкою у житті героя. Чому? Що це був за тандем: бабуся-онука? Бабуся стала хрещеною мамою для Чіпки і перед богом, і на стежині дитячих років: не тільки нагодує його(сама не доїсть) цяцьок надає, котка заспіває, спатки положить, казку розкаже про рябеньку курочку, горобця – доброго молодця, але й розширяє уявлення дитяти про світ: «утішно було думати, з якою натоптаною головою виросте її онуча». Як раділа старенька, що скуштувала зароблений Чіпкою хліб, коли він став підпасичем у діда Уласа. Велика любов об'єднувала бабусю та онука. Їх спілкування було спілкуванням двох філософів (хоча грамоти не знали): про зорі, бога, добро; «що то каже скотина, як іде ревучи з поля додому», « яку пісню співає пташка у лузі?», «про що розмовляє травиця» [7, 25]. Якби бабуся Оришка ще топтала ряст, не відійшла

у засвіти, віриться, вона не дозволила б стати Чіпці на слизький шлях вбивств. Тож перед нами – бабуся як янгол-охоронець для онучати.

Гармонійний тандем між студенткою, яка приїжджає у село щосуботоньки, знімає свої інфузорії-туфельки, одягає куфайку, чоботи-шкарбани і починає допомагати по господарству, і бабусі, яка замінила сиротині батьків, у поезії Івана Драча «Бабусенція» [3]. Засоби словотвору (зменшувально-пестливі суфікси) відображають теплоту стосунків: дівчатонько, бабусенька, бабцюля, дівчинина, сиротуля, сиропташка, бабумамця, бабу-татко, бабусонечко. Тож перед нами – образ бабусі, яка стала матір'ю для сиротини.

Не може не викликати сльози поезія Ліни Костенко «Українське альфреско» [8]. Поетеса ніби нам розповідає казку (про діда й бабу, які живуть у білій хатині, що потопає у вишнях, навколо цвітуть любисток, жоржини; у стареньких курочка ряба несе яєчка, напевно, золоті. Ліна Костенко дає визначення, хто такий дід і баба: «Я знаю, дід та баба – це коли є онуки». А у наших стареньких: чиєсь дитя беруть на руки, «сусідські діти шовковицю їдять». Тож у поезії Ліни Костенко «Українське альфреско» – дідусь і бабуся, які плекають чужих дітей. Їх можна назвати дідусем і бабусею за віком, і, напевно, за статусом: поезія філософська про постчорнобильський період.

Шістдесятники оспівували, не тільки непересічну, а й звичайну особистість. Сюжет поезії Василя Симоненка «Баба Онися» [8] розповідає, що «У баби Онисі було три сини, у баби Онисі синів нема» (очевидно, синів забрала війна), сумно старенькій дивитися щодня, як онуки ростуть без своїх батьків. Конкретний образ звичайної жінки Василь Симоненко возвеличує до космічних величин: «За те, що ми в космос знялися, «я пам'ятник бабі Онисі воздвиг би на площі в Москві». Як реалії радянського часу перегукуються із сучасністю. Перед нами – образ баби Онисі, звичайної трудівниці, яка горе країни винесла на своїх плечах. Не космонавтів, конструкторів, учених, полководців, а просту жінку витязь молодій українській літературі хоче вилити у бронзі.

З якою повагою ставиться Остап Вишня до своєї бабусі в автобіографічному творі «Якби моя бабуся встали». Онук називає її на Ви, розуміє прірву між поколіннями: якби бабуся була його ровесницею, то б не боялася чорного паровоза, висоти театрального балкона, а майстерно водила потяги, мертопетлювала [6, 58] б на літаках, як його ровесниці-білявки-чорнявки-русявки.

У поезії «Колись давно, в сумних біженських мандрах...» [8]. Ліна Костенко розповідає описовими штрихами про біженські мандри попередньої війни: як чужа бабуся накриє ковдрою, як розповість про своє життя, розпитає про біженські пригоди, як за важливу для бездомних людей турботу не візьме ні копійки. Перед нами узагальнений образ сотень, тисяч таких бабусь, які, на відміну від матінки Кураж Бертольда Брехта, не наживалися на чужій

біді, які своїм добром-теплом зцілювали психологічні рани реалій війни: « А може, то в душі свого народу я прихилила голову тоді».

Висновки. Українські класики возвеличували образ бабусь; розмірковували над їхніми якостями; роллю у житті нащадків: бути ангелами-охоронцями онуків у колисковому віці, отрочстві, юності, засобами фольклору намагалися відвернути від пустощів, часто заміняли батьків онукам-сиротам, були турботливими у спілкуванні з чужими дітьми під час війни, у «мирний» постчорнобильський період.

Бабуся є втіленням душі українського народу.

Список використаних джерел

1. Авраменко О. М. Українська література (рівень стандарту): підручн. для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Грамота, 2019. 256 с.
2. Авраменко О. М., Пахаренко В. І. Українська література: підручн. для 10 кл. загальноосвітн. навч. закл.(рівень стандарту, академічний рівень). Київ: Грамота, 2010. 280 с.
3. Драч І. Ф. Берло: Книга поезій. Київ: Грамота, 2007. 912 с.
4. Нечуй-Левицький І. С. Микола Джеря: Повісті, оповідання, нариси: для серед. та ст. шк. віку. Київ: Веселка, 1988. 352 с.
5. Довженко О. П. Зачарована Десна. Оповідання. Щоденник 1941-1956). Київ: Дніпро, 2008. 504 с.
6. Остап Вишня. Якби моя бабуся встали. Київ: Веселка, 1976. 160 с.
7. Панас Мирний та Іван Білик. Хіба режуть воли, як ясла повні? Київ: Дніпро, 1977. 335 с.
8. Поезія: Ліна Костенко. Олександр Олесь. Василь Симоненко. Василь Стус. Київ: Наукова думка, 2002. 272 с.

Катерина ПУЛАТОВА

*КЗЗСО «Рожищенський ліцей № 4» Рожищенської
міської ради Луцького району Волинської області,
учениця 10 класу*

Науковий керівник:

Марія КОЗІГОРА

*КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради*

PhD за спеціальністю Психологія, старший викладач

Теоретичний аналіз поняття емоційного інтелекту

Постановка проблеми. Емоційний інтелект (ЕІ) став важливим об'єктом досліджень у психології та суміжних галузях, але питання його точного визначення, структури та механізмів впливу залишаються відкритими. Різноманітні теоретичні підходи та моделі, що описують компоненти ЕІ, створюють суперечності, зокрема щодо вимірювання його рівня. Незважаючи на це, дослідження емоційного інтелекту є важливими для розвитку особистості, професійної діяльності та взаємодії в колективі.

Аналіз досліджень. Серед провідних дослідників ЕІ можна виділити таких: Д. Голман – один із найвідоміших авторів, чия книга «Емоційний інтелект» (1995) стала основоположною для сучасних досліджень у цій галузі; П. Саловей та Дж. Майер – ці вчені стали першими, хто ввів термін «емоційний інтелект» у 1990 році. Вони розробили концепцію емоційного інтелекту як здатності розпізнавати, оцінювати та регулювати емоції у собі та інших; Р. Лоуренс – американська психологиня, яка досліджувала роль емоційного інтелекту в управлінні людьми та лідерстві, наголошуючи на важливості емоційних навичок у професійному середовищі; Н. Коврига – запропонувала рівневий підхід до емоційного інтелекту та ін.

Мета дослідження – теоретично проаналізувати підходи до визначення поняття емоційного інтелекту.

Результати дослідження. Емоції, у поєднанні з когнітивними можливостями людини та раціональним мисленням, сприяють процесу соціалізації, здійсненню лідерських амбіцій, ефективній комунікації, самореалізації та цілісному сприйняттю світу. Теоретичні підходи до розуміння емоційного інтелекту значно відрізняються, що призводить до виникнення різних моделей і концепцій цього явища. Більшість наукових праць зосереджена на визначенні основних компонентів емоційного інтелекту, таких як самосвідомість, емоційна регуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички. Однак дослідження показують, що поняття

емоційного інтелекту має багатовимірний характер, і різні шкали вимірювання можуть давати різні результати, що ставить під сумнів універсальність моделей.

Проблему емоційного інтелекту вперше порушив Г. Гарднер, який у своїй моделі мультифакторного інтелекту виокремив два типи особистісного інтелекту: інтерперсональний (внутрішньоособистісний) та інтраперсональний (міжособистісний) інтелекти. Міжособистісний емоційний інтелект автор визначав як здатність людини розуміти інших людей, усвідомлювати їхні мотиви та ставлення до роботи, а також ефективно співпрацювати і впливати на них. Внутрішньоособистісний емоційний інтелект, на думку Гарднера, полягає в здатності людини формувати точне та адекватне уявлення про себе і використовувати його для ефективного функціонування в житті. Це також здатність розуміти власні почуття, визначати їхні причини та регулювати поведінку відповідно до цього розуміння. Емоційні здібності виступають як емоційна складова обох цих аспектів [3, 7].

Емоційний інтелект – це інтегративна здібність людини до розуміння своїх і чужих емоцій, а також до управління ними.

Д. Гоулмен стверджує, що ЕІ має ієрархічну структуру, що включає п'ять основних компонентів:

1. Визначення та називання емоційних станів, а також розуміння взаємозв'язку між емоціями, мисленням і діями;
2. Управління емоціями – здатність контролювати емоційні стани і замінювати небажані емоції тими, що відповідають ситуації;
3. Здатність переживати емоційні стани, що сприяють досягненню успіху;
4. Уміння розпізнавати емоції інших людей, бути чутливим до них і впливати на емоційний стан інших;
5. Здатність налагоджувати ефективні міжособистісні стосунки та підтримувати їх [4, 162].

Дж. Майер і П. Саловей опублікували першу дослідницьку роботу, в якій визначили термін «емоційний інтелект» і запропонували методику його вимірювання. Вони навели аргументи на підтримку того, що ЕІ є однією з основних форм інтелекту. З того часу термін «емоційний інтелект» здобув широку популярність, а сама галузь досліджень значно розширилася, зокрема завдяки Д. Гоулману.

П. Саловей і Дж. Майер визначають ЕІ як форму соціального інтелекту, що включає здатність розпізнавати і відображати як власні, так і чужі емоції та почуття, розрізняти їх і використовувати цю інформацію для регулювання мислення та поведінки. Вони описують ЕІ як здатність розуміти свої і чужі емоції, розрізняти їх і використовувати для ефективного керування власною поведінкою і мисленням. Дослідники відносять до ЕІ такі якості, як уміння розуміти свої почуття, розпізнавати настрої інших людей та управляти власними емоціями. За

їхніми словами, люди з високим рівнем емоційної компетентності краще за інших здатні ідентифікувати свої почуття, розуміти почуття інших і вирішувати емоційні проблеми [3, 9].

Завдяки ЕІ людина може визначати та називати свої емоційні стани, розуміти зв'язок між емоціями, мисленням та діями, а також керувати своїми емоціями. Це дозволяє контролювати емоційні стани і входити в такі, що сприяють досягненню успіху. Крім того, емоційний інтелект дає змогу розуміти емоції інших людей, проявляти співчуття та підтримувати гармонійні взаємини з оточенням, що, в свою чергу, сприяє особистісній ефективності в соціумі та відкриває широкі можливості для самореалізації й розвитку потенціалу [1, 34].

Е. Носенко та Н. Коврига розробили багаторівневу структуру ЕІ. На нижчому рівні розташовані сенсорно-перцептивні емоції, коли освоєння навколишнього світу відбувається через почуття, а емоції й дії людини залежать від зовнішнього впливу та обставин. На середньому рівні знаходяться емоції, пов'язані з «мисленнєвим процесом», коли індивід усвідомлює свої реакції та дії. Вищий рівень включає емоційне переживання власних ідеалів, цінностей та переконань особистості. Вони також обґрунтовують основні компоненти трансформаційно-інформаційної моделі: усвідомлення індивідом своїх емоцій та переживань; регулятивний компонент, що базується на саморефлексії; діяльнісний компонент, що включає емоційне досягнення мети та процесу діяльності, самоактуалізацію й саморух; емпатійний компонент, який описує емоції, що є основою емпатії, і емоційне розуміння переживань інших людей; соціальний компонент, що охоплює емоції, пов'язані з соціалізацією, комунікацією та міжособистісною взаємодією [5, 22].

Дослідниками визначено, що на розвиток ЕІ впливають різноманітні фактори, зокрема:

1. Психічне здоров'я: стан психічного здоров'я безпосередньо впливає на здатність контролювати та регулювати емоції. Люди зі стабільним психічним станом краще розпізнають свої емоції та ефективніше взаємодіють з оточуючими.

2. Соціальні чинники: середовище, в якому людина зростає та розвивається, відіграє важливу роль у формуванні ЕІ. Сім'я, друзі, освітні установи та робоче оточення можуть як сприяти розвитку емоційного інтелекту, так і перешкоджати йому.

3. Самоусвідомлення та самоуправління: здатність розпізнавати та розуміти власні емоції, а також контролювати їх, є ключовими компонентами ЕІ. Розвиток цих навичок сприяє кращій адаптації та ефективнішій міжособистісній взаємодії.

4. Мотивація та емпатія: вміння розуміти емоції інших людей та співпереживати їм, а також наявність внутрішньої мотивації до особистісного розвитку, позитивно впливають на рівень емоційного інтелекту [6].

Стан психічного здоров'я має значний вплив на формування ЕІ. Внутрішня гармонія та психологічна стабільність створюють базу для розвитку стійкості, що є важливою складовою

ЕІ. Люди з хорошим психічним здоров'ям краще розпізнають свої емоції, розуміють почуття інших і ефективніше ними управляють. Психічне здоров'я визначає здатність контролювати й регулювати емоції, будувати якісні стосунки з іншими та створювати глибокі емоційні зв'язки. Стабільний психологічний стан сприяє адаптації до різноманітних життєвих ситуацій, допомагає справлятися зі стресом і покращує емоційний інтелект [2].

Висновки. Дослідження ЕІ за останні десятиліття значно розширилося і стало важливим напрямком у науці. Перші роботи Дж. Майєра та П. Саловея, які ввели поняття «емоційний інтелект» і запропонували методику його вимірювання, підкреслили, що емоційний інтелект є важливою складовою загального інтелекту, що безпосередньо впливає на здатність людини взаємодіяти з оточенням, адаптуватися до соціальних ситуацій та управляти своїми емоціями. У дослідженнях також розглядається важливість емоційної компетентності для розвитку особистості, адже вона сприяє кращому розумінню своїх та чужих емоцій, ефективному управлінню ними та побудові гармонійних міжособистісних відносин. Зі збільшенням обсягу наукових робіт у цій галузі, емоційний інтелект став не лише важливим інструментом для розуміння психологічних процесів, а й практичним інструментом для розвитку особистісної ефективності, покращення соціальних навичок і підвищення рівня психічного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Буркало Н. І. Психологічні особливості емоційного інтелекту. *Психологічний часопис*, 2019. Вип. 5(7). С. 34–49.
2. Вплив психічного здоров'я на емоційний інтелект – важливість і взаємозв'язок. URL: <https://fact-news.com.ua/vpliv-psixichnogo-zdorovya-na-emotsijnij-intelekt-vazhlivist-i-vzaemozvyazok/> (дата звернення: 30.12.2024).
3. Кузнецов М. А., Діомідова Н. Ю. Емоційний інтелект як чинник психоемоційних станів студентів в умовах іспиту. Харків: «Діса плюс», 2017. С. 7–9.
4. Луца К. Феномен емоційного інтелекту: наукові погляди американських та українських дослідників. *Молодь і ринок*, 2023. Вип. 10/218. С. 162–166.
5. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційний інтелект як інтегральна особистісна властивість. *Практична психологія і соціальна робота*. 2008. Вип. 9. С. 22–27.
6. П'ять компонентів емоційного ітелекту. URL: <https://fizis.net/karjera-i-usvidomlenist/5-komponentiv-emotsiino-ho-intelektu/> (дата звернення: 30.12.2024).

Вікторія СЕРЕДА

Хмельницький національний університет

студентка групи ТН-22-1

Науковий керівник:

Олена МІЩЕНКО

Хмельницький національний університет

к. т. н., ст. викладач

Використання старого джинсового одягу при проєктуванні колекції одягу

Постановка проблеми. Швейна промисловість щорічно виготовляє велику кількість одягу. Головна причина великої кількості одягу полягає у тому що він купляється і застосовується для носіння на один сезон. Це негативно впливає на екологічну ситуацію, оскільки продукує значну кількість відходів на різних етапах виробництва та споживання продукції. Таким чином, виробники несуть відповідальність збільшення потоків відходів, тобто дисбаланс у системі споживання.

Саме під впливом моди змінюється зовнішнє оформлення одягу, його конструкція, технологія виготовлення, способи декоративного оздоблення.

Мета дослідження полягала у проєктуванні колекції одягу при використанні старого джинсового одягу.

Результати дослідження. Для проєктування конкурентоспроможного одягу враховують останні тенденції моди та інноваційні технології в швейній та текстильній промисловості.

Для зменшення відходів активно розвиваються тенденції стійкої моди у напрямку переробки одягу (апсайклінг), набуває поширення культура обміну речами, скорочення кількості товарів, що споживаються та збільшення життєвого циклу виробів.

Апсайклінг– це не просто переробка старих речей, а виготовлення із них нових. Він передбачає повторне використання вживаних речей, що дає можливість створити щось нове та гарне з них. Перевагами при цьому з одного боку є чистота і порядок, можливість заощадити сімейний бюджет, з іншого отримати стильні елементи інтер'єру, побуту, гардеробу. Зрештою, просто цікаво провести разом час.

Тому рахуємо, що проєктування колекції одягу зі старого джинсового одягу є актуальним питанням.

Для проєктування колекції одягу були вирішені наступні завдання:

- схарактеризовано процес проєктування колекції жіночого одягу на основі застосування апсайклінгу при проєктуванні нових моделей одягу;
- проведено аналіз тенденцій моди при застосуванні апсайклінгу;
- визначена група споживачів та сфера вживання даного одягу;

- розроблено творчу концепцію, вибір творчого джерела, вивчення характерних ознак та особливостей композиційно-конструктивного устрою виробів.

На основі проведеної роботи було розроблено ескізи моделей колекції (рис. 1).

Рисунок 1. Колекції жіночого одягу зі старого джинсового одягу

Наступним етапом роботи було визначення методів розробки об'ємно-просторової форми одягу, розробка проєктно-конструкторської документації на основі обраних методів конструювання, конструктивних параметрів та особливостей творчої колекції моделей одягу.

Висновки. Виконано технічні рисунки та описи художньо-технічного рішення усіх моделей колекції. Визначено вихідні дані для розробки первинних креслень деталей моделей колекції. Розроблено схеми моделювання жіночої колекції та остаточних лекал. Оформлено проєктно-конструкторську документацію, та складено специфікацію.

Список використаних джерел

1. Пархоменко В. Д., Пархоменко О. В. Інформаційна аналітика у сфері науково-технічної діяльності : монографія. Київ : УкрІНТЕІ, 2006. 224 с.
2. Сайт вікіпедія. Що таке денім (джинсова тканина), з чого виготовляють джинсову тканину? Режим доступу: <http://surl.li/iawge> (час звернення 14.11.2024).
3. Декоративно-ужиткове мистецтво : Слов. Я. П. Запаско, І. В. Голод, В. І. Білик, Я. О. Кравченко, С. П. Лупій, Ф. П. Любченко, І. А. Мельник, Чарновський, Р. Т. Шмагало, Я. П. Запаско. Львів. акад. мистец. 2000. 366 с.

Олена СМОЛЯР

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Є*

Науковий керівник:

Світлана СЛЮСАРУК-ЛІТВІН

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Спостереження в природі як метод формування логіко-математичної компетентності у дошкільників

Постановка проблеми. Відповідно Базового компонента дошкільної освіти серед основних завдань освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» визначене формування ключових компетентностей дитини: предметно-практичної й технологічної, сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької. Співавтори БКДО – О. Безсонова, О. Брежнева, М. Машовець не виділяють логіко-математичну компетентність як окреме явище, а визначають її в комплексі із сенсорно-пізнавальною та дослідницькою як здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної й дослідницької діяльності [2, 23]. Під час дослідницької діяльності, що включає спостереження в природі діти вивчають об'єкти та явища живої природи, отримують знання про вимірювання маси, температури, часу, об'єму, використовують набуті математичні знання (лічать, визначають величини та форми тощо), роблять висновки, узагальнюють, класифікують, порівнюють, групують об'єкти та явища природи, тобто логічно мислять. Відтак, спостереження у природі стає інструментом формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку.

Аналіз досліджень. Природу як винятково важливий метод всебічного розвитку дитини розглядали класики української педагогіки: А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський. На сучасному етапі природу як необхідну складову освітнього середовища вивчають Г. Беленька, Л. Зайцева, К. Крутій, М. Машовець, Є. Проскура та інші.

Вивчення питань формування логіко-математичної компетентності займаються вітчизняні науковці та практики. Н. Баглаєва, О. Безсонова, О. Брежнева, М. Машовець окреслили нові напрямки формування логіко-математичної компетентності, визначили тактику здійснення педагогічних впливів для досягнення максимальних результатів, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти щодо рівня сформованості даної

компетентності. Л. Іщенко у своїх наукових розвідках описала педагогічні технології супроводу формування логіко-математичної компетентності дошкільників.

Специфіку проведення спостережень у природі з метою розвитку логіко-математичних уявлень описує у статтях Г. Жукова [7, 142].

Мета дослідження. Обґрунтування ефективності використання спостережень у природі як методу формування логіко-математичної компетентності дошкільників.

Результати дослідження. У Законі України «Про дошкільну освіту» записано: «Дошкільна освіта – це процес і результат всебічного розвитку, виховання, навчання, соціалізації дітей та формування у них необхідних життєвих навичок і компетентностей до початку здобуття початкової освіти» [5]. З погляду сучасної дошкільної освіти, дошкільників необхідно вчити не тільки розрізняти геометричні фігури, орієнтуватися в часі, у просторі, вимірювати, обчислювати, а й учити логічно мислити, розвивати творчі здібності та пізнавальні інтереси. Навчити дітей точно і повно сприймати предмети, їх різноманітні якості та відношення (колір, форму, величину, розташування у просторі) – одне із основних завдань в ЗДО, оскільки без цього «сприймання дітей залишатиметься поверховим і не стане основою для загального розумового розвитку, оволодіння різними видами діяльності, повноцінного засвоєння знань і навичок, необхідних для життєвого досвіду» [3, 123]. Для виконання поставлених завдань найкращими формами організації освітнього процесу науковці визначають дидактичні ігри, спостереження, індивідуальну практичну діяльність, інтегровані заняття тощо [3, 123].

Варто зазначити, що спостереження в природі є одним із наочних методів розвитку дітей дошкільного віку. Під час спостережень дошкільники навчаються орієнтуватися в навколишньому середовищі, відбувається їх сенсорний і пізнавальний розвиток, формуються математичні та пізнавальні навички, виховується відповідне ставлення до природи.

Існують різні підходи до визначення самого процесу спостереження і розуміння його суті. Деякі автори трактують спостереження як планомірне, більш або менш довготривале сприймання об'єктів чи явищ, що дає змогу простежити ті чи інші зміни, які відбуваються в об'єктах сприймання. На думку Н. Горопахи, спостереження – це метод наукового дослідження, що передбачає активне систематичне, цілеспрямоване, планомірне сприйняття об'єктів, в ході якого відбувається формування знань про зовнішні ознаки, сторони, властивості досліджуваного об'єкта [1, 284]. Відтак, спостереження передбачає не тільки безпосереднє сприймання фактів, але й їх осмислення, інтерпретацію.

Спостереження у природі, що проводять у закладах дошкільної освіти класифікуються залежно від: а) тривалості (епізодичні, або короткочасні, і тривалі спостереження за розвитком, змінами об'єктів); б) дидактичної мети (первинні, повторні, заключні, порівняльні; в) способу організації (колективні та індивідуальні, планові і позапланові) [4, 36]. В умовах

організації освітнього процесу в ЗДО основну увагу приділяють довготривалим спостереженням у природі (наприклад, сезонні зміни, розвиток рослини, тварин тощо).

Науковці досліджували різні аспекти формування у дітей дошкільного віку логіко-математичних уявлень через спостереження за об'єктами природного довкілля. Виявлено важливість формування логічних операцій, обчислень, вимірювань та логічних навичок, що лежать в основі цих операцій, через спостереження в природі. Зокрема, у Методичних рекомендація до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» зазначено, що вдосконалювати та уточнювати уміння дітей лічити варто у грі, під час практичної діяльності, проведення спостережень. Під час вказаних видів діяльності слід вправляти дітей у співвіднесенні числа з відповідною групою предметів; у порівнянні множин, контрастних за кількістю (наприклад, діти і листочки, лавки та дерева); знайомити з формою предметів (наприклад, знайти листочки, квіточки, схожі на круг, трикутник тощо).

Спостереження в природі необхідні для формування розуміння дітей напрямів руху та просторових відношень. Науковці рекомендують вчити дитину розрізняти спів пташок (у місті зазвичай навесні чути спів синичок, шпаків, горобців, а у лісі – звуки зозулі, дятла), заохочувати її до відтворення звуків, почутих під час спостережень в природі та в довкіллі, адже саме це сприяє розвитку у дошкільників слухового аналізатора та допомагає у формуванні вміння орієнтуватися у часі та просторі. Формуванню просторового орієнтування сприяє також звернення уваги дітей на розташування предметів у просторі під час спостережень (наприклад, листочки *на* деревах і кущах; жовті листочки – *під* кущами; хмарки плывуть *по* небу; люди їдуть *в* автомобілях тощо). Дітям пропонують визначити, що росте *на* дереві, а що – *під* ним, що знаходиться *вгорі* над головою, а що – *позаду* за спиною, показати *висоту* дерева (куща, стовпчика) жестами рук, показати рух *зверху донизу, знизу догори* тощо, дати відповідь на запитання, наприклад, яке дерево *вище*: береза чи ялина? [3, 348].

Ми переконані, що формування часових понять у дітей дошкільного віку можливі лише завдяки проведенню спостереження в природі. Тільки планомірне сприймання об'єктивних природних показників частин доби (темно, світло, сонце, місяць), пір року (тривалість дня і ночі, колір листя на деревах) дають змогу вчити дітей орієнтуватися в часі.

Важливість спостереження у природі для формування логіко-математичної компетентності підкреслює І. Терещенко. Педагогиня пропонує виконання наступних завдань під час спостережень: лічба листочків на гілочці, кроків до дерева, пташок, які сидять на гілці; визначення більшого та меншого листочка, напрямку, у якому хиляться гілки, коли дме вітер; викладання листків справа наліво чи зліва направо від більшого до меншого чи навпаки; викладання із камінців, листя, шишок, каштанів, гілочок, кори дерев геометричних фігур; визначення умовною міркою, наприклад, гілочкою, палицею відстані до об'єктів, глибини

калюжі чи висоти снігу; вимірювання мотузкою товщини дерева та прикладання її до умовної мірки (лінійки); називання цифр на будинках, машинах, вивісках тощо [6, 52].

Висновки. Спостереження в природі є ефективним методом для формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку. Спостереження сприяють не тільки розвитку математичних знань, але й розвитку загальних пізнавальних процесів, логічного мислення. Для досягнення максимального ефекту необхідно систематично організовувати спостереження, а під час їх проведення використовувати різні цікаві завдання, спрямовані на формування сенсорних еталонів, орієнтування у просторі і часі.

Список використаних джерел

1. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою : хрестоматія. Київ : Видавничий дім «Слово», 2012. 432 с.
2. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик, О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків: Ранок, 2021. 240 с.
3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. ред. Г. В. Беленька, О. А. Половіна, І. В. Кондратець; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна, К. І. Волинець та ін. Київ: ТОВ «АКМ Е ГРУП», 2021. 568 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те видання, перероблене. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
5. Про дошкільну освіту: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 01.01.2025).
6. Терещенко І. Навчасмо дітей математики. 2024. 114 с.
7. Жукова Г. Формування логіко-математичної компетентності у дітей старшого дошкільного віку засобами спостережень у природі. Молодий вчений. 2018. № 6 (58). С. 142-145.

Юлія СТУКОВА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-В*

Науковий керівник:

Лілія СУЛІМОВА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач-методист*

Розвиток креативного мислення на уроках української мови в початковій школі

Постановка проблеми. *Сучасне суспільство* потребує творчих людей, які готові втілювати свої «божевільні» ідеї і не боятися йти далі. Вони мають бути з високим рівнем культури й мовлення, творчо мислити, бути затребуваними в будь-якій сфері та здатними будувати нову Україну. Тому якісна освіта, на нашу думку, має тримати курс на формування саме таких особистостей, які здатні розв'язувати проблеми за допомогою нестандартних та оригінальних підходів, тобто мислити креативно.

Аналіз досліджень. Креативність на уроках словесності досліджує О. Калюжна [2]. Вона зазначає, що основою креативної педагогіки є евристичні методи навчання та пошукової діяльності учнів, підкреслюючи, що вчитель має спонукати дітей до нестандартних, оригінальних дій і підтримувати розвиток їх самостійної творчості. В. Омельченко [5], обговорюючи питання творчості, вважає, що головним завданням освіти є всебічний розвиток учнів, зокрема розвиток їх творчого потенціалу, що дозволяє їм гідно представляти себе та свою націю. Г. Лазорак [4]. Звертається до теми творчого потенціалу учнів на уроках словесності, зокрема, через інтерактивні технології навчання. Проте досі розвиток креативного мислення залишається малодослідженою темою на уроках словесності в середній та старшій школі.

Метою нашого дослідження є проаналізувати можливості розвитку креативного мислення на уроках української мови в початковій школі.

Результати дослідження. Ще в 1959 році американський психолог Фрамм запропонував таке визначення поняття креативності: «Це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях...» Г. Антош зазначає, що «вчитель, працюючи над розвитком творчих здібностей дітей, не повинен ставити за мету виховати в класі певний відсоток майбутніх поетів чи переможців олімпіад та конкурсів. Словесник має передовсім навчити дітей мислити, уявляти, вміло користуватися словом, розуміти твори мистецтва,

відчувати їх серцем і розумом, а в результаті – виховати духовно багату, естетично розвинену особистість» [1; 23].

Період молодшого шкільного віку є ключовим етапом у розвитку дитини, коли активно відбувається накопичення знань і навичок. Учні 1-4 класів відзначаються емоційністю, емоційністю довіряти авторитетам, підвищеною чутливістю та наївним сприйняттям навколишнього світу. Із важливих аспектів роботи в цей період є формування у дітей творчої компетентності – здатності творчо підходити до вирішення завдань, бажання і вміння діяти одним оригінально, а не за шаблоном. Процес навчання має бути спрямований на активізацію розвитку креативності учня.

В. Клименко стверджує, що якщо «механізм творчості простоїть хоча б рік без роботи, для запуску його треба буде прикласти величезні зусилля» [3; 4, 5]. Саме тому молодші діти іноді здатні виконувати творчі завдання легше, ніж учні старших класів. Завдання вчителя виникає в тому, щоб підтримувати учнів у їхніх творчих пошуках, не обмежуючи їх бажання писати чи створювати, і уникати надзвичайної критики їх творчості. Якщо дитина має труднощі з орфографією чи граматику, але у вас виявляється бажання написати вірш або оповідання, варто допомогти їй і обов'язково похвалити за явлену творчість. У кожній дитині закладено певний творчий потенціал, і завдання вчителя – розвинути його.

Розвинуті навички креативного мислення дозволяють майбутньому громадянину грамотно ставити власну мету і досягати її. В. Омельченко стверджує: «Життя доводить, що в складних умовах, які постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування й використання нових ідей, задумів, підходів та рішень. Це людина, яка володіє певним переліком якостей, а саме: рішучістю, умінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення» [5; 3].

В основі креативної педагогіки лежать евристичні методи навчання та пошукова діяльність учнів. Метою креативної педагогіки, на думку О. Калюжної, є:

- 1) відхід від фактологічних знань, нав'язування, навантаження;
- 2) створення «технології мислення»;
- 3) навчання техніки інтелектуальної роботи;
- 4) формування особистих творчих якостей;
- 5) підвищення мотивації навчання [2; 14].

«Креативне мислення є інструментом для розвитку мовленнєвих знань, умінь і навичок. Творчість учня активізується під час переказування чи «усного малювання», роботи над словом-образом, адже вміння виділити головне, сприймати твір як єдине ціле – ознака логічного і творчого мислення» [2; 15], – вважає О. Калюжна. На уроках української мови варто використовувати завдання, які включають елементи творчого пошуку та порівняння. Важливу роль у цьому процесі виконують нетрадиційні завдання й вправи, такі як творчі

диктанти, фразеологічні хвилинки, рекламні паузи тощо. такі завдання не лише сприяють розвитку логічного мислення та урізноманітнюють навчальні

Ефективними є також уроки-диспути, уроки-подорожі, уроки-конкурси та уроки розвитку зв'язного мовлення. Для розвитку творчого мислення можна використовувати спеціальні вправи та завдання творчого характеру, наприклад, написання власної казки чи легенди. Творчі завдання, які пропонуються на ринку, є цікавими та різноманітними. Вони тісно пов'язані з програмним матеріалом і служать для закріплення вивченого. такі вправи допомагають повторити та узагальнити пройдене, а також дають учням можливість проявити свої творчі здібності та розвивати креативне мислення.

До ефективних творчих завдань, що сприяють розвитку мовлення та творчого мислення, належать «Кубування», «Гронування», «Асоціативний кущ» і складання сенканів. Як зазначає О. Калюжна, такі завдання «допомагають реалізувати творчий потенціал учнів, підвищують інтерес до вивчення предмета, мотивують до письма школярів, які не люблять писати, і допомагають усвідомити поняття та зв'язки, які інколи важко усвідомити при традиційних формах.

Асоціативний кущ виник у доборі найбільшої кількості слів, асоціативно пов'язаних із запропонованим учителем. Перемагає той, чий асоціативний ряд буде найдовшим. Окремо можна відзначити учнів, чий асоціативний ряд є найбільш образним і оригінальним. Варто також звернути увагу на асоціативні схеми. Хоча традиційно наголошується, що новий матеріал краще запам'ятовується, коли його записують, сучасні дослідження показують, що інформація закріплена в мозку, коли вона представлена у вигляді схеми або асоціативних моделей. Тому доцільніше малювати асоціативні схеми, а не просто записувати.

Висновки. Асоціативні пари є ефективним методом вивчення орфографії, особливо для запам'ятовування складних уявлень написання. Тому основним елементом уроків словесності, спрямованих на розвиток креативного мислення, є складання асоціативного грона чи асоціативного куща. Таким чином, вчителю важливо вміти мотивувати творчість учнів, спонукати їх діяти нестандартно, оригінально і цікаво, стимулювати до творчого здобуття знань і сприяти розвитку самостійної творчості в різних сферах життя. процес є багатограним і тривалим, він забезпечує вміння педагога творчо підходити до вирішення завдань навіть із звичайного матеріалу, а також залучати учнів до активної діяльності.

Список використаних джерел

1. Антош Г. Стимулюймо учнівську творчість. *Дивослово*. С. 21-27.
2. Калюжна О. І. Активізуємо креативність на уроках словесності *Вивчаємо українську мову та літературу*, 2012. № 16-18 (308-310). червень. С. 14-16.
3. Клименко В. Механізм творчості: чи можна його коригувати? К., 2001. С. 4-6.

4. Лазоряк Г. Я. Творчий потенціал учнів на уроках *Вивчаємо українську мову і літературу*. № 6, лютий. 2008. С. 8-11.

5. Омельченко В. Є. Плекаймо творчу особистість учня. Із досвіду вчителя. *Вивчаємо українську мову та літературу*, 2012. № 3, січень. С. 2-7.

Денис ТКАЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 4-Т*

Науковий керівник:

Олександр КОСТЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради,
викладач*

Методика формування компетентностей учнів 5-х класів в процесі проєктно-технологічної діяльності.

Постановка проблеми. У ХХІ столітті ключовим аспектом реформування системи освіти, є трансформація підходів до навчання і виховання, яка відображає глобальні суспільні зміни, виклики сучасного світу та нові вимоги до освіти. Зокрема процес реформування відбувається шляхом впровадження компетентнісного підходу та Нової української школи (НУШ). Дослідження компетентнісного підходу в освіті залишаються актуальними вже тривалий час, оскільки цей підхід є динамічним і вимагає адаптації до змін у суспільстві, технологіях і ринку праці. Впровадження компетентнісного підходу вимагає перегляду змісту навчальних програм, методик викладання та підготовки вчителів.

Формування компетентностей у сучасних учнів є одним із ключових завдань освітнього процесу. В умовах швидкого розвитку технологій та інноваційного підходу до навчання, проєктно-технологічна діяльність стає ефективним методом для розвитку практичних умінь, критичного мислення, творчості та командної роботи. Особливого значення ця методика набуває у середній школі, де учні активно розвивають свої навчальні та соціальні навички.

Аналіз досліджень. ЮНЕСКО акцентує на важливості формування "навичок ХХІ століття", які включають критичне мислення, креативність, комунікацію та співпрацю. Європейська Комісія розробила рекомендації для впровадження компетентнісного підходу через ключові компетентності для навчання протягом життя. У дослідженнях Інституту модернізації змісту освіти (ІМЗО) зазначено, що компетентнісний підхід сприяє підвищенню мотивації учнів і підготовці до реального життя.

Компетентнісний підхід у системі освіти є предметом наукового дослідження І. Драча, І. Бабина, П. Бачинського, Н. Бібік, Г. Гаврищак, І. Гудзик, Н. Дворнікової, Я. Кодлюк, О. Локшиної, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О. Пометун, І. Родигіна, К. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, С. Сисоевої, О. Ситник, Т. Смагіної, Г. Терещук, С. Трубачевої, Н. Фоменко та ін. Дослідження О. Савченко та інших науковців підкреслюють значення міждисциплінарного підходу для ефективного формування компетентностей.

Мета дослідження. Розробка й обґрунтування методики формування компетентностей учнів 5–х класів у процесі проектно-технологічної діяльності, яка забезпечує інтеграцію знань із різних навчальних предметів, розвиток практичних умінь, формування соціальних і громадянських компетентностей.

Результати дослідження. Сучасна освіта спрямована на підготовку учнів до життя в умовах швидких змін і нових викликів. Це вимагає не тільки передання знань, а й формування ключових компетентностей, які дозволять учням ефективно застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях, розв'язувати практичні проблеми, працювати в команді та бути ініціативними.

Компетентність – це здатність особистості успішно діяти в певній сфері діяльності на основі знань, умінь, досвіду та цінностей. Ключові компетентності, визначені Європейською рамкою, включають: комунікативну компетентність, математичну грамотність, цифрову грамотність, вміння навчатися, соціальну та громадянську компетентності, підприємливість, екологічну свідомість.

Метою освітньої галузі «Технології» є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві. Основною умовою реалізації технологічного компонента є технологічна та інформаційна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовий продукт чи результат. Проектно-технологічна діяльність виступає дієвим інструментом у реалізації цих завдань, оскільки передбачає активну участь учнів, інтеграцію теоретичних знань із практикою та формування необхідних для сучасного світу компетентностей.

Проектно-технологічна діяльність – форма організації навчання, яка передбачає виконання учнями практичних завдань, що базуються на розробці, плануванні й реалізації проектів. Ця діяльність поєднує дослідницькі, творчі, конструкторські та технологічні завдання. Її основною метою є створення продукту, який має практичну цінність, і водночас розвиток ключових компетентностей учнів.

Головні аспекти цієї методики: проблемне навчання, інтеграція знань, практична спрямованість. Учні аналізують проблему, формують питання та шукають шляхи

вирішення. Завдання вимагають використання знань з різних предметів. Результатом проєктування є матеріальний або інтелектуальний продукт.

У зв'язку з обмеженим досвідом творчої діяльності учнів 5-х класів, організація проєктно-технологічної діяльності рекомендується за таким алгоритмом:

Спільно з учителем учні визначають проблему та об'єкт проєктування, враховуючи свої інтереси, здібності й можливості матеріально-технічного забезпечення, а також складають технічне завдання. Використання різних джерел: підручників, інтернет-ресурсів, консультацій з вчителями чи експертами дає змогу школярам поглибити знання з різних предметів.

Конструкторський етап проєктування передбачає розробку креслень, шаблонів, макетів, схем. Створюються ескізи, що демонструють загальну структуру й основні елементи проєктованого виробу. Розробляється детальна документація яка містить усю інформацію, необхідну для виготовлення майбутнього виробу.

Вивчають і обирають необхідні матеріали для реалізації задуму. Визначають технологічні процеси, підбирають відповідні інструменти та пристосування для виконання роботи. Готують необхідну конструкторську документацію, таку як ескізи, для виготовлення виробу. розробляють необхідні документи для виготовлення виробу – ескіз, кресленик, технологічна картка тощо.

На технологічному етапі відбувається виконання практичних завдань для створення виробу. Виконують необхідні для реалізації проєкту технологічні процеси, проводять самоаналіз, самооцінювання і взаємооцінювання виконаного проєкту та його рекламу.

Зміст програми «Технології» у 5-х класах включає способи проєктно-технологічної діяльності та основи матеріалознавства, техніки і технологій. Теми проєктування добираються відповідно до результатів навчання, яких мають досягти учні з урахуванням умов і можливостей матеріально-технічного забезпечення навчального процесу. Наприклад: «Способи проєктування і ремонту виробів за допомогою технологій декоративно-ужиткового мистецтва», «Застосування аплікації у процесі проєктування та оздоблення виробів», «Застосування вторинних матеріалів для створення нових виробів».

Методика формування компетентностей учнів 5-х класів базується на інтегрованому підході до навчання, орієнтованому на розвиток ключових і предметних компетентностей. Вона враховує вікові особливості п'ятикласників і спрямована на створення умов для активної, практико-орієнтованої та творчої діяльності.

Для розвитку комунікативної компетентності рекомендовано використання інтерактивних методів навчання (дискусії, рольові ігри) для розвитку мовлення, критичного мислення та роботи в групах. Навчання роботи з інформацією, її аналізу та застосування у практичних ситуаціях формує інформаційну грамотність. Соціальна та громадянська компетентність формується завдяки навичок співпраці, відповідального ставлення до

обов'язків, участі у колективних проєктах. Використання практичних завдань, які дозволяють застосувати знання з предметів на практиці забезпечує формування предметних компетентностей.

Методи навчання що сприяють розвитку компетентностей - це робота в парах і групах, навчальні ігри, мініпроєкти, проблемно-орієнтоване навчання, диференційований підхід, адаптація завдань до рівня підготовки учнів. Залучення інтерактивних технологій наприклад, використання планшетів, інтерактивних дошок. Використання наочності, мультимедійних матеріалів, експериментів.

Використання ігрових елементів, наприклад, у вигляді навчальних квестів або кейсів, коли розглядають конкретні проблемні ситуації та шукають шляхи їхнього вирішення.

Введення формувального оцінювання для відстеження прогресу. Використання критеріїв, які враховують не лише результат, а й процес виконання завдання. Організація самооцінювання та взаємооцінювання для розвитку рефлексії. Основна увага приділяється формуванню умінь застосовувати знання на практиці.

Висновок. Компетентнісний підхід є ефективною методологією, яка сприяє адаптації учнів до сучасних викликів і формує необхідні для життя навички. Проте для його успішної реалізації необхідно забезпечити комплексну підтримку вчителів, адаптувати навчальні програми та створити умови для інтерактивного і практикоорієнтованого навчання. Проєктно-технологічна діяльність — це дієвий спосіб розвитку компетентностей школярів на уроках «технології», який відповідає вимогам сучасної освіти. Вона сприяє не лише засвоєнню навчального матеріалу, але й формуванню в учнів таких важливих навичок, як критичне мислення, креативність, самостійність та співпраця. Успішна реалізація методики потребує чіткої організації, підтримки з боку вчителя та активної участі учнів.

В школі до тепер існують деякі суперечності між необхідністю формування практичних компетентностей і традиційними методами навчання, які часто є репродуктивними та знанневоцентричними. Між теоретичною базою і практичним впровадженням компетентнісного підходу в контексті проєктно-технологічного навчання. Недостатня кількість адаптованих до проєктного навчання навчальних матеріалів. Відсутність системного підходу до оцінювання результатів діяльності учнів у рамках проєктного навчання. Низький рівень технологічної грамотності серед частини учнів та вчителів, що ускладнює реалізацію складних проєктів. Проте проєктна діяльність дозволяє інтегрувати інтереси учнів у навчальний процес, що підвищує їхню зацікавленість та залученість. Учні бачать практичне значення своєї роботи, що стимулює їх до нових досягнень. Її вдосконалення та інтеграція сучасних технологій створюють умови для підготовки конкурентоспроможних і всебічно розвинених учнів.

Список використаних джерел

1. Авраменко О. Б. Компетентнісний підхід при вивченні технічних дисциплін у професійній підготовці майбутніх учителів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 51, 2015. С. 3-8.
2. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі : монографія. Київ : Міленіум, 2004. 352 с.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (№ 1392 від 23 листопада 2011 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/> (дата звернення: 27.12.2024).
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» (№ 40-IV від 4 липня 2002 р.). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2002. № 36. С. 266.
5. Закон України «Про освіту» (№ 1060-XII, із змінами від 11.06.2008 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00/part_3.html - (дата звернення: 27.12.2024).
6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№ 433-IV від 16 січня 2003 р.). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2003. № 13. С. 93.

Тетяна ТОМЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Т
Науковий керівник:*

Марія ШУМІК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

**Методика навчання учнів 6 класів технології виготовлення вишитих виробів на уроках
трудового навчання**

Постановка проблеми. Технології виготовлення вишитих виробів займають важливе місце у формуванні практичних і творчих навичок учнів, а також сприяють збереженню культурної спадщини України. Водночас сучасний освітній процес потребує нових підходів до викладання, які відповідали б інтересам учнів і вимогам часу. Використання проєктної технології у поєднанні з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) дозволяє не лише забезпечити якісне засвоєння технік вишивки, але й формувати в учнів досвід вирішення творчих завдань у контексті сучасного світу. Проблемою залишається недостатня інтеграція

цих підходів у трудове навчання, а також відсутність єдиної методики, яка б враховувала індивідуальні особливості учнів 6 класів.

Аналіз досліджень. Використання проєктної технології у навчанні є предметом дослідження багатьох науковців. Наприклад, Лілія Хом'як у своїй роботі «Інтеграція творчих проєктів у трудове навчання» підкреслює, що проєктна діяльність дозволяє учням поєднувати теоретичні знання із практичною діяльністю. Вона стверджує, що особливо важливим є залучення учнів до розробки індивідуальних і групових проєктів, які ґрунтуються на національній тематиці. У контексті виготовлення вишитих виробів це можуть бути проєкти, пов'язані з історією українського орнаменту, створенням власного дизайну або адаптацією традиційних технік до сучасного вжитку.

Також цікавими є дослідження Оксани Коваль, яка аналізує роль ІКТ у трудовому навчанні. Вона зазначає, що використання таких інструментів, як графічні редактори для створення схем вишивки, мультимедійні презентації та онлайн-ресурси для вивчення технік, значно підвищує інтерес учнів до уроків. Наприклад, програми на кшталт Stitch Fiddle дозволяють учням створювати власні схеми для вишивки, що сприяє розвитку творчого мислення та навичок роботи з цифровими інструментами.

Дослідження Сергія Іванченка зосереджені на проблемах диференціації завдань у трудовому навчанні. Він стверджує, що індивідуалізація проєктної діяльності є ключовим фактором успішного навчання, особливо для учнів середнього шкільного віку. Використання ІКТ дає змогу адаптувати завдання до рівня підготовки кожного учня. Наприклад, учні з нижчим рівнем підготовки можуть працювати з уже готовими схемами, тоді як учні з високим рівнем створюють власні дизайни та реалізують їх у виробах.

Мета дослідження - розробка та впровадження ефективної методики навчання учнів 6 класу технології виготовлення вишитих виробів на уроках трудового навчання, яка сприятиме формуванню у школярів практичних навичок, розвитку творчих здібностей, поглибленню знань про українську культурну спадщину та забезпеченню високого рівня засвоєння матеріалу за рахунок використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Результати дослідження. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на уроках трудового навчання у 6 класі, зокрема під час вивчення технології виготовлення вишитих виробів, має значний вплив на ефективність освітнього процесу. Дослідження підтверджують, що ІКТ підвищують мотивацію учнів, сприяють кращому засвоєнню матеріалу, оптимізують організацію навчальної діяльності та розвивають творчі здібності.

На підготовчому етапі уроку ІКТ використовуються для ознайомлення учнів із темою та створення мотивації до навчання. Мультимедійні презентації, інтерактивні відеоматеріали та віртуальні тури демонструють красу й багатство української вишивки, розкриваючи її

історичну та культурну цінність. Використання таких ресурсів дозволяє показати різні види орнаментів, їхнє символічне значення та техніки виконання. Залучення візуальних та аудіо-матеріалів створює багатосенсорне середовище, яке сприяє кращому сприйняттю інформації та формуванню національної свідомості учнів. Крім того, учні краще запам'ятовують інформацію, коли вона подається у форматі відео чи інтерактивної графіки, що робить підготовчий етап особливо продуктивним.

На основному етапі уроку ІКТ відіграють ключову роль у демонстрації технічних операцій. Використання документ-камери дозволяє вчителю в реальному часі показувати техніку виконання стібків на великому екрані, що забезпечує точне сприйняття та повторюваність. Учні мають змогу переглядати відеоуроки, які містять детальні інструкції щодо вишивальних технік. Ці уроки можна зупиняти, повторювати окремі етапи, що особливо зручно для опрацювання складних моментів. Крім того, використання програм для візуалізації, таких як Stitch Fiddle або Canva, допомагає учням створювати індивідуальні схеми для вишивки, експериментуючи з кольорами, формами та орнаментами. Учні можуть у реальному часі змінювати дизайн своїх проєктів, оцінювати їх естетичність та технічну доцільність. Графічні редактори дозволяють створювати повноцінні вишивальні макети, які потім легко реалізувати в матеріалі.

Відеоуроки є надзвичайно корисним доповненням до основного навчання. Учні можуть використовувати їх не лише під час уроку, але й удома для самостійного повторення чи підготовки до наступних занять. Відеоматеріали з техніками вишивки або з демонстрацією процесу виготовлення готових виробів сприяють формуванню візуальної пам'яті та стимулюють інтерес до теми.

На завершальному етапі уроку ІКТ застосовуються для презентації та аналізу результатів. Учні створюють мультимедійні презентації за допомогою таких програм, як PowerPoint, Canva чи Prezi. У них вони демонструють виготовлені вироби, описують процес роботи, аналізують обрані орнаменти та техніки. Це розвиває в учнів навички самовираження, публічного виступу та вміння рефлексувати над своєю діяльністю. Водночас цифрові технології дозволяють організувати інтерактивні обговорення та обмін враженнями. Наприклад, учні можуть завантажувати фото своїх робіт у хмарні сервіси, де вони доступні для перегляду та коментування однокласниками.

Окремої уваги заслуговують програми для 3D-моделювання, такі як Tinkercad або SketchUp, які можуть бути корисними для створення складних дизайнів у вишивці. Хоча такі технології лише починають входити в сферу освіти, вони відкривають великі можливості для розширення уявлень учнів про просторове планування візерунків та їх реалізацію.

У результаті впровадження ІКТ на всіх етапах уроку забезпечує комплексний підхід до навчання. Учні стають більш залученими, проявляють творчий підхід, досягають кращих

результатів і отримують задоволення від власної праці. Використання сучасних технологій робить вивчення технологій виготовлення вишитих виробів не лише ефективним, але й захопливим процесом.

Висновки. Впровадження ефективної методики навчання технології виготовлення вишитих виробів у 6 класі сприяє підвищенню інтересу учнів до уроків трудового навчання, формуванню у них стійких практичних навичок та розвитку творчих здібностей. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на різних етапах уроку дозволяє забезпечити багатосторонню підтримку навчального процесу, зробити його більш цікавим, доступним і продуктивним. Інтеграція мультимедійних матеріалів, відеоуроків, програм для візуалізації та створення схем не лише покращує засвоєння навчального матеріалу, але й сприяє вихованню національної свідомості, формуючи в учнів повагу до української культурної спадщини. Таким чином, розроблена методика демонструє свою ефективність і може бути рекомендована для впровадження у практику навчання.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник. Київ: Вища школа, 2017.
2. Коберник О. М., Терещук А. О. Методика трудового навчання: інтерактивні технології навчання. Харків: Ранок, 2020.
3. Кондратюк Г. А. Вишивка як культурна спадщина України: історія, техніки, символи. Львів: Світ, 2019.
4. Сергієнко І. П. Сучасні педагогічні технології: методичні рекомендації. Одеса: ОНУ, 2020.
5. Федорова Т. І. Інтеграція національних традицій в освітній процес. Київ: Либідь, 2019.

Вероніка ФЕДИШИН

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-В*

Науковий керівник:

Тетяна ДЬОМІНА-ЛАПЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Нетрадиційні методи навчання у початковій школі

Постановка проблеми. Школяркою я страшенно не любила більшість уроків за те, що вони нецікаві, монотонні, одноманітні й на них переважно хотілося заснути. Проте минуло декілька років і я зрозуміла: моя доля – стати професійним педагогом і змінити шкільне життя як мінімум для моїх майбутніх вихованців. Очевидно, що з появою концепції Нової Української Школи система освіти в Україні та підхід до викладання значно змінилися, зокрема, з'явилися нові, сучасні підходи до подання та засвоєння матеріалу, обов'язкові до використання у роботі зі здобувачами освіти. Нині звичайні уроки, коли вчитель використовував лише стандартні методи та прийоми навчання з опорою на єдиний підручник у школах не проводять: різноманітні форми, методи, прийоми, засоби навчання динамічно змінюються протягом кожного уроку, максимально залучаючи усіх учнів до навчання через цікаві, з елементами гри та пов'язані із життям дітей завдання. Спостерігаючи під час проходження практики за заняттями, які проводяться у нестандартних формах, стало зрозуміло, що проблема учнівських «нецікаво», «воно мені не потрібне», «нудно» ліквідується сучасними підходами до навчання. Враховуючи вищесказане, в цій науковій статті спробуємо довести, що саме завдяки нетрадиційним методам можна завоювати увагу учнів, розвинути їхню допитливість та зініціювати інтерес до навчання.

Аналіз досліджень. Висвітленням різних аспектів проблеми методики уроку, шляхів його вдосконалення, наступності в освітній діяльності початкової школи, адаптації здобувачів освіти до нових умов навчання та життя, діагностики їхньої готовності до прояву інтересу та спроби чогось нового займалися ряд науковців і педагогів-практиків, а саме: А. Алексюк, В. Оніщук, І. Підласий, Д. Тхоржевський, Н. Волкова, В. Шаталов, О. Митник, В. Сухомлинський, В. Галузинський, М. Євтух, В. Оніщук, Ю. Мальований, Н. Мойсеюк, Я. Коменський, О. Шавало та інші. Матеріали проведених досліджень у галузях психології, педагогіки та методик навчання дають підстави припускати, що на надмірну тенденцію

зниження інтересу учнів до навчальних занять, яка з'явилася в наших школах ще в середині 70-х років, масова практика закладів освіти відреагувала застосуванням нестандартних уроків.

Мета дослідження – аналіз різноманітних нетрадиційних методів навчання у роботі з дітьми молодшого шкільного віку, обґрунтування їх ефективності, актуальності та доцільності використання.

Результати дослідження. Концепція Нової Української Школи передбачає, що кожен педагог повинен працювати творчо, враховуючи сучасні умови бурхливого розвитку. Очевидно, це вимагає, в першу чергу, переосмислення підходів до побудови уроку. Як відомо, вчителі загальноосвітніх навчальних закладів України у виборі форм організації навчання переважно дотримуються класифікації вітчизняного вченого Онищука В.О.. Проте відповідно до наказу МОН № 405 від 20.04.2018 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» було рекомендовано впровадити компетентнісний підхід у школі, використовувати та дотримуватись нових типів уроку. Внаслідок цього у педагогічній практиці стали поширеними нетипові уроки, які особливо вирізняються присутністю нетрадиційних методів та прийомів навчання. Що ж це за методи?

Нетрадиційні методи та прийоми навчання – це спеціальні методи, які містять інноваційні підходи до проведення занять та подачі навчального матеріалу, за допомогою яких вчитель може відійти від традиційних схем, позбавитись шаблонів і, таким чином, розвинути у здобувачів освіти творчі, комунікативні та пізнавальні здібності. Ці методи включають застосування інтерактивних технологій, проєктної діяльності, ігрових форм, власних авторських розробок і інше, що дає можливість змотивувати та зацікавити учнів до навчання. Також завдяки цим методам та прийомам здійснюється емоційний вплив на дітей і це їх спонукає до прояву ініціативи [2, 97].

У даній статті наведемо декілька прикладів нестандартних методів і прийомів навчання, ефективність яких перевірена під час використання їх на практиці, а саме: метод дискусії, метод досліду, «Крісло автора», «Магічна паличка», «Фантастичне перевтілення», метод заочної екскурсії, метод використання інтерактивних онлайн-додатків, «Чарівний кошик» тощо.

«Крісло автора» – метод, який можна ефективно використовувати на різних етапах уроку для підвищення самооцінки учня, реалізації завдань, поставлених вчителем. Саме цей метод дає можливість кожній дитині бути почутою. Є різні варіанти його використання: під час рефлексії (кожен учень висловлював свої враження від уроку), для вирішення проблемних ситуацій (бажаючий озвучував власний варіант вирішення конфлікту), під час читання віршів.

«Магічна паличка» – ефективний прийом, під час якого право відповіді на запитання має той учень, який отримав «магічну паличку» від вчителя. Він дозволяє стимулювати активність учнів, додає елемент гри та створює атмосферу зацікавленості. Найчастіше

застосовується цей прийом для повторення або закріплення вивченого, перевірки розуміння прослуханого твору або ролику тощо [2, 99].

Метод використання інтерактивних онлайн-додатків – це досить особливий метод, який містить сучасний підхід до навчання, що включає використання таких онлайн-інструментів як Wordwall, Kahoot, Quizlet, LearningApps, Tux Paint, Padlet, Canva та інші. Завдяки цим додаткам через ігрові елементи, вікторини, інтерактивні завдання та вправи у дітей підвищується інтерес до навчання і це сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку цифрової грамотності. Саме ці онлайн-інструменти найчастіше застосовувала на уроках [1, 68].

«Чарівний кошик» – це ігровий прийом навчання, застосування якого мотивує учнів до активної участі на занятті. Під час уроку діти виконують завдання або вказівки вчителя, за кожне правильне виконання яких кошик наповнюється. Наприклад, використовувала цей чарівний прийом на уроках української мови (кошик наповнювався дарами літа) і ЯДС (кошик поповнювався смаколикami для друга). Переконані, що це справді стимулює учнів до старанності, створює атмосферу співпраці.

Це незначна частина прикладів використання нетрадиційних методів та прийомів навчання, які варто використовувати на практиці, оскільки вони забезпечують високу ефективність та максимальну залученість здобувачів освіти у навчальний процес.

Висновки. Використання нестандартних, оригінальних методів навчання на різних етапах уроку активізує здобувачів освіти, підвищуючи інтерес до занять, забезпечує належний рівень запам'ятовування, розуміння та засвоєння навчального матеріалу з урахуванням вікових особливостей та здібностей школярів.

Список використаних джерел

1. Гущина Н. І. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. К. : Видавничий дім «Освіта», 2020. С. 32-80.

2. Копосов П. Г. Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів: навч.-метод. посіб. Харків: видавництво «Фабула», 2021. С. 97-103

Роман ФОСТИК

*опорний ліцей с. Зимне Зимнівської сільської ради
Володимирського району*

учень 9 класу

Науковий керівник:

Ірина ДРУЖУК

Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

доктор філософії зі спеціальності «Філологія», викладач

Мовна особистість Віктора Морозова, перекладача серії романів «Гаррі Поттер»

Постановка проблеми. Український художній переклад від своїх початків мусив виконувати не так ознайомлювальну, як націєтворчу функцію [10, 12]: у певні періоди нашої історії саме перекладачі, які загалом не є репрезентантами нації, були чи не єдиними, хто відстоював використання української мови поза межами «наріччя для хатнього вжитку» і хто наполягав на тому, що мова, якою переклали Біблію або В. Шекспіра, перестає бути наріччям і стає самостійною, а її носії можуть претендувати на те, щоб стати в один ряд з усіма іншими самостійними народами [9].

Перекладні твори – важливий чинник формування української нації: вітчизняна література освоює нові жанри, теми, сюжети, художню техніку, а мова запозичує нову лексику, екзотизми, афоризми. Перекладачам, щоб майстерно передати зміст та не перетворити текст на незрозумілий набір слів, необхідно звертатися до всіх скарбів рідної мови, розкривати її потенційні можливості. Відтак названа література – добірні зразки для удосконалення та ушляхетнення власного мовлення, а мовна поведінка перекладача – соціально вагомий інструмент, який впливає на суспільство, його мовлення, світосприйняття, систему цінностей та картину світу [4, 157]. Особливо важливі в цьому контексті дитячі перекладні книги, оскільки мовна поведінка перекладача, утілена в репліках героїв, формує подальшу мовну особистість реципієнтів.

Аналіз досліджень. У сучасній соціолінгвістиці поняття *мовна особистість* досліджено в працях М. Іваницької [4], Л. Струганець [11], Ю. Колядич [5], О. Михальчук [8] та О. Мазур [7].

Мета дослідження – проаналізувати специфіку формування мовної особистості В. Морозова як перекладача дитячої серії романів «Гаррі Поттер».

Результати дослідження. Одна з характерних тенденцій сучасного етапу розвитку лінгвістики та перекладознавства – увага до проблеми особистості перекладача та тих індивідуальних рис, що впливають на вибір засобів передачі оригінального тексту, оскільки

саме вони відіграють провідну роль у процесі перекладу. Поняття *мовна особистість* в лінгвістиці розуміють як «особистість мовця, який досконало знає мову, усвідомлено творчо володіє нею, сприймає мову в контексті національної культури як духовну серцевину її, користується мовою як органічним засобом самотворення, самоствердження й самовираження, розвитку своїх інтелектуальних та емоційно-вольових можливостей» [11, 38].

Один із найвідоміших перекладачів дитячих творів в Україні – В. Морозов, автор українського тексту серії романів «Гаррі Поттер» британської письменниці Дж. К. Роулінг. Перша книга про Гаррі Поттера українською з'явилася в 2002 р. у київському видавництві «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», швидко стала популярною в Україні, адже в 2007 р. загальний наклад роману складав близько 1 000 000 книг. Переклад твору українською мовою вважають найкращим у Європі, а в 2002 р. він отримав першу премію Національного конкурсу «Книга року». За переклад серії В. Морозов у 2003 р. став переможцем конкурсу «Галицький лицар» у номінації «Літератор / письменник року» [3].

Проаналізуємо чинники, що вплинули на формування мовної особистості В. Морозова як перекладача. М. Іваницька, вивчаючи структуру мовної особистості, наголошує, що для перекладача релевантними виступають соціальні та психологічні емоції, які регулюють його суспільну позицію та оцінку власної діяльності особистості як носія певної мови та культури, а також ставлення до мови як смислу в процесі самореалізації [4, 157]. Відтак важливо наголосити, що роман про Гаррі Поттера В. Морозов почав перекладати зі своєї ініціативи, оскільки підліткової зарубіжної літератури в Україні в 2000-х роках було дуже мало.

Один із важливих компонентів мовної особистості перекладача – вибір твору та автора для перекладу. В. Морозов неодноразово наголошує, що до початку виникнення ідеї перекладу першої книги про Гаррі Поттера було анонсовано вихід фільму на екранах українських кінотеатрів. Автор українського тексту усвідомлював, що підлітки хотітимуть після перегляду стрічки прочитати книгу, тому з'являється нагальна потреба – не просто перекласти, а зробити це раніше, ніж російські видавництва, адже тоді діти змушені будуть читати саме українською [3]. Отже, мета В. Морозова полягала насамперед у тому, щоб видання найпопулярнішої у Великій Британії книги про хлопчика-чарівника першим з'явилося в Україні та дозволило юним українським читачам знайомитись із романом рідною мовою. Варто зауважити, що для втілення такого задуму перекладач наполегливо та виснажливо працював, наприклад, щоб з'явилася остання книга серії, він перекладав протягом 40 днів, не відкриваючись від комп'ютера впродовж 14–16 годин на добу [3].

Естетико-мовний профіль особистості перекладача проявляється насамперед у тактиках перекладу, зокрема в доборі лексичних, фразеологічних, синтаксичних та стилістичних засобів [4, 157]. Варто наголосити, що В. Морозов прагнув «українізувати» переклад, зробити його зрозумілішим та ближчим для українського читача. Зокрема замість «сер», «місіс» автор

використовує українські гоноративи «пан», «пані», щоб юні читачі сприймали книгу як написану рідною мовою. Незважаючи на рекомендації теоретиків перекладу транскрибувати власні назви, В. Морозов планував використати й національні оніми, наприклад, назвати головного героя Грицько Гончар, а не Гаррі Поттер. Цей задум не вдався, оскільки ще до початку перекладу літературні агенти Дж. К. Роулінг надіслали довгий список слів, які було заборонено перекладати інакше.

У випадках, коли власні назви дуже складно прочитати або вони були немилозвучними, В. Морозов спрощував сприйняття, замінюючи ці слова авторськими неологізмами з власне українськими твірними основами, найближчими за змістом до оригіналу. Наприклад, у романі kota Герміони названо *Крукшенкс*, але оскільки читачам важко запам'ятати такий онім, перекладач назвав його *Криволатиком* (пор. англ. *crook* – кривий, *shanks* – лапи). В оригіналі використано ще одну складну для перекладу назву – дзеркало «Mirror of Erised», у якому слово «erised» написано навспак і означає «бажання» ‘desired’. Очевидно, попри загальні настанови транскрибувати власні назви при перекладі, В. Морозов прагнув донести до читачів суть назви магічного дзеркала, у якому людина бачить «сокровенні бажання власного серця», тому створив іншу назву, дібравши український відповідник «Дзеркало Яцрес» («Дзеркало Серця»)).

Прагнення популяризувати рідну мову в Україні, де на момент перекладу книги було відчутне домінування російської, виправдало докладені В. Морозовим зусилля. Установлено, що наслідком видання українського перекладу стала своєрідна «українізація» підлітків, які виховувались у російськомовних сім'ях: на адресу видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» надходили листи зі сходу України, у яких батьки повідомляли, що їхні діти вперше захопилися українськими книжками та мовою й цікавилися, чому українська мова не вживана в їхній родині [1].

При декодуванні роману В. Морозов зіткнувся ще з однією проблемою – переклад реплік Гегріда, які написано однією з британських говірок. Рубеус Геглід – герой серії книг Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер», напіввелетень, доглядач лісів у школі чарів та чаклунства Гогвордс. Геглід через наклеп головного антагоніста Волдеморта не закінчив школу й був відрахований у третьому класі, тобто не здобув чаклунської освіти. Саме тому в оригінальному тексті персонаж розмовляє не кодифікованою формою англійської мови, а діалектною. Відтак В. Морозов при перекладі використав суміш діалектизмів із території волинської, надністрянської та покутсько-буковинської груп говірок південно-західного наріччя.

Висновки. Отже, мовна особистість перекладача В. Морозова проявляється в прагненні українізувати перекладний текст на рівні онімів та гоноративів, наситити його національно забарвленою лексикою (діалектизмами), випередити вихід російськомовного видання в Україні з метою утвердження рідної мови. Відтак вважаємо, що В. Морозов перекладом

дитячої книги про хлопчика-чарівника зреалізував і націєтворчу функцію літератури – українізація народу, популяризація української мови.

Список використаних джерел

1. «Сталася маленька українізація» – перекладач «Гаррі Поттера» про українські переклади книжок. *Radio Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28598054.html>
2. Віктор Морозов (офіційний сайт). URL: <https://www.victormorozov.com/ukr/victorbio.html>
3. Віктор Морозов про львівський андеграунд 70-80-их. *Без брому*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ХТСХРQ9EqTs&ab_channel=%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F
4. Іваницька М. Структура мовної особистості перекладача художньої літератури як інтердисциплінарна категорія. *Studia linguistica*. 2012. Вип. 6 (2). С. 151–158.
5. Колядич Ю. Мовна особистість перекладача: генеза та еволюція. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство)*. 2014. Вип. 20. С. 244–249.
6. Константинова К. Потер першим добіг... в Україну. *Дзеркало тижня*. URL: http://ababahalamaha.com.ua/uk/%D0%9F%D0%BE%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B8%D0%BC_%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3..._%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83
7. Мазур О. В. Дослідження творчої особистості перекладача у світлі теорії контекстів. *Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки*. 2011. № 6. Ч. 2. С. 65–71.
8. Михальчук О. «Мовна поведінка» як категорія української соціолінгвістики. *Мова і суспільство*. Вип. 5. 2014. С. 28–39.
9. Стріха М. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. К.: Дух і Літера, 2020. 520 с.
10. Стріха М. (Не)можливість перекладу. *Перекладаючи культуру / культивуємо переклад*. Україна Модерна. 2010. № 16 (5). С. 9–35.

Іванна ХАЛАН

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 2-Д*

Науковий керівник:

Софія КУЗМЯК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Вплив дитячо-батьківських відносин на тривожність дошкільника

Постановка проблеми. У дошкільному віці, коли дитина тільки починає соціалізуватися, вплив сім'ї на її психологічний розвиток є надзвичайно значущим. Особливості сімейних відносин можуть викликати в дошкільнят тривожність – один із найпоширеніших психологічних станів у цьому віці. Висока тривожність може негативно вплинути на емоційний та когнітивний розвиток дитини, можливість об'єктивного самооцінення та здатність до формування соціальних зв'язків. Необхідність забезпечення психологічного благополуччя дитини на ранніх етапах життя визначає важливість впливу дитячо-батьківських відносин на рівень її тривожності. Вивчення факторів, що знижують тривожність, та створення сприятливих умов у родині є ключовими для забезпечення гармонійного розвитку дитини, її адаптивності та психологічної стійкості.

Аналіз досліджень. Вивченням явища тривожності як особливого прояву емоційної сфери особистості, а також дослідженням впливу сім'ї на формування дитячої емоційно-вольової сфери активно займається ряд зарубіжних та вітчизняних вчених та психологів. Зокрема, висвітленню психолого-педагогічних моделей батьківсько-дитячих відносин присвячені роботи Х. Джайнот, Д. В. Віннікот, Т. Гордона, К. Роджерс та ін.; дослідженням аспектів тривожних розладів у дітей займалися такі вчені, як: Г. Салліван, Г. Еберлейн, В. В. Білоус, В. Ф. Березін, А. М. Прихожан, О. Новікова. Специфіку причин появи тривожності, її прояву у дітей та зв'язок цього явища з мікрокліматом у сім'ї у своїх працях описують С. М. Томчук, Ч. Спілбергер, Т. О. Піроженко та інші.

Мета дослідження – дослідити вплив дитячо-батьківських відносин на розвиток тривожності у дітей дошкільного віку та виявити шляхи її подолання.

Результати дослідження. Одним із перших психологів, які ввели в наукову психологію поняття тривожності як особистісного феномена, був відомий психолог і психіатр Г. С. Саллівен. Він вважав, що тривожність виникає через міжособистісні відносини, а потреба в уникненні чи усуненні тривожності фактично дорівнює потребі в міжособистісній надійності

та безпеці. Якщо з раннього віку дитині забезпечити почуття надійності в міжособистісних стосунках, це може запобігти розвитку тривожності. Саллівен підкреслював, що особистість є адаптивним утворенням, значною мірою заснованим на переживанні тривожності.

Діти-дошкільнята є найбільш чутливими до батьківських відносин. У цей період значний розвиток відбувається в емоційній сфері дитини. Коли в дитини з'являються страхи, тривожність або неврози, це негативно впливає на її емоційну сферу, адже відсутні позитивні переживання, а емоційна незадоволеність стає постійною. Страхи підривають впевненість дошкільника в собі, знижують самооцінку, а також впливають на його наполегливість і завзятість у досягненні поставлених цілей.

Взаємозв'язок тривожності і дитячо-батьківських відносин у дошкільників є важливим аспектом, що впливає на емоційний і психологічний розвиток дитини [1]. Взаємодія з батьками, їхнє ставлення та стилі виховання можуть значно формувати рівень тривожності у дітей цього віку. Стилi виховання, які використовують батьки, можуть суттєво впливати на формування тривожності у дітей. Наприклад, авторитарний стиль, що характеризується строгими вимогами та контролем, може викликати у дітей відчуття безпорадності і непевності. Такі діти часто переживають страх перед невдачами, що підвищує їхню тривожність. Навпаки, батьківський стиль, що базується на підтримці, повазі і довірі, може знизити рівень тривожності, сприяючи розвитку у дитини почуття безпеки і впевненості в собі.

Емоційний клімат у родині також має значення для виникнення тривожності [3]. Діти, які ростуть у середовищі, де панують конфлікти, агресія або емоційна холодність, можуть розвивати високий рівень тривожності. У таких випадках дитина часто відчуває небезпеку і нестабільність, що може призводити до розвитку невротичних реакцій. Відповідно, позитивні, підтримуючі батьківські відносини можуть допомогти зменшити тривожність у дитини, формуючи у неї відчуття емоційної стабільності.

Є багато способів, якими батьки можуть підтримати дитину, коли вона відчуває надмірну тривогу [4]. Необхідно створювати дитині найбільш безпечне середовище, щоб вона могла висловити свої хвилювання; приєднуватися до емоцій дитини, а не забороняти їх. Важливо не знецінювати відчуття страху дитини, а також не спонукати, соромити чи погрожувати дитині під час хвилювань, адже це може тільки посилювати відчуття тривоги.

Обов'язково потрібно дати відчутти дитині свою підтримку, допомогти їй зрозуміти, яку саме емоцію вона відчуває в цей момент і наскільки сильно за умовною 10-бальною шкалою. Варто взяти до уваги, що ми можемо зменшувати силу страху за допомогою різних навичок, наприклад, практик майнд-фулнес. Потрібно вчити дитину впроваджувати їх в життя для того, щоб знижувати відчуття тривоги. Можна навіть скласти власну цілющу історію про дитину, яка здобула сміливість і проживає щасливі дні свого дорослішання та розповідати її перед сном, як налаштування на майбутній день. Головне, не варто очікувати швидких і негайних

результатів, адже дієвими ці методи будуть лише за умови систематичного та тривалого застосування.

Висновки. Проаналізувавши та систематизувавши уявлення про те, як дитячо-батьківські відносини впливають на психоемоційний стан дітей, можна зазначити, що однією з причин розвитку тривожності у дошкільників є особливості батьківського ставлення до дитини. Сюди входять жорстке та суворе ставлення, стилі виховання, а також позиція батьків щодо дитини. Відсутність емоційного контакту та обмежене спілкування з дитиною, а також незнання її вікових і індивідуальних особливостей, також можуть суттєво впливати на цей процес.

Результати дослідження свідчать про те, що батьківське ставлення до дитини впливає на формування тривожності в дошкільному віці. Діти, які відчувають негативне ставлення, злість і роздратування з боку батьків, мають більш високий рівень тривожності. В таких випадках батьки не довіряють своїй дитині та не надають їй підтримки. Встановлено, що це пов'язано зі стилями «відкидання» та «небажання співпрацювати». Такі діти сприймають атмосферу в родині як тривожну і конфліктну.

Оптимальним профілактичним засобом є встановлення добрих відносин між батьками і дітьми, а також розуміння батьками внутрішнього світу своїх дітей, їхніх переживань і проблем. Вміння поставити себе на місце дитини також є важливим аспектом цих стосунків.

Список використаних джерел

1. Бондарина Л. М. Дитячо-батьківські відносини як чинник психічного здоров'я дошкільника. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2015. Вип. 6. С. 78–96.
2. Даценко Т. О. Психолого-педагогічний супровід старших дошкільників із подолання природного вікового страху. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2016. Вип. 1. С. 50–54.
3. Козлюк О. А., Руденко Н.М. Особливості розвитку тривожності дошкільників у системі дитячо-батьківських взаємин. *Проблеми сучасної психології*. 2017. Вип. 36. С. 131-145. URL: <http://problemps.kpnu.edu.ua/en/> (дата звернення 28.12.2024)
4. Харченко С. Поради батькам тривожних дітей та підлітків. URL: <https://ecoland.ua/2024/02/22/porady-batkam-tryvozhnykh-ditej-ta-pidlitkiv/> (дата звернення 29.12.2024)

Марія ХМИЗОВЕЦЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Г*

Науковий керівник:

Ірина БАРАНСЬКА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Формування екологічної компетентності на уроках інтегрованого курсу « Я досліджую світ»

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається зі складними екологічними проблемами, і розвиток екологічної компетентності у дітей молодшого шкільного віку стає все більш актуальним питанням.

Діти молодшого шкільного віку перебувають у періоді, коли формуються їхні базові цінності та ставлення до навколишнього середовища. Екологічна компетентність означає розвиток розуміння важливості природи та здоров'я людини, а також здатність діяти в інтересах довкілля.

Аналіз досліджень. Питання екологічної освіти учнів початкових класів є центром наукових інтересів таких дослідників, як Н. Бібік, Т. Байбара, В. Бондар, В. Вербицький, Н. Коваль, О. Онопрієнко, О. Пометун, Г. Пустовіт та О. Савченко. Науковці підкреслюють, що зміст екологічної освіти проявляється через організацію освітнього процесу, яка базується на злагодженій співпраці педагога та учнів відповідно до визначеного порядку. Також акцентується увага на формуванні у дітей навичок економічної грамотності та ощадливого домогосподарювання через наслідування цих принципів у повсякденному житті. [1. 3].

Мета дослідження – рекомендації щодо розвитку екологічної компетентності молодших школярів на уроках інтегрованого курсу « Я досліджую світ».

Результати дослідження. Екологічна компетентність полягає у здатності розуміти складні екологічні процеси, усвідомлювати вплив людської діяльності на природу та приймати обґрунтовані рішення щодо своєї поведінки й взаємодії з довкіллям. Вона охоплює знання, навички та цінності, які підтримують гармонійне й стійке співіснування людини з навколишнім середовищем.

Як на мене, першим кроком у формуванні екологічної компетентності слід вважати включення екологічної тематики в освітній процес. Екологічна компетентність формується через вивчення усіх навчальних предметів початкової школи, зокрема на уроках

інтегрованого курсу "Я досліджую світ". [8]. Учитель здатен застосовувати інтерактивні підходи, які активно залучають учнів до спостереження, дослідження та виконання проєктних завдань. Наприклад, школярі можуть вивчати різноманіття флори і фауни свого регіону, аналізувати вплив забруднення на стан водних ресурсів або створювати мініпроєкти, спрямовані на збереження енергії. Слід особливо звернути увагу на те, що інтеграція STEM-освіти з екологічним ухилом, зокрема через LEGO-конструювання, сприяє розвитку дослідницьких навичок учнів. Ефективними підходами також є застосування віртуальних екологічних екскурсій та інтерактивних презентацій, які підсилюють навчальний процес. [6].

Під час цих заходів учні досліджують екологічні проблеми та стан довкілля, оцінюючи їх через призму людського впливу. Вони аналізують наслідки цього втручання та пропонують ідеї для покращення екологічної ситуації. Такий підхід сприяє розвитку інтересу школярів до вивчення екологічних питань і формує у них прагнення активно допомагати природі у подоланні негативного впливу людини.

Формування екологічної компетентності включає розвиток практичних навичок та усвідомлення відповідальності за стан навколишнього середовища. Учні можуть брати участь у вирощуванні рослин на шкільних клумбах, заходах з охорони довкілля. [7, 32]. Участь у відповідальних діях дозволяє школярам усвідомити свою значущу роль у збереженні навколишнього середовища.

Навчання молодших школярів екологічно відповідальному ставленню до природи є важливим першим кроком у формуванні їхньої екологічної свідомості та компетентності [3]. Ось декілька способів, якими молодші школярі можуть формувати екологічну власну компетентність на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ»:

1. Сортування відходів. Навчання дітей правильному сортуванню сміття допомагає в повторному використанні матеріалів та скороченні обсягів відходів.
2. Енергозбереження. Важливо пояснювати дітям значущість ощадливого використання енергії та природних ресурсів, акцентуючи увагу на необхідності вимикати світло та електроприлади, коли вони не використовуються.
3. Збереження природи. Організуйте прогулянки на природі, під час яких школярі зможуть навчитися розпізнавати місцеві рослини та тварин, формуючи екологічну свідомість.
4. Екологічні проєкти. Заохочуйте дітей брати участь у підготовці та проведенні екологічних проєктів і конкурсів, які сприяють розвитку їхньої креативності та самоорганізації.

Окремо, хочу виділити метод навчально-дослідницьких проєктів, адже, на мою думку, він є одним із найбільш цікавих та ефективних. Наприклад, такі проєкти, як «Город на підвіконні», «Енергоощадний будинок» або «Подорож зернинки» [2, 28]. У процесі реалізації екологічних проєктів значна увага приділяється розвитку спостережливості, стимулюванню

фантазії молодших школярів, формуванню навичок експериментальної роботи, вирішенню творчих завдань, а також удосконаленню вмінь порівнювати, аналізувати та знаходити способи розв'язання проблемних ситуацій.

Діяльнісний підхід до формування екологічної компетентності молодших школярів передбачає організацію екскурсій до ботанічного саду, лісу, водойм, лук та інших природних об'єктів. Під час таких заходів учні мають можливість ознайомитися з рідкісними та зникаючими видами рослин, а також долучитися до виконання міні-проектів: «Як облаштувати джерело», «Дослідження мурашника», «Рослини парку», «Годівничка», «Ґрунти рідного краю». Молодші школярі найкраще засвоюють навчальний матеріал через практичний досвід [3, 98].

Саме тому екологічні проекти, такі як сортування сміття, висаджування рослин, створення макетів на екологічну тематику та інші подібні заходи, сприяють тому, щоб учні початкових класів могли побачити конкретні результати своєї діяльності і глибше усвідомити значущість екологічних питань.

«Важливу роль в екологічному вихованні молодших школярів, за словами О. Я. Савченко, відіграють цілеспрямовані спостереження, участь у екологічних проектах та розв'язання проблемних завдань, заснованих на реальних життєвих ситуаціях...» [1, 18].

Водночас усвідомлення важливості захисту навколишнього середовища потребує розвиненої інформаційної грамотності. Учні повинні навчитися критично аналізувати екологічну інформацію, розуміти вплив своїх дій та робити обґрунтовані вибори [5].

Вчителі молодших класів можуть допомагати розвивати ці навички, навчаючи дітей досліджувати екологічні проблеми та знаходити обґрунтовані наукові рішення. Формування дбайливого ставлення до природи починається з особистого прикладу. Учителі, батьки та дорослі в цілому можуть слугувати взірцем для дітей, демонструючи відповідальне й шанобливе ставлення до навколишнього середовища.

Формування екологічної компетентності у молодших школярів вимагає спільних зусиль вчителів і також батьків. Учителі можуть організовувати позаурочні заходи з охорони природи. Батьки можуть сприяти розвитку екологічної свідомості дітей, підтримуючи їхні екологічні ініціативи та впроваджуючи відповідні цінності у повсякденному сімейному житті. Родини можуть долучатися до екологічних ініціатив, які організовує навчальний заклад, спрямованих на охорону навколишнього середовища, зокрема: «Посади дерево і подбай про його збереження», «Збережіть первоцвіти!», «Вияви турботу про життя ялинки», «Підтримуйте чистоту подвір'я», «Ліси для нащадків» тощо [9].

Висновки. Отже, можемо дійти висновку, екологічна освіта та виховання мають на меті забезпечити молоде покоління науковими знаннями про взаємозв'язок природи і суспільства, сприяти розумінню багатогранного значення природи для суспільства в цілому й кожної

людини зокрема. Вони покликані формувати потребу у взаємодії з природою та розвивати прагнення активно долучатися до покращення стану навколишнього середовища.

Екологічна компетентність як важлива частина екологічної культури школярів формується в процесі екологічної освіти й виховання. Формування екологічної компетентності молодшого школяра в освітньому процесі передбачає виховання соціально активної особистості, яка усвідомлює себе частиною природного середовища, бережливо ставиться до довкілля, людей і самої себе, розуміє цілісність природничої картини світу, закони й закономірності екосистеми та місце в ній людини. Інтегрований курс «Я досліджую світ» найкращим чином відповідає цілям компетентнісного підходу в освіті, спрямованого на опанування ключових і предметних компетентностей, включно з екологічною.

Процес викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі, є цілком очевидно, що застосуванням окремої педагогічної технології не може забезпечити повною мірою формування в молодших школярів екологічної компетентності. Тому цей процес має будуватися на поєднанні різних підходів та інтеграції екологічного потенціалу змісту всіх навчальних предметів. Усі засоби, методи та форми екологічної освіти стають найбільш ефективними, коли їх поєднують і застосовують у комплексі на різних навчальних дисциплінах.

Навчання дітей дбайливому ставленню до навколишнього середовища є важливим вкладом у забезпечення екологічно стійкого майбутнього нашої планети.

Список використаних джерел

1. Андрусенко І. В. Формування екологічних умінь як складник природознавчої компетентності молодших школярів. *Початкова освіта*. 2017 (6). 32 с.
2. Волощенко О. В. «Я досліджую світ»: підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч. 2. Київ: Світич, 2019. 128 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF> (дата звернення: 08.12.2024).
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 08.12.2024).
5. «Концепція Нової української школи». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (дата звернення: 08.12.2024).
6. Корнієнко Л.О. Використання дидактичних ігор на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-didaktichnih-igor-na-urokakh-integrovanogo-kursu-ya-doslidzhuyu-svit-126266.html> (дата звернення: 02.01.2025).

7. Королюк Т. З природою вчимося дружити: ознайомлення учнів 1-го класу з рослинами і тваринами. *Учитель початкової школи*. 2019. № 3. 37 с.
8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 08.12.2024).
9. Типові освітні програми нової української школи для закладів загальної середньої освіти 1-2 та 3-4 класи/ типові освітні програми розроблені під керівництвом Р. Б. Шияна, О. Я. Савченко. Київ: Світоч, 2019.

Лілія ХРАНОВСЬКА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи І-Д*

Науковий керівник:

Іванна ЦЕЗАРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
доктор філософії, викладач*

Музика як універсальний засіб виховання дітей дошкільного віку.

Постановка проблеми. Дошкільне навчання – один з найважливіших етапів у житті дитини. Цей період характеризується значними змінами її у світосприйнятті, формування нових вмінь та навичок, відбуваються перші спроби у встановленні контактів з однолітками та дорослим. У цей період діти розширюють свої знання про соціальний світ, розуміння естетики й моралі, а також вчаться визначати діяльність, що викликає у них цікавість та позитивні емоції. Однак проблема використання музики як універсального засобу виховання дітей дошкільного віку залишається актуальною.

Аналіз досліджень. Аналізуючи наукові дослідження таких науковців як Бех І. Д., Василенко О. В., Василюк О. С., Гончаренко С. У., Дмитренко Т. Ф., Коваленко Т. М., Колесник І. Ю., Коменський Я. А., Круцевич Т. Ю., Макаренко А. С., Матвієнко С. І., Сухомлинський В. О. ми визначили, що музика в житті людини займає особливе місце, будучи не лише засобом естетичного задоволення, але й потужним інструментом виховання, особливо у ранньому віці. Дослідження доводять, що музичне виховання позитивно впливає на розвиток дітей дошкільного віку, сприяючи формуванню їх емоційної, когнітивної та соціальної сфер.

Мета дослідження. Дослідження музики як універсального засобу виховання дітей у закладах дошкільної освіти.

Результати дослідження. Під впливом історичних та ідеологічних причин поняття виховання неодноразово змінювалось. Відомий письменник та педагог В. Сухомлинський зауважив, що «виховання у первісному суспільстві спрямованим на практичні навички, з плином часу та формування культурних цінностей люди зосередилися на розвитку інтелекту, а також підготовці до виконання соціальних функцій». В. Сухомлинський акцентував увагу на вихованні через красу. Він вважав, що музика має унікальну силу формувати моральні та емоційні цінності, роблячи дітей більш чуйними та гуманними [9, 47].

К. Ушинський надавав великого значення вихованню. «Виховання бере людину всю, якою вона є, з усіма її народними й поодинокими особливостями – її тіло, душу й розумі і передусім звертається до характеру людини». Ушинський відзначив, що виховання – це цілеспрямоване формування моральних основ особистості через культурні та освітні практики. Він підкреслював значення гармонійного розвитку особистості, що досягається через взаємодію з мистецтвом, зокрема музикою [3, 44].

Натомість А Макаренко вважав, що вихованням – це процес організації колективу, який формує соціально корисні якості у дітей. Він наголошував на важливості дисципліни та колективної діяльності, де музика може виступати засобом зміцнення колективних відносин [5, 44].

Поняття виховання є широким та багатогранним і визначається як цілеспрямований, організований процес впливу на людину з метою формування її світогляду, моральних цінностей, соціальних і професійних якостей. Так, у широкому розуміння, це поняття є сумою впливів навколишнього соціального середовища на психіку вихованця, підготовки останнього до активної участі в освітньому процесі школи та соціалізації у новому місці. Це процес, спрямований на формування особистості, її естетичних, духовних, інтелектуальних та фізичних якостей. Виховання включає передачу суспільно значущих цінностей, норм поведінки та знань від одного покоління до іншого [2, 12].

Досліджуючи педагогічну літературу ми виокремили основні види виховання: естетичне виховання, що спрямоване на розвиток почуття прекрасного, творчих здібностей і естетичного смаку, його основними засобами є мистецтво, музика, література та природа; трудове виховання, що орієнтоване на формування трудових навичок і відповідальності за результати своєї діяльності, його важливою умовою є навчання самостійності; екологічне виховання виховує бережне ставлення до природи, усвідомлення її цінності та потреби у збереженні навколишнього середовища – такий вид є особливим, оскільки у сьогоденні екологічних умовах правильне бачення усього є дуже важливим в екологічному плані [7, 115].

Зокрема Т. Дмитренко виділяє чотири основних види виховання: моральний, що має та включає формування уявлень про етичні норми; інтелектуальний, маючи на увазі розвиток критичного та логічного мислення, пізнавальних інтересів та творчих здібностей; фізичний,

основою якого є зміцнення здоров'я та створення уявлень про навички правильного способу життя; соціальний, про норми поведінки, розвиток комунікаційних навичок[4, 89].

Крім того, виділяють три основних форми виховання, а саме сімейне, освітнє та самовиховання, де найбільш вживаним та ефективним вважається другий варіант - він використовується у закладах дошкільної освіти. Перша форма має на увазі навчання перед шкільним речам у домашній атмосфері, коли вихованням займаються приватні педагоги. Зазвичай такий спосіб характеризується успіхом, близьким до освітнього варіанту, проте може викликати проблеми із соціалізацією, так само як самовиховання [7, 29].

Видатний американський педагог Джон Дьюї наголошував, що виховання – це процес, який має адаптувати людину до суспільства через навчання і досвід. Він вважав, що музика, як і інші форми мистецтва, створює середовище для інтерактивного навчання, стимулюючи творчість та соціальні навички [6].

Це потужний інструмент впливу на особистість, що охоплює всі аспекти виховання. Її унікальна здатність - викликати емоції, стимулювати мислення та об'єднувати людей - робить її незамінним засобом у виховному процесі. Зокрема І. Бех відзначив, що у моральному вихованні музика сприяє формуванню моральних цінностей і почуттів. Пісні з етичним змістом, такі як народні балади чи твори духовної музики, викликають співчуття, співпереживання та прагнення до справедливості [1].

Різноманітні твори використовуються і в інтелектуальному вихованні, для зосередження, стимуляції роботи мозку та покращення пам'яті. Гра на музичних інструментах сприяє розвитку аналітичних здібностей та креативності – компонентів розумової діяльності [2].

У фізичному вихованні музика виступає способом виставлення темпу виконання вправ, заохочення дітей до активності, покращує координацію. Найбільш розповсюдженою фізичною активністю з використання музичних творів є танці, їх часто застосовують при підготовці дошкільників перед різноманітними заходами, що проходять у закладі дошкільної освіти [8].

Музика є центральним елементом естетичного виховання, оскільки вона розвиває почуття прекрасного та художній смак. Прослуховування народних чи сучасних композицій формує здатність до емоційного сприйняття мистецтва та оцінки його якості. У трудовому вихованні вона використовується для створення позитивного настрою під час праці. Інструментальні мелодії підвищують продуктивність, створюють відчуття єдності в колективі та стимулюють працьовитість, участь у музичних гуртках розвиває відповідальність і дисципліну. Музика – це потужний інструмент, який може зробити процес виховання дітей дошкільного віку більш ефективним і цікавим. Включаючи музику в повсякденне життя дитини, ми сприяємо її всебічному розвитку, формуємо її особистість і робимо її життя більш яскравим і насиченим [10].

Висновки. Проведене дослідження підтвердило гіпотезу про те, що музика є універсальним засобом виховання дітей дошкільного віку. Систематичні музичні заняття сприяли значному покращенню мовленнєвих навичок, розвитку пам'яті та творчих здібностей у досліджуваних дітей. Отримані результати дозволяють рекомендувати включення музики як обов'язкового компонента освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах. Перспективним напрямком подальших досліджень є вивчення впливу музики на розвиток емоційного інтелекту у дітей з особливими потребами.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Київ : Педагогічна преса, 2004.
2. Василенко О. В. Основи педагогіки. Київ : Либідь, 2015.
3. Горбатюк Н. М. Ушинський К. Д. про ідею народності у вихованні. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_l_silsk_shkolu/11/visnuk_35.pdf
4. Дмитренко Т.Ф. Теорія виховання. Львів : Світ, 2010.
5. Казанжи І. Макаренко А.С. про сутність виховного процесу та особистість вихователя. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2300/1/Kazanzhi.pdf>
6. Коваленко В. О. Філософія освіти у спадщині Джона Дьюї. URL: <https://moodle.ndu.edu.ua/file.php/1/NaykZap2010N11/vzd/vzd2.pdf>
7. Колесник І. Ю. Виховання в сучасній школі. Дніпро : Літопис, 2018.
8. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Київ : Олімпійська література, 2012.
9. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1974.
10. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 297 с.

Нейропсихологічний вплив музики на розвиток особистості

Постановка проблеми. У епоху кліпового мислення з прискореними темпами життя та сприйманням надмірного потоку інформації постає актуальне питання, як навчити дітей чітко висловлювати думку та мати достатній словниковий запас, бути зібраними, спокійними й здатними здійснювати глибокий аналіз інформації. Відома американська лікарка Дебора Вейбер вдало помічає: «Якщо ми хочемо допомогти нашим дітям, маємо дбати про їхній мозок». Музичні стимули мають потужний вплив на головний орган ЦНС і в даній статті ми розглянемо деякі його аспекти.

Аналіз досліджень. Спеціаліст із розвитку мозку Мажена Зелінська(Польща) простежує залежність успіхів у навчанні дитини від роботи її органів чуттів. На ранніх етапах розвитку завдяки батькам немовля отримує візуальну, слухову, мовну та соціально-емоційну інформацію для розвитку гостроти зору, розпізнавання на слух, упізнавання обличч та емоційної прив'язаності [4]. У свою чергу, це стимулює розвиток мовлення, когнітивних функцій, емоцій у міру зростання дитини. Особлива роль належить слуховому аналізатору, за допомогою якого дитина пізнає світ через музичні звуки [5]. Нейрофізіологами доведено, що дитина реагує на музичні композиції ще до народження. Вагомий вплив на розвиток немовлят мають твори відомих композиторів-класиків (Й.Баха, Л.В.Бетховена, А.Моцарта, А.Вівальді), адже при їх звучанні активізується робота тих органів, які налаштовані на відповідні звукові частоти.

Визначаючи риси подібності музики та мовлення, нейробіолог Анірудха Пател (США) відмічає, що вони допомагають людям обмінюватися інформацією, мають власний синтаксис та контролюються фронтальною корою. Обробка тону та висоти звуку здійснюється у скроневій частці кори головного мозку, аналіз ритму та гармонії – у вторинних відділах кори, а емоційне забарвлення музики забезпечується мигдалиною, острівковою долею і таламусом (які також відповідальні за харчову та статеву поведінку) [1,12].

Мета дослідження – з'ясувати, які нейропсихологічні впливи здійснює музика на головний мозок людини та простежити їхній зв'язок з основними характеристиками навчання.

Результати дослідження. У немовлят під впливом класичної музики формуються стійкі адаптаційні механізми та простежуються випереджальні темпи розумового і фізичного розвитку. Гармонія звуків під час внутрішньоутробного «музичного» навчання сприяє розвитку інтелекту та естетичного смаку. Наприклад, про прослуховуванні музики А. Моцарта

і А. Вівальді плід заспокоюється, а музика Й. Брамса і І.С. Баха посилює рухову активність. Материнський спів збільшує кількість гормонів, які відповідають за зростання нейронів головного мозку. Звук материнського голосу впливає на розвиток мовлення дитини та являється найприємнішим звуковим сигналом [1].

У постнатальний період розвитку помітні впливи простежуються під час навчання музиці та грі на музичних інструментах. Навіть нетривалі заняття перебудовують нейронну сітку та збільшують кількість білої речовини у мозолистому тілі, яке відповідає за зв'язок правої і лівої півкуль мозку, а також сірої речовини у сенсомоторній ділянці, що визначає координацію рухів та стимулює позитивні емоційні реакції. Систематичне прослуховування класичних музичних творів посилює інтенсивне кровопостачання лівої півкулі мозку, відповідальної за вербальні функції: мовлення, читання, письмо, логіку й аналіз. Музика стимулює пізнавальні функції: увагу та концентрацію, довготривалу пам'ять та просторове сприйняття. Німецький філософ Г.В.Гольдбах писав: «Музика – це прояв прихованої математики»[4,41]. Дослідження свідчать, що слухання окремих творів відомих класиків, наприклад фуг І.С. Баха, впливають на розвиток математичних здібностей.

Коли людина навчається чомусь новому, у неї розвиваються ті ділянки мозку, які раніше були не активовані. Гра на музичних інструментах вибудовує нейронну сітку з численними нервовими зв'язками, розвиває слух та когнітивні функції, формує впевнену та соціально адаптовану особистість. Під час розучування музичного твору на фортепіано в організмі задіюються кілька модальностей сприйняття: зорова (читання нот), сенсомоторна (дотик клавіш фортепіано), слухова (реакція на звук) та активуються виконавчі функції – планування і самоконтроль. Координація та синхронізація різних модальностей потребує концентрації уваги [2]. Американські учені провели експеримент, у якому порівнювали соціальні навички(впевненість, згуртованість, турбота про оточуючих тощо) учнів 7-18 років. Кращі результати соціалізації продемонстрували ті учасники, які протягом 3 років займалися музикою.

Коли людина слухає музику, її мозок здійснює прогностичну функцію. Чим складнішим є твір, тим важче це зробити. Якщо спроби прогнозу вдалі, то організм отримує задоволення у вигляді порцій дофаміну. Цей гормон може виділятися навіть від окремих фрагментів прослуханої музики. Знайомі музичні твори збуджують емоції, які у людини виникали при первинному прослуховуванні. Сьогодні особливо популярні є кавери - знайомі музичні твори з елементами новизни. Слухаючи їх, молодь отримує емоційну насолоду та вибудовує свій прогноз. Якщо він підтверджується, то порції гормону радості збільшуються.

Слухаючи складну музику Й.С. Баха, Л. Боккеріні, Г.Ф. Телемана, А. Вівальді і Г.Ф. Генделя, людина прагне розкласти її на партії, простежити зв'язок між ними. Завдяки цій складній роботі розвивається робоча пам'ять, формується здатність легко здійснювати різні

види діяльності та розрізняти звуки. Такі музичні жанри як джаз, блюз, соул, каліпсо, реггі здатні лікувати від депресії і підіймати настрій. Протилежний вплив має швидка, гучна і дисонансна рок-музика, яка провокує надмірний викид адреналіну. Дослідники з Медичної школи Бостонського університету спостерігали за хворими та здоровими людьми й зробили висновок про те, що музика суттєво покращує процес запам'ятовування інформації у хворих пацієнтів. Цей факт варто взяти до уваги тим молодим людям, які водночас поєднують навчальні заняття та прослуховування музики.

Перелічимо наступні характеристики навчання, які спричинюються позитивним музичним впливом та сприяють розвитку нейронної мережі.

1. Радісна – пов'язана з емоціями, відповідальними за процес навчання. Радість спричинюється підвищенням рівня дофаміну, який покращує пам'ять, увагу, когнітивні функції, креативність та мотивацію.

2. Значуща – полягає у самопізнанні й мотивації, удосконаленні процесів мислення, встановленні зв'язків між відомим і невідомим. Завдяки власному досвіду з'являється здатність впізнавати значущі патерни у своїх знаннях, простежувати взаємозв'язки й бачити цілісну картину світу.

3. Активна – активує зони кори головного мозку, що пов'язані з ідентифікацією та прийняттям рішень. Покращує пам'ять та формує навички контролю виконання дій, сприяє короткотривалому і довготривалому навчанню.

4. Мотивуюча – пов'язана із системою винагород та пам'яттю. У практичній діяльності реалізується завдяки пошуку альтернативних дій та рішень, гнучкому мисленню та креативності.

5. Соціальна – сприяє нейропластичності та профілактиці стресу, уможлиблює розуміння психологічного стану людей та забезпечує взаємодію з ними у процесі навчання [3].

Висновки. Сучасна нейронаука свідчить: чим більший обсяг інформації дитячий мозок отримує через органи чуття, тим краще він зчитує будь-які сигнали. Завдяки аналізаторам нейрони здатні сприймати та обробляти сигнали на різних рівнях, які, в свою чергу, слугують підґрунтям для успішного засвоєння знань. Звуки музики ми сприймаємо завдяки слуховому аналізатору, він складається з 3,5тис. рецепторів, налаштованих на різну частоту звуку, слухового нерву, слухової зони кори та інших відділів мозку, відповідальних за зір, тактильне та емоційне сприйняття.

Музика Й.С. Баха, Л.Боккеріні, Г.Ф. Телемана, А. Вівальді і Г.Ф. Генделя стимулює вироблення у головному мозку хвиль альфа-ритму, які характерні для спокійного стану людини в період відпочинку чи релаксації. Інструментальна музика під час відпочинку заважає менше, ніж музика зі словами.

Відомий скрипаль і музикознавець Михайло Казінік вважає, що «руки-це продовження головного мозку» й, відповідно, розвиваючи дрібну моторику рук через гру на музичних інструментах, ми сприяємо покращенню роботи головного органу ЦНС.

Музика може покращити чи погіршити настрій, а також вона здатна тренувати наш мозок. Швидка музика переходить мозок у режим підвищеної активності та збудливості, повільна музика заспокоює, відновлює сили музика й сприяє засинанню. Музичні твори мають вирішальні впливи на процес навчання. Визначальними характеристиками при цьому є темп і інтенсивність. М'яка швидка музика сприяє навчанню, а гучна швидка, м'яка повільна, гучна повільна здійснює протилежний вплив. Прогностична функція музики та вплив на емоції лежать в основі фізіологічного механізму «меломанії».

Музичні заняття визначають наступні характеристики навчання(радісну, значущу, активну, мотивуючу, соціальну), які є взаємопов'язані та слугують для різностороннього отримання інформації.

Список використаних джерел

1. Дік Свааб. Ми – це наш мозок. Харків: КСД, 2023. 496 с.
2. Корсакова М. Мозок і музика. URL.: <http://flibusta.site/b/705788/read>
3. Клер Лю. Нейронаука та навчання через гру: огляд доказів. URL.:https://inee.org/sites/default/files/resources/neuroscience-review_web_ukrainian_0.pdf
4. О. І. Матяш, А. В. Терєпа. Математика у творчості. Творчість у математиці: монографія. Вінниця: 2018. 283 с.
5. Чому наш мозок любить музику? URL.:<https://uanp.org.ua/chomu-nash-mozok-lyubyt-muzyku/>
6. Фокс С.Е., Левітт П. і Нельсон. Як час і якість раннього досвіду впливають на розвиток архітектури мозку. Розвиток дитини, 81 (1). 2023, С. 28-40.

Марія ЦЬОСЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
вихователь студентського гуртожитку*

Моральні якості вихователя гуртожитку педагогічного коледжу як фундаментальна складова професійного портрету в період воєнного стану

Постановка проблеми. Моральні якості вихователя є фундаментальною складовою його професійного портрету. Вихователь виступає наставником, який формує світогляд, цінності та поведінку здобувачів освіти. [3] У цьому контексті моральні якості вихователя набувають особливого значення.

Аналіз дослідження. Найбільший внесок у дослідження портрету моральних якостей педагога зробив В.О. Сухомлинський. [3]

Мета дослідження – визначити пріоритетні моральні якості вихователя гуртожитку в умовах війни.

Результати дослідження. Моральні якості можна визначити як сукупність внутрішніх переконань, які проявляються у поведінці, вчинках та ставленні до інших людей. Для педагогічного працівника, зокрема, вихователя студентського гуртожитку ці якості включають:

– Чесність та порядність – здатність бути справедливим і прозорим у взаєминах із здобувачами освіти та колегами.

– Доброта і співчуття – вміння розуміти емоційний стан дітей та колег, надавати підтримку та допомогу.

– Відповідальність – відповідальне ставлення до своїх професійних обов'язків, дотримання обіцянок та зобов'язань.

– Толерантність – повага до різних точок зору, культур і світоглядів як студентів так і колег.

– Етика спілкування – здатність встановлювати довірливі та взаємні відносини зі здобувачами освіти, батьками та колегами. [2]

Моральні якості вихователя гуртожитку безпосередньо впливають на якість виховного процесу. Вони забезпечують:

– Створення позитивного мікроклімату. Відкритість, доброзичливість і повага сприяють формуванню довіри та взаєморозуміння в студентському гуртожитку.

– Особистісний приклад. Здобувачі освіти часто переймають поведінкові моделі вихователів, тому їхня моральність стає орієнтиром для молоді.

Від початку повномасштабного вторгнення вихователі гуртожитку Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради підтримують всі ініціативи адміністрації в допомозі нашим захисникам – Збройним силам України.

– Ефективність виховного впливу. Моральні якості підсилюють переконливість педагогічного впливу, роблячи його більш глибоким і стійким.

Військовий стан поставив перед вихователями студентського гуртожитку нові виклики, які потребують високого рівня моральної стійкості та емпатії. У таких умовах моральні якості педагога відіграють важливу роль у підтримці здобувачів освіти. Вихователі стають для здобувачів освіти джерелом психологічної підтримки, допомагаючи їм справлятися з емоційними труднощами та стресом.

– Формуванні єдності. Толерантність, доброзичливість та здатність до співпраці сприяють зміцненню почуття спільності та взаємної підтримки в студентському середовищі.

На плечі вихователів лягає ще й безпековий тягар. В Україні майже щоденно лунають повітряні тривоги. Безпека дітей – це перший пріоритет в нашому коледжі. Тому, в контексті студентського гуртожитку, вихователь виступає організатором з евакуації студентів в укриття.

– Збереженні моральних орієнтирів. У період нестабільності вихователі повинні виступати провідниками моральних цінностей, які сприяють збереженню людяності, патріотизму та гідності.

Сучасне суспільство ставить перед вихователем нові виклики, зокрема зростання інформаційного навантаження, культурну різноманітність та вплив технологій. У таких умовах розвиток моральних якостей потребує: 1) самоаналізу та саморефлексії; 2) постійної оцінки своїх дій та мотивів допомагає усвідомлювати власні моральні орієнтири; 3) професійного навчання, участь у тренінгах, семінарах та обговореннях етичних питань сприяє підвищенню моральної свідомості; 4) зворотного зв'язку, спілкування зі здобувачами освіти та колегами допомагає виявляти слабкі сторони у власній поведінці та працювати над ними.

Висновок. Моральні якості вихователя студентського гуртожитку педагогічного коледжу є не лише його особистою рисою, але й невід'ємною частиною професійної компетентності. Ці якості визначають успішність педагогічної діяльності, впливають на формування особистості здобувачів освіти та забезпечують довготривалий виховний ефект. Особливої значущості набувають у період війни, коли вихователі виступають не лише наставниками, а й підтримкою для здобувачів освіти. Крім того, дослідження сучасних українських науковців додають глибини розумінню цієї теми, сприяючи подальшому розвитку педагогічної етики в Україні. Тому вихователь має постійно вдосконалювати свої моральні якості, щоб відповідати високим стандартам педагогічної професії.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
2. СЛОВНИК – тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: <https://slovnuk.ua> (дата звернення: 30.12.2024).
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5-ти т. Київ : Рад. шк, 1976. Т. 4. 640 с.

Микола ЧУЙКО

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Студент групи 4-Ц
Науковий керівник:*

Лідія ПАВЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Способи вирішення конфліктних ситуацій серед учнів закладу професійної освіти

Постановка проблеми. Однією з основних умов досягнення ефективних результатів навчальної діяльності є створення комфортного середовища між усіма учасниками освітнього процесу. Разом з тим, при виконанні завдань, прийнятті конструктивних рішень іноді між учасниками виникають конфлікти, які негативно впливають на їх фізичний та психологічний стан. Вони можуть мати різноманітні причини, серед яких розбіжності в характерах, поглядах, моральних цінностях, соціально-економічному становищі та різних психологічних факторах. Проблема полягає в тому, що за відсутності належних дій у вирішенні конфліктних ситуацій може погіршуватись загальний клімат у групі, знижуватись мотивація до навчання, зрости рівень стресу як у викладачів, так і в студентів.

Тому так важливо знати ефективні методи вирішення конфліктів, які будуть сприяти створенню дружніх стосунків в навчальному колективі та створювати позитивну атмосферу в навчальному середовищі.

Аналіз досліджень: Багато наукових досліджень присвячено вивченню природи конфліктів. Розглядаючи питання виникнення конфліктних ситуацій в освітньому середовищі, варто виділити думки Є. Дурманенка, І. Коваль, В. Радчук, В. Сухомлинського, Л. Березовської, О. Юркова, Л. Герасіна, М. Требін, В. Воднік та ін. Науковці детально розглянули основні механізми виникнення конфліктів, визначили їх типологію та динаміку. Це дозволило детально зрозуміти чому і як виникають конфлікти, зокрема в навчальному середовищі.

Разом з тим Гаркавець С. О., Волченко Л. П. дослідили методи вирішення конфліктів в освітньому середовищі, де конфлікти мають особливий характер, автори запропонували практичні поради щодо їх вирішення.

Мета дослідження – дослідження способів вирішення конфліктів серед здобувачів закладу професійної освіти, визначення основних причин виникнення конфліктів та розробка рекомендацій, щодо розв’язання конфліктних ситуацій.

Результати дослідження. Існують різні визначення суті конфлікту але в основному – це зіткнення різних поглядів, яке виникає в процесі взаємодії між особами. Таким чином, конфлікт – це зіткнення протилежних або не сумісних поглядів, яке є найгострішим інструментом у вирішенні суперечок, що виникають у процесі взаємодії.

Існують об’єктивні та суб’єктивні причини виникнення конфлікту. До об’єктивних відносять недостатність ресурсів, різні цілі у людей або груп, взаємопов’язаність завдань, де проблема одного завдання впливає на інше, відсутність чітких критерій оцінювання, погане спілкування між людьми, порушення інтересів. Суб’єктивними причинами є несумісність людей, керування людьми заради власної вигоди, невідповідність оцінки або вчинків людини [3, 36-37].

В загальному усі конфлікти можна розділити на позитивні та негативні. Позитивний конфлікт є корисним для ухвалення правильного рішення, оскільки він надає можливість переглянути різні погляди та оцінити їхні слабкі та сильні сторони. Конфлікт може розкрити різні альтернативні варіанти розв’язку ситуації, також він надає можливість дійти компромісу між конфліктуючими особами.

Негативний конфлікт проявляється, тоді коли він переходить до стадії ескалації та відкритої ворожнечі. Замість пошуку правильного рішення, у осіб виникає бажання довести свою правоту в будь-якому випадку, що приводить до напруження ситуації.

Уміння ефективно вирішувати конфліктну ситуацію є основною навичкою, яка надає можливість гармонійно існувати та розвивати відносини. Особливо актуально це в умовах навчального середовища, де взаємодія між його учасниками є інтенсивною. Тому пошук шляхів вирішення конфліктів потребує врахування не лише раціональних аспектів, але й емоційного стану здобувачів освіти.

Через різноманітність конфліктних явищ у відносинах людей розрізняють різні підходи до розв’язання конфлікту а саме: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний підходи.

Головною метою мотиваційного підходу є формування кооперації та співпраці між учасниками конфлікту та усунення різних суперечностей.

В свою чергу когнітивний підхід має на меті створення інформаційної бази, яка дозволить знайти спільну точку зору, дізнатися більше про себе та про учасників конфлікту.

Організацією співпраці між учасниками конфлікту зі створенням чітких правил, вимог представлений діяльнісний підхід [1, 145].

Важливою умовою комфортних взаємовідносин між учасниками освітнього середовища є вміння підібрати способи вирішення конфліктних ситуацій. У зв'язку з цим, методи розв'язання конфліктів – система заходів, які передбачають закінчення протистояння, водночас зберігаючи основні принципи взаємодії між сторонами. До методів розв'язання конфлікту відносять переговори, конфронтацію, відсторонення, поступку, медіацію.

Найкращим методом вирішення конфліктної ситуації вважають переговори, який представляє процес обміну думками між опонентами щодо суперечливих питань для досягнення компромісу. Цей процес вимагає тонкої регуляції атмосфери, щоб емоції учасників не погіршили стосунки між ним. Також потрібно запобігти різним негативним факторам та маніпуляціям, які можуть призупинити процес вирішення конфлікту.

В свою чергу конфронтація – це прямий підхід до вирішення конфлікту, коли одна зі сторін заявляє свої вимоги без спроби уникати суперечності. Цей метод застосовується, коли інші методи не є дієвими. У такому випадку потрібно виявити повагу до опонента, чітко обґрунтувати позицію і бути готовим до слухання інших точок зору учасників.

Компромід – процес в якому сторони конфлікту йдуть на поступки та готові виконати частину або всю умову. Компромід є важливим у навчальному середовищі, адже він сприяє створенню взаємоповаги і співпраці. Крім того, компромід допомагає полегшити конфлікт, оскільки кожен учасник може задовільнити хоча б частину умов.

Конфлікт можна вирішити також за допомогою примирення – це процес у якому сторони знаходять компромід та відновлюють нормальні стосунки. Цей процес сприяє відновленню взаємоповаги і є важливим для підтримання стійких, довготривалих стосунків, особливо в навчальному середовищі.

Уникання – метод за якого одна сторона, намагається уникати контакту з іншою стороною. Цей спосіб є тимчасовим рішенням, щоб зняти напругу та заспокоїтись. Учасники конфлікту можуть діяти за шляхом вироблення нового рішення, який має на меті пошук оригінального підходу до виходу з конфлікту.

Варто відзначити, що створення нового рішення передбачає здатність відмовитись від традиційних методів та бути готовим використовувати новий, інноваційний метод. Таким методом, вважаємо, є конфліктний медіаторинг, представлений формою переговорів за участю медіатора, який сприяє вирішенню проблемних ситуацій.

Відтак, вважаємо важливим вирішувати конфлікт на ранніх стадіях. У вирішенні конфлікту пропонуємо наступні техніки:

- Вислуховування учасників конфлікту, підтримка контакту між учасниками конфлікту.

- Повага до учасників конфлікту, контроль емоцій та створення комфортної атмосфери.
- Тимчасове зміщення уваги у випадку не контрольованих емоцій зі сторони опонента. Вважаємо, що цей спосіб дає змогу знизити загальне напруження.
- Підтримка соціальної близькості. Це допоможе підтримати рівновагу між учасниками конфлікту.
- Звернення до наявних фактів, що створить довіру щодо виконання та дотримання умов.
- Пропозиція допомоги, готовності до співпраці [2, 44].

Висновки. Способи вирішення конфлікту відіграють важливу роль у навчальному середовищі. Вони є основною частиною для створення сприятливого клімату для навчання, розвитку та взаємодії між здобувачами освіти. Раціональний конфлікти відіграє роль в ухваленні правильних рішень, пошуку альтернатив, дає можливість оцінити різні погляди, знайти їхні сильні та слабкі сторони.

В результаті проведених науково-практичних досліджень було запропоновано основні техніки вирішення конфліктів. Крім того, для успішного застосування методів, потрібно розвивати комунікативні компетентності здобувачів освіти, які забезпечать ефективну комунікацію між людьми, дозволять розуміти та доносити свою думку іншим особам під час спілкування.

Список використаних джерел:

1. Березовська Л. І., Юрков О. С. Психологія конфлікту: навч. посіб. Мукачєво: Мукач. держ. ун-т, 2016. 201 с.
2. Гаркавець С. О., Волченко Л. П. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення : навчальний-метод. посіб. Харків: Друк. Мадрид, 2020. 92 с.
3. Чуйко Г. В., Леко Б. А. Медіація: підручник. Чернівці: Кн. – XXI, 2014. 520 с.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Оксана БІЛИК

Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

завідувач відділення

Застосування міжпредметних зв'язків у викладанні методики навчання образотворчого мистецтва

Постановка проблеми. У світлі сучасних завдань всебічно, гармонійно розвиненої особистості здобувача освіти проблема міжпредметних зв'язків набуває важливого значення. Актуальність цієї проблеми зумовлена розвитком науки, техніки, суспільства. Проблема не стільки у здобутті знань, скільки в умінні застосовувати їх на практиці в будь-якій життєвій ситуації. Саме зараз, коли продовжується війна, як безпрецедентний виклик для освіти, необхідно змінювати викладання освітніх компонентів. Інтеграція дисциплін дозволить здобувачам швидше реагувати на виклики суспільства.

Аналіз досліджень. Як підтверджують численні наукові дослідження, найефективнішим шляхом у процесі формування мистецької освіченості, художньої культури здобувачів освіти є використання різних видів мистецтв, що забезпечує цілісне відтворення дійсності у свідомості людини та всебічно впливає на свідомість особистості, розвиваючи її раціональну, емоційну і вольову сфери. Постає питання широкого впровадження міжпредметних зв'язків в процесі вивчення дисциплін.

Ідея об'єднання в рамках одного заняття (одного предмету) декількох різних підходів та поглядів на одну й ту саму тему, поняття, процес, явище не є принципово новою. Ще в працях Я. А. Коменського акцентується увага на необхідності завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначається, що «інтеграція це – доцільне об'єднання та координація дій різних частин цілісної систем» [1, 401]. Словосполучення «інтеграція навчання» у Педагогічному словнику тлумачиться як «відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів з метою цілісного, системного й різнобічного вивчення важливих наскрізних тем (тематична інтеграція); це створення інтегрованого змісту навчання – предметів, які об'єднували б в єдине ціле знання з різних галузей».

В Українському педагогічному словнику міжпредметні зв'язки тлумачаться як «взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і дидактичною метою» [2, 210]. На

думку авторів словника, міжпредметні зв'язки відображають комплексний підхід до виховання й навчання, який дає можливість виділити як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними предметами.

За М. М. Фіцулою, для інтегрованих уроків та уроків з міжпредметними зв'язками характерне таке структурування змісту й форми, яке викликає передусім інтерес в учнів і сприяє їх оптимальному розвитку й вихованню. Вказуючи на особливості цих типів уроків, він зазначає, що «міжпредметні уроки ставлять за мету «спресувати» матеріал кількох предметів, при інтегрованих уроках матеріал кількох тем подається блоками» [4, 167].

Питання інтеграції в мистецькій галузі широко розкрила Людмила Масол та реалізувала його в програмах курсу «Мистецтво» для закладів загальної середньої освіти».

Мета дослідження – розглянути можливості інтеграції в процесі навчання майбутніх педагогів – вчителів образотворчого мистецтва

Результати дослідження. Довгий час терміни «міжпредметні зв'язки» та «інтеграція навчального матеріалу» вживалися як синоніми. Проте згодом намітилася їх диференціація: у тих випадках, коли один предмет є основним, а відомості з іншого викладаються лише в допоміжній ролі з метою повторення, прискорення процесу навчання чи закріплення знань, умінь і навичок є підстава говорити про міжпредметні зв'язки. Інтеграція – це створення нового цілого на основі виявлення однотипних елементів і частин у кількох раніше різних одиницях, пристосування їх у раніше неіснуючій моноліт особливої якості.

Взаємодія мистецтв у процесі художнього сприйняття активізує психічні процеси, підсилює збудження, що виникають у слухових та зорових центрах головного мозку людини. У результаті такої цілісної реакції виникають переживання нової якості, що через дію асоціативного механізму викликають в уяві яскраві образи, поглиблюється розуміння художнього змісту твору, розширюється художній світогляд особистості. Це стосується уроків мистецтва у загально освітній школі.

Інтеграція освітніх компонентів – це один з найефективніших способів поглибити розуміння студентами методики навчання образотворчого мистецтва. Вони дозволяють:

- розширити світогляд майбутніх педагогів: поєднання знань з різних галузей (психології, історії, філософії, соціології) допомагає студентам зрозуміти, як мистецтво впливає на людину і суспільство, які психологічні процеси відбуваються під час творчості;
- збагатити методичний арсенал: використання елементів інших дисциплін (літератури, музики, математики) робить уроки образотворчого мистецтва більш цікавими та різноманітними;
- сформувати вміння аналізувати та синтезувати інформацію: студенти навчаються встановлювати зв'язки між різними явищами, що сприяє розвитку їхнього критичного мислення;

- підготувати майбутніх учителів до роботи в умовах інтеграції знань, адже сучасна освіта вимагає від педагогів вміння будувати міжпредметні зв'язки, тому така підготовка є дуже актуальною.

Назвемо методи реалізації міжпредметних зв'язків.

- Проектна діяльність. Студенти можуть виконувати проекти, що поєднують знання з різних предметів. Наприклад, створити презентацію про творчість художника, який жив в певну історичну епоху, або розробити серію уроків з образотворчого мистецтва, присвячених певному природному явищу.

- Казкові уроки. За допомогою казки можна інтегрувати знання з різних предметів. Наприклад, на уроці про колір можна розповісти казку про веселку і провести досліди з кольором.

- Міжпредметні семінари. Організація семінарів, на яких студенти різних спеціальностей обговорюють спільні теми.

- Використання інтерактивних методів навчання. Рольові ігри, дискусії, дебати сприяють активному засвоєнню матеріалу і встановленню міжпредметних зв'язків.

Висновки. Застосування міжпредметних зв'язків у викладанні методики навчання образотворчому мистецтву дозволяє зробити навчальний процес більш цікавим і ефективним, сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості майбутнього вчителя.

Досвід викладання інтегрованого курсу «Образотворче мистецтво з методикою навчання» уже є. Наступні дослідження будуть реалізовуватись при викладанні інтегрованої дисципліни «Педагогіка і методика навчання образотворчого мистецтва».

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Короткий термінологічний словник з педагогіки. Укладач С. Г. Мельничук. Кіровоград, 2004. 306 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К., 2003. 75 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К: Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

Використання ІКТ в процесі викладання загальнотехнічних дисциплін

Постановка проблеми. Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі викладання загально-технічних дисциплін. Впровадження ІКТ у навчальний процес за для підвищення зацікавленості студентів, розвиток їхніх практичних навичок, а також ширші можливості для інтерактивного навчання.

Мета дослідження. Аналіз різних методів, прийомів та інструментів ІКТ, які можуть бути використані для покращення освітнього процесу. Переваги використання ІКТ в умовах дистанційного навчання.

Результат дослідження. Одним із важливих напрямків розвитку інформатизації освіти є нові комп'ютерні технології. Інтерактивність, інтенсифікація процесу навчання, зворотний зв'язок – помітні переваги цих технологій, котрі зумовили необхідність їх застосування у різних галузях людської діяльності, насамперед у тих, які пов'язані з освітою та професійною підготовкою.

ІКТ здійснюють активний вплив на процес навчання і виховання студентів, оскільки змінюють схему передавання знань і методи навчання. Упровадження ІКТ у систему освіти не тільки впливає на освітні технології, а й уводить до процесу освіти нові. Вони пов'язані із застосуванням комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних та апаратних засобів, систем обробки інформації. Вони також включають створення нових засобів навчання та збереження знань, таких як електронні підручники, мультимедіа, електронні бібліотеки, глобальні та локальні освітні мережі.

Використання ІКТ у навчанні дозволяє:

- здійснювати самоосвіту педагога, постійно підвищувати його професійний рівень знань та практичних вмінь;
- навчатися дистанційно, незалежно від місця перебування;
- отримувати найсучаснішу інформацію, оновлювати навчальний та дидактичний матеріал;
- мати доступ до методичної бази, розробок, наукових праць, публікацій;
- спілкуватися з колегами на різних форумах;
- отримувати кваліфіковані консультації та поради експертів;
- поширювати свої матеріали та брати участь у обговореннях;
- брати участь у професійних конкурсах, вебінарах, конференціях;

- обмінюватися досвідом з колегами з інших регіонів і країн;
- використовувати електронні лектори, тренажери, підручники, енциклопедії;
- розробляти ситуаційно-рольові та інтелектуальні ігри з використанням штучного інтелекту;

- будувати системи контролю й перевірки знань студентів.

Викладачі можуть використовувати різноманітні методи інтеграції ІКТ у навчальний процес:

- *Проектна діяльність* залучення студентів до розробки проектів, які вимагають використання цифрових інструментів. Це може включати створення 3D-моделей або програмного забезпечення.

- *Групова робота* використання онлайн-інструментів для спільної роботи над проектами сприяє розвитку командних навичок та комунікації.

- *Онлайн-курси* студенти можуть отримувати доступ до курсів на різних освітніх платформах, що дозволяє розширити їхні знання та навички.

Враховуючи умови сьогодення, перебування країни в стані війни, у час постійних тривог, найбільш безпечним способом навчання є дистанційна освіта. Це найбільш швидкий та ефективний шлях до підвищення інтелектуального потенціалу суспільства та прискорення процесу переходу України до інформаційного суспільства.

Важливою перевагою дистанційної освіти є адаптація навчання до рівня базової підготовки конкретного студента, місця його проживання, стану здоров'я та матеріальних можливостей. Це відкриває можливість істотно підвищувати якість навчання. Дистанційне навчання не має жорсткого календарного плану навчального процесу, студент може його реалізувати відповідно до своїх здібностей і можливостей, що підвищує якість навчання і надає додатковий емоційний та інтелектуальний стимул для освіти.

Використання ІКТ у роботі педагога відкриває нові можливості для професійного розвитку та взаємодії з учнями. Серед основних переваг можна виділити:

- самоосвіта: Педагоги можуть постійно підвищувати свій професійний рівень знань та практичних вмінь.

- доступ до методичних матеріалів: Викладачі отримують можливість користуватися науковими працями, публікаціями та методичними розробками.

- спілкування та обмін досвідом: Форми на кшталт форумів або вебінарів дозволяють обмінюватися досвідом з колегами з інших регіонів і країн.

Крім того, для ефективного впровадження ІКТ в освітньо-виховний процес від студентів, як і від педагога, вимагається володіння комп'ютерною грамотністю, яка передбачає:

- вміння користуватися сучасними комп'ютерними технологіями та програмами;
- налагоджувати підключення пристроїв, верстатів з програмним керуванням;

- працювати та вдосконалювати навички роботи в системах та програмах (освітніх, професійних, таких як Canva, CapCut, Learning.app, AutoCAD);

- постійно вдосконалювати свої професійні вміння та навички.

Висновки. Систематичне включення інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес забезпечить формування і розвиток інформаційно-комунікаційної культури педагогічних працівників та вихованців. Хочу підкреслити, що саме використання засобів мультимедіа в освітньому процесі сприяє: підвищенню мотивації студентів до навчання; реалізації соціальної мети – інформатизації суспільства; розвитку особистості студента; вдосконаленню навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом; підвищенню ефективності навчання за рахунок його індивідуалізації.

Використання ІКТ у викладанні загально-технічних дисциплін має суттєвий вплив на якість освіти. Дистанційна освіта, що стала важливою складовою навчального процесу в умовах сучасного суспільства, відкриває нові можливості для адаптації навчання та підвищення якості освіти.

Список використаних джерел

1. Воронцова О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: теорія та практика. Київ: Вид-во «Освіта», 2020.
2. Іваненко С. В. Розвиток інформаційної компетентності педагогів: теоретичний аспект. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021.
3. Лаврова Н. В. Дистанційне навчання: сучасні тенденції та виклики. *Журнал вищої освіти*. 2019.
4. Петров А. Електронне навчання: нові можливості для викладачів і студентів. Харків: Видавництво «Прем'єр». 2019.
5. Розумний В. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні: теорія і практика. Київ: Видавництво «Освіта». 2020.
6. Федоренко М. Г. Використання мультимедіа у навчанні: можливості та ризики. *Освітні технології*, 4 (7). 2020. С. 58-65.
7. S. J. H. Virtual Learning Environments in Technical Education. *Journal of Educational Technology*. 2021.
8. G. T. Interactive Learning through Technology. *International Journal of Educational Research*. 2022.

Формування спортивно-ігрової компетентності дошкільників у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти

Постановка проблеми. Одним з основних завдань дошкільної освіти є збереження та підтримка здоров'я (фізичного, психічного та духовного) дитини. Шляхи досягнення цієї мети включають рухову активність та формування здорового способу життя серед дітей дошкільного віку, а також підвищення ефективності роботи з педагогічними кадрами та батьками. Ці завдання визначаються в таких державних документах, як Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти та комплексні програми для дітей віком від 2 до 7 років.

Аналіз досліджень. Аналіз досліджень Е. Вільчовського, М. Голощокіної, Н. Денисенко, О. Курок, Т. Осокіної, Ю. Портних, а також практика свідчать про те, що інтерес до спортивних ігор у дітей виникає дуже рано. Дидактичні основи навчання елементів спортивних ігор у процесі фізичного виховання дошкільників систематизовані в дослідженнях багатьох учених (Е. Вільчовського, Л. Волошиної, Т. Дмитренко, Ю. Єрмакової, О. Ковалевського, О. Конох, О. Курка, Т. Осокіної та інших) [5, с. 7-12].

Мета дослідження – висвітлити особливості формування спортивно-ігрової компетентності дошкільників у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти.

Результати дослідження. У сучасних умовах модернізації освіти важливо вдосконалювати підходи до розвитку особистості вихователя закладу дошкільної освіти та підвищувати його професійний рівень. Сьогодні важливо мати кваліфікованих фахівців, які можуть приймати нетрадиційні рішення та творчо працювати в освітньому просторі дошкільного закладу. Тому, при підготовці майбутніх вихователів у коледжі, важливо враховувати тенденції та перспективи науки і освіти в умовах глобалізації. Також слід удосконалювати характер педагогічної діяльності у дошкільній галузі та використовувати наукові підходи для формування життєвої позиції дитини-дошкільника, розвитку його базових життєвих навичок та ігрових компетентностей, які закладені в Базовому компоненті дошкільної освіти.

Відповідно до законів України «Про дошкільну освіту», «Про фізичну культуру і спорт», – одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу в закладах дошкільної освіти залишається фізичне виховання дітей. Завдання та зміст фізичного виховання в дошкільних

зкладах визначаються вимогами Базового компонента дошкільної освіти, а також чинними Програмами розвитку дитини дошкільного віку. У варіативній частині Базового компонента дошкільної освіти визначено освітню лінію «Особистість дитини. Спортивні ігри», в якій виокремлено спортивно-ігрову компетентність [1, 3]. Де зазначено, що спортивно-ігрова компетентність – це здатність дитини до пізнання та усвідомлення власної приналежності до обраного виду спортивної гри; спрямування психомоторної діяльності на досягнення умовної мети, дотримання єдиних правил спортивної діяльності як індивідуально, так і в команді, які спрямовані на досягнення найкращого результату; вміння грати в спортивну гру за спрощеними правилами [2, 52].

Як показує практика, у дошкільних закладах освіти України недостатньо використовуються спортивні ігри або по-іншому, ігри з елементами спорту. Тому, формування спортивно-ігрової компетентності дошкільників є важливим аспектом у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти. Ця тема стає все більш актуальною у сучасному світі, де здоровий спосіб життя та фізична активність відіграють важливу роль у вихованні дітей. Щоб формувати спортивно-ігрову компетентність дошкільників, майбутнім вихователям потрібно мати глибокі знання в галузі фізичного виховання, розвитку дитини та методики організації спортивних ігор. Вони повинні бути готові створювати різноманітні та цікаві спортивні заходи для дітей, сприяючи їхньому фізичному розвитку та формуванню командного духу. Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та створювати умови для їхнього розвитку на основі їхніх інтересів та можливостей. Майбутні вихователі повинні бути готові створювати безпечне та підтримуюче середовище для вивчення та впровадження спортивних ігор [4, 7-8].

Процес формування спортивно-ігрової компетентності у майбутніх вихователів дошкільних закладів здійснюється на заняттях з навчальної дисципліни «Методика фізичного виховання та валеологія» на спеціальності 012 Дошкільна освіта. В розділі «Методика навчання рухливих ігор дошкільників» є тема «Навчання дошкільників іграм та вправам з елементами спорту» під час вивчення якої, здобувачі освіти спрямовуються на вирішення таких завдань: засвоєння теоретичних основ спортивно-ігрової діяльності дітей у дошкільному віці; розуміння змісту, особливостей і методичних засад формування спортивно-ігрової компетентності дитини дошкільного віку; формування умінь створювати розвивальне ігрове середовище; оволодіння методами і прийомами керівництва спортивно-ігровою діяльністю дітей у різних вікових групах закладу дошкільної освіти; формування умінь діагностувати рівень розвитку спортивно-ігрової діяльності дошкільників та прогнозувати напрями її розвитку. На практичних заняттях майбутні вихователі створюють проекти, через які розкривають завдання та прийоми роботи з дошкільниками по навчанню ігор з елементами спорту. Метод проектів дає змогу формувати в здобувачів освіти вміння вчитися, розвиває

інтелектуальні та творчі здібності, а також це є додатковою мотивацією до навчання. Результатом такої роботи є буклети, карти-схеми, презентації. Створені презентації використовують не тільки під час навчальних занять, а й під час педагогічної практики. За допомогою них ознайомлюють дітей з видами спортивних ігор, зі спортсменами, пояснюють правила, тактичні дії гравців. Усе це сприяє вдосконаленню професійної підготовки, яка спрямована на підвищення загальних та спеціальних компетентностей, становлення творчої індивідуальності майбутнього педагога, який готовий до інноваційної діяльності.

Висновки. Готовність вихователів до формування спортивно-ігрової компетентності дошкільників – це інтегрований результат професійної підготовки, що включає гуманістичну орієнтацію на ефективне виконання завдань фізичного виховання, володіння знаннями, вміннями й навичками у сфері фізичної культури, розвиток фізкультурної культури особистості, а також прагнення до творчого саморозвитку і постійного вдосконалення професійної майстерності у фізкультурно-оздоровчій роботі з дітьми. Використання спортивних ігор повинне бути розвивальним, раціонально організованим, домірно насиченим і не лише служити фоном для епізодичних рухових дій, а й бути стимулом, спонуканням для розгортання та активізації дитячої рухової діяльності (організованої педагогом та самостійної), оздоровлення та загального фізичного розвитку дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти). https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 01.01.2025).
2. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / упорядник : О. Косенчук, І. Новик, О. Венгловська, Л. Куземко. Харків : Ранок, 2021. 240 с.
3. Закон України «Про дошкільну освіту». <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 01.01.2025).
4. Левінець Н. Спортивні ігри в дошкільній освіті: важливі ... й можливі. *Дошкільне виховання*. 2021. № 9. С. 7-8.
5. Лохвицька Л. До здоров'я дітей через освіту дорослих. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 176 с.

Ольга ГНЕПА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
к. пед. н., викладач*

Формування інклюзивної компетентності майбутніх вчителів початкових класів

Постановка проблеми. Під час російсько-української війни швидко зростає кількість дітей, які мають не лише психологічні травми, а й поранення внаслідок бойових дій. Значною мірою це вплинуло на інтерес суспільства до інклюзивної освіти, обговорення вченими та педагогами-практиками умов створення комфортного інклюзивного освітнього середовища. Саме тому актуальним є питання формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів початкових класів, які будуть на високому рівні володіти методами і засобами роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [1, 15; 2, 41].

Аналіз досліджень. Значний пласт відомостей про підготовку майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі знаходимо у дослідженнях М. Бевзюк (взаємодія з батьками), І. Демченко, З. Шевців (теоретико-методичні засади підготовки), К. Волкової (оцінювання учнів з особливими освітніми потребами). Збагатили інформаційну базу наших пошуків навчально-методичні посібники А. Колупасової, С. Миронової, М. Порошенко, Т. Сак, О. Таранченко, Ю. Найди.

Мета дослідження: проаналізувати особливості формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів початкових класів у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради.

Результати дослідження. Відповідно до запитів суспільства у професійній підготовці фахових молодших бакалаврів у ВПФК змістився акцент на формування інклюзивної компетентності студентів. Насамперед це стосується змісту навчальних програм, який зорієнтовано на формування готовності майбутніх вчителів до впровадження технологій інклюзивного навчання учнів початкових класів. Зокрема під час вивчення окремих тем із «Технологій (вступу до спеціальності з основами педагогіки)» та «Педагогіки» (там, де це доцільно), даємо студентам елементарні уявлення про інклюзивну освіту.

У 2021/2022 навчальному році у Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради запроваджено навчальну дисципліну «Основи інклюзивної педагогіки», метою вивчення якої є формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору. Через рік здобувачі освіти почали вивчати дисципліну «Діяльнісний підхід у початковій школі», на заняттях з якої розглядають корисні в умовах інклюзивної освіти ігрові та діяльнісні методи навчання.

Ще один складник формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів початкових класів – педагогічна практика, яка передбачає проведення виховних годин і заходів в інклюзивних класах шкіл м. Володимира, у Володимирській спеціальній школі Володимирської обласної ради, в Інклюзивно-ресурсному центрі Володимирської міської ради «Жовта парасоля», Володимирській громадській організації соціальної та психологічної реабілітації дітей, підлітків та молоді з інвалідністю «Берег надії».

Власний досвід викладання педагогічних дисциплін свідчить, що перед початком практики студентам доцільно опрацювати онлайн-курс з питань формування інклюзивного освітнього середовища «Школа для всіх» на сайті EdEra [3], де другокурсники знайомляться із системою роботи асистента вчителя, інноваційними технологіями навчання учнів з ООП, ефективною організацією взаємодії дітей з інвалідністю та решти школярів.

Під час практики студенти пишуть спостереження, вивчають досвід роботи асистентів учителів, вчаться будувати довірливі стосунки з учнями з ООП, ставитися до таких дітей без упередження, поглиблюють теоретичні знання з інклюзивної освіти.

На заняттях з «Основ інклюзивної педагогіки» успішно використовуємо проблемний підхід у викладанні, групову і парну роботу, перегляд відеоматеріалів і презентацій. На практичних заняттях обговорюємо приклади реальних життєвих ситуацій. Наприклад, під час вивчення теми «Особливості розвитку та підтримки дітей із порушеннями зору» студенти одягають на очі пов'язки, щоб зрозуміти та відчувати, як незрячі сприймають світ, які органи чуття у них загострюються. Ще одна вправа із нашої педагогічної скарбнички – студенти на дотик (наосліп) мають знайти якусь річ серед запропонованих, наприклад, свій рюкзак. Ця вправа сприяє розвитку тактильних відчуттів, допомагає на власному досвіді зрозуміти, які особливості дітей із порушенням зору.

Під час вивчення теми «Заклади освіти для дітей з особливими освітніми потребами» студенти у групах розігрують знайомство батьків учня з ООП і директора школи, в яку вони планують віддати свою дитину. Першокурсникам потрібно продумати діагноз школяра, документи, які принесуть із собою батьки (копія свідоцтва про народження, медична довідка про стан здоров'я дитини, висновок ІРЦ, заява батьків) тощо.

Формуванню інклюзивної компетентності майбутніх учителів початкових класів сприяє застосування низки методів і прийомів розвитку критичного мислення («Алфавіт», «Асоціативний куц», «Кошик», «Знайди помилку», «Знайди пару», «Кубування», «Сенкан»), а також ігрових технологій («Анаграми», «Хмари слів», «Термінологічний батл», «Склади слово» та ін.).

Висновки. Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради забезпечує якісну підготовку студентів до роботи в

умовах інклюзивного освітнього середовища, його випускники є конкурентоздатними на ринку праці, готовими до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Список використаних джерел

1. Васильєва Г. І. Формування методичної компетентності педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти в умовах інклюзивного середовища: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2021. 20 с.
2. Шевців З. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 384 с.
3. Школа для всіх: онлайн-курс про організацію інклюзивного освітнього середовища. (2021). *EdEra*: вебсайт. URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409> (дата звернення: 29.12.2024).

Людмила ДАВИДЮК, Ірина САХНО

Володимирський педагогічний фаховий коледж

*імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладачі*

Формування творчої особистості студента-математика в умовах війни

Постановка проблеми. Нині зміна ідей, технологій, знань відбувається у швидкому темпі. У період розвитку науки і техніки та їх широкого застосування у виробництві основним завданням освіти є не просто давати здобувачам освіти певний обсяг знань і умінь, а й формувати таку людину, яка здатна критично мислити, приймати ефективні рішення, виробляти власну позицію і світогляд, уміти адаптуватися до умов життя, змінюючи його на краще.

Розв'язання цих завдань органічно пов'язане з активізацією навчання, розробкою систем методів і прийомів навчання, спрямованих на формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними навчального матеріалу, розвиток інтелектуальних здібностей і вміння працювати з сучасною технікою.

Шлях у майбутнє людини лежить через формування її математичної грамотності та творчої особистості. Це завдання є складним, але досить актуальним, особливо в умовах війни.

Мета дослідження: визначити шляхи формування творчої особистості студента на заняттях з математики в умовах воєнного стану.

Результати дослідження. Математика – це точна наука, з чіткими правилами, логічними висновками і нічого спільного, з творчістю і фантазією немає. Проте, це лише на перший погляд. За допомогою мови математики можна описати складні процеси, створити нові моделі.

І саме ця особливість може бути підґрунтям для творчого самовираження і подолання стресу.

Творча особистість здатна породжувати нові ідеї, виявляти нестандартні рішення і створювати щось нове. Математика може стати одним із способів підтримки внутрішнього розвитку студентів, сприяти формуванню критичного мислення та здатності до самовираження. Війна створює особливі умови для навчання, поєднання традиційних методів, які сприяють розвитку критичного мислення та здатності вирішувати складні завдання в умовах нестабільності. Розглянемо декілька методів для розвитку творчої особистості на заняттях математики в цей складний час:

1. Інтерактивне навчання.

Саме цей метод дозволяє студентам взаємодіяти з матеріалом, розвиваючи навички критичного та творчого мислення. Студенти можуть вступати в діалог, формулювати власні запитання, пропонувати різні способи розв'язування задач і таким чином знаходити нестандартні рішення. Як приклад, може бути дискусія, групова робота, де студенти разом працюють над розв'язанням складних математичних задач, обговорюють методи вирішення.

2. Проектні роботи.

Проект – це не просто завдання, а цілий процес, який вимагає не лише засвоїти теоретичний матеріал, але і розвинути свої творчі здібності. Проекти дозволяють студентам використовувати свою ерудицію на практиці та працювати над реальними завданнями, що пов'язані з актуальними проблемами війни. Це може включати аналіз ситуацій, створення математичних моделей для вирішення конкретних завдань або розробку планів відновлення інфраструктури.

3. Проблемне навчання.

Навчання через вирішення проблеми включають у себе створення складних ситуацій для студентів і вимагають від них самостійного пошуку рішень без готових відповідей. Такий підхід сприяє розвитку творчого мислення та змушує студентів використовувати свої навички для вирішення реальних завдань та проблем.

4. Ігрові методи навчання.

Використання математичних ігор на заняттях допоможе створити атмосферу, де студенти можуть навчатися через гру, що знижує рівень стресу і водночас стимулює їх творчість. Ігри дозволяють поєднувати навчання із задоволенням і дають можливість шукати різні стратегії та способи розв'язання завдань.

5. Моделювання реальних ситуацій.

Створення моделей для конкретних ситуацій допомагають студентам не лише вивчити теоретичні завдання, а й застосувати їх для розв'язання проблем, пов'язаних з війною. Такі завдання сприяють розвитку творчого мислення через можливість використання набутих знань для вирішення реальних проблем.

6. Індивідуалізація навчання.

В умовах війни, коли багато студентів переживає стрес, вкрай важливо використовувати індивідуалізований підхід до навчання. Це може включати надання студентам можливості самостійно вибрати теми для досліджень або робіт, що дозволяє їм максимально розвивати свої інтереси та здатність самостійно вирішувати проблеми. Студенти можуть звертатися до теми для дослідження, що пов'язана з їхнім життям або інтересами, наприклад, як математика може допомогти у прогнозуванні відновлення економіки після війни.

Методи, які ми розглянули, сприяють розвитку творчої особистості, допомагають не лише опанувати математичні навички, але і застосовувати для вирішення реальних життєвих проблем в складних умовах війни. Воєнні умови створюють додаткові труднощі, такі як стрес, нестабільність, обмежений доступ до ресурсів та технологій, але водночас можуть стати каталізатором для розвитку креативності та пошуку нестандартних рішень.

Важливо пам'ятати, що формування творчої особистості – це тривалий та складний процес, який потребує системного підходу та постійної підтримки. В умовах війни він стає ще більш складним, але водночас надзвичайно важливим для майбутнього країни.

Висновки. Реалії вимагають адаптації освітнього процесу та впровадження інноваційних методів, які дозволяють не лише забезпечити знання, але і сприяють творчому та критичному мисленню здобувачів освіти. Творчість стає інструментом для подолання стресу та розв'язання складних життєвих завдань. Творчий підхід до навчання математики допомагає студентам не лише професійно розвиватися, але й формувати стійкість, відповідальність та віру у власні сили, що є основою для успішного майбутнього.

Сьогодення вимагає чисельної армії вчених, винахідників, конструкторів не тільки для створення нових технічних систем, але й для грамотного обслуговування існуючих. Це є однією з умов виживання людства, захисту від техногенних катастроф.

Список використаних джерел

1. Абдулаєва Н. П. Формування творчої особистості учня у процесі позакласної роботи з математики. *Обдарована дитина*. 2010. № 2. С. 18-21.
2. Аніконова М. Активізація творчої діяльності учнів на уроках математики. *Математика*. 2009. № 23 (червень). С.1-6.
3. Балдіна Л.М. Розвиток творчої компетентності учнів на уроках математики *Математика в школах України*. 2006. № 29. С. 14-16.
4. Творча особистість – головна мета виховання. *Освіта.UA* : вебсайт. URL: <http://osvita.ua/school/method/upbring/1476/> (дата звернення 11.01.2025).

Дарія ЖАВОРОНKOBA

Володимирський педагогічний фаховий коледж

*імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи І-Г*

Науковий керівник:

Микола НАГІРНИЙ

Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

к. іст. н., викладач

Стан освіти студентів ВПФК імені Агатангела Кримського під час війни

Постановка проблеми. Повномасштабна війна докорінно змінила життя всіх українців, вона не оминула жодної сфери. Окупанти намагаються знищити й українську систему навчання. За даними МОН, станом на грудень 2023 року 3798 закладів освіти постраждали від обстрілів, 365 з них повністю знищені [1]. Та попри труднощі наша освіта живе та поступово відновлюється. Умови змусили адаптуватися і студентів, і викладачів до нової дійсності. Для Володимирського педагогічного фахового коледжу це стало своєрідним тестом на стійкість та витривалість. У цій ситуації виникла потреба виявити, як обставини вплинули на якість та ефективність освіти, враховуючи думку студентів.

Аналіз досліджень. Хоч тему освіти під час війни вже чимало досліджували, зважаючи на ситуацію, яка склалася сьогодні, вона все одно є актуальною. Детальнішого дослідження потребує вплив соціально-психологічних факторів, бо найбільше вивчаються організаційні та технічні моменти.

Мета дослідження – розглянути особливості навчання під час війни з точки зору студентів, вплив обставин на продуктивність освітнього процесу, ставлення до професії та майбутнього, мотивацію та успішність, найдієвіші форми здобуття знань.

Результати дослідження. Ми дізнались думку студентів Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського щодо стану освіти під час війни шляхом проведення опитування в онлайн форматі на платформі Google. У ньому взяли участь 120 учнів, що навчаються на I-IV курсах.

Війна є надзвичайно руйнівним явищем і, звісно, впливає на ефективність навчання. Є ряд факторів, які погіршують продуктивність: постійна тривога, відчуття небезпеки, страх, нестабільність, фізичне виснаження, проблеми з інфраструктурою і т. д.. Студенти коледжу найбільше потерпають від емоційного стресу та труднощів з концентрацією (67,5 %), на другому місці – перебої з електроенергією (62,5 %), на третьому – складність із поєднанням навчання й інших обов'язків (48,3 %), далі відсутність інтернету або стабільного зв'язку (35%) та найменше студентам не вистачає комунікації з викладачами (13,3 %).

Ті ж самі фактори можуть призвести до зниження або втрати мотивації до навчання. Сумарно близько в половини студентів показники погіршилися. В 30 % опитуваних вона частково знизилась і в 24,2 % значно знизилась. Та все ж є 34,2 % тих, у кого все залишилось на тому ж рівні, навіть 11,7 % знайшли натхнення і їхня мотивація, навпаки, зміцнилась.

Війна для всіх часів має негативні наслідки. Через проблеми з ментальним здоров'ям, зниження мотивації, нестабільність, позбавлення відчуття контролю над своїм життям втрачається можливість системного якісного навчання.

Все ж можемо зробити висновки, що для 50,8 % опитаних кримчан стан освіти залишився незмінним попри труднощі. А якщо і погіршився, то тільки для 2,5 % або ж знизився не критично (46,7 %). Доречно було б зазначити, що успішність більшості студентів має хороші показники: тримається на стабільній позиції (43,3 %); покращилась (25 %); погіршилась (31,7 %).

З одного боку війна зменшила можливість очного навчання, але з іншого це дало змогу розвинути дистанційній формі. Але чи кращий такий режим?

Якщо розглядати ефективність, то 75 % опитуваних вважають, що віддалений формат менш результативний, але допоміг зберегти освітній процес, 15,8 % надають перевагу дистанційному навчанню, а 9,2 % навпаки обирають очну взаємодію. З точки зору зручності 48,3 % комфортніше працювати зі змішаною формою навчання, 34,2 % – з очною, і лише 17,5 % – зі змішаною.

Для багатьох українців війна стала, так би мовити, нульовою точкою, переломним моментом, що змусив все переосмислити. За даними рекрутерів близько третини населення країни захотіли змінити свою спеціальність [2].

Як війна змінила ставлення студентів до майбутньої професії? 54,2 % учасників опитування не змінили свого вибору, 16,7 % стали ще більш впевненими та 29,2 % таки задумуються над змінами. Що цікаво, у 20 % з останніх, навіть виникло бажання обрати нову професію, пов'язану з допомогою суспільству (психологія, медицина, юриспруденція).

Висновки. Проведене опитування дозволило проаналізувати вплив війни на освітню сферу та підтвердило, що ситуація на сьогодні вимагає інноваційних підходів від студентів та викладачів.

Список використаних джерел

1. МОН 7 мільйонів дітей війни в Україні URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення 03.01.2025)
2. Абрамова Ю. Понад третина українців змінили фах під час повномасштабної війни. 2022. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/ponad-tretina-ukrayinciv-zminili-fah-pid-chas-povnomashtabnoyi-viyini-2135983.html> (дата звернення 03.01.2025)

Наталія ЗІЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
старший викладач*

Лілія СУЛІМОВА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач-методист*

Документація в освітніх закладах: коротко про головне

Постановка проблеми. Оформлення ділової документації є важливим і відповідальним напрямом діяльності закладу освіти. Адже будь-який аспект роботи має бути правильно задокументованим у відповідності з чинними нормами законодавства. Тож ця справа трудомістка та доволі складна!

Для будь-якого кваліфікованого спеціаліста необхідні професійні компетенції, а для педагогічної діяльності викладача ВНЗ потрібні професійні та особистісні якості, але не менш важливими є знання з документування управлінської діяльності, які допоможуть грамотно, чітко і охайно оформити навчальні документи.

Аналіз досліджень. Дослідженню цього питання значну увагу приділили науковці В. М. Блажівська, В. С. Лабудько та інші, адже організація діловодства передбачає ретельне вивчення та опрацювання нормативних актів, які створені не лише для закладів освіти, а й мають широку сферу застосування. Одним із таких документів є Національний ДСТУ 4163:2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів», який діє з 01.09.2021[2]. Ним встановлено нові правила щодо створення не лише паперових, а й електронних документів, змінено та деталізовано реквізити й ще багато іншого. Отже, враховуючи фундаментальність та вагомість Держстандарту, процес формування професійної компетентності щодо оформлення викладачами документів є предметом нашого дослідження.

Мета дослідження – аналіз дотримання вимог Держстандарту щодо ведення ділової документації в освітніх закладах.

Результати дослідження. У вищих навчальних закладах діловодство здійснюється державною мовою [2, 23]. Документування діяльності вищих навчальних закладів полягає у створенні документів, в яких фіксується інформація про управлінську (організаційно-розпорядчу) діяльність та здійснення навчально-виховного процесу. Ефективність педагогічної діяльності значною мірою залежить від чіткого та оперативного ведення

навчальної документації, своєчасної та оперативної обробки отриманої інформації, дотримання принципу доступності й зіставлення облікових даних.

У документації ВНЗ відображають кількісну та якісну характеристики навчально-виховної роботи. Найважливішими документами в роботі педагога можна назвати: журнал навчальних занять; календарно-тематичне планування; плани виховних занять зі студентами; особові справи студентів [3, 408-409].

У вищих навчальних закладах керівник групи неодноразово стикається з заявами та пояснювальними та доповідними записками, тому до його обов'язків входить також візування цих документів [1].

Успішна діяльність керівника групи можлива лише за умови чіткого планування виховної роботи в групі, яке допомагає визначити цілісну виховну систему, проектувати розвиток усього колективу й окремих студентів.

Планування виховної діяльності потребує від класного керівника аналізу стану справ у студентському колективі, ознайомлення з передовим досвідом і рекомендаціями психолого-педагогічної науки та проведення групових зборів студентів та батьківських зборів для вирішення оперативних запитань і укладання протоколу засідання.

Зосередимо нашу увагу на основних етапах проведення зборів та особливостях укладання протоколів.

Протокол – це документ колегіальних органів, у якому фіксується місце, час і мета проведення зборів, конференцій, засідань, нарад, обговорень тощо, склад присутніх, зміст доповідей, виступів, що заслухані, та ухвали з обговорених питань [5].

Протокол укладає офіційна, компетентна особа, що засвідчує той чи інший факт.

Реквізити: назва виду документа, порядковий номер, назва зборів, конференцій, нарад, засідань і зазначенням їх характеру; назва підприємства, організації; дата, місце, кількісний склад учасників; посада, прізвища, ініціали керівників зборів, конференції; порядок денний (питання мають бути сформовані у називному відмінку); текст; перелік додатків; підписи керівників зборів, конференції, наради.

Текст протоколу складений на підставі виступів учасників зібрань, має бути стислим, точним, зрозумілим, лаконічним. Він складається з позицій відповідно до пунктів порядку денного. Позиції формулюються так: СЛУХАЛИ, ВИСТУПИЛИ, УХВАЛИЛИ.

Слово «СЛУХАЛИ» пишуть в одному рядку з цифрою, що позначає порядок питання, ставлять після нього двокрапку. Ініціали й прізвище доповідача треба писати з нового рядка в називному відмінку, підкреслювати, а після прізвища ставити тире й викладати зміст доповіді за формою прямої мови.

Нижче занотовують питання та відповідні на них. Слова «УХВАЛИЛИ», «ВИСТУПИЛИ» треба писати великими літерами з нового рядка. після них ставлять двокрапку.

Слово «УХВАЛИЛИ» пишуть після попереднього тексту великими літерами з нового рядка.

Ясна річ, що колегіальним органом є студентська група. Протокол зборів групи – це документ, в якому фіксується обговорення питань групи і прийняття рішень. Протоколи засідань студентської ради, студентської конференції та ряд інших.

Для проведення засідання обирається голова зборів та секретар, укладається порядок денний (керівником групи), але протокол можуть укладати студенти, приймаються рішення шляхом голосування. Укладається за структурою: СЛУХАЛИ: ВИСТУПИЛИ: УХВАЛИЛИ:, після розгляду кожного питання обов'язково потрібно вказати результати голосування, оскільки рішення приймається більшістю голосів.

Рисунок 1

**Зразок протоколу зборів групи
ВОЛОДИМИРСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**ПРОТОКОЛ
зборів групи 2-Б курсу**

06 вересня 2020 року

м. Володимир

№ 01

Голова зборів групи: Марта Троць

Секретар зборів групи: Мирослава Ткачук

Кількість членів зборів групи: 29

Присутні: 29

Запрошені: Наталія Зілюк, керівник групи 2-Б.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Про підсумки навчання і відвідування навчальних занять у II семестрі 2019-2020 навчального року.

Доповідає Єлизавета Мякота

I.

СЛУХАЛИ:

Єлизавету Мякоту, відповідальну за відвідування і навчання, яка проаналізувала стан відвідування навчальних занять та успішність групи упродовж II семестру 2019-2020

навчального року. Пропусків без поважних причин у групі не було, атестовані з усіх предметів 28 студентів групи. Студентка Салига Юлія на кінець семестру мала заборгованість із математики.

ВИСТУПИЛИ:

Юлія Салига, студентка групи, яка повідомила, що заборгованість із математики здала на першій перездачі, а надалі буде вчасно виконувати усі завдання, щоб не допустити такої ситуації.

УХВАЛИЛИ:

1. Ознайомити на батьківських зборах батьків із результатами навчання у II семестрі 2019-2020 навчального року.
2. Систематично відвідувати навчальні заняття, предметні консультації.

РЕЗУЛЬТАТИ ГОЛОСУВАННЯ:

«ЗА» – 29
«ПРОТИ» – 0
«УТРИМАЛИСЬ» – 0

Голова зборів групи	підпис	Марта ТРОЦЬ
Секретар зборів групи	підпис	Мирослава ТКАЧУК

Висновки. Отже, оформлення викладачами документів у ВНЗ займає важливе місце, дана проблема актуальна і потребує додаткового детального вивчення.

Список використаних джерел

1. Інструкція з діловодства у закладах загальної середньої освіти. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України. 11 вересня 2018 р. № 1028/32480.
2. Національний стандарт України. Уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. ДСТУ 4163:2020. 37 с.
3. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: навч. посіб. К.: Кондор, 2008. 356 с.
4. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України. 17 січня 2018 року. № 55.
5. Шевчук С. В. Ділове мовлення для державних службовців: навч. посібн. К.: Видавництво Арій, 2008. 424 с.

Олена КРУЧКЕВИЧ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Підготовка майбутніх вихователів до формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку в умовах коледжу

Постановка проблеми. Базові економічні уявлення необхідні кожній людині. Вони надають можливість впевнено почувати себе в процесі життєдіяльності. Успішна людина характеризується не лише працьовитістю та творчістю, а й економічною грамотністю, підприємливістю та ініціативністю.

Зміна економічних відносин у суспільстві, які відбуваються протягом крайніх двох десятиріч, на жаль змінили життєві пріоритети та цінності нашого суспільства загалом. На перший план виходять фінансові блага та матеріальне забезпечення. І саме ці умови вказують на необхідність розвитку економічних уявлень у дітей.

У Законі України «Про освіту» однією з ключових компетентностей, необхідних людині для успішного життя, є «підприємливість та фінансова грамотність». Починати формувати цю компетентність важливо ще у дошкільному віці. Адже саме дошкільний вік є фундаментом розвитку економічно обізнаної особистості та підґрунтям для подальшого збагачення її соціально-фінансового досвіду.

Ольга Рейпольська, автор-розробник освітнього напрямку «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність» у стандарті дошкільної освіти (2021) зазначила: «Прояв соціальної компетентності й навичок фінансової грамотності означає здатність дитини усвідомлювати, хто вона і як потрібно взаємодіяти з іншими людьми. Це надихає дитину вивчати свої права й обов'язки, планувати бюджет, раціонально використовувати ресурси, заощаджувати, оцінювати наявні можливості, формує розвиток лідерських якостей» [2, 29].

Тому, важливим є ознайомлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти з основами формування соціальної компетентності й навичок фінансової грамотності у дошкільників, емоційно-ціннісного ставлення до себе, до інших людей, до природного оточення, а також, професійна підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі дошкільної освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Аналіз досліджень. У сучасній науково-педагогічній літературі дослідженнями проблеми формування соціально-фінансової грамотності та розробленні найоптимальніших форм і методів навчання дітей дошкільного віку, підготовці педагогів закладів дошкільної освіти займалися Л. Артемова, А. Богуш, О. Білоус, Н. Гавриш, Н. Грама та ін. Але проблема підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, які володіють на досить високому рівні фаховими знаннями, вміннями та навичками щодо формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку залишається недостатньо досліджуваною, що є серйозною перешкодою для ефективної реалізації цієї важливої складової дошкільної освіти.

Мета дослідження – проаналізувати особливості підготовки майбутніх вихователів до формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку в умовах коледжу.

Результати дослідження. Термін «фінансова грамотність» розкрито у Національній стратегії розвитку фінансової грамотності до 2030 року: «це комплекс знань, вмінь, навичок, ставлення та поведінки людини, потрібних для ухвалення обґрунтованих фінансових рішень і для досягнення в результаті особистого фінансового добробуту» [5, 6].

Міжвідомчою робочою групою, до якої входили фахівці у сфері фінансів та представники Міністерства освіти і науки України було визначено перелік фінансових компетентностей, знань, умінь і навичок щодо управління особистими фінансами та споживання фінансових послуг, які мають опанувати діти й молодь у віці від 5 до 18 років і описали це в документі – Рамці фінансових компетентностей дітей та молоді України. Компетентності для дітей дошкільного віку передбачають отримання елементарних знань та навичок, які вони можуть здобути в процесі гри.

Авторський колектив парціальної програми з розвитку фінансової грамотності і формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку «Мої перші гроші» звертає увагу на те, що: «Відповідно до Рамки фінансових компетентностей дітей та молоді України починати розвивати фінансову грамотність варто з дошкільного віку, оскільки в цьому віці діти вже мають достатньо розвинені пізнавальні, соціальні та емоційні навички. Що раніше дитина почне опановувати фінансові знання та навички, то простіше їй буде приймати зважені та ефективні фінансові рішення, а це найдієвіший шлях до досягнення особистої фінансової безпеки в майбутньому» [6, 5].

У методичних рекомендаціях до оновленого Базового компонента дошкільної освіти вказано: «Успішна економічна діяльність особистості можлива лише за умови її соціальної адаптації. Сьогодні акценти зміщені в сторону соціалізації особистості, формування її життєвої компетентності, бажання й вміння набувати знання та навички, а також здатність доцільно їх застосовувати. Саме тому, фінансово-підприємницький досвід дитини дошкільного віку ми розглядаємо в тандемі з формуванням його соціалізації, а отже на стику двох наук – педагогіки та психології» [4, 53].

Очевидно, що саме в дошкільному віці у дітей закладається первинний досвід орієнтування в елементарних фінансових поняттях, формується основа майбутнього фінансового мислення. Беззаперечним є той факт, що формування соціально-фінансової грамотності дошкільників не може бути ефективним у разі відсутності фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до такої діяльності. Адже саме їм належить виконати завдання, що їх ставить суспільство перед сучасними закладами дошкільної освіти, зокрема формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку. Виконання

цих завдань потребує важливих змін у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та зосередженні уваги на формуванні необхідних знань, умінь і навичок.

Сучасний педагог має володіти інформацією про економічну ситуацію в країні та світі, уміти аналізувати процес соціально-фінансового виховання, оцінювати власну діяльність, спонукати дитину до творчості, створювати позитивний мікроклімат у групі. Оскільки діти найчастіше цінують у педагогові здатність до ділової співпраці та повноцінного, конструктивного діалогу з ним, комунікативні якості та практичні уміння в його діяльності є ключовими. Він має розвивати особисту культуру споживання, розкривати вихованцям необхідність розуміння соціально-фінансових взаємозв'язків [4, 52].

У ході дослідження встановлено, що для ефективної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти щодо формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку слід створити педагогічні умови:

- оволодіння здобувачами освіти знаннями, практичними уміннями і навичками здійснювати процес формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку;

- ознайомлення та оволодіння основними формами та методами роботи в закладах дошкільної освіти для реалізації завдань соціально-фінансової освіти дошкільників (різні види занять, спостереження, екскурсії, бесіди, розглядання ілюстрацій та картин, дидактичні ігри та вправи економічного спрямування, ігри-драматизації, сюжетно-рольові та конструктивно-будівельні ігри, розваги, художньо-продуктивна діяльність, використання тематичної дитячої літератури, методи розв'язання проблем, економічні вікторини, проєктний підхід, гурткова робота тощо);

- розвиток уміння здобувачів освіти досліджувати закономірності інтелектуального розвитку дітей, процеси їх соціалізації та формування цілісної особистості, особливості прояву їх соціально-фінансової грамотності;

- формування компетентностей майбутніх фахівців відповідно до завдань Базового компонента дошкільної освіти;

- ознайомлення здобувачів освіти із досвідом впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти міжнародної програми соціальної та фінансової освіти для дітей від 3 до 6 років «Афлатот» та парціальної програми з розвитку фінансової грамотності і формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку «Мої перші гроші» (участь у методичних об'єднаннях, тренінгах, семінарах, майстер-класах, ярмарках педагогічних ідей, творчих звітах, колективних переглядах, ділових іграх, ток-шоу тощо);

- формування вміння використовувати традиційні та інтерактивні методи роботи з батьками вихованців, залучення сім'ї та громадськості для спостереження та запозичення досвіду;

– оволодіння здобувачами освіти вміння створювати відповідне розвивальне предметно-ігрове середовище;

– сприяння формуванню у майбутніх вихователів потреби в постійному професійному розвитку, а також, позитивної мотивації щодо формування соціально-фінансової грамотності у дітей дошкільного віку.

Висновки. Отже, у сучасному світі соціально-фінансова грамотність є однією з ключових якостей у формуванні особистості дошкільника, а відповідальними за формування цих якостей є батьки та заклад дошкільної освіти. Набуття дитиною соціально-фінансової компетентності здійснюється через чітко продуману спільну діяльність, яка відповідає потребам та інтересам дітей. Тому, вкрай важливою є фахова підготовка майбутніх вихователів щодо формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку, що забезпечується структуруванням змісту навчальних дисциплін, спрямованого на утвердження їх світогляду та зорієнтована на оволодіння знаннями, практичними вміннями та навичками здійснення освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Афлатот: програма соціальної та фінансової освіти для дітей від 3 до 6 років. URL: https://berizka.vn.ua/upload/for_techer/afl.pdf (дата звернення: 29.12.2024).

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doskilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 30.12.2024).

3. Грама Н. Г. Теоретико-методичні засади фахової підготовки педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей : дис. ... д-ра. пед. наук. Харків, 2004. 326 с.

4. Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/66169035d9042510520735%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/66169035d9042510520735%20(2).pdf) (дата звернення: 29.12.2024).

5. Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року. URL: <https://talan.bank.gov.ua/uploads/files/nbu-strategy-fingramotnosti-2030-compressed.pdf?v=6> (дата звернення: 30.12.2024).

6. Ролік В., Гавриш Н., Косенчук О., Піроженко Т. Мої перші гроші: парціальна програма з розвитку фінансової грамотності та формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку. Київ, 2024. 45 с.

Оксана ПОЙДА

Віта ГАНЬ

Специфіка виховної роботи зі студентами, які проживають в гуртожитку в умовах воєнного стану

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах воєнного стану в Україні, виховна робота зі студентами набуває особливої актуальності. Війна спричиняє значні соціальні, психологічні та економічні виклики, які значною мірою впливають на молодь. Завдання виховної роботи в цих умовах не лише забезпечувати всебічний розвиток студентів, але й їх емоційну стійкість, формувати у здобувачів фахової передвищої освіти почуття патріотизму, громадянської відповідальності та соціальної єдності. Аналіз джерельної бази і власний досвід роботи у гуртожитку свідчать про необхідність адаптації традиційних форм і методів виховання студентів до реалій сьогодення.

Мета дослідження: проаналізувати особливості виховної роботи зі студентами Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради, які проживають в гуртожитку під час війни.

Результати дослідження. Виховна робота зі студентами, які проживають у гуртожитку в умовах воєнного стану, має низку особливостей, до яких належить забезпечення психологічного комфорту і безпеки здобувачів освіти, а також формування у них колективної відповідальності та адаптації до складних умов.

Основні специфічні напрямки виховного процесу:

I. Безпека та підготовка до надзвичайних ситуацій:

- проведення регулярних інструктажів щодо поведінки під час повітряної тривоги, евакуації та інших надзвичайних ситуацій;
- організація укриттів у гуртожитку та інформування студентів про їх розташування;
- постійний моніторинг стану приміщень гуртожитку для гарантування безпеки.

II. Психологічна підтримка:

- надання психологічної допомоги студентам, які зазнали стресу, тривоги чи втрати;
- організація тренінгів, зустрічей з психологами або групової підтримки для адаптації до стресових умов;
- формування атмосфери взаємодопомоги серед студентів.

Психологічна підтримка здобувачів фахової передвищої освіти під час війни є одним із ключових аспектів їх адаптації до складних життєвих обставин, збереження психічного здоров'я та забезпечення ефективного освітнього процесу. Вона спрямована на подолання стресу, тривоги, страху та інших психологічних викликів, з якими стикаються молоді сьогодні.

Основні завдання психологічної підтримки:

1. Забезпечення емоційної стабільності:

- допомога студентам у подоланні паніки, тривоги, депресивних станів;
- навчання технікам саморегуляції, релаксації, подолання стресу.

2. Формування почуття безпеки:

- надання чітких інструкцій щодо дій у кризових ситуаціях;
- підтримка атмосфери довіри, взаємодопомоги та розуміння.

3. Підтримка комунікації:

- організація відкритих зустрічей, груп підтримки, де студенти можуть поділитися своїми переживаннями;
- сприяння налагодженню соціальних зв'язків у колективі.

4. Попередження психологічних травм:

- робота з травматичним досвідом, зокрема через індивідуальні чи групові консультації;
- виявлення студентів з високим ризиком розвитку психологічних проблем і спрямування до спеціалістів.

III. Патріотичне виховання:

- проведення заходів, що сприяють формуванню національної свідомості (зустрічі з ветеранами, волонтерами, бесіди на історичну тематику);
- залучення студентів до волонтерської діяльності (плетіння маскувальних сіток, збір допомоги тощо).

Патріотичне виховання в умовах війни – це не лише формування почуття любові до Батьківщини, а й розвиток відповідальності за її долю та готовності діяти заради майбутнього.

В умовах воєнного стану особливо важливо навчити студентів ціннісному ставленню до миру, толерантності та взаєморозумінню, поваги до інших людей, незалежно від їхньої національності чи релігії. Це допоможе виховати в них почуття відповідальності за збереження миру в нашій країні.

IV. Розвиток колективної відповідальності:

- створення ініціативних груп для організації порядку в гуртожитку;
- виховання взаємоповаги, толерантності та підтримки між студентами.

Розвиток колективної відповідальності включає в себе усвідомлення спільної мети, здатність до співпраці та розуміння впливу особистих дій на загальний результат. В умовах війни це особливо важливо, оскільки сприяє підтримці єдності та взаємодопомоги.

Погоджуємося із думкою науковців, що колективна відповідальність передбачає:

- формування командного духу (здатність студентів працювати разом для досягнення спільної мети);

- розвиток взаємодопомоги та толерантності (усвідомлення важливості внеску кожного члена колективу);
- стимулювання активної участі (залучення студентів до організації та виконання спільних завдань);
- підвищення ефективності комунікацій (розвиток навичок обговорення, вирішення конфліктів і досягнення компромісу).

Колективну відповідальність можна розвивати за допомогою виконання групових проєктів (завдань, що вимагають співпраці), організації спільних акцій (підтримки ЗСУ, допомоги постраждалим), спільної участі у благодійних заходах, організації тематичних вечорів, творчих конкурсів, студентського самоврядування.

Принципи ефективності формування колективної відповідальності:

- рівність (усі учасники мають рівні права та обов'язки у вирішенні спільних завдань);
- підтримка (заохочення активності та мотивації у виконанні спільних справ);
- рефлексія (регулярне обговорення успіхів, проблем та шляхів їх вирішення).

Все це сприяє підвищенню згуртованості студентського колективу, розвитку лідерських якостей здобувачів освіти, формуванню соціально активної молоді та ефективному вирішенню проблем.

V. Освітня підтримка:

- забезпечення умов для навчання навіть в умовах перебоїв із електроенергією чи зв'язком;
- організація дистанційних занять або консультацій для тих, хто не має можливості відвідувати заклад.

VI. Культурно-дозвіллева діяльність:

- проведення онлайн чи офлайн заходів для підтримки морального духу (майстер-класи, кінопередачі, творчі вечори);
- залучення студентів до культурних ініціатив, спрямованих на об'єднання громади.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що культурно-дозвіллева діяльність відіграє важливу роль у збереженні психологічного здоров'я, підтриманні емоційного стану та формуванні відчуття спільності в умовах війни. Ця діяльність спрямована на створення можливостей для відпочинку, самореалізації, духовного збагачення та соціальної взаємодії.

Цілі культурно-дозвіллевої діяльності:

- психологічна підтримка (зменшення рівня стресу, тривоги, покращення настрою);
- збереження національної ідентичності (популяризація української культури, традицій, мови);
- згуртування студентського колективу (створення умов для спілкування, взаємодії, підтримки);

- самореалізація (надання можливості розвивати свої таланти та здібності).

VII. Комунікація та інформаційна підтримка:

- забезпечення регулярного інформування студентів про події в країні, правила поведінки та ресурси для підтримки;

- організація контактних пунктів для швидкого вирішення проблем.

Висновки. Виховна робота зі студентами в умовах воєнного стану є важливим аспектом формування особистості здобувачів освіти. Її успішна реалізація в гуртожитку у сьогоднішніх реаліях залежить від адаптивності педагогів, активної взаємодії зі студентами та їх спільної роботи для гарантування безпеки й психологічного комфорту.

Список використаних джерел

1. Фіцула М. М. Педагогіка. К., 2000. С. 314.
2. Карпетук С. Г. Теорія і методика виховання. К., 1997. С. 99.
3. Бугасенко Л. П. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи. Одеса: Астропринт, 2020. С. 110.
4. Виховання гуманістично спрямованої особистості: навч.-метод. посіб. / за ред. Т. Д. Дем'янюк. Рівне: Волин. обереги, 2021. С. 234.
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa?params=&&key=%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%D1%86> (дата звернення: 29.12.2024).
6. Життєстійкість молоді в умовах криз. Prometheus: вебсайт. URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/resilience-crisis/> (дата звернення: 29.12.2024).
7. Освіта і війна в Україні (24 лютого – 1 квітня 2022). URL: <https://bit.ly/3PuWQFP> (дата звернення: 30.12.2024).

Валентина СИДОРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Викладач*

Механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта в умовах педагогічного фахового коледжу

Постановка проблеми. Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти є важливою умовою якісної підготовки сучасного фахівця будь-якої галузі. Сучасному суспільству потрібні працівники, які здатні прогнозувати і проектувати власний шлях

становлення та професійний розвиток відповідно до тенденцій розвитку суспільства та вимог ринку праці.

Аналіз досліджень. Проблема формування індивідуальної освітньої траєкторії не є новою для педагогічної науки. Теоретичні та практичні її аспекти сьогодні досліджують такі науковці: С. Березанська, І. Козубовська, Т. Коростіянець, О. Нещерет, Н. Олійник, Т. Руденко та інші.

Мета дослідження – аналіз механізму формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта в умовах педагогічного фахового коледжу.

Результати дослідження. Глобальні зміни в сучасній освіті змінюють усталене традиційне розуміння значення освіти. Сучасна освіта слугує не для того, щоб усім здобувачам освіти дати однаковий мінімум знань, а для того, щоб кожен мав можливість отримати необхідне саме для свого подальшого професійного шляху. Саме тому сучасний освітній процес спрямований на збільшення ступеня свободи здобувачів освіти, забезпечення комфортності, створення максимальних можливостей щодо вибору особистого шляху професійного становлення. Основним інструментом для цього є індивідуальна освітня траєкторія [6].

У Законі України «Про освіту» зазначено, що здобувачі освіти мають право на індивідуальну освітню траєкторію. «Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання» [2].

Метою формування індивідуальної освітньої траєкторії є орієнтація на індивідуальні можливості й запити здобувача освіти, здатність до пошуку й засвоєння нових знань, ухвалення нестандартних рішень у сфері своєї професійної діяльності, постійного підвищення власної конкурентоспроможності на ринку праці [2].

Ідея формування індивідуальної освітньої траєкторії є особливо актуальною під час здобуття фахової передвищої освіти. Аналіз наукових досліджень дає підстави виділити такі шляхи її формування:

- вільний вибір здобувачем освіти навчальних дисциплін вибіркового освітнього компоненту, які найбільше імпонують його побажанням і уявленням про професію, запитам, інтересам;
- навчання здобувачів освіти випускних курсів за індивідуальним планом із поєднанням його з професійною діяльністю;

- участь здобувачів освіти у програмах академічної мобільності;
- вибір бази для проходження педагогічної практики;
- участь у діяльності літніх оздоровчих установ, таборів тощо;
- участь у наукових конференціях, семінарах, олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо;
- вибір тематики та наукового керівника науково-дослідних робіт;
- вибір тематики, наукового керівника курсової роботи та право запропонувати свою тему [1].

У Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського (далі – ВПФК) приділяється значна увага створенню умов для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти і регламентується цей процес низкою внутрішніх нормативних документів. Зокрема це такі документи:

- Положення про організацію освітнього процесу у ВПФК;
- Положення про індивідуальний навчальний план здобувача фахової передвищої освіти ВПФК;щ
- Положення про участь здобувачів освіти ВПФК у формуванні індивідуального навчального плану;
- Положення про порядок визнання і перезарахування кредитів ЄКТС, визначення та складання академічної різниці;
- Положення про реалізацію права на академічну мобільність у ВПФК;
- Положення про організацію інклюзивного навчання у ВПФК;
- Положення про дуальну форму здобуття освіти у ВПФК;
- Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти ВПФК;
- Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної або інформальної освіти.

Індивідуальна освітня траєкторія здобувачів освіти ВПФК реалізується через вільний вибір освітньої програми, вибіркового блоків, навчальних дисциплін. І відображається при формуванні індивідуального навчального плану.

Підготовка здобувачів освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта здійснюється за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта (далі – ОПП) та спрямована на формування фахових компетентностей майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти для успішної організації навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку під час здобуття ними дошкільної освіти відповідно до стандарту фахової передвищої освіти [3].

Освітньо-професійна програма реалізується в коледжі на основі базової (термін навчання – 3 роки і 10 місяців) та повної загальної середньої освіти (термін навчання – 1 рік і 10 місяців), що значною мірою зумовлює особливості організації освітнього процесу за ОПП. У

залежності від бази освіти ОПП містить окремі навчальні плани, графіки освітнього процесу, окремі відмінності в програмах навчальних дисциплін.

ОПП Дошкільна освіта включає перелік обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів. До обов'язкових освітніх компонентів ОПП належать:

- Обов'язкові освітні компоненти, що формують загальні компетентності.
- Обов'язкові освітні компоненти, що формують спеціальні компетентності.
- Практична підготовка.

Що стосується вибіркового освітніх компонентів для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти, ОПП передбачає блоковий вибір. У залежності від обраного блоку після його опанування, здобувачу освіти може бути присвоєна спеціалізація.

Вибіркові освітні компоненти ОПП (за вибором здобувача освіти) становлять 10% від загальної кількості кредитів ЄКТС та включають такі блоки:

- 1) Основи інклюзивної педагогіки.
- 2) Основи гри на музичному інструменті та методика музики.
- 3) Практичний курс англійської мови з методикою.
- 4) Образотворче мистецтво з методикою гурткової роботи [3].

Процедура обрання вибіркового освітнього компоненту відбувається відповідно до Положення про участь здобувачів освіти ВПФК у формуванні індивідуального навчального плану та здійснюється наступним шляхом.

– Циклові комісії, які забезпечують викладання вибіркового освітніх компонентів, до 15 травня кожного навчального року обговорюють, затверджують та подають заступнику директора з навчальної роботи перелік навчальних дисциплін, які пропонуються для вільного вибору студентами на навчальний рік.

– Протягом червня проводиться попереднє опитування здобувачів освіти щодо обрання вибіркового освітніх компонентів ОПП шляхом використання дистанційних технологій (студенти заповнюють гул форми).

– Остаточний вибір освітніх компонентів здійснюється шляхом подачі письмової заяви здобувачем освіти на ім'я завідувача відділення до 1 вересня, що підтверджує його вибір.

– На підставі поданих заяв завідувач відділення готує подання на розподіл академічних груп за обраними вибірково освітніми компонентами, про що видається відповідний наказ.

– У разі, якщо для вивчення окремого вибіркового компонента не сформувалася підгрупа з мінімальною кількістю здобувачів освіти (5 осіб) для вивчення відповідної вибіркової дисципліни, то завідувач відділення доводить до відома студентів перелік дисциплін, які не будуть вивчатися.

– Після цього здобувач освіти протягом тижня повинен обрати інші дисципліни, з яких сформувалася (чи формується) кількісно достатня підгрупа.

– Студент, який не визначився із переліком вибірових дисциплін та не подав заповнену заяву у визначені терміни, може бути записаним на вивчення тих дисциплін, які вважаються необхідними для оптимізації кількісного складу академічних груп.

– Після остаточного формування і погодження академічних груп з вивчення вибірових дисциплін інформація про вибірові освітні компоненти вноситься до індивідуального навчального плану здобувача освіти [5].

Оскільки вибірова складова ОПП спрямована на поглиблення окремих спеціальних (фахових) компетентностей, то це дозволяє присвоїти здобувачу освіти до основної спеціальності «Вихователь закладу дошкільної освіти» додаткову спеціалізацію за його вибором:

- «Керівник гуртка англійської мови».
- «Керівник образотворчої діяльності ЗДО».
- «Музичний керівник ЗДО».
- «Асистент вихователя інклюзивної групи».

Перелік саме таких спеціалізацій обумовлений вимогами ринку праці та потребами здобувачів освіти з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти ОПП Дошкільна освіта здійснюється також і шляхом вільного вибору бази для проходження педагогічної практики. Для майбутніх фахівців дошкільної освіти педагогічна практика є одним із найважливіших етапів професійної підготовки. Її метою є формування професійної компетентності, готовності до успішної фахової діяльності в галузі освіти.

Відповідно до Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти ВПФК вибір баз практики здійснює директор Коледжу, виходячи із спроможності закладу дошкільної освіти забезпечити виконання основних завдань відповідних видів практики та освітньо-професійної програми в цілому. Поряд із тим здобувач освіти може самостійно підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання як бази практики. Студенти спеціальності 012 Дошкільна освіта реалізують своє право на вибір бази практики під час проходження літньої та переддипломної практик [4].

Важливою складовою організації освітнього процесу в коледжі є залучення здобувачів до наукової роботи. Написання студентами наукових робіт, їх участь у наукових конференціях, семінарах, олімпіадах, конкурсах, змаганнях забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії та дає змогу розкрити свою індивідуальність, творчий потенціал у процесі оволодіння професійною діяльністю. Якщо говорити про досягнення й показники в олімпіадах, наукових конкурсах, то вони відкривають у здобувача віру в себе та свої можливості. Це є проявом індивідуального потенціалу.

Що стосується інших механізмів формування індивідуальної освітньої траєкторії, то варто відмітити, що серед здобувачів освіти випускних курсів все більшої популярності набуває навчання за індивідуальним планом із поєднанням його з професійною діяльністю за фахом. Це дає можливість вчитися самостійно, стажуватися та отримувати практичний досвід роботи за обраним фахом.

На завершальному етапі формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувач освіти працює над курсовою роботою: обирає навчальну дисципліну, з якої бажає її писати, наукового керівника та визначається з темою курсового дослідження. Написання курсової роботи та її захист є свого роду підсумком шляху з реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти та показником ефективності сформованої індивідуальної освітньої траєкторії.

Висновки. Підбиваючи підсумки, маємо зазначити, що описаний вище механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта в умовах педагогічного фахового коледжу є важливим, оскільки змінює саме розуміння та ставлення до здобуття професійної освіти, перетворює студента з пасивного «споживача» освітніх послуг на активного здобувача, який самостійно визначає шлях професійної підготовки з обраного фаху, що відповідає його можливостям, інтересам, адекватним бажанням. Це значно підвищує відповідальність здобувача за результати своєї професійної підготовки, спонукає до вивчення усіх можливостей для саморозвитку, що доступні в освітньому середовищі коледжу. Здобувши навички побудови індивідуальної освітньої траєкторії під час навчання у коледжі, здобувач освіти може використовувати ці навички протягом усього свого життя.

Список використаних джерел

1. Герасименко Ю. Інструменти та процедури формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої школи. URL: <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/> (дата звернення 27.12.2024)
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/company.nsf/0/> (дата звернення 22.12.2024).
3. Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта». URL: <https://drive.google.com/file/d/1f9-8j87OuwI1EvSw8nTCPyk32bSkuo0T/view> (дата звернення 22.12.2024).
4. Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти ВПФК. URL: <https://drive.google.com/file/d/1QixHCRs9bcu9GevWHDNfyxXg2x6gjSr0/view> (дата звернення 03.01.2025).
5. Положення про участь здобувачів освіти ВПФК у формуванні індивідуального навчального плану. URL:

https://drive.google.com/file/d/1mr16eVi_1U938g_QDvXpkaOBAmIq73Yo/view (дата звернення 22.12.2024).

6. Шевчук Г. Індивідуальна освітня траєкторія студента: суть і ключові аспекти організації. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4437> (дата звернення 03.01.2025).

Руслан ЦАЛЬ-ЦАЛЬКО

Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

викладач методист

Вивчення програмування при підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти

Постановка проблеми. У сучасному світі технології та інновації швидко змінюються, що вимагає від фахівців різних галузей постійного оновлення знань та навичок. Особливо важливим є забезпечення високого рівня підготовки майбутніх фахівців у галузі технологічної освіти, які мають володіти не лише теоретичними знаннями, але й практичними вміннями для ефективного використання сучасних інформаційних технологій.

Програмування стало невід'ємною частиною сучасної технічної освіти, оскільки воно є основою для розробки і впровадження технологічних рішень у різних сферах. Однак в умовах швидкого розвитку технологій та змінюваних освітніх стандартів виникає проблема ефективного викладання програмування в контексті підготовки майбутніх фахівців технологічної освіти. Питання адаптації навчальних програм, інтеграції сучасних підходів до викладання програмування, а також забезпечення необхідного рівня компетенцій студентів є надзвичайно актуальними.

Зазначена проблема вимагає пошуку нових методів та підходів до навчання програмуванню, що сприятимуть формуванню у студентів не лише теоретичних знань, а й практичних навичок, необхідних для розв'язання реальних професійних задач. Важливим аспектом є також використання сучасних технологій навчання, таких як інтерактивні платформи, симулятори та проекти на основі реальних виробничих умов.

Отже, проблематика ефективного викладання програмування при підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти є складною і багатогранною, що потребує комплексного підходу до її вирішення.

Аналіз досліджень. Дослідження в галузі технологічної освіти підтверджують важливість програмування для підготовки майбутніх фахівців. В умовах цифровізації необхідно інтегрувати програмування в навчальні плани, щоб забезпечити студентам практичні навички для роботи з сучасними технологіями.

Багато досліджень акцентують на необхідності міждисциплінарного підходу, де програмування поєднується з іншими галузями знань, що сприяє розвитку комплексних навичок. Проектно-орієнтоване навчання, де студенти розв'язують реальні задачі, підвищує їхню мотивацію та рівень компетенцій. Методи «перевернутого навчання» і онлайн-платформи показали свою ефективність у навчальному процесі.

Мета дослідження – аналіз і розробка ефективних методичних підходів до викладання програмування у підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти. Зокрема, дослідження спрямоване на визначення оптимальних форм і методів навчання програмуванню, які сприятимуть формуванню у студентів комплексних професійних навичок, необхідних для роботи в умовах сучасних технологій, а також на вивчення можливостей інтеграції новітніх освітніх технологій у навчальний процес.

Результати дослідження. У сучасних умовах цифровізації всіх сфер життя, програмування стало невід'ємною частиною підготовки майбутніх фахівців технологічної освіти. Володіння основами програмування дозволяє фахівцям не лише розуміти процеси автоматизації та контролю сучасних технологій, але й розвивати критичне мислення, творчий підхід та здатність до вирішення складних задач.

Технологічна освіта вимагає від фахівців широкого спектра знань і навичок, включаючи не лише традиційні аспекти, такі як конструювання та матеріалознавство, але й нові області, що пов'язані з цифровими технологіями.

У зв'язку зі зростанням ролі автоматизації, робототехніки, Інтернету речей та штучного інтелекту, програмування стає важливим компонентом у підготовці майбутніх фахівців у цій галузі. Програмування є фундаментальною складовою технологічної підготовки. Уміння писати коди і працювати з різними мовами програмування відкриває нові можливості для майбутніх фахівців у багатьох галузях, таких як: автоматизація виробничих процесів – сучасні технології вимагають від спеціалістів здатності автоматизувати процеси за допомогою програмного забезпечення.

Володіння програмуванням дозволяє фахівцям створювати інтерактивні навчальні матеріали, віртуальні лабораторії та програмні симулятори. Інновації в освітньому процесі: Використання програмування дозволяє майбутнім фахівцям розробляти нові способи навчання і організації освітнього процесу, що сприяє підвищенню ефективності навчання.

У технологічній освіті важливим є не тільки вивчення базових понять програмування, але й розуміння специфіки використання мов програмування, які є актуальними для технічної сфери. Найбільш поширеними мовами програмування для технологічної освіти є:

- Python – універсальна мова програмування, яка є особливо корисною для початківців через свою простоту. Використовується для автоматизації, аналізу даних і розробки прототипів.

- C/C++ мови програмування, які застосовуються для розробки системного програмного забезпечення, вбудованих систем та робототехніки.
- MATLAB – широко використовується у галузях інженерії та автоматизації для математичного моделювання, аналізу даних та управління технічними системами.
- JavaScript – використовується для створення інтерактивних веб-додатків та інструментів візуалізації, що можуть бути застосовані в освітніх середовищах.

Успіх навчання програмування майбутніх фахівців технологічної освіти залежить від правильно підібраних методів та підходів до навчання. Один із найефективніших підходів до навчання програмуванню – це об'єктно-орієнтоване навчання. Студенти працюють над реальними проєктами, що дозволяє їм отримувати практичний досвід та розвивати навички вирішення складних завдань. Це стимулює розвиток творчих здібностей, командної роботи та критичного мислення.

Онлайн-платформи, такі як Codecademy, Coursera та KhanAcademy, дозволяють студентам самостійно навчатися програмуванню в інтерактивній формі. Це створює можливості для індивідуалізації процесу навчання, коли кожен студент може навчатися у своєму темпі. Важливою є інтеграція програмування з іншими дисциплінами, такими як фізика, інженерія та технології. Це дозволяє студентам зрозуміти практичне застосування програмування в реальних технологічних проєктах, таких як робототехніка чи автоматизація виробничих процесів.

Робототехнічні платформи, такі як Arduino та RaspberryPi, дозволяють студентам на практиці застосовувати знання програмування для створення роботів і автоматизованих систем. Це стимулює розвиток технічних навичок і робить процес навчання більш захопливим та практичним.

Попри значні досягнення, існують певні проблеми у викладанні програмування, зокрема недостатнє забезпечення сучасними технологіями: У багатьох навчальних закладах бракує ресурсів для належного технічного забезпечення процесу навчання програмуванню. Викладачі потребують постійного підвищення кваліфікації, щоб встигати за швидкими змінами у сфері ІТ. Не всі студенти розуміють важливість програмування для майбутньої професії, що може впливати на їхню мотивацію до навчання. Натомість перспективи викладання програмування для майбутніх фахівців технологічної освіти дуже великі. Інтеграція новітніх технологій, розвиток дистанційного навчання та використання проєктного підходу відкривають нові можливості для формування висококваліфікованих спеціалістів.

Програмування відіграє важливу роль у підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти, забезпечуючи їх необхідними знаннями та навичками для роботи в умовах цифрової трансформації. Інтеграція програмування у навчальні плани технологічних спеціальностей є

важливим кроком до створення інноваційної освітньої системи, яка відповідає викликам сучасного ринку праці.

Використання сучасних методик навчання, таких як проєктно-орієнтоване навчання та використання онлайн-ресурсів, може значно підвищити ефективність навчального процесу.

Висновки. Програмування є ключовою складовою підготовки майбутніх фахівців технологічної освіти, спрямованою на розвиток практичних навичок і критичного мислення для роботи з сучасними цифровими технологіями. Інтеграція популярних мов програмування, таких як Python, C++ і MATLAB, сприяє формуванню необхідних професійних компетенцій. Використання інноваційних підходів, зокрема проєктно-орієнтованого навчання та онлайн-платформ, підвищує мотивацію студентів і ефективність освітнього процесу. Подолання викликів, як-от брак технічного забезпечення і недостатня мотивація, можливе завдяки впровадженню новітніх освітніх технологій та постійному розвитку викладачів.

Список використаних джерел

1. Яворський Й. Г., Гриньов С. О., Пантюхін В. О. Методика викладання програмування в школі та вузі. Київ, 2021. 152 с.
2. Booth S., Forssell G. Learning and Teaching Programming: A Study of Teaching and Learning in Higher Education, 2022. 143 с.
3. Evans D. Introduction to Computing: Explorations in Language, Logic, and Machines. University of Virginia, 2022. 125 с.
4. Бритикова Г. В. Метод проєктів як сучасна педагогічна технологія. Управління школою. 2008. № 7. С. 26–27.
5. Карабін О. Й., Поморський Д. В. Методичні підходи до вивчення веб-програмування учнів у старшій школі. 2021.

Іванна ЦЕЗАРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
доктор філософії, викладач*

Інноваційні методи формування толерантності у майбутніх педагогів під час позааудиторної діяльності

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство переживає значні соціально-економічні трансформації, що ставлять нові виклики у процесі виховання молоді. У цьому контексті актуальним є формування толерантності у студентів педагогічних коледжів, адже саме майбутні педагоги відіграють ключову роль у духовному відродженні нації.

Аналіз досліджень. Питання виховання толерантності знайшло відображення у творчості таких педагогів, як Я. Коменський, Я. Корчак, А. Макаренко, М. Монтесорі, С. Русова, В. Сухомлинський, С. Френе, Р. Штайнер та інші. Філософські аспекти толерантності досліджували М. Бердяєв, Р. Валітова, В. Лекторський, В. Соловйов. Соціологічні аспекти розглядали Г. Бутигін, С. Оксамитна, В. Портянкіна, О. Швачко. Психологічні аспекти цієї проблеми вивчали О. Асмолов, І. Бех, С. Бондирєва, В. Колесов, В. Маралов, А. Орлов, О. Петровський, А. Реан, В. Сітаров, Г. Шайгерова. Питання толерантності також стали об'єктом уваги багатьох зарубіжних дослідників, зокрема А. Камю, А. Маслоу, Г. Олпорта, Ж. Сартра, Е. Фромма, К. Ясперса. Проблематика виховання толерантності у сучасній педагогіці була предметом досліджень таких учених, як В. Вульф, Л. Байбородова, Л. Бернадська, О. Грива, О. Доукіна, Л. Канішевська, І. Сухопара, Г. Шеламова. З-поміж українських дослідників цією темою займалися Ю. Гордієнко, Р. Кострубань, Ю. Котелянець, І. Кривошопка. Однак проблема виховання толерантності саме у студентів педагогічних коледжів у позааудиторній діяльності залишається недостатньо висвітленою.

Педагогічна толерантність трактується як інтегративна категорія, яка компенсує риси всіх видів діяльності толерантності та обумовлює специфіку цілей, завдань і особливостей професійного педагога, а також багатогранність створюваних ним педагогічних ситуацій. Це професійно-особистісна риса, що регулює поведінку вчителя і є важливою складовою педагогічної етики [2, 22].

Мета дослідження – аналіз форм та методів виховання толерантності у студентів педагогічних коледжів у позааудиторній діяльності.

Результати дослідження. Методи виховання – це «сукупність найбільш загальних способів розв'язання виховних завдань і здійснення виховних взаємодій, способів взаємопов'язаної діяльності викладача і студентів, спрямованих на досягнення цілей виховання; сукупність специфічних способів і прийомів виховної роботи, які використовуються в процесі формування особистих якостей студентів для розвитку їхньої свідомості, навичок і звичок поведінки і діяльності, а також їх корекції і вдосконалення» [3, 206]. Форми виховання – це спосіб організації виховного процесу, що передбачає узгоджену діяльність викладача та студентів у певному режимі. Основними компонентами виховних форм є інформація, переживання та дія. Інформація надає нові знання, переживання викликають емоційне ставлення, а дія формує спільний досвід.

Будь-яка форма виховання повинна бути орієнтована на три канали сприйняття: аудіальний, візуальний, кінестетичний [4, 3].

У ході дослідження ми застосовувалися такі групи методів: методи формування свідомості особистості: розповіді, пояснення, переконання, бесіди, дискусії, приклади; методи

організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки: вправи, педагогічні вимоги, доручення, привчання, суспільна думка, створення виховних ситуацій; активні методи соціально-педагогічного розвитку: групові дискусії, рольові та імітаційні ігри, метод проєктів [1, 103].

У межах дослідження була розроблена програма виховних годин наставника «Крокуємо до толерантності». Її завдання:

- Поглиблення знань студентів про толерантність;
- Формування розуміння меж толерантності;
- Розвиток емпатії;
- Сприяння виявленню гуманності, терпимості, доброзичливості;
- Навчання взаємодії, співпраці, попередженню та вирішенню конфліктів.

Програма включає таку тематику:

1 курс. «Що таке толерантність», «Виховуємо толерантність», «Ще раз про толерантність», «Толерантна особистість», «Емпатія», «Стереотипи», «Ксенофобія», «Упередження», «Дискримінація», «Насилля», «Екстремізм в молодіжному середовищі», «Більшість і меншість».

2 курс. «Багаті та бідні», «Чоловіки і жінки», «Нетерпимість до інакомислячих», «Толерантне ставлення до людей з обмеженими можливостями», «Культурні відмінності», «Проблеми міжнаціональних відносин», «Усі ми різні», «Конфлікти. Види і типи конфліктів», «Два кроки до конфлікту», «Стилі поведінки в конфліктній ситуації», «Психологічний захист в конфліктній ситуації», «Межі толерантності».

3 курс. «Злочини інтолерантності», «Життя без агресії», «Чи толерантна ви людина?», «Толерантність – гармонія багатоманітності», «Чи важко бути толерантним?», «Вчиться володіти собою», «Толерантне спілкування», «Толерантний педагог. Який він?», «Правила толерантного спілкування педагога», «Межа толерантності педагога», «Грані толерантності», «Любов – добро – толерантність».

Застосовувалися такі форми виховної діяльності як тренінги, вікторини, тематичні бесіди, обговорення проблемних ситуацій, рольові ігри, відеопрезентації, майстер-класи, індивідуальні консультації тощо. Такі заходи сприяли розвитку в студентів толерантної поведінки та навичок спілкування.

Висновки. Систематичне застосування різноманітних форм і методів у позааудиторній діяльності ефективно сприяє формуванню толерантності у студентів педагогічних коледжів. Це дозволяє майбутнім педагогам не лише адаптуватися до багатокультурного суспільства, а й сприяти його гармонійному розвитку. Проведене дослідження не охоплює всі аспекти багатогранної проблеми формування толерантності у студентів педагогічних коледжів у процесі позааудиторної діяльності. Додаткові наукові дослідження можуть бути спрямовані

на теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов, які сприяють вихованню толерантності у студентів у цьому контексті.

Список використаних джерел

1. Бернадська Л. В. Виховання толерантності в учнів 5–7 класів шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук. Київ, 2009. 20 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с.
3. Гринько Т. В., Зябрева С. Є. Форми виховної роботи: методичні рекомендації до лекційних і семінарських занять з «Методики виховної роботи та педагогічної практики студентів». Горлівка, 2007. 64 с.
4. Дубасенюк О. А., Іваниченко А. В. Практикум з педагогіки: навчальний посібник. Київ : Педагогіка, 1990. 232 с.

Богдан ШАХРАЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Педагогічне краєзнавство як засіб професійної підготовки майбутнього вчителя в умовах педагогічного коледжу

Постановка проблеми. В умовах сучасної освітньої реформи особливої уваги заслуговує запит на підготовку вчителя, здатного реагувати на потреби суспільства та інтереси здобувачів освіти. Одним із ефективних засобів формування фахових компетентностей майбутнього вчителя в умовах педагогічного коледжу стає педагогічне краєзнавство. Вивчення регіональних освітніх особливостей, історії освіти, педагогічних ідей, передового педагогічного досвіду певного краю в сучасних умовах відіграє важливе значення у патріотичному вихованні молоді, формуванню національної свідомості підростаючого покоління.

Аналіз досліджень. На даний час у педагогіці немає єдиного підходу до визначення терміну «педагогічне краєзнавство». Проблеми, які стосуються до педагогічного краєзнавства досліджувались у працях В. Матіяш, Н. Побірченко, С. Піскуна, В. Полехіної, Л. Семеновської, І. Шумілової та інших. В. Матіяш, визначаючи термін «педагогічне краєзнавство», пов'язує його із закономірностями використання місцевого педагогічного матеріалу у навчанні та вихованні підростаючого покоління і виділяє у його структурі історико-педагогічне краєзнавство, дидактичне краєзнавство, школознавче краєзнавство [1]. С. Піскун акцентує увагу у визначенні на комплексний характер даного поняття [2]. Н. Побірченко визначає педагогічне краєзнавство як окрему галузь історико-педагогічного знання про регіональні особливості розвитку освіти і педагогічної думки [4]. Можна зробити висновок, що педагогічне краєзнавство є галуззю краєзнавства, яке, маючи комплексний характер, є елементом, складовою частиною історії педагогіки.

Мета дослідження – розкрити потенціал педагогічного краєзнавства у професійній підготовці майбутнього вчителя, а також визначити його методичні засоби та впровадження в умовах педагогічного коледжу.

Результати дослідження. Педагогічне краєзнавство – це систематизоване вивчення регіональних освітніх особливостей з метою їх застосування у навчально-виховному процесі сучасного закладу освіти. Його основні функції містять навчальну, виховну та розвивальну складові. Це дозволяє пов'язати теоретичні знання з практичною підготовкою майбутніх вчителів. У процесі навчання краєзнавчий матеріал сприяє вихованню патріотизму, любові до рідного краю, стимулює розвиток індивідуального стилю педагогічної діяльності студентів, їх

творчість. Студенти усвідомлюють цінність культурного та історичного досвіду своїх регіонів, що сприяє формуванню ціннісних орієнтирів та професійної етики.

На нашу думку, елементи педагогічного краєзнавства у змісті підготовки майбутнього вчителя сприяють формуванню творчого підходу до педагогічної діяльності із врахуванням особливостей рідного краю, вихованню інтересу до історії свого регіону, до передового освітнього досвіду краю, розвитку інтересу до пошукової наукової роботи. Виходячи з того, можна зазначити, що педагогічне краєзнавство слід розглядати як дидактичний засіб у професійній підготовці майбутнього вчителя в умовах педагогічного коледжу.

Використання у змісті підготовки майбутнього вчителя краєзнавчого матеріалу:

- стимулює професійну мотивацію, пошук нових методів, прийомів, шляхів отримання знань, умінь і навичок;
- сприяє якісній освітній підготовці майбутніх педагогів, оптимізації і збільшенню ефективності викладання навчальних предметів;
- розвиває інтерес до самостійної науково-пошукової діяльності;
- сприяє патріотичному вихованню студентів, формуванню національної свідомості.

С. Піскун пропонує поділяти засоби педагогічного краєзнавства на теоретичні і практичні [2]. Погоджуючись з даною думкою, слід зазначити, що до теоретичних засобів слід віднести перш за все систему знань, яка накопичена в процесі розвитку освіти в регіоні. До практичних засобів педагогічного краєзнавства слід віднести практичний досвід, методи: екскурсії, організація педагогічних музеїв при навчальних закладах, краєзнавчі гуртки, секції наукового студентського товариства, організація тематичних виставок, презентацій передового педагогічного досвіду.

В. Матіяш, характеризуючи засоби педагогічного краєзнавства, виділяє такі:

- Праці педагогів-класиків і сучасних педагогів.
- Посібники і підручники з педагогіки, психології та окремих методик.
- Соціологічні матеріали, пов'язані із освітою підростаючого покоління.
- Періодична преса.
- Окремі зразки художньої літератури.
- Законодавчі і іншу правові документи з питань освіти.
- Архівні документи.
- Передовий педагогічний досвід.
- Засоби народної педагогіки [1].

Однією із умов, що забезпечує ефективне використання засобів педагогічного краєзнавства в процесі професійної підготовки вчителя в умовах педагогічного коледжу є відбір змісту навчального матеріалу з врахуванням його науковості, доступності, значимості.

Тому першочерговими методичними підходами до використання педагогічного краєзнавства є:

- Інтеграція краєзнавчого матеріалу до таких навчальних дисциплін як педагогіка, психологія, методик навчання, а також історії, географії, літератури.

- Включення краєзнавчих елементів у систему практичної підготовки майбутнього спеціаліста, що дозволяє організувати і проводити практичні заняття у школах із врахуванням місцевих педагогічних практик.

- Використання проєктного методу для вивчення краєзнавчого матеріалу.

Важливу роль у формуванні особистості майбутнього педагога відіграє науково-пошукова діяльність в галузі педагогічного краєзнавства. У Володимирському педагогічному фаховому коледжі імені Агатангела Кримського склалася система науково-пошукової діяльності здобувачів освіти в галузі педагогічного краєзнавства, яка діє в межах функціонування наукового студентського товариства. Основними об'єктами наукових пошуків студентів стали:

- Історія розвитку школи і освіти у Волинському регіоні.
- Передовий педагогічний досвід вчителів краю.
- Ідеї, концепції, досягнення відомих педагогів Волині.
- Народні виховні традиції.

У процесі пошукової діяльності здобувачі освіти оволодівають уміннями і навичками роботи з краєзнавчими джерелами, навчаються обробляти, систематизувати і фіксувати отримані результати, використовувати їх у навчальному процесі. Результати наукових пошуків студентів представлені на науково-теоретичних конференціях коледжу з педагогічного краєзнавства Волині, всеукраїнських наукових конференціях, творчих конкурсах студентських наукових робіт, у написанні і захисті курсових робіт з даної тематики, організації тематичних виставок, поповненні музею історії навчального закладу, проведенні тематичних екскурсій і виховних заходів.

Висновки. Таким чином, педагогічне краєзнавство – це галузь краєзнавчої науки, яка має комплексний характер і є складовою частиною історії педагогіки. Використання засобів педагогічного краєзнавства у професійній підготовці спеціаліста в галузі освіти сприяє творчому розвитку особистості студента, його самовдосконаленню і самореалізації, прилучення до педагогічної культури регіону, розвитку прагнення до професійного удосконалення, що, в свою чергу, підвищує його компетентність. В подальшому розробці даної проблеми вважаємо необхідним ввести в курс предмету «Педагогіка» окремого розділу «Педагогічне краєзнавство», забезпечити розробку технологічних підходів у застосуванні педагогічного краєзнавства в структурі підготовки майбутнього вчителя-вихователя в умовах педагогічного коледжу.

Список використаних джерел

1. Матіяш В. В. Педагогічне краєзнавство: сутність, принципи, джерела. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2003. № 5. С. 111–120.
2. Піскун С. А. Педагогічне краєзнавство в організації навчально-виховного процесу вищої школи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: педагогіка та психологія*. 2007. № 36. С. 123–126.
3. Семеновська Л. А. Підготовка майбутніх учителів до професійної діяльності засобами педагогічного краєзнавства. *Дидактика*. 2006. Т. 4. С. 49-52.
4. Побірченко Н. С. Педагогічне краєзнавство: теоретико-методологічний аспект. *Педагогічна і психологічна наука в Україні / Збірка наукових праць у 5-ти томах*. 2003. Т. 1. С. 79–87.
5. Шумілова І. Ф. Використання педагогічного краєзнавства в процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. 2009. С. 160-165.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Олександр БІГУН

Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

к. пед. н., завідувач відділення

Використання освітніх онлайн-сервісів для навчання граматики англійської мови

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, роблячи його все більше інтегрованим в онлайн-простір. Цифровізація суттєво змінила підходи до вивчення іноземних мов, зокрема англійської. Важливим складником опанування мовного матеріалу є вивчення граматики, оскільки знання граматичних структур дозволяє правильно висловлювати думки, поліпшує загальне розуміння мови і, як правило, викликає найбільше труднощів у здобувачів. Традиційні підходи до організації засвоєння граматичних правил, їх застосування в різноманітних контекстах, запам'ятовування великої кількості винятків не завжди сприяють створенню належної навчальної мотивації та забезпечують достатній рівень індивідуалізації освітнього процесу. Ефективним засобом вирішення даної проблеми є електронні сервіси, які доповнюють традиційні підходи, створюючи передмови для інтерактивного й індивідуалізованого вивчення граматики англійської мови.

На даний час в інтернет-просторі є чимало електронних сервісів, однак проблемою є вибір найефективніших платформ для подолання труднощів, пов'язаних з навчанням граматики, а також недосконалість окремих ресурсів з точки зору невідповідності чинним освітнім стандартам й індивідуальним потребам користувачів.

Аналіз досліджень. Упродовж останніх років опубліковано низку досліджень, які окреслюють проблему ефективності використання електронних ресурсів у процесі викладання іноземних мов.

Ольга Загородня в своєму дослідженні наголошує на потребі підвищення якості навчання шляхом використання широкого спектру автентичних джерел, а також взаємодії з носіями мови. На думку авторки, використання онлайн-платформ Learn English from British Council, BBC Learning English допомагає вирішувати численні завдання вивчення мовного матеріалу, однак не може повністю замінити комунікацію з викладачем [3, 285].

Майя Карпушина розглядає широкий спектр електронних онлайн-ресурсів (Hot Potatoes, Quizlet, Wordle, ментальних карт Venn Diagram, T-chart, Problem and Solution Map, Fishbone graph та ін.), наголошує на забезпеченні інтерактивності на заняттях, полегшенні взаємодії

учасників освітнього процесу, «створення умов для миттєвого контролю й фасилітативного моніторингу студентів» [5, 83].

У своєму дослідженні Ольга Бирюк окреслює пріоритетні шляхи використання онлайн-сервісу Wordwall, зокрема й граматичний потенціал даного ресурсу, акцентує увагу на можливостях створення власних завдань різного типу [1, 98].

На думку Лариси Богуславської, на заняттях з іноземної мови доцільно використовувати автоматизовані інтерактивні навчальні комплекси, однак «подальша інтеграція цифрових технологій та онлайн-ресурсів у філологічну освіту повинна здійснюватися на основі балансу традиційних і високотехнологічних підходів до викладання» [2].

Ілона Костікова проаналізувала сучасні підходи до диджиталізації викладання англійської мови, наголошує на необхідності забезпечення інтерактивної взаємодії студентів онлайн під час організації навчальної, індивідуальної та самостійної роботи [6, 17].

Тетяна Задорожня здійснила наліз інтерактивних додатків English Grammar Practice, English Grammar in Use, які, на думку авторки, забезпечують ефективну практику іноземної мови; також надзвичайно дієвими дослідниця вважає ресурси, які надають можливість спілкуватися з іншими користувачами для вирішення тих чи інших освітніх завдань (наприклад, додаток HelloTalk) [4, 312].

Мета дослідження. Метою даного дослідження є аналіз найбільш популярних електронних сервісів з точки зору їхньої ефективності для навчання граматики англійської мови з метою подальшого застосування для презентації й практичного використання граматичних явищ, покращення мотивації здобувачів і забезпечення індивідуалізації навчання.

Результати дослідження. У цілому, проаналізовані дослідження засвідчують, що електронні сервіси стають невід'ємною частиною освітнього процесу в наш час. До ключових тенденцій належать:

- використання інтерактивних онлайн-платформ (Google Classroom, Moodle та ін.);
- інтеграція мобільних додатків (MyGrammarLab, Quizlet, Wordwall та ін.);
- застосування гейміфікації та штучного інтелекту в освіті (Kahoot, Grammarly та ін.);
- активне впровадження технологій мікронавчання.

Під освітнім онлайн-сервісом для вивчення іноземної мови ми розуміємо електронну платформу, яка надає користувачам можливість в інтерактивній формі засвоїти той чи інший мовний матеріал і вдосконалити комунікативну компетентність.

За змістом матеріалів онлайн-сервіси для вивчення граматики англійської мови можна умовно поділити на наступні групи:

- базова грамика – ставлять за мету вивчення основ граматики (побудова простих речень, вивчення часових форм, правил використання артиклів, числівників тощо);

- поглиблена граматики – ґрунтовний аналіз граматичних структур, умовних речень, пасивного стану, правил узгодження часів, віддієслівних форм, модальних дієслів;
- тематична граматики – граматичні явища для конкретних ситуацій (наприклад, граматики для ділового спілкування, наукових текстів, підготовки до екзаменів тощо);
- граматики в контексті – використання граматики в контексті реальних діалогів, текстів, відео чи аудіо; дані ресурси цінні для тих, хто хоче інтегрувати граматичні знання в повсякденне мовлення.

За типом вправ і очікуваними результатами доцільно виокремити онлайн-сервіси, які містять:

- типові вправи, спрямовані на засвоєння граматичних правил (заповнення пропусків, вибір правильної відповіді тощо);
- інтерактивні (гейміфіковані) вправи, що передбачають взаємодію здобувачів освіти;
- граматичний практикум з фідбеком (виявлення виправлення та пояснення помилок у введених текстах);
- симуляцію реального спілкування (завдання, які моделюють спілкування з носіями мови (листування, аудіозаписи, відеочати);
- підготовку до екзаменів (типи завдань відповідають формату конкретного екзамену – Cambridge English, IELTS, TOEFL, ЗНО/НМТ тощо).

Багато сервісів комбінують різні підходи. Наприклад, BBC Learning English надає можливість опрацювати теоретичний матеріал й виконувати інтерактивні вправи.

Для оцінки ефективності електронних ресурсів для вивчення граматики англійської мови пропонуємо короткий огляд кількох найбільш популярних онлайн-платформ.

Такі сервіси як [British Council Learn English](#), [Test-English](#), [Gramaro](#), [Englishpage](#) містять граматичний матеріал, розподілений за рівнями від А1 до В2, користувачі можуть виконувати вправи, а також у випадку необхідності опрацювати граматичний коментар.

На вебсторінках електронних ресурсів [English-practice](#), [Grammar Quiz](#) граматичний матеріал розподілений за рівнями від А1 до В2, користувачі можуть виконувати вправи, здійснювати самоперевірку здобутих результатів. Ресурс [English Tests Online](#) також містить узагальнення граматичного матеріалу в формі таблиць, що оптимізує процес ознайомлення з мовними явищами.

[Grammar Bank](#) пропонує значний обсяг граматичних ресурсів, що включають уроки, вправи, тести, опитування, різноманітні роздаткові матеріали.

Сервіс [EngVid](#) об'єднує відеоролики, у яких викладачі, що є носіями мови, детально розтлумачують граматичний контент. Користувачі мають можливість обирати конкретного викладача та відповідний рівень.

ISLcollective містить колекції різноманітних роздаткових матеріалів для відпрацювання граматичних тем.

Baamboozle, Kahoot, Wordwall є потужними інтерактивними ресурсами, які надають можливість опанувати різноманітний граматичний матеріал як на етапі засвоєння, так і на з метою застосування вивчених явищ. Викладачі мають можливість самостійно створювати вправи відповідно до потреб здобувачів.

Duolingo є дуже популярним серед здобувачів, його граматичні уроки охоплюють широкий спектр тем – від базових до більш складних. В основі застосунку – гейміфікований підхід до засвоєння мовного матеріалу. Сервіс мотивує здобувачів до постійної дозованої роботи, надає можливість навчатися через практичні завдання та отримувати миттєвий зворотний зв'язок.

Grammarly є потужним інструментом для перевірки граматики, який допомагає користувачам виправляти помилки в текстах. В основному цей сервіс орієнтований на покращення писемного мовлення, однак він також включає корисні поради щодо граматики, синтаксису та стилістики. Платформа не тільки виправляє помилки, але й надає пояснення до них, що дає можливість користувачам здійснювати самоаналіз власних досягнень.

BBC Learning English пропонує широкий спектр матеріалів для вивчення граматики, включаючи відеоуроки, інтерактивні вправи, статті, подкасти і тести. Ресурс охоплює різноманітні аспекти граматики англійської мови: від базових конструкцій до більш складних тем. Важливою особливістю є використання автентичних контекстів та ситуацій, що робить навчання максимально наближеним до умов реального спілкування.

Загалом, кожен із вищезазначених сервісів має як переваги, так і недоліки. Більшість із них добре підходять початківцям і здобувачам середнього рівня, однак для поглибленого вивчення можуть знадобитися докладніші теоретичні обґрунтування і додаткові ресурси. Окрім цього, вони можуть бути максимально ефективними в умовах змішаного навчання, де онлайн-сервіси використовуються як доповнення до традиційних методик.

Висновки. Електронні онлайн-сервіси для навчання граматики англійської мови мають потужний дидактичний і методичний потенціал. Вони дозволяють здобувачам вивчати мову за індивідуальним графіком, забезпечуючи можливість реалізувати власні освітні потреби і надаючи можливість отримувати зворотний зв'язок у реальному часі. Однак для досягнення максимальної ефективності в навчанні важливо, щоб електронні сервіси поєднувались із традиційними підходами до вивчення граматики, що дозволить здобувачу побудувати власну освітню траєкторію, а викладачу реалізувати принципи індивідуалізації й диференціації навчання. Зважаючи на вищевикладене, можна зробити висновок, що інтеграція інтерактивних онлайн-сервісів в освітній процес є невід'ємним складником модернізації викладання англійської мови в умовах цифрової епохи.

Подальші дослідження доцільно зосередити на розробці інтерактивних методик, що зможуть не тільки покращити володіння граматичним матеріалом, але й сприяти зануренню здобувачів в автентичний контекст іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Бирюк О. Шляхи використання онлайн-сервісу Wordwall у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 27 (183). Чернігів : НУЧК, 2024. С. 97-101.
2. Богуславська, Л. Г., Баранник, О. Ю., Рощина, Ю. М. Використання онлайн-ресурсів для підвищення якості філологічної освіти в Україні: переваги та обмеження. *Педагогічна Академія : наукові записки*. 2024. URL : <https://doi.org/10.5281/zenodo.12733900>.
3. Загородня О. Ф. Онлайн-платформи для вивчення англійської мови як засіб дистанційного навчання. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : «Інформаційно-аналітичне агенство», 2021. С 285-287.
4. Задорожня Т. Використання мобільних додатків для мовної підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей в умовах воєнного стану. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 58. Том 1. С. 310-314.
5. Карпушина М. Використання освітніх інтернет-платформ у навчанні іноземної мови. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2018. № 903. С. 81-87.
6. Костікова І.І., Черненко А.В. Диджиталізація викладання англійської мови : метод. рек. для здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 14-17.

Штучний інтелект в освіті: партнер чи загроза

Постановка проблеми. Штучний інтелект (ШІ) стрімко змінює сучасний світ, проникаючи в усі сфери нашого життя – від медицини та фінансів до транспорту та розваг. Освіта не залишається осторонь цього процесу, і сьогодні ми спостерігаємо активне впровадження технологій ШІ в навчальний процес. Розвиток ШІ пройшов довгий шлях від перших теоретичних концепцій до складних алгоритмів та нейронних мереж, здатних до навчання, аналізу даних та навіть творчості. Це породжує важливе питання: чи є штучний інтелект союзником та партнером у розвитку освіти, відкриваючи нові можливості для навчання та викладання, чи ж він становить загрозу, потенційно змінюючи роль вчителя та саму суть освітнього процесу? З одного боку, ШІ обіцяє персоналізацію навчання, автоматизацію рутинних завдань та доступність освіти для ширшого кола людей. З іншого боку, існують побоювання щодо втрати людського контакту, етичних проблем та поглиблення цифрової нерівності. Згідно з дослідженням ЮНЕСКО, ШІ має потенціал для трансформації освіти, забезпечуючи персоналізоване навчання та покращуючи доступ до якісної освіти. В Україні питання впровадження ШІ в освіту також обговорюється на державному рівні, хоча поки що конкретних стратегій та програм не так багато [1].

Мета дослідження: проаналізувати переваги та недоліки використання штучного інтелекту в освітньому процесі.

Результати дослідження. Штучний інтелект відкриває безпрецедентні можливості для персоналізації навчання. Адаптивні навчальні платформи та системи, керовані ШІ, здатні враховувати індивідуальні потреби, темп навчання та стиль сприйняття кожного здобувача освіти. Аналізуючи дані про успішність, сильні та слабкі сторони, а також інтереси, ШІ генерує індивідуальні навчальні плани та рекомендації, забезпечуючи оптимальну траєкторію навчання для кожного. Це дозволяє здобувачам освіти зосереджуватися на тих аспектах, які потребують додаткової уваги, та рухатися вперед у власному темпі, що значно підвищує ефективність навчання та мотивацію. Крім того, ШІ автоматизує рутинні завдання, такі як перевірка домашніх завдань, тестів та інших видів контролю знань, звільняючи час викладачів для більш творчої та індивідуальної роботи із здобувачами освіти. Автоматичне створення звітів та аналітичних даних надає викладачам цінну інформацію про прогрес здобувачів освіти та дозволяє оперативно коригувати навчальний процес [2].

Штучний інтелект також надає потужну підтримку викладачам, забезпечуючи доступ до величезних обсягів інформації, аналітичних інструментів та освітніх ресурсів для покращення якості викладання. Віртуальні асистенти на основі ШІ можуть допомогти педагогам з організаційними питаннями, підготовкою до занять, пошуком відповідних матеріалів та навіть генеруванням навчальних завдань. Завдяки ШІ освіта стає більш доступною для всіх. Створюються спеціальні інструменти для навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, враховуючи їхні індивідуальні можливості та обмеження. ШІ також сприяє забезпеченню доступу до якісної освіти для здобувачів освіти з віддалених регіонів та малозабезпечених сімей, усуваючи географічні та соціальні бар'єри.

Поряд зі значними перевагами, використання штучного інтелекту в освіті несе з собою і певні ризики та виклики. Одним із головних побоювань є заміна людського інтелекту. Хоча ШІ може автоматизувати багато рутинних завдань, існує ризик зменшення ролі вчителя як наставника та втрати емоційного контакту між здобувачем освіти і викладачем. Освіта – це не лише передача знань, але й формування особистості, розвиток соціальних навичок та емоційного інтелекту, що важко досягти без безпосередньої взаємодії з людиною. Надмірна залежність від технологій може призвести до дегуманізації освітнього процесу, де акцент зміщується з розвитку особистості на сухе засвоєння інформації. Українські експерти також наголошують на важливості збереження балансу між використанням штучного інтелекту та традиційними методами навчання, щоб не втратити цінність живого спілкування [1, 5].

Важливими є й етичні питання, пов'язані з використанням штучного інтелекту в освіті. Збір та аналіз великих обсягів даних про здобувачів освіти породжує проблеми конфіденційності та захисту персональних даних. Існує ризик упередженості алгоритмів ШІ, що може призвести до дискримінації певних груп здобувачів освіти на основі раси, статі, соціального статусу чи інших факторів. Крім того, виникає питання відповідальності за помилки та збої в роботі систем ШІ, які можуть мати негативні наслідки для освітнього процесу. Цифрова нерівність також є серйозною проблемою. Обмежений доступ до технологій та інтернету для деяких здобувачів освіти, особливо в малозабезпечених сім'ях та віддалених регіонах, може посилити соціальну нерівність та створити додаткові бар'єри для отримання якісної освіти. Для ефективного використання ШІ в освіті необхідний розвиток цифрової грамотності як у викладачів, так і в здобувачів освіти, що потребує значних інвестицій та зусиль. В Україні ця проблема стоїть особливо гостро, враховуючи різний рівень цифрової інфраструктури в різних регіонах [1, 2].

Надмірна залежність від технологій може призвести до втрати здобувачами освіти навичок критичного мислення та самостійного навчання. Здобувачі освіти можуть звикнути до готових відповідей та рішень, які надає ШІ, замість того, щоб самостійно аналізувати інформацію та формулювати власні висновки. Існує також проблема з автентичністю знань та

академічною чесністю, оскільки здобувачі освіти можуть використовувати ШІ для виконання завдань замість самостійного навчання. Нарешті, існує побоювання щодо безробіття серед педагогів внаслідок потенційної заміни деяких функцій викладача штучним інтелектом. Хоча повна заміна вчителя штучним інтелектом малоімовірна, автоматизація певних завдань може призвести до скорочення робочих місць або зміни кваліфікаційних вимог до педагогів.

Для того, щоб максимально використати потенціал штучного інтелекту в освіті, необхідно дотримуватися збалансованого підходу, де технології виступають як допоміжний інструмент, що доповнює, а не замінює людський фактор. Важливо усвідомлювати, що ШІ – це потужний засіб для оптимізації навчального процесу, але він не може повністю відтворити складну та багатогранну роль вчителя. У цьому контексті роль педагога трансформується: він стає не лише джерелом знань, але й наставником, який допомагає здобувачам освіти орієнтуватися у величезному інформаційному просторі, розвивати критичне мислення, творчі здібності та соціальні навички. Викладач відіграє ключову роль у формуванні емоційного інтелекту здобувачів освіти та створенні сприятливої навчальної атмосфери, що є неможливим без безпосередньої людської взаємодії.

Крім того, надзвичайно важливою є розробка чітких етичних норм та правил використання ШІ в освіті. Важливим аспектом є розвиток програм з цифрової грамотності як для педагогів, так і для здобувачів освіти. Викладачі повинні володіти необхідними навичками для ефективного використання ШІ-інструментів у своїй роботі, а здобувачі освіти – розуміти принципи роботи цих технологій та вміти критично оцінювати інформацію, отриману за їх допомогою. В Україні реалізується проєкт «Дія. Цифрова освіта», який пропонує онлайн-курси з цифрової грамотності для різних вікових груп, зокрема й для освітян [3]. Для досягнення найкращих результатів необхідна тісна співпраця між педагогами, розробниками технологій та науковцями. Лише спільними зусиллями можна створити ефективні та етичні рішення на основі ШІ, які сприятимуть розвитку якісної та доступної освіти для всіх.

Аналіз існуючих досліджень як міжнародних (наприклад, дослідження ЮНЕСКО), так і українських (зокрема, згадки про обговорення на державному рівні та окремі ініціативи у сфері онлайн-навчання та підготовки до ЗНО), демонструє неоднозначність впливу ШІ на освітній процес. З одного боку, ШІ відкриває значні можливості для персоналізації навчання, автоматизації рутинних завдань, підтримки викладачів та забезпечення доступності освіти. З іншого боку, існують серйозні ризики, пов'язані з втратою людського контакту, етичними питаннями (конфіденційність даних, упередженість алгоритмів), цифровою нерівністю та втратою навичок критичного мислення. Важливо зазначити, що українські експерти наголошують на необхідності збалансованого підходу до впровадження ШІ в освіту, зберігаючи цінність живого спілкування та враховуючи специфіку українського освітнього контексту. Зокрема, дослідження, проведене Projector Creative & Tech Institute та Малою

академією наук України за підтримки Factum Group Ukraine, показало, що українські педагоги бачать в ШІ насамперед інструмент для оптимізації своєї роботи та персоналізації навчання, а не заміну власної ролі. Це підкреслює важливість розгляду ШІ як допоміжного інструменту, що доповнює, а не замінює людський фактор в освіті [4].

Висновки. Штучний інтелект в освіті – це явище з подвійним потенціалом. З одного боку, він відкриває безліч можливостей для персоналізації навчання, автоматизації рутинних завдань, підтримки викладачів, забезпечення доступності освіти та створення нових, захоплюючих форм навчання. З іншого боку, існують серйозні ризики, пов'язані із заміною людського фактора, етичними питаннями, цифровою нерівністю та залежністю від технологій. Отже, головна теза цієї статті підтверджується: штучний інтелект може бути як цінним партнером, так і серйозною загрозою для освіти, і це залежить виключно від того, як ми його використовуємо.

Список використаних джерел

1. Всеукраїнське дослідження використання ШІ у шкільній освіті. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2023/12/20/Vseukranske.doslidzhennya.vykorystannya.20.12.2023.pdf> (дата звернення 10.01.2025).
2. Кравченко Н. Як в Україні використовують штучний інтелект. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/33704/2023-12-10-yak-v-ukraini-vykorystovuyut-shtuchnyy-intelekt/> (дата звернення 10.01.2025).
3. Милованов Т. ChatGPT для підвищення власної ефективності. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/chatgpt-for-personal-effectiveness> (дата звернення 09.01.2025).
4. Чи змінить штучний інтелект українську школу? *Osvitoria*: вебсайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/chy-zminyt-shtuchnyj-intelekt-ukrayinsku-shkolu/> (дата звернення 09.01.2025).
5. Штучний інтелект допомагає чи заважає вчитися URL: <https://www.postupai.com/ua/news/stuchnii-intelekt> (дата звернення 09.01.2025).

Євген БОХОНЬКО

Хмельницький національний університет

к. пед. наук, доцент кафедри технологічної та

професійної освіти і декоративного мистецтва

Ресурси системи Electude для вивчення дисципліни «Обладнання авторемонтного виробництва»

Постановка проблеми. Сучасний автомобільний ринок вимагає від фахівців у галузі автомобільного транспорту високого рівня знань і практичних навичок у використанні складного обладнання. Однак традиційні методи навчання часто не відповідають вимогам сьогодення через низку факторів. Автомобілі стають все більш автоматизованими, з високою інтеграцією електроніки та складних систем. Навчальні програми багатьох закладів не встигають оновлюватися відповідно до новітніх тенденцій. Обмежений доступ до сучасного обладнання: навчальні заклади нерідко не мають у своєму розпорядженні дорогого діагностичного та ремонтного обладнання, що ускладнює практичну підготовку студентів. Низька ефективність традиційних підходів: лекційні заняття і застарілі методи демонстрації не дозволяють студентам повною мірою опанувати сучасні інструменти та технології, що використовуються в авторемонтних майстернях. Проблеми безпеки та збереження ресурсів: практичні заняття на реальному обладнанні можуть створювати ризик пошкодження техніки або виникнення небезпечних ситуацій, що підвищує потребу у віртуальних рішеннях.

Аналіз досліджень. Система Electude стала предметом досліджень у галузі освіти через її інноваційний підхід до навчання. Більшість наукових робіт, присвячених цій тематиці, аналізують ефективність інтерактивного навчання у технічній освіті, вплив цифрових технологій на підготовку автомеханіків і впровадження симуляційного навчання. Розглянемо ключові аспекти. Дослідження підтверджують, що інтерактивні платформи, такі як Electude, значно підвищують зацікавленість студентів і їхню залученість у процес навчання. Інтерактивні модулі з мультимедійним контентом дозволяють студентам краще зрозуміти складні концепції, наприклад, принцип роботи сучасного обладнання [2]. Завдяки моделюванню реальних ситуацій, таких як діагностика несправностей, студенти отримують навички аналізу та прийняття рішень [2]. Хоча система Electude має численні переваги, дослідження також вказують на певні проблеми (недостатність практичного досвіду, наприклад). Симуляції не можуть повністю замінити роботу з реальним обладнанням [1].

Мета дослідження – дослідити потенціал системи Electude у контексті вивчення дисципліни «Обладнання авторемонтного виробництва», визначити її переваги та недоліки, а також обґрунтувати доцільність її використання для підготовки сучасних фахівців в умовах дефіциту матеріально-технічної бази.

Система Electude пропонує широкий спектр ресурсів, які можна ефективно використовувати для вивчення дисципліни «Обладнання авторемонтного виробництва». Вона охоплює як теоретичну частину, так і практичні навички, необхідні для роботи з сучасним обладнанням.

Ресурси Electude для навчання наступні [3]:

1. Інтерактивні модулі. Electude пропонує готові курси з інтерактивними модулями, які охоплюють ключові теми:

а) Типи обладнання в автомайстернях. Вивчення підйомників, діагностичних стендів, гідравлічного та пневматичного обладнання;

б) Обладнання для обслуговування двигуна. Наприклад, стенди для перевірки інжекторів, систем охолодження та мастила;

в) Обладнання для діагностики. Мультиметри, сканери OBD-II, осцилографи;

г) Системи гальмівного стендування. Гідравлічні та електронні компоненти;

Ці модулі супроводжуються мультимедіа-контентом: анімаціями, 3D-моделями та відеоуроками.

2. Практичні симуляції. Electude дозволяє моделювати реальні робочі процеси:

а) Віртуальні майстерні. Студенти можуть використовувати інструменти у віртуальному середовищі для виконання завдань, таких як заміна деталей, діагностика та налаштування;

б) Діагностика систем автомобіля. Пошук несправностей у двигуні, електроніці або гальмівній системі;

в) Ремонт і тестування. Віртуальні модулі для аналізу справності обладнання;

3. Тести та оцінювання:

а) Тестові завдання. Платформа пропонує завдання з автоматичною перевіркою для закріплення знань;

б) Оцінка прогресу. Викладачі можуть стежити за успішністю студентів і коригувати навчання.

4. Матеріали для викладачів. Electude надає інструменти для створення та налаштування навчальних програм:

а) Бібліотека матеріалів. Готові лекції та завдання, які можна адаптувати до конкретної програми;

б) Платформа управління курсами. Контроль за виконанням завдань, виставлення оцінок і зворотний зв'язок;

5. Технічна база. Electude надає навчальні ресурси, які доповнюються реальним обладнанням, наприклад:

а) Двигуни для навчання. Прозорі моделі або системи, розібрані на компоненти.

б) Електронні симулятори. Моделі роботи CAN-шини, ECU або ABS.

в) Діагностичне програмне забезпечення. Інструменти для аналізу електричних систем і налаштування обладнання.

Основні теми дисципліни, що охоплюються системою Electude:

1. Типи обладнання, їхнє призначення та принцип роботи.
2. Технічне обслуговування та ремонт інструментів і механізмів.
3. Обладнання для діагностики двигунів, підвіски, гальм та електроніки.
4. Робота з сучасними технологіями, такими як сканери OBD-II та стенди.

Висновки. Отож, приходимо до висновку, що система Electude є потужним інструментом для навчання у сфері авторемонтного виробництва. Вона забезпечує високу якість теоретичної підготовки та частково компенсує брак доступу до реального обладнання. Однак для максимального ефекту рекомендовано комбінувати ресурси Electude з практичними заняттями у реальних умовах.

Список використаних джерел

1. Mason D., Johnson T. Simulated Workshops in Vocational Training: A Case Study of Electude. *Education and Practice Review*. 2021. Vol. 18, No. 2. P. 102–118.
2. Jensen K. Blending Virtual and Physical Learning in Automotive Training. *Vocational Training Studies*. 2021. Vol. 14, No. 3. P. 74–85.
3. García R., López J., Pérez M. Interactive Learning Platforms in Automotive Engineering Education. *Journal of Technical Education and Training*. 2020. Vol. 12, No. 3. P. 45–59.
4. Electude International. Electude: Solutions for Automotive Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.electude.com> (дата звернення: 09.01.2025).

Богдан ВАЩУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
старший викладач*

Інтеграція штучного інтелекту в навчальний процес: можливості та виклики для сучасних навчальних закладів

Постановка проблеми. У грудні 2020 року Кабінет Міністрів України затвердив «Концепцію розвитку штучного інтелекту», спрямовану на впровадження у сферу освіти, економіки, публічного управління та інших галузей для підвищення конкурентоспроможності України. У 2022 році презентовано програму «Освіта 4.0», що базується на використанні новітніх технологій для покращення якості навчання та підготовки здобувачів освіти до життя в цифровому суспільстві. Ця концепція передбачає гнучкість, індивідуалізацію та розвиток професійних і життєвих компетенцій.

Штучний інтелект (ШІ, англ. artificial intelligence, AI) як ключова технологія освіти 4.0 дозволяє автоматизувати процеси, аналізувати дані, створювати інноваційні рішення та підвищувати ефективність навчання. Основні властивості ШІ включають самонавчання, розуміння мови, сенсорну сприйнятливність, швидкість і точність, прийняття рішень і креативність. Українські наукові колективи активно працюють у цій сфері, зокрема в установах НАН та МОН України, отримуючи важливі науково-технічні результати.

ШІ стає основою технологічної революції, яка змінює підходи до освіти та науки, створюючи нові можливості для модернізації підготовки педагогів. Водночас розвиток ШІ супроводжується викликами, такими як соціальні, етичні й технічні питання. Подальші дослідження в цій галузі є необхідними для розширення потенціалу інноваційних підходів у навчанні.

Аналіз досліджень. Дослідження українських і зарубіжних учених, таких як Х. Фірман, В. Биков, М. Шишкіна та інші, зосереджуються на впровадженні та використанні технологій штучного інтелекту в освіті й науці. Їхні роботи сприяють розвитку методик застосування ШІ, розширенню наукових знань і використанню передових технологій для досягнення інноваційних результатів у навчальних закладах і дослідницькій діяльності.

Науковці доводять, що ШІ є не лише технологічним проривом, а справжньою революцією, яка трансформує сприйняття світу і змінює всі сфери життя, зокрема професійну освіту та науку. Сучасні досягнення у цій галузі відкривають безмежні можливості для інновацій та вдосконалення процесів навчання і дослідження.

Мета дослідження – представити результати аналізу впливу штучного інтелекту на організацію освітнього процесу, оцінити потенціал і можливі ризики; розкрити роль ШІ у

сучасному науковому середовищі; визначити ключові аспекти, які варто враховувати в контексті використання ШІ в підготовці майбутніх педагогів.

Результати дослідження. У світі, де обсяги даних зростають експоненційно, а завдання стають усе складнішими, ШІ стає надійним партнером для науковців у їх пошуках, аналізі та інтерпретації інформації. Великі обсяги даних можна опрацьовувати за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, що дає змогу виявляти патерни та зв'язки, надзвичайно важливі для розвитку наукового знання.

Отже ШІ змінює темпи, форми і результати наукових досліджень у різних сферах, проте варто обговорити важливі етичні аспекти, які виникають у процесі використання цієї технології в науковому та освітньому середовищі.

Проаналізувавши наявні публікації та власний досвід використання ШІ, виокремлюємо такі можливості використання штучного інтелекту в підготовці майбутніх педагогів:

Індивідуалізоване навчання та аналіз успішності. Штучний інтелект надає унікальну можливість створювати персоналізовані навчальні програми для майбутніх педагогів. Завдяки аналізу сильних і слабких сторін студентів, алгоритми пропонують адаптовані матеріали, що підвищують ефективність навчання. Крім того, інструменти ШІ аналізують виконання завдань, відстежують академічний прогрес та ідентифікують студентів, які потребують додаткової підтримки, забезпечуючи викладачів рекомендаціями для індивідуального підходу.

Практичний досвід і автоматизація. Технології ШІ створюють віртуальні педагогічні симулятори, що дозволяють майбутнім викладачам відпрацьовувати навички в умовах, наближених до реальних. Це сприяє формуванню професійної майстерності без ризиків і ресурсних витрат. Автоматизація адміністративних завдань, як-от розклад занять, облік результатів і ведення документації, звільняє час для більш якісної взаємодії між викладачами та студентами.

Якість навчання та глобальна співпраця. ШІ допомагає вдосконалювати викладацькі методики, забезпечуючи зворотний зв'язок щодо їхньої ефективності. Інструменти для дистанційної освіти сприяють обміну досвідом і міжнародній співпраці, відкриваючи доступ до кращих педагогічних практик і підвищуючи культурну компетентність.

Цифровізація та інновації. Використання ШІ сприяє оволодінню цифровими навичками, допомагаючи майбутнім педагогам адаптуватися до сучасних технологій. Генерація інтерактивних матеріалів, мультимедійних уроків і відеокурсів робить навчання більш ефективним і захоплюючим. Доступність онлайн-ресурсів та оновлених матеріалів дозволяє забезпечувати постійний розвиток в умовах стрімких змін у сфері освіти.

Використання ШІ у підготовці майбутніх педагогів відкриває широкі перспективи для підвищення якості навчання та вдосконалення освітнього процесу. Водночас важливо

враховувати етичні аспекти застосування цих технологій, а також забезпечувати постійний контроль і вдосконалення їх інтеграції в освіту.

Тому науковці звертають увагу на такі загрози використання штучного інтелекту в підготовці майбутніх педагогів:

Втрата людського контакту та етичні виклики. Широке застосування ШІ у навчанні може призвести до зменшення міжособистісної взаємодії, яка є важливою для розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів. Крім того, відсутність чітких етичних стандартів щодо використання технологій ШІ у педагогічній підготовці може викликати суперечки. Тому необхідно приділяти увагу розробці етичних норм і забезпеченню балансу між технологічним і людським підходами.

Технічні та економічні загрози. Залежність від технологій підвищує ризик технічних збоїв і кібератак. Це вимагає постійного вдосконалення систем безпеки. Водночас високі витрати на впровадження та підтримку ШІ є значним викликом для навчальних закладів, особливо тих, що мають обмежені ресурси.

Нерівність доступу та соціальні наслідки. Не всі студенти й заклади мають однаковий рівень доступу до інноваційних технологій, що створює нерівні умови для навчання. Автоматизація деяких педагогічних завдань може зменшити кількість робочих місць, що вимагає продуманого підходу до соціальних наслідків інтеграції ШІ.

Загрози впровадження ШІ в освіту потребують уважного аналізу та вирішення через етичне регулювання, інвестиції у підготовку кадрів і створення рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Висновки. Штучний інтелект (ШІ) відкриває великі можливості для індивідуалізованого навчання, дозволяючи створювати програми, що враховують потреби та рівень підготовки кожного студента. Це забезпечує ефективніше засвоєння знань і допомагає викладачам ідентифікувати студентів, які потребують додаткової підтримки. Віртуальні педагогічні симулятори також дають можливість студентам набувати практичних навичок без необхідності відвідувати реальні заняття.

Однак, разом з перевагами, використання ШІ приносить певні виклики, зокрема ризик втрати людського контакту в навчанні. Важливо зберігати взаємодію між студентами та викладачами, а також вирішувати питання конфіденційності даних і доступу до технологій. Крім того, впровадження ШІ потребує фінансових витрат і належної уваги до заходів безпеки.

ШІ має великий потенціал для оптимізації роботи викладачів та студентів, але потребує розвитку етичних норм і стратегій для відповідального використання, враховуючи можливі ризики.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 2 грудня 2020 р. № 1556-р «Про

схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні». URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020- %D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text) (дата звернення: 10.01.2025).

2. Програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/12/10/Osvita-4.0.ukrayinskyu.svitanok.pdf> (дата звернення: 11.01.2025).

3. Штучний інтелект. Як він вплине на освіту. URL: <https://nus.org.ua/articles/shtuchnyj-intelekt-yak-vin-vplyne-na-osvitu/> (дата звернення: 11.01.2025)

4. Лисенко О. В. Використання технологій штучного інтелекту у підготовці майбутніх учителів інформатики. *Проблеми сучасного педагогічного процесу*. 2020. № 1 (62), С. 184-187.

5. Чепіль Т. В. Використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія. Серія "Педагогічні науки"», 2019. Вип. 25, С. 128-133.*

Роман ВІТРУК

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
аспірант*

Науковий керівник:

Станіслав ТКАЧУК

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
к. пед. наук, професор*

Роль цифрової компетентності у підготовці майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти

Постановка проблеми. У сучасному світі інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід’ємною частиною професійної діяльності в усіх сферах, зокрема в освіті. Розвиток цифрової компетентності є важливим завданням підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти. Цифрова компетентність охоплює знання, уміння та навички, які дозволяють ефективно використовувати ІКТ для реалізації освітніх цілей, розвитку учнів, а також для професійного розвитку педагога.

Результати дослідження. Цифрова компетентність – це здатність використовувати цифрові технології для ефективного вирішення різноманітних завдань у повсякденному житті, навчанні та професійній діяльності. Включає в себе знання, навички та уміння, що дозволяють людині працювати з інформацією в цифровому середовищі, зокрема здійснювати пошук,

оцінювання, обробку, зберігання і поширення інформації, а також використовувати інструменти для комунікації та співпраці в онлайн-просторі.

Ю. Г. Пасічник зазначає, що цифрова компетентність є комплексом знань, умінь і навичок, які забезпечують ефективне використання цифрових технологій для вирішення як професійних, так і особистих завдань у цифровому середовищі. Охоплює не лише технічні навички, а й здатність до критичного мислення, оцінки інформації та забезпечення безпеки при роботі з цифровими інструментами.

І. В. Бех зазначає, що цифрова компетентність є важливою складовою загальної компетентності сучасного педагога і не обмежується лише вмінням користуватися комп'ютером або Інтернетом. Педагог, що володіє цифровою компетентністю, здатен ефективно організувати навчальний процес, використовуючи інноваційні технології, а також навчати учнів критично ставитися до інформації. А. В. Хуторський розглядає цифрову компетентність як ключову складову готовності до професійної діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства, що включає в себе не лише практичні навички, але й етичні норми користування інформацією, вміння знаходити та аналізувати дані, а також вміння працювати в команді в цифровому просторі. Е. С. Полат: вказує, що цифрова компетентність педагога має бути розглянута як інтегроване поняття, яке включає в себе знання і навички використання ІКТ для забезпечення ефективної комунікації, створення цифрових ресурсів і управління навчальним процесом і є основою для розвитку нових форм навчання та адаптації до швидких змін у технологічному середовищі. М. І. Щербань вбачає поняття цифрова компетентність не просто вміння працювати з технологіями, а й здатність оцінювати інформацію з позицій етики, безпеки і відповідальності, а також використовувати ІКТ для розвитку критичного мислення та самовираження."

Ці вислови підкреслюють важливість цифрової компетентності як для окремих людей, так і для професійної діяльності, особливо в контексті освіти.

Цифрова компетентність охоплює кілька основних аспектів– інформаційна грамотність, здатність знаходити, оцінювати та використовувати цифрову інформацію; комунікація тобто вміння ефективно спілкуватися та співпрацювати в цифровому середовищі за допомогою різноманітних платформ і засобів; безпека – здатність захищати себе і свої дані в онлайн-просторі, а також дотримуватися етичних стандартів та творчість та вирішення проблем здатність застосовувати цифрові технології для створення нових рішень, генерування ідей і адаптації до змін у цифровому середовищі.

Цифрова компетентність є важливою не лише для професіоналів, а й для широкого кола користувачів, оскільки сучасний світ усе більше орієнтується на цифрові технології.

Цифрова компетентність включає в себе різноманітні аспекти, які важливі для ефективної діяльності педагога. До них належать навички використання інформаційно-

комунікаційних технологій для створення навчальних матеріалів, проведення лекцій та семінарів, а також для оцінювання знань учнів. Здатність працювати з онлайн-ресурсами: педагог повинен вміти інтегрувати цифрові інструменти у свою роботу, використовувати платформи для створення інтерактивних уроків, онлайн-курсів, та інші навчальні ресурси, вміння критично оцінювати та відбирати інформацію, аналізувати її достовірність і значущість для навчального процесу.

Цифрові технології дозволяють значно змінити підхід до навчання та викладання. Використання мультимедійних засобів, таких як презентації, відео, інтерактивні онлайн-платформи, дозволяє зробити навчальний процес більш динамічним і ефективним. Педагоги, які володіють цифровими інструментами, можуть краще залучити учнів до навчання, застосовуючи різноманітні методи і форми роботи, включаючи інтерактивні заняття, віртуальні навчальні лабораторії, онлайн-платформи для тестування та зворотного зв'язку.

Сучасні педагогічні заклади все частіше впроваджують дистанційні форми навчання, які вимагають від педагогів високого рівня цифрової компетентності. Майбутні педагоги повинні вміти організовувати дистанційні курси, використовувати онлайн-платформи для взаємодії зі студентами, а також адаптувати традиційні форми навчання до вимог цифрового середовища. Це не лише дозволяє покращити доступність освіти, а й сприяє розвитку гнучких навичок учнів, таких як самоорганізація та самоконтроль.

Цифрові технології та інформація, яку вони надають, вимагають від педагогів умінь працювати з великою кількістю контенту. Розвиток медіаграмотності стає особливо важливим для педагогів, адже вони повинні не лише самі вміти правильно сприймати і оцінювати інформацію, а й навчати цьому своїх учнів. Уміння критично аналізувати цифрові ресурси, відрізнити надійні джерела від ненадійних, є необхідним для запобігання інформаційним маніпуляціям та фальсифікаціям.

Інтеграція цифрових технологій у педагогічну практику майбутніх педагогів передбачає не лише використання цифрових інструментів для навчання, але й для власного професійного розвитку. Сучасні педагоги повинні вміти використовувати онлайн-ресурси для підвищення кваліфікації, обміну досвідом з колегами та активної участі в освітніх спільнотах. Онлайн-платформи для професійного розвитку, відкриті онлайн-курси (МООС), вебінари та інші ресурси надають педагогам безліч можливостей для постійного вдосконалення.

Висновки. Цифрова компетентність є важливою складовою професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти. Застосування ІКТ в освітньому процесі не лише покращує якість навчання, а й розвиває критичне мислення, медіаграмотність, а також гнучкість і здатність адаптуватися до нових форм і технологій. Підготовка педагогів до використання цифрових інструментів і технологій забезпечує ефективне викладання,

створює сприятливе середовище для розвитку учнів, а також підвищує рівень самовдосконалення педагогів.

Список використаних джерел

1. Воронкова О. В. Цифрова компетентність у системі педагогічної освіти. Київ: Освіта України, 2020. 122 с.
2. Гузеєва, Н. І. Інформаційно-комунікаційні технології у навчальному процесі. Харків: ХНУ, 2021. 141 с.
3. Савченко, Г. І. Цифрова грамотність та медіаграмотність у сучасній освіті. Житомир: ЖДУ, 2022. 131 с.
4. Пасічник Ю. Г. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ: Освіта, 2010. 132 с.

Мирослава ВОЙТОВИЧ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Студентка групи 3-Б
Науковий керівник:*

Микола НАГІРНИЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Викладач, кандидат історичних наук, доцент, керівник
наукового товариства з історії «ТІСНО»*

Інноваційні методи вивчення краєзнавства

Постановка проблеми. Уявіть, що вас змушують читати стару, пилюжну книгу, написану мовою, яку ви ледве розумієте. Чи за хочете ви це робити? Ні!

Саме так часто відчувають себе сучасні діти на уроках краєзнавства чи історії. Старі книги, музеї, дати та чорно-білі фотографії можуть здатися їм нудними, адже замість яскравих відео та інтерактивних матеріалів вони отримують текст та архівні зображення. Додайте до цього величезну кількість розваг в Інтернеті – соцмережі, ігри, відео, блоги – і краєзнавство втрачає свою роль у боротьбі за увагу школярів. Крім того, мої однолітки часто не розуміють, навіщо їм вивчати історію свого регіону, адже це не вплине на успішність з таких ключових предметів, як математика чи англійська мова. Тому багато людей вважає, що цікавитися краєзнавством взагалі не «модно» — крутіше стежити за технологіями, трендами чи знаменитостями.

Аналіз досліджень. Незважаючи на значну кількість теоретичних праць, присвячених краєзнавству, практична сторона цього питання залишається відкритою. Сучасна освіта потребує інноваційних підходів, які б дозволили зробити вивчення рідного краю цікавішим і доступним для нового покоління учнів.

Мета дослідження – віднайти та перевірити ефективність інноваційних методів вивчення краєзнавства, які б сприяли підвищенню зацікавленості учнів до історії та культури свого краю.

Результати дослідження. Отже, що Ви можете зробити, щоб змусити учнів слухати?

Щоб стати справді крутим вчителем, потрібно не просто передавати знання, а й бути на одній хвилі зі своїми учнями. Вихід є! Ведіть власний блог.

Створити власний мереживник – це як відкрити двері в захопливий світ знань, де вчитель і учень – рівні партнери. Яскравий приклад – Світлана Драганчук, яка керує гуртком і веде свій блог на платформі *Blogger*. Через неї, вона ділиться своїми подкастами, цікавими фактами, спілкується з учнями, задає класні завдання і відстежує їхні успіхи. Завдяки такому підходу, навчання стає не нудним обов'язком, а захопливою грою, що дозволяє дітям прокачати свій розум навіть байдикуючи. [1, 50]

І чудовий спосіб зробити навчання цікавим й доступним. Але це далеко не єдиний інструмент, який може використовувати сучасний учитель. Цифрові технології відкривають перед нами безмежні можливості. У моєму навчальному закладі, викладач історії- Микола Нагірний вдало поєднував свої авторські лайфхаки та таблиці, як вивчити історію, із інтерактивними платформами. Одним із найпопулярніших інструментів стала платформа «*Kahoot*». Цей сайт дозволяв нам у формі захопливого змагання перевіряти та узагальнювати тематичні знання. Завдання на швидкість мотивували думати швидко, адже програєш, якщо не знаєш відповіді. І це справді було цікаво! Завдяки такому сучасному і креативному підході викладача лекції не були нудними, а багато студентів щиро зацікавилися і полюбили історію рідного краю, держави та світу.

Однак сучасна освіта не стоїть на місці, і з кожним роком технології пропонують все більше інновацій. Переходимо до трендів XXI століття. Деякі з них:

Гейміфіковані AR-квест-тури по рідному місту. У 2021 році відомий український підприємець, прихильник активного способу життя- Юрій Зозуля створив систему віртуальних подорожей *FreeGen*. За допомогою смартфонів і даного додатку міські вулиці перетворюються на гігантські ігрові майданчики. Коли користувачі блукають рідним містом, вони отримують на екрані завдання, підказки та навіть взаємодіють із віртуальними персонажами, які направляють їх до певної мети [1].

Програми *FreeGen* поєднують ігри з навчанням використовуючи STEM, щоб допомогти учням вчитися краще, розвивати навички критичного мислення, командної роботи під час

виконання завдань і краще запам'ятовують матеріал, залучаючи емоції. Вона заохочує вас і дітей досліджувати історію та культуру свого регіону, занурюючи у контекст місцевих подій та легенд за допомогою ШІ/АІ. А також вести активний спосіб життя, оскільки тренування відбуваються під час прогулянок або навіть перегонів [2].

Але для кращого сприйняття та зацікавлення, запропонуйте учням самостійно створити із вашою допомогою свій віртуальний майданчик на краєзнавчу, математичну чи фольклорну тематики.

NFT-колекції з культурною спадщиною. Після повномасштабного вторгнення в Україні масово почали запускати NFT-колекції. Одними із найперших це були колекція рідкісних писанок та автентичного вбрання і зовнішності наших предків- українців.

У рамках проекту *We believe*, комунікаційна агенція *Postmen* створила унікальну колекцію NFT-писанок. Кожна писанка – це не просто цифровий малюнок, а справжній витвір мистецтва, присвячений українським містам, які зазнали руйнувань внаслідок війни. Агенція робить особливий акцент на підтримці української армії, ЗСУ та відданості Україні. Даний сайт є доступним у вільному користуванні. І саме тому для учнів це стане дуже корисним інструментом в плані розвитку естетичного, культурного, краєзнавчого та патріотичного сприйняття і виховання [4].

Щодо іншого проекту у 2022 році у травні, українські художники створила спеціальний фотопроєкт «Вільні». Вони запросили ветеранів АТО, волонтерів, бійців ЗСУ, відомих особистостей та зробили декілька знімків у автентичному вбранні, щоб показати сучасникам, одяг українців наприкінці ХІХ – початку ХХ століття з різних регіонів України та надихнути молоду аудиторію на відтворення автентичних образів у повсякденній стилізації одягу [5].

Окрім, вище запропонованих проєктів, для кращого, цікавого засвоєння знань ваших учнів, Ви можете використовувати:

- *хакатони* на різноманітні історичні, краєзнавчі теми;
- «*краєзнавчі лотереї*» із сюрпризами;
- організуйте STEM екскурсії; [6]
- створювати *3Д карти та реконструкції* місцевості разом із учнями, тощо.

І на закінчення, нехай ваші учні знімуть короткі відео на платформах YouTube або Tik Tok у формі «Міф чи факт» або серії «5 цікавих місць у вашому місті». І зробіть так, щоб їм було доручено писати сцени знімати на місці, шукати цікаву інформацію та монтувати ролики.

Висновки. Таким чином, слід зробити навчання цікавим і доступним для кожного учня. Залучайте їх до активної участі в процесі пізнання, створюйте умови для самостійної роботи і дослідження, а також не забувайте про співпрацю з місцевою спільнотою.

Список використаних джерел:

1. Відвідай локації, відкривай таємниці, дізнавайся секрети та отримуй призи! URL: <https://freegen.games/> (дата звернення 02.01.2025)
2. Віртуальні квест-тури і гейміфікація України URL: <https://mixsport.pro/blog/virtualnye-kvest-tury-i-gejmifikaciya-Ukrainy> (дата звернення 02.01.2025)
3. Драганчук С.С. Учительський блог як засіб популяризації туристично-краєзнавчої діяльності (на прикладі власного досвіду): студентка VI курсу. Чернівці, 2021. 89 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4200> (дата звернення 25.12.2024)
4. Унікальні NFT-писанки допоможуть відновити об'єкти культурної спадщини України URL: https://cases.media/news/unikalni-nft-pisanki-dopomozhut-vidnoviti-obyekti-kulturnoyi-spadshini-ukrayini?srsltid=AfmBOooJX6PWvmR_epK4lDqr8gk9DxCYp8-a9mUh_HPF_96mFgjD4c3D (дата звернення 25.12.2024)
5. Фотопроект "Вільні": як виглядали наші предки 100 років тому URL: https://maximum.fm/fotoprojekt-vilni-yak-viglyadali-nashi-predki-100-rokiv-tomu_n203821 (дата звернення 02.01.2025)
6. Як організувати STEM-екскурсію? URL: <https://teach-hub.com/yak-orhanizuvaty-stem-ekskursiyu/> (дата звернення 02.01.2025)

Софія ВОЙЦОВИЧ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи І-В*

Науковий керівник:

Ольга ПАВЛУСЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Використання відеоресурсів (YouTube, TED Talks) як інструменту навчання англійської мови

Постановка проблеми. У сучасному світі вивчення англійської мови є одним із головних пріоритетів у освітній та професійній діяльності. Традиційні методи навчання поступово замінюються інтерактивними, що використовують цифрові ресурси. Серед них особливе місце посідають відеоплатформи, як-от YouTube і TED Talks, що пропонують широкий спектр матеріалів для вдосконалення мовних навичок. Незважаючи на численні переваги, використання цих ресурсів в освітньому процесі має певні виклики, зокрема у виборі якісного контенту та адаптації його до рівня студентів.

Хоча відеоресурси є ефективним інструментом для навчання, але це питання недостатньо досліджене. Наприклад: розвиток слухових навичок, збільшення словникового запасу, вдосконалення вимови та розуміння культурних контекстів. Також залишається відкритим питання, як саме інтегрувати ці ресурси в навчальний процес, щоб вони сприяли досягненню освітніх цілей.

Аналіз досліджень. Дослідження у сфері застосування відеоресурсів підтверджують їхню ефективність. Зокрема:

1. Harmer (2015) наголошує на важливості достовірності контенту для розвитку слухових навичок та сприйняття реальної мови.
2. Richards і Rodgers (2014) підкреслюють роль відеоресурсів в обліці контексту навчання, що дозволяє студентам легше засвоювати складний матеріал.
3. Практичні дослідження демонструють, що використання субтитрів на YouTube сприяє кращому запам'ятовуванню нових слів та виразів (Smith, 2018).

Мета дослідження – аналіз ефективності використання відеоресурсів YouTube і TED Talks у процесі навчання англійської мови, а також розробка рекомендацій для їх інтеграції у навчальний процес.

Результати дослідження. Під час дослідження було опитано групу студентів віком від 18 до 25 років, які регулярно використовували відеоресурси YouTube і TED Talks для вивчення англійської мови. Основна увага приділялася тому, як ці ресурси впливають на різні аспекти їхнього навчання.

Більшість студентів відзначили, що перегляд відео значно покращив їхні слухові навички. Наприклад, один зі студентів розповів, що після декількох місяців перегляду освітнього каналу на YouTube він почав краще розуміти носіїв мови у повсякденному житті. Особливо корисним виявилось використання відео з субтитрами: спочатку студенти читали текст і слухали вимову, а згодом змогли дивитися відео без субтитрів [1].

Розширення словникового запасу. Відео на платформі TED Talks, зокрема ті, що охоплюють складні теми, такі як кліматичні зміни, технології чи психологія, допомогли студентам засвоїти спеціалізовану лексику [2].

Покращення вимови та інтонації. Багато студентів підкреслили, що регулярний перегляд відео допоміг їм удосконалити власну вимову. Вони намагалися імітувати акценти та інтонацію промовців, що дозволило їм не тільки краще звучати, а й підвищити впевненість у розмовній англійській мові. Один зі студентів зазначив, що після тривалого перегляду відеоуроків на YouTube він навіть отримав похвалу від викладача за природну вимову [3].

Розвиток граматичних навичок. Освітні канали на YouTube, такі як BBC Learning English або English Addict, допомогли студентам краще зрозуміти граматичні конструкції. Наприклад, уроки з поясненням складних граматичних структур, таких як умовні речення чи пасивний стан, значно полегшили їхнє засвоєння завдяки прикладам із реального життя [2].

Мотивація до навчання. Цікаві й інтерактивні відео стали важливим джерелом мотивації.

Покращення розуміння культурного контексту. Відеоресурси дозволили студентам краще зрозуміти культурні особливості англійських країн. Наприклад, відео про святкування Дня подяки чи традиції британського чаювання допомогли їм засвоїти не лише мову, а й соціальні контексти, у яких її використовують [1].

Самостійне навчання та впевненість. Окрім стандартних занять, студенти активно використовували відеоресурси для самостійного навчання. Вони зазначили, що доступність цих платформ дала їм можливість навчатися у власному темпі, обираючи теми, які їм цікаві. Один із студентів зауважив, що саме через відео TED Talks він набрався впевненості, аби виступити англійською мовою перед групою слухачів [3].

Креативний підхід до навчання. Використання відео стимулювало студентів до створення власного контенту англійською мовою.

Висновки. Використання відеоресурсів YouTube і TED Talks є ефективним засобом навчання англійської мови. Ці платформи забезпечують достовірність матеріалу, сприяють розвитку мовних навичок і мотивують до навчання. Однак для досягнення максимального

результату необхідно інтегрувати ці ресурси в освітній процес із урахуванням рівня володіння мовою, потреб студентів та навчальних цілей.

Список використаних джерел

1. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
3. Smith, A. (2018). Using Subtitles for Language Learning. *Language Journal*.

Дарина ДУБИЦЬКА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 2-В*

Науковий керівник:

Ольга ПАВЛУСЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Using video resources (YouTube, TED Talks) as a tool for learning English

Problem statement. Nowadays, English is very important for building a successful career and self-development. However, traditional teaching methods are not always interesting and effective for modern students. Video resources, such as YouTube and TED Talks, are becoming popular tools for learning English because they are easy to use, have different kinds of content, and can be adapted to individual needs [1]. In the modern world, the role of English is growing as the main language for international communication. Traditional textbooks and lessons are less interesting for students compared to innovative technologies, which create an interactive learning environment. One of the most effective ways to improve learning is by using videos in the classroom or at home.

Analysis of research. Scientists highlight the benefits of using videos in language learning. Authentic videos allow learners improve pronunciation, idioms, and real-life communication, to better understand culture [3, 21]. Platforms like YouTube and TED Talks offer students materials that fit their English level and interests.

Research aim is to explore how video resources (YouTube, TED Talks) can help learn English effectively and give practical advice for using them.

Research results. YouTube is one of the most popular platforms for learning English. Some useful channels include:

- BBC Learning English – short videos for all levels with explanations of grammar, vocabulary, and pronunciation [2].

- English Addict with Mr Steve – interactive lessons focused on conversational English.
- Rachel's English – videos that help improve pronunciation and intonation.

TED Talks provide high-quality speeches on different topics. These videos are useful for listening practice, learning academic vocabulary, and understanding idioms [3, 32]. For example, TED Talks on self-development or science can be used as discussion topics or for writing tasks.

Steps for working with video content:

1. Pre-watching activities: students learn about the topic through key words or a short description.
2. Watching the video: it is better to watch with subtitles for beginners and view it twice – first for the main idea, then for details.
3. Learning vocabulary and grammar: study new words and practice them in context.
4. Post-watching activities: students write a summary, discuss the topic, or prepare a presentation.

Research shows several advantages of video resources:

1. Listening skills improvement. Students can hear real English with different accents and speech speeds.
2. Vocabulary enrichment. Videos provide new words and phrases in a clear context.
3. Critical thinking development. Watching and discussing videos help students think analytically.

However, there are some challenges, such as choosing the right content, adapting materials for beginners, and creating effective learning activities based on videos.

Benefits of video resources for students:

- Immersion in the language environment.
- Interactive and engaging materials.
- The ability to study at their own pace.

Conclusions. Using video resources, such as YouTube and TED Talks, can make learning English more effective and interesting. They help students not only to improve their language skills, but also develop critical thinking and motivation to study. Teachers can use these tools to create modern and interactive lessons.

Integrating YouTube and TED Talks into the educational process gives both teachers and students new opportunities for growth and success in learning English.

References

1. Richards J. C. & Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2014. 270 p. (дата звернення: 01.01.2025).

2. TED Talks: Ideas Worth Spreading. URL: <https://www.ted.com> (дата звернення: 01.01.2025).
3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Pearson Education Limited, 2015. 450 p.
4. Rachel's English. URL: <https://www.rachelsenglish.com> (дата звернення: 01.01.2025).

Тетяна КАВАС

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-Г*

Науковий керівник:

Ольга НАУМЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач соціально-економічних дисциплін*

Використання потенціалу ChatGPT на уроках «Я досліджую світ»

Постановка проблеми. Освітня система початкової школи в сучасних умовах зазнає постійних змін. Інтеграція інноваційних технологій у процес навчання стає одним із ключових викликів для вчителів, особливо в межах Нової української школи. Уроки «Я досліджую світ» мають особливу роль у формуванні світогляду молодших школярів, але їхня ефективність багато в чому залежить від інтересу учнів. Проте традиційні методи навчання, зокрема використання підручників та репродуктивних завдань, не завжди викликають належний інтерес у дітей.

Саме тому застосування новітніх технологій, таких як ChatGPT, може стати інноваційним підходом до урізноманітнення форм і методів навчання. ChatGPT є інструментом штучного інтелекту, який дозволяє створювати інтерактивні завдання, персоналізувати навчальний процес і розвивати уяву та критичне мислення учнів.

Аналіз досліджень. Штучний інтелект (ШІ) все активніше інтегрується в освітній процес у багатьох країнах світу. Дослідження у галузі педагогіки наголошують на перевагах ШІ для розвитку пізнавальних компетентностей учнів (Білик, 2023). У статті Грищука (2022) зазначено, що ШІ сприяє реалізації принципів інтерактивності та персоналізації, які є важливими для початкової школи. Однак, наукових робіт, які б детально описували використання ChatGPT саме на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ», недостатньо. Тому дослідження його можливостей у цьому контексті є актуальним і перспективним.

Мета дослідження – вивчення потенціалу ChatGPT у розробці інтерактивних завдань та урізноманітненні методів навчання на уроках «Я досліджую світ» для підвищення інтересу учнів до навчального процесу.

Результати дослідження. Інтегрований курс «Я досліджую світ» – це навчальний предмет, спрямований на формування цілісного уявлення молодших школярів про навколишній світ. Він поєднує знання з природознавства, соціальних наук та екології, допомагаючи дітям досліджувати взаємозв'язки між природою, суспільством і людиною. Завдяки цьому курсу учні розвивають навички критичного мислення, дослідницьку активність, а також вміння працювати у команді, аналізувати та застосовувати знання у повсякденному житті.

ChatGPT – це інструмент штучного інтелекту, розроблений для створення текстових відповідей на основі запитів користувачів. Він використовує технологію обробки природної мови, що дозволяє генерувати осмислені відповіді, формувати інтерактивні завдання, квести та творчі історії. Завдяки своїм можливостям ChatGPT може адаптувати матеріал до рівня підготовки учнів, пропонуючи персоналізовані завдання, які розвивають уяву, критичне мислення та комунікаційні навички.

1. Використання ChatGPT для інтерактивних завдань

ChatGPT дозволяє створювати запитання, вікторини, інтерактивні діалоги та творчі завдання, адаптовані до віку й рівня підготовки учнів. Наприклад:

– Вікторини та загадки. Учитель може використовувати ChatGPT для генерування цікавих запитань за темами уроків. Наприклад, під час вивчення природи можна запитати: «Яка рослина є символом України?» або «Що допомагає птахам не замерзати взимку?».

– Квести. ChatGPT допомагає створювати послідовність завдань, які ведуть учнів до певної мети. Наприклад, «Знайди скарб у лісі, відповівши на запитання про тварин і рослини».

2. Розвиток критичного мислення та дослідницьких навичок

ChatGPT сприяє розвитку в учнів уміння аналізувати інформацію, задавати питання та знаходити відповіді. Наприклад:

– Обговорення проблемних ситуацій. Уроки можна починати з відкритих запитань, як-от: «Що буде, якщо на Землі зникнуть всі бджоли?». Учні спілкуються з ChatGPT, отримуючи різні варіанти відповідей, а потім обговорюють їх у класі.

– Планування експериментів. ChatGPT допомагає формулювати гіпотези і пропонувати ідеї для дослідів. Наприклад, «Які фактори впливають на проростання насіння?»

3. Творчі завдання та розвиток уяви.

ChatGPT може стати джерелом натхнення для творчих завдань. Учні можуть:

– Придумувати історії на основі початку, який генерує ChatGPT. Наприклад: «Ти опинився в чарівному лісі. Які пригоди на тебе чекають?»

– Описувати вигадані тварини або створювати сценарії подорожей у часі.

4. Персоналізований підхід до навчання.

ІІІ дозволяє вчителю враховувати індивідуальні потреби учнів. Наприклад, якщо дитина має труднощі з читанням, ChatGPT може генерувати короткі прості тексти для практики, а для сильніших учнів пропонувати завдання підвищеної складності.

5. Інтеграція з іншими дисциплінами

ChatGPT легко інтегрується у різні навчальні предмети. Наприклад:

– Математика. Генерування задач на обчислення, пов'язаних із темою уроку. Наприклад, «Розрахуй, скільки потрібно води, щоб наповнити басейн».

– Мистецтво. Під час теми «Країни світу» учні малюють традиційні костюми, використовуючи опис, який генерує ChatGPT.

Переваги використання ChatGPT у початковій школі

– Підвищення інтересу до навчання. Учні охоче взаємодіють із технологіями, що сприяє залученню до навчального процесу.

– Економія часу для вчителя. ChatGPT швидко генерує завдання та пропозиції для уроків.

– Розвиток сучасних компетентностей. Учні вчаться працювати з інформаційними технологіями, критично оцінювати отриману інформацію та розвивати навички комунікації.

Обмеження використання.

Незважаючи на численні переваги, використання ChatGPT має деякі обмеження:

– ІІІ не замінить вчителя, а є лише допоміжним інструментом.

– Необхідний постійний контроль за достовірністю інформації, яку генерує ChatGPT.

Висновки. Використання ChatGPT на уроках «Я досліджую світ» відкриває нові можливості для вчителів та учнів. Це інструмент, який сприяє урізноманітненню форм і методів навчання, розвиває пізнавальні компетентності та критичне мислення. Однак успішна інтеграція ІІІ в освітній процес потребує підвищення цифрової грамотності педагогів і створення методичних рекомендацій для його використання. У майбутньому слід зосередити увагу на вдосконаленні технології та розробці спеціалізованих освітніх додатків для початкової школи.

Список використаних джерел

1. Білик О. О. Інновації в початковій школі: методичний посібник. Київ: Освіта, 2023. 120 с.

2. Грищук М. М. Інтерактивні технології в освіті. Львів: Літопис, 2022. 98 с.

3. UNESCO: Artificial Intelligence in Education – Огляд інтеграції штучного інтелекту у навчальні програми з прикладами з усього світу. Доступно на <https://unesdoc.unesco.org/ai-education>. (<https://unesdoc.unesco.org/ai-education>)

4. European Commission: Artificial Intelligence and its role in education – Рекомендації та аналіз впливу ШІ на освітній процес у школах ЄС. Доступно на <https://ec.europa.eu/ai-in-education>. (<https://ec.europa.eu/ai-in-education>)

Данило КАПЛІН

Хмельницький національний університет

студент групи ТНм-23-1

Науковий керівник:

Олександр ЛІВШУН

Хмельницький національний університет

к. пед. н., доцент

Обґрунтування систем автоматичного комп'ютерного проектування для виготовлення об'єктів столярних виробів на уроках технологій

Постановка проблеми. У сучасному світі, де новітні технології займають ключову роль у багатьох сферах, освітній процес має адаптуватися до нових викликів і реалій. Однією з таких змін є впровадження систем автоматизованого комп'ютерного проектування (САКП) у навчальні практики, що дозволяє поєднати традиційні методи викладання з передовими цифровими інструментами.

Системи автоматизованого комп'ютерного проектування (САКП) є одними з основних інструментів, що формують сучасну технічну освіту. Їх впровадження в навчальний процес значно змінило методика викладання технічних дисциплін, зробивши їх більш інтерактивними, практично спрямованими та пристосованими до вимог сучасного суспільства. Завдяки САКП учні мають змогу не тільки засвоювати теоретичні знання, а й застосовувати їх у практичній діяльності через проектування, моделювання та аналіз реальних об'єктів.

Класичні методи навчання, засновані на використанні паперових креслень і ручному виконанні завдань, поступово втрачають свою ефективність у сучасних умовах. Учням бракує інтерактивних можливостей, зручності та наочності, які могли б полегшити сприйняття матеріалу. Інноваційні програми, такі як TinkerCAD, AutoCAD і Компас 3D, надають можливість створювати складні проекти у цифровому середовищі, використовуючи точні інструменти для деталізації моделей. Вони також сприяють розвитку важливих компетентностей, таких як просторове мислення, креативність, технічна грамотність і вміння працювати з програмним забезпеченням що є вкрай важливим для виготовлення об'єктів столярних виробів на уроках технологій.

Аналіз досліджень. Розвиток систем автоматизованого проєктування був тісно пов'язаний із прогресом комп'ютерних технологій і потребами інженерії. Початок цього процесу сягає середини ХХ століття, коли у світі почали активно використовувати обчислювальні машини для розв'язання технічних і наукових задач.

Сучасні тренди у розвитку САКП охоплюють впровадження хмарних технологій, що дозволяють співпрацювати над проєктами у режимі реального часу. Одним із прикладів використання САКП у навчанні є AutoCAD, який дозволяє створювати високоточні креслення із автоматичним додаванням технічних параметрів, таких як розміри та кути [2]. Це дозволяє учням зосереджуватися на розумінні основних принципів проєктування, без зайвих витрат часу на виконання рутинних завдань. Для освоєння тривимірного моделювання популярним вибором є TinkerCAD, який завдяки простому інтерфейсу дозволяє створювати базові моделі, експериментувати з їх формами та функціональністю.

Також популярності набувають системи, що підтримують технології доповненої та віртуальної реальності, дозволяючи візуалізувати моделі в реальному світі, що значно розширює можливості освітнього процесу. Системи автоматичного комп'ютерного проєктування, такі як Компас 3D і bCad, є важливими інструментами для навчання, які дозволяють розвивати технічні навички, аналітичне мислення і творчий підхід у процесі проєктування.

Аналіз наукових досліджень дає можливість констатувати постійне вдосконалення технологій, які не тільки змінюють підходи до проєктування, а й активно встановлюють нові стандарти у технічній освіті.

Мета дослідження – обґрунтування особливостей використання систем автоматичного комп'ютерного проєктування для виготовлення столярних виробів на уроках технологій.

Результати дослідження. У шкільній програмі для 10-11 класів на уроках технологій важливе місце посідає робота з об'єктами праці, які вимагають творчого і технічного підходу. Ці об'єкти класифікуються за рівнем складності, що дозволяє поступово вводити учнів у світ комп'ютерного проєктування. Рівні поділяються на легкий, середній і складний, кожен із яких передбачає виконання завдань різного ступеня складності з урахуванням технічних можливостей учнів та доступного програмного забезпечення.

Розподіл об'єктів праці на три рівні складності – легкий, середній та складний – є важливим підходом у навчанні, який забезпечує поетапне освоєння знань і навичок. Такий підхід враховує різний рівень підготовки учнів, їхні можливості та поступове ускладнення завдань, що дозволяє адаптувати навчальний процес до потреб кожного учня.

Основна мета розподілу – зробити навчання більш ефективним і мотивуючим, допомагаючи школярам поступово переходити від базових до складних понять і завдань. Розподіл на три рівні забезпечує системність у навчанні. Легкий рівень створений для того,

щоб учні могли познайомитися з базовими принципами роботи в системах автоматизованого проектування (САКП), вивчити основні інструменти та функції програм. Це дозволяє їм відчувати впевненість на початкових етапах навчання. Середній рівень передбачає застосування здобутих знань для створення більш складних моделей, що включають додаткові елементи та потребують точності [1]. Складний рівень дає змогу реалізувати комплексні проекти, інтегруючи знання з різних дисциплін і навчаючи розв'язувати реальні технічні завдання [3].

Це розділення дозволяє учням поступово розвивати просторове мислення, аналітичні здібності та технічні навички. Водночас учитель отримує можливість планувати уроки з урахуванням рівня підготовки учнів, пропонуючи завдання відповідної складності.

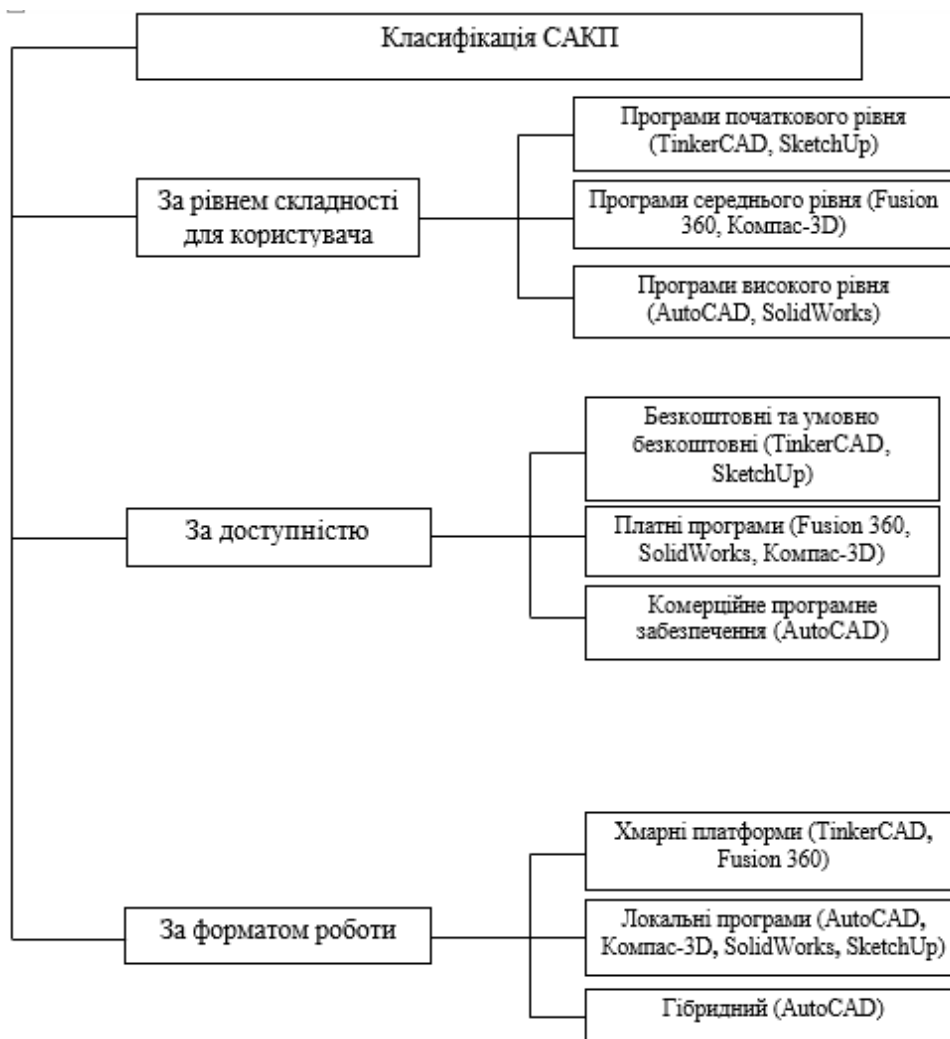

Рисунок 1. Блок-схема класифікації систем автоматизованого комп'ютерного проектування для виготовлення столярних виробів

Системи автоматизованого комп'ютерного проектування (САКП) відіграють ключову роль у формуванні технічних і проектних навичок учнів старших класів. Вони допомагають опанувати основи проектування, моделювання та креслення, що необхідні для сучасних професій у сфері інженерії, архітектури, дизайну та легкої промисловості. Нижче наведено огляд програм САКП, які використовуються у навчанні старшокласників.

Компас 3D LT – це програма для тривимірного моделювання, створена для проектування механічних деталей і технічних виробів. Вона має потужний інструментарій для параметричного моделювання, що дозволяє створювати моделі з високою точністю та налаштовувати параметри конструкцій. Програма ідеально підходить для уроків технології, де учні вивчають основи тривимірного моделювання і створюють креслення для реальних виробів, таких як механічні частини, столярні вироби або прості інженерні конструкції. Компас 3D LT дозволяє учням зрозуміти принципи створення деталей, які можна виготовити на верстатах із числовим програмним управлінням (ЧПУ).

AutoCAD є однією з найпопулярніших програм для створення двовимірних креслень і тривимірного моделювання. Вона широко використовується в архітектурі, інженерії та будівництві завдяки своїй універсальності та потужному набору інструментів.

AutoCAD застосовується для створення технічних креслень, проектування меблів, архітектурних планів і механічних деталей. У навчальному процесі програма дозволяє учням освоювати точне креслення, працювати з розмірами, шарами і тривимірними моделями. Це незамінний інструмент для старшокласників, які готуються до подальшого навчання в інженерних чи архітектурних спеціальностях [25].

вCAD – це програма для проектування вона має інтуїтивно зрозумілий інтерфейс і базовий набір інструментів для створення простих моделей. У навчальних закладах вCAD використовується для ознайомлення учнів із основами архітектурного проектування та створення інтер'єрних рішень. Програма дозволяє створювати прості моделі приміщень, меблів і декору, що робить її ідеальною для уроків із проектування в легкій формі. Учні можуть створювати власні проекти, що розвиває їхнє просторове мислення і творчі здібності.

PatternsCAD спеціалізується на створенні лекал для швейної промисловості. Програма дозволяє розробляти викройки для одягу, взуття та аксесуарів із високою точністю. PatternsCAD знаходить своє застосування на уроках технології, пов'язаних із моделюванням одягу. Учні вивчають основи створення викроек, їх адаптацію під різні розміри та специфіку матеріалів. Це чудовий інструмент для уроків із дизайну одягу, де учні можуть розробляти власні моделі та готувати викройки для їхнього виготовлення.

TinkerCAD – це проста та доступна програма для тривимірного моделювання, яка працює у хмарному середовищі. Вона спеціалізується на створенні базових 3D-моделей із використанням стандартних геометричних форм. TinkerCAD ідеально підходить для початкового вивчення 3D-моделювання. Учні створюють прості об'єкти, такі як геометричні фігури, декоративні вироби чи моделі меблів. Програма допомагає розвивати уявлення про об'єм і пропорції, а також вчить основам роботи у цифровому середовищі. Завдяки простоті TinkerCAD учні можуть швидко освоїти основи проектування без складних налаштувань [25].

Використання цих програм у навчальному процесі дає учням можливість освоїти основи проектування, моделювання та креслення. Кожна з них відповідає конкретним цілям: від базового вивчення 3D-моделювання у TinkerCAD до професійного проектування одягу у OptiTex чи створення архітектурних креслень у AutoCAD. Такий підхід забезпечує комплексну підготовку учнів до сучасного світу технологій і професій.

TinkerCAD є однією з найпростіших та найбільш доступних програм для тривимірного проектування, яка функціонує у хмарному середовищі. Це програмне забезпечення розроблене для базового вивчення принципів 3D-дизайну та створення моделей з використанням основних геометричних форм. Її головною перевагою є зрозумілий інтерфейс, що дозволяє легко освоїти функції навіть тим, хто ніколи не працював із системами автоматизованого проектування. Учні можуть створювати об'єкти, комбінуючи різноманітні форми, задаючи їм параметри, змінюючи кольорові відтінки та готуючи модель для друку на 3D-принтері [1].

Висновки. Таким чином, робота з орієнтовними об'єктами праці у середовищах САКП не лише сприяє освоєнню практичних навичок комп'ютерного проектування, але й формує у школярів здатність до аналізу, технічного мислення та міждисциплінарної інтеграції знань. Це створює міцну основу для подальшого навчання в технічних галузях і дозволяє підготувати учнів до сучасних вимог професійної діяльності.

Список використаних джерел

- 1 Системи автоматизованого проектування / За ред. В. С. Дорошенка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 200 с.
- 2 Методика впровадження систем автоматизованого проектування у навчальний процес. Умань: АЛМІ, 2018. 155 с.
- 3 Теоретичні основи автоматизованого проектування для освітнього процесу в школах / О. В. Сапронов, Л. П. Ковальчук. Київ: Наукова думка, 2020. 142 с.

Проблема впровадження та застосування новітніх цифрових технологій в сучасних закладах освіти

Постановка проблеми. На даний момент часу виникає проблематика впровадження та застосування новітніх технологій у закладах освіти, зумовлюється відсутністю розуміння практичного використання діджиталізованих систем для підготовки спеціалістів нового рівня для модернізованого ринку праці, включаючи залучення закордонних методик навчання з використання штучного інтелекту та машинного навчання.

Аналіз досліджень. Провівши аналіз різних літературних джерел інформації було виявлено що досліджень по вище описаній проблематиці в нашому регіоні не було проведено. Враховуючи дану особливість, варто відзначити актуальну цінність даного дослідження.

Мета дослідження – аналіз рівня забезпеченості та впровадження сучасних технологій в закладах освіти для навчання здобувачів освіти з метою підготовки сучасних висококваліфікованих спеціалістів для ринку праці; акцентувати увагу на проблемах, пов'язаних з даною областю дослідження та вказати шляхи вирішення даної проблеми.

Результати дослідження. Стрімкий розвиток технологій дає можливість краще дізнатися нові відповіді та вже наявні проблеми та розкриває можливість впровадження і постановки нових завдань для покращення життя людей. Проте експоненціальний ріст проривів пов'язаних з науково-технічною революцією, відкриває і ряд низки проблем інтерконектованих з цим процесом, а саме відставання методів навчання та підготовки конкурентоспроможних спеціалістів на сучасному ринку праці. Ключові фактори які перешкоджають забезпечення рівної відповідності між НТР і процесом надання освітніх послуг являється:

– Відсутність ресурсів для підготовки здобувачів освіти з розв'язку актуальних проблем інноваційними методами та рішеннями.

– Брак фахівців з підготовки та консультування надавачів освіти з питань проблематики сучасної освіти та нинішніх тенденції на ринку зайнятості.

– Недостатня зацікавленість педагогічних працівників покращувати рівень власної педагогічної майстерності та орієнтування використовуваних методів навчання на рівень прогресу сучасної науки.

– Брак матеріального забезпечення, з зв'язку з різними фінансовими труднощами та економічними проблемами громади або регіону.

– Не зацікавленість керівництва в підготовці працівників, та залучення молодих фахівців для видозмінення методології викладання на заміну класичних і неактуальних способів підготовки спеціалістів.

Розкриваючи причини виникнення нестабільності підготовки експертів нового рівня, варто зазначити, що більшість проблем взагалі не пов'язані з матеріальним забезпеченням та фінансовими проблемами, насправді проблема являється більш глобальною ніж можна очікувати на перших стадіях дослідження. Розглядаючи дану проблему більш детально, було акцентовано увагу на дослідження Келсі Шаберг [1, 8] в якому дослідниця привела приклад того як впливає рівень підготовки педагогів на підготовку здобувачів освіти. У вище згаданому дослідженні ключовою проблемою являється не розуміння сучасних потреб суспільства та відсутність впровадження навичок м'якого типу, які також потребують сучасні роботодавці, окрім технічних знань.

Досить велика кількість наукових досліджень акцентує увагу на дану проблему тільки зі сторони педагогічного ремесла, ігноруючи соціологічні та анатомічні фактори. Перешкоджаючим чинником, щодо застосування та впровадження сучасних цифрових технологій, являється професійне вигорання. Розглядаючи дослідження проведене дослідницькою компанією Gradus Research [2, 3], було виявлено що 54% процентів вчителів мають певні ознаки емоційного виснаження, що впливає на рівень та якість роботи.

Автоматизація сучасних процесів є буденною справою на сьогодні, проте дана тенденція не охоплює сучасне навчальне середовище. До прикладу використання можливостей впровадження генеративних моделей штучного інтелекту для вирішення педагогічних проблем та автоматизації перевірки рівня знань учнів і студентів майже не використовуються. В своєму дослідженні Леонід Коношевський [3, 11], вказує що інтеграція штучного інтелекту вимагає від педагогів не тільки володіння технологіями, а й зміни у власних методах викладання. Слід зазначити що впровадження ШІ вимагає від викладачів здатності адаптувати традиційні методи навчання до можливостей, за допомогою яких можна розробити адаптивні системи, які автоматично підлаштовуються під рівень знань здобувача освіти та допомагають при розробці сучасного уроку з використання та застосування різних методів зацікавлення і мотивування студентів. Повертаючись до головної проблеми даного дослідження та вище описаної перешкоди, можна сформулювати висновок, про те що впровадження сучасних цифрових технологій вимагає нових педагогічних підходів та навчальних матеріалів.

Доцільно підкреслити, що дана проблематика набирає стрімкого розповсюдження завдяки яскраво вираженій проблемі що виникає на даний проміжок часу. Інститут НАПН України [4, 4] зазначає, що більшість педагогічних працівників повністю не використовують можливість можливості цифровізації освіти, або взагалі не володіють навиками для створення та розповсюдження власних педагогічних напрацювань.

В ході даного дослідження було опитано студентів 3 та 4 курсу Нововолинського електромеханічного фахового коледжу, а саме шляхом опитування було визначено основні перешкоди щодо впровадження та використання сучасних цифрових технологій.

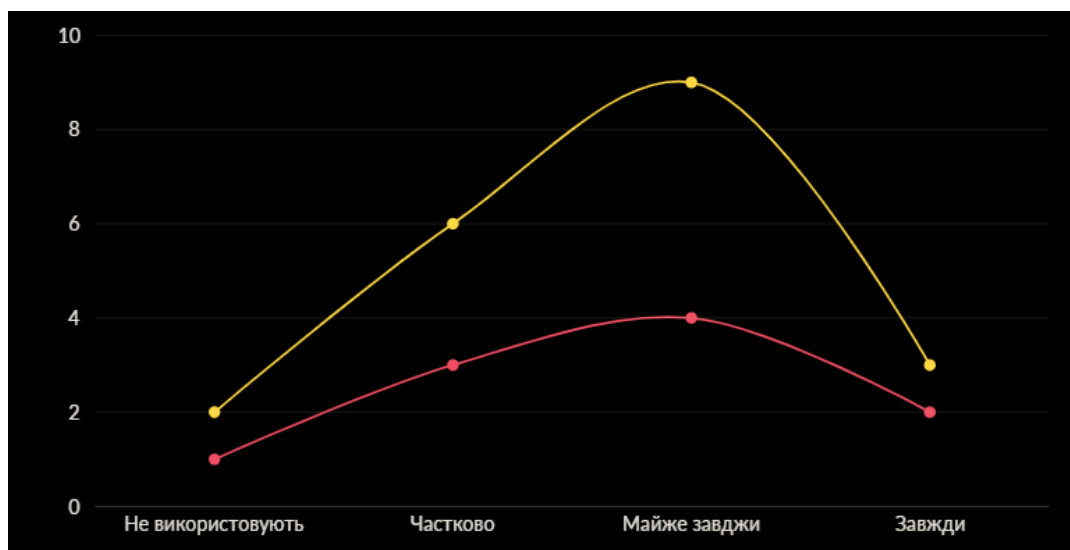

Рисунок 1 Результати проведеного опитування серед студентів
(Червоним - 4 курс; Жовтим - 3 курс)

Беру до уваги вище запропоноване опитування варто зазначити що студенти 4 курсу менш позитивно оцінюють використання цифрових методів на заняттях порівняно з студентами 3 курсу. Це може свідчити про те, що з часом студенти все більше помічають використання цифрових технологій, але на останньому етапі навчання вони мають більші вимоги до інтеграції таких методів.

На заключення слід зазначити що не всі педагогічні працівники мають змогу, або ж знань для знаходження способів удосконалення та покращення власної педагогічної майстерності. Борис Андрієвський [5, 2] зазначає що суттєвою перешкодою являється відсутність системного підходу до процес самоосвіти та відсутність забезпечення і доступу до необхідних матеріалів, тренінгів та консультацій з питань професійного зростання.

Висновки. Впровадження сучасних цифрових технологій в освітню діяльність, являється проблематичною, у зв'язку невідповідності педагогічних працівників, браку бажання та можливостей до впровадження. Також перешкодами є відсутність мотивації, професійне вигорання та страх до вдосконалення. Отже проблема не тільки в фінансах, але і в зацікавленості до змін задля кращої підготовки майбутніх спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Shaberg, K. Teaching Soft Skills in Workforce Programs: Findings from Work Advance Providers. 2023 p. 20 с.
2. Вплив війни на освіту в Україні. Презентація. 30 с. URL: https://globaloffice.org.ua/wp-content/uploads/2024/03/prezentatsya_vpliv-vijni-na-osvityan.pdf (дата звернення 05.01.2025).

3. Р. Гуревич; Л. Коношевський; О. Коношевський; А. Воєвода; С. Люльчак. Інтеграція штучного інтелекту в сферу освіти: проблеми, виклики, загрози, перспективи. 2024 р. 15 с.
4. Інформаційний бюлетень № 6/2023. 292 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736680/1/Інформаційний%20бюлетень%20№%206_2023%20Загальний.pdf (дата звернення 05.01.2025).
5. Андрієвський Б. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної майстерності викладача. 2021 р. 5 с.

Олеся КИСЕЛЬОВА

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

к. п. н., доцент, доцент кафедри інформатики

Марина КАМИШАН

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шляхи використання штучного інтелекту у проєктній діяльності

Постановка проблеми. Сучасний освітній процес потребує дедалі більше уваги щодо розвитку креативного мислення, критичного аналізу та навичок вирішення проблем. Проєктна діяльність здобувачів освіти виступає ефективним методом досягнення цих цілей. Однак, традиційні методи організації проєктної роботи часто стикаються з викликами, зокрема обмежений доступ до ресурсів, недостатній рівень індивідуалізації навчання та низька мотивація учасників.

Штучний інтелект (ШІ) інтегрується до різних галузей нашого життя, зокрема впливає на едукативні процеси. Це посприяло активній увазі науковців до питань, пов'язаних з особливостями його використання в освіті. Особливої актуальності набуває питання впровадження технологій ШІ у проєктній діяльності здобувачів освіти, оскільки воно здатне розв'язати зазначені проблеми, пропонуючи нові можливості для підтримки та оптимізації роботи здобувачів освіти.

Аналіз досліджень. Теоретичні та практичні аспекти проєктної діяльності розглядалися у працях багатьох учених: Ю. Бабанського, В. Беспалько, Л. Виготського, А. Леонтьєва, І. Підласого, А. Спіркіна, А. Хуторського та інших. Розробники «Стратегії розвитку штучного інтелекту в Україні» зазначають, що за останні десятиліття штучний інтелект досяг великого прогресу: системи штучного інтелекту керують автономними автомобілями, перекладають різними мовами, генерують легкі для прочитання тексти та інше. Підготовка учнів до роботи

з штучним інтелектом важлива для їхнього майбутнього успіху в цифровому світі [3]. Тема використання штучного інтелекту в освіті активно досліджується науковцями. Зокрема, роботи таких авторів, як J. Anderson (2022), X. Wang (2023), та вітчизняних дослідників (С. Іваненко (2021), Н. Хміль (2024)), висвітлюють потенціал ШІ у персоналізації навчання, автоматизації оцінювання, створенні адаптивних навчальних матеріалів, інтерактивних навчальних середовищ, автоматизації рутинних завдань тощо. Зокрема, згідно з дослідженнями Дж. Андерсона, використання ШІ сприяє більш ефективній координації роботи в групових проєктах [1]. Проте, недостатньо досліджено питання використання його інструментів саме у проєктній діяльності здобувачів освіти, зокрема, у контексті інтеграції міждисциплінарних знань, розвитку командної роботи та творчого мислення.

Мета дослідження – визначення шляхів використання технологій штучного інтелекту у проєктній діяльності здобувачів освіти для підвищення її ефективності.

Результати дослідження. У сучасних умовах динамічного розвитку інформаційного суспільства ідея методу проєктів набуває особливого забарвлення, проте продовжує основний задум його авторів (Дж. Дьюї, В. Кілпатрик) – перетворити школу навчання у школу життя, де учні здобувають знання у процесі праці. Проєктну діяльність визначають як форму пізнавальної активності суб'єктів навчання, спрямованої на вирішення особисто усвідомленої проблеми (задачі), у процесі реалізації якої створюється продукт проєкту [4]. На основі аналізу наукової літератури зазначимо, що будь-яка проєктна робота складається з таких етапів, як пропозиція та обговорення тем проєкту; планування; вибір методів і ресурсів, форми презентації результатів; робота над проєктом; підготовка до захисту, демонстрація проєкту [2].

З метою поширення принципів та підходів до відповідального використання систем ШІ у закладах загальної середньої освіти для дотримання прав людини, професійних етичних стандартів, підвищення обізнаності вчителів про можливі ризики та виклики для того, щоб критично, ефективно та етично взаємодіяти з системами штучного інтелекту та використовувати весь їхній потенціал, дидактами розроблено рекомендації на основі актуальних міжнародних практик [3]. На підставі їхнього детального аналізу нами сформовано такі шляхи використання ШІ у проєктній діяльності:

- *індивідуалізація проєктної діяльності* (використання ШІ (наприклад, ChatGPT, Grammarly, DALL-E тощо) сприяє створенню персоналізованих завдань, адаптованих до рівня знань і навичок здобувачів освіти);
- *аналіз даних та досліджень* (інструменти ШІ допомагають учням швидко обробляти великі обсяги даних, знаходити релевантну інформацію, створювати візуалізації даних для аналітичних проєктів);

- *підтримка креативності* (генеративні моделі ШІ дозволяють здобувачам освіти створювати унікальні мультимедійні матеріали (зображення, тексти, відео), що підвищує креативність у проєктній роботі);
- *командна робота* (інструменти ШІ можуть слугувати модераторами обговорень, координаторами проєктів (наприклад, Trello з інтегрованими AI-функціями) та допомагати оптимізувати спільну діяльність);
- *оцінювання та зворотний зв'язок* (використання ШІ для автоматизованого оцінювання проєктів та надання рекомендацій учням дозволяє зекономити час вчителя та забезпечити об'єктивність)

Крім того, також штучний інтелект доцільно використовувати під час організації проєктної діяльності для таких завдань, як: розробка проєктних ідей; створення проєктних питань; формування проєктних команд; пошук та аналіз інформації, підтримка прийняття рішень; автоматизація рутинних операцій; планування та моніторинг виконання проєктів; реалізація проєктів; оцінювання проєктів; надання персоналізованої зворотного зв'язку [4].

Висновки. Використання технологій ШІ у проєктній діяльності здобувачів освіти відкриває нові можливості для вирішення багатьох проблем, сприяючи підвищенню ефективності навчального процесу, розвитку їх цифрової компетентності та активізації пізнавальної діяльності. Інтеграція ШІ у проєктну діяльність здобувачів освіти сприяє вирішенню низки викликів сучасного освітнього процесу, таких як: персоналізація навчання, оптимізація ресурсів і підтримка творчого потенціалу учасників освітнього процесу. Використання ШІ дозволяє підвищити ефективність роботи як учнів, так і вчителів, сприяючи формуванню навичок майбутнього, необхідних у цифровому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Anderson J. Artificial Intelligence in Education: Opportunities and Challenges. *Educational Research Journal*, 39 (2), 2022. P. 125–140.
2. Антонченко М.О. Організація проєктної діяльності учнів з використанням сучасних інформаційних технологій. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії*: зб. наукових праць XXIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 31 січня 2020 р. С. 62–65.
3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в ЗСО (Проєкт). 2024. URL: <http://surl.li/ztohca> (дата звернення 02.01.2024).
4. Кисельова О. Здійснення проєктного навчання з використанням штучного інтелекту. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: педагогіка (Online) : ел. наук.-практ. журн. Вип. 4. Чернігів : Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, 2024. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-4-06-02> (дата звернення 02.01.2024).

5. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні: монографія / А.І. Шевченко, С.В. Барановський та інші. [За заг. ред. А.І.Шевченка]. Київ: ІПШІ, 2023. 305 с. URL: https://doi.org/10.15407/development_strategy_2023 (дата звернення 02.01.2024).

Ірина КРИСЬКО

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 3-В*

Науковий керівник:

Ольга ПАВЛУСЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач англійської мови*

Використання цифрових платформ Quizizz, LingoHut як допоміжних засобів для навчання англійської мови в умовах війни

Постановка проблеми. В умовах війни система освіти в Україні стикається з численними викликами, серед яких вимушене переміщення учнів, руйнування інфраструктури, відсутність доступу до традиційних освітніх ресурсів та психологічний тиск на здобувачів освіти і вчителів. У таких умовах цифрові платформи стають незамінним інструментом для забезпечення навчального процесу. Особливе значення це має для викладання іноземних мов, зокрема англійської, яка є ключовою для інтеграції до світового інформаційного простору та спілкування на міжнародному рівні. Однак, ефективність використання цифрових платформ залежить від багатьох факторів: технічного забезпечення, рівня підготовки до роботи в онлайн-середовищі, доступності інтернету для учнів та їхньої мотивації до навчання в умовах стресу. У цьому контексті особливої уваги заслуговують платформи **Quizizz** та **LingoHut**, які пропонують інтерактивні та адаптивні способи навчання. Проте, доцільність та ефективність їх використання в умовах війни потребує детального аналізу. Постає низка питань:

- Наскільки ці платформи відповідають потребам українських учнів у нинішній ситуації?
- Як використання Quizizz і LingoHut впливає на якість засвоєння англійської мови в умовах емоційного та психологічного напруження?

Ці аспекти є критично важливими для збереження якості освіти під час війни, а також для забезпечення доступу до якісного навчання для всіх учнів незалежно від їхнього місцезнаходження.

Аналіз досліджень. В сучасному світі існують дослідження про використання цифрових платформ для навчання англійської мови. Дослідження виявили, що успішність використання платформ залежить від рівня підготовки вчителів, які мають не лише забезпечувати доступ до ресурсів, а й адаптувати матеріали до індивідуальних потреб учнів [4].

Мета дослідження – аналіз ефективності використання платформ **Quizizz** та **LingoHut** для навчання англійської мови в умовах війни, а також вивчення їх впливу на мотивацію та результати навчання учнів.

Результати дослідження. Війна в Україні створила значні виклики для освітньої системи, особливо в частині забезпечення доступу до якісного навчання. Викладання іноземних мов вимагає особливої уваги, адже інтерактивні практики, які широко використовуються в традиційному навчанні, часто ускладнені через технічні обмеження та психологічний стан учнів. У таких умовах цифрові платформи, як **Quizizz** та **LingoHut**, відкривають нові можливості для організації навчального процесу. Розглянемо особливості платформ.

Quizizz – це інтерактивна платформа для створення тестів, вікторин, інтелектуальних ігор, експрес-опитувань на уроці і завдань у форматі гри. За правильні відповіді кожен учасник може отримати додаткові здібності та бонуси. Повністю безкоштовна платформа. Зареєструватися можна за допомогою електронної пошти або акаунта Google.

Основні переваги даної платформи: стимулює інтерес учнів через змагання, учні можуть виконувати завдання у зручній для них час, що особливо важливо в умовах нерегулярного доступу до інтернету, учителі можуть оцінювати знання учнів і вчасно коригувати навчальний процес [2].

LingoHut – це платформа для самостійного вивчення мов, орієнтована на розвиток словникового запасу і аудіювання. Одна із засновниць ресурсу – біженка, яка на власному досвіді зрозуміла важливість знання іноземної мови. Для тих, хто вивчає англійську, є 125 уроків базового рівня.

Основні переваги: простота використання та зручність навіть для молодших школярів, учні можуть навчатися у власному темпі, можливість завантаження матеріалів дозволяє використовувати платформу навіть за відсутності інтернету [3].

Аналіз використання саме цих двох платформ в умовах війни базується на комплексному підході, який враховує педагогічні, технічні та психологічні аспекти освітнього процесу.

Педагогічний вплив: використання **Quizizz** забезпечує інтерактивність уроків і можливість контролю знань у реальному часі. Платформа сприяє розвитку навичок швидкого мислення, читання та письма. У той же час, **LingoHut** допомагає учням самостійно опановувати лексику та покращувати навички аудіювання.

Технічні виклики та рішення: в умовах війни основними перешкодами є нерегулярний доступ до інтернету та відсутність технічних засобів. **Quizizz** дозволяє завантажувати результати, а **LingoHut** забезпечує офлайн-доступ до матеріалів. Обидві платформи адаптовані для роботи на мобільних пристроях, що є надважливим для українських учнів.

Мотивація та психологічний комфорт: ігрові елементи **Quizizz** допомагають зменшити стрес під час навчання, створюючи атмосферу підтримки і зацікавленості. **LingoHut** забезпечує комфортне навчання у власному темпі, що дозволяє уникати перевантаження [1, 318].

Досліджуючи та вивчаючи дану тему, можна стверджувати, що учні швидше засвоюють нову лексику, проявляють більшу зацікавленість у виконанні завдань, зберігають мотивацію до навчання навіть за умов стресу. Також учителі зазначили, що ці платформи є зручним інструментом для організації уроків і підготовки додаткових матеріалів [1, 320].

Висновки. Цифрові платформи **Quizizz** та **LingoHut** демонструють значний потенціал у навчанні англійської мови в умовах війни. Вони сприяють збереженню якості освіти, залученню учнів та адаптації до надзвичайних обставин. Запровадження таких інструментів у навчальний процес є важливим кроком для подолання освітніх викликів, спричинених війною.

Список використаних джерел

1. Рогульська О. О. Використання цифрових платформ Quizizz, LingoHut як допоміжних засобів для навчання англійської мови в умовах війни [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: Рогульська О. О. M-learning як інноваційна технологія у навчанні іноземної мови. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2016. Вип. 45. С. 318-321.

2. Використання цифрових платформ Quizizz, LingoHut як допоміжних засобів для навчання англійської мови в умовах війни [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-servisuv-web-2-0-quizizz-pid-chas-distanciynogo-navchannya-179434.html> (дата звернення 27.12.2024).

3. Використання цифрових платформ Quizizz, LingoHut як допоміжних засобів для навчання англійської мови в умовах війни [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/publications/20254702-yak-vivchiti-anglijsku-movu-samostijno-27-bezkoshtovnih-resursiv> (дата звернення 27.12.2024).

4. Використання цифрових платформ Quizizz, LingoHut як допоміжних засобів для навчання англійської мови в умовах війни [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/44/part_2/3.pdf (дата звернення 27.12.2024).

Катерина КУРИЛО

Володимирський педагогічний фаховий коледж

*імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-В*

Науковий керівник:

Богдан ВАЩУК

Володимирський педагогічний фаховий коледж

*імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
старший викладач комп'ютерних дисциплін*

Інтерактивні та ігрові технології навчання на уроках інформатики в початкових класах

Постановка проблеми. У сучасному освітньому процесі важливим завданням є забезпечення гармонійного розвитку учнів через інтеграцію базових знань і практичних навичок, необхідних для ефективного використання інформаційних технологій. Інформатика в цьому контексті виступає як базова дисципліна, яка формує в учнів ключові компетентності, пов'язані з логічним мисленням, аналізом даних та використанням цифрових технологій у повсякденному житті. Проте в умовах початкової школи, де пізнавальна активність дітей часто зумовлюється цікавістю до навчального процесу, традиційні методи викладання можуть виявитися недостатньо ефективними.

Проблемою є те, що сучасні діти, які є «цифровими уродженцями», часто потребують навчання, яке відповідає їхньому стилю сприйняття інформації – інтерактивному, візуалізованому, ігровому. Традиційні лекційні методи та однотипні вправи не можуть забезпечити достатньої мотивації та інтересу до навчання, особливо коли йдеться про абстрактні теми, як-от алгоритми чи структура даних. Відсутність інтересу до навчання може призводити до зниження академічних досягнень і негативного ставлення до предмету.

Використання інтерактивних ігрових технологій у початковій школі дозволяє створити новий підхід до навчання інформатики, орієнтований на активну участь учнів у процесі. Ці технології дають змогу поєднувати гру з навчанням, забезпечуючи інтерактивність, співпрацю та елемент змагання. Це, своєю чергою, не лише сприяє кращому засвоєнню матеріалу, але й формує у дітей позитивне ставлення до навчання загалом. У результаті інтерактивні та ігрові технології стають не лише способом мотивації, але й важливим інструментом адаптації навчального процесу до сучасних вимог.

Аналіз досліджень. Дослідження у сфері інтерактивних ігрових технологій підтверджують їхню ефективність у навчальному процесі, особливо у початковій школі. Використання ігор як складової освітнього процесу дозволяє формувати в учнів навички критичного мислення, співпраці та розвивати пізнавальний інтерес. Н. Р. Швейгер, Л. Л. Ройко та О. О. Ройко [4] зазначають, що комп'ютерно-ігрові технології є потужним інструментом

формування позитивної мотивації до навчання, оскільки вони залучають учнів до активної діяльності в ігровій формі, що відповідає їхньому віковому сприйняттю. Аналогічно, О. Мойко та Р. Павлів [1] наголошують на тому, що використання розвивального навчання, побудованого на ігрових підходах, сприяє розвитку творчості та логіко-алгоритмічного мислення у школярів.

Ігрові технології також позитивно впливають на якість навчання, коли вони інтегруються у конкретні уроки. О. В. Сікора та Р. І. Пазюк [3] доводять, що впровадження ігор на уроках інформатики підвищує інтерес учнів до складних тем, таких як алгоритмізація чи основи програмування, через зручний та зрозумілий формат. Наприклад, застосування таких інструментів, як *Scratch*, дозволяє учням візуалізувати процес створення програм, а також розробляти власні проєкти. У свою чергу, Н. Салань [2] акцентує увагу на ролі ігрових методів у формуванні особистісних якостей учнів, таких як самостійність, наполегливість та командна робота, які є ключовими для успішного навчання та соціалізації. Таким чином, інтерактивні ігрові технології стають не лише ефективним засобом навчання, але й інструментом гармонійного розвитку особистості школяра.

Метою дослідження є вивчення ефективності застосування інтерактивних та ігрових технологій навчання на уроках інформатики в початкових класах для розвитку основних компетентностей учнів, таких як критичне мислення, співпраця, цифрова грамотність та творче розв'язування задач.

Результати дослідження. У процесі дослідження було проведено серію експериментальних уроків з використання інтерактивних ігрових технологій на уроках інформатики. Одним із найбільш ефективних методів стало використання онлайн-ігор на платформах *Kahoot!* та *Quizizz*. Ці сервіси дозволяють створювати інтерактивні вікторини, під час яких учні змагаються між собою. Наприклад, на уроці з теми «Основи алгоритмізації» учні відповідали на запитання, створені в *Kahoot!*, з вибором правильних відповідей щодо порядку виконання команд у алгоритмах. Усі учасники проявляли високий рівень залучення, оскільки система балів і режим реального часу створюють дух змагання. У результаті 85% учнів продемонстрували покращення у розумінні алгоритмічних структур у порівнянні з традиційними методами викладання [6].

Іншим цікавим методом стало використання віртуального середовища *Scratch*, яке дозволяє учням створювати власні анімації, ігри та програми. У ході експерименту учні працювали над проєктом «Космічна подорож», де вони розробляли інтерактивну гру з рухом космічного корабля, який повинен був уникати астероїдів. Такий підхід сприяв не лише засвоєнню понять «цикл» і «умова», але й розвитку творчих здібностей, оскільки учні самостійно створювали дизайн гри. У фіналі роботи над проєктом учні презентували свої розробки класу, що додатково розвивало комунікативні навички та самопрезентацію [7].

Рольові ігри також стали важливим елементом уроків інформатики. На одному з уроків учні працювали над симуляцією розробки програмного забезпечення. Клас було поділено на невеликі групи, де кожна команда отримала роль у розробці: аналітик, програміст, тестувальник, дизайнер. Їхнє завдання полягало у створенні простої програми для автоматизації процесу обліку книг у бібліотеці. Наприклад, аналітики збирали вимоги, дизайнери створювали інтерфейс програми, програмісти писали код, а тестувальники перевіряли готовий продукт. Цей метод сприяв формуванню навичок командної роботи та допоміг учням краще зрозуміти реальний процес створення програмного забезпечення.

Використання QR-кодів на уроках стало ще одним цікавим інструментом, що забезпечує інтерактивність та індивідуальний підхід до учнів. Наприклад, під час уроку з теми «Робота з текстовими документами» учні сканували QR-коди, які вели до відеоінструкцій, інтерактивних вправ або завдань. Одним із завдань було створення шаблону афіші для шкільного заходу з дотриманням певних вимог щодо форматування тексту. Такий підхід дозволив учням працювати у власному темпі, одночасно підвищуючи їхню цифрову грамотність.

У дослідженні також використовувались ігрові симулятори, зокрема платформа *Code.org*. Учні виконували завдання на базі популярних сюжетів, таких як створення лабіринтів для персонажів з гри *Minecraft*. Це завдання не лише навчало основам програмування, але й спонукало до критичного мислення, оскільки учні повинні були знаходити оптимальні шляхи для вирішення задач. Наприклад, група учнів працювала над задачею, де потрібно було автоматизувати рух персонажа до цільового місця, використовуючи цикли та умови [5].

Окрім онлайн-інструментів, використовувались настільні ігри, які інтегрують основи інформатики у традиційні формати. Наприклад, на одному з уроків учні грали у гру «Карткові алгоритми», де кожна картка містила команду (наприклад, «зробити крок уперед», «повернути ліворуч»). Мета гри полягала у тому, щоб скласти правильну послідовність карток для досягнення визначеної цілі. Такий формат сприяв розвитку алгоритмічного мислення у молодших школярів.

Результати експериментів показали, що використання інтерактивних та ігрових технологій сприяє значному підвищенню мотивації учнів, активізації їхньої уваги та глибшому засвоєнню матеріалу. 92 % учнів зазначили, що уроки з використанням ігрових технологій були для них цікавими, а 87 % продемонстрували покращення результатів у контрольних завданнях. Учителі, які брали участь у дослідженні, відзначили, що ігрові технології допомагають залучити до активної роботи навіть менш вмотивованих учнів.

Висновки. Інтерактивні та ігрові технології навчання на уроках інформатики в початкових класах є потужним інструментом для підвищення ефективності навчання та

розвитку у дітей основних компетентностей, таких як критичне мислення, творче вирішення задач і цифрова грамотність. Вони сприяють розвитку мотивації до навчання, покращенню взаємодії між учнями та вчителями, а також створюють умови для індивідуалізації навчання. Враховуючи результати проведених експериментів, можна зробити висновок про необхідність подальшої інтеграції ігрових технологій у шкільне навчання, особливо на уроках інформатики.

Список використаних джерел:

1. Мойко О., Павлів Р. Особливості використання розвивального навчання на уроках інформатики в початковій школі. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Євразії*. 2022. С. 85–90.
2. Салань Н. Формування особистості школяра на уроках інформатики у початковій школі. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2017. №5 (1). С. 69–76.
3. Сікора О. В., Пазюк Р. І. Ігрові технології у підвищенні якості навчання інформатики. *Вчені записки*. 2024. № 4. С. 45–51..
4. Швейгер Н. Р., Ройко Л. Л., Ройко О. О. Використання комп'ютерно-ігрових технологій як засобу формування позитивної мотивації до навчання. *Математика. Інформаційні технології. Освіта*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. С. 35–42.
5. *Code.org*. Платформа для навчання програмуванню. URL: www.code.org
6. *Kahoot!* Платформа для навчання. URL: www.kahoot.com
7. *Scratch*. Віртуальне середовище для програмування. URL: www.scratch.mit.edu

Аліна КУСИК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи 4-В*

Науковий керівник:

Богдан ВАЩУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
старший викладач комп'ютерних дисциплін*

Використання платформи Google Classroom під час дистанційного навчання

Постановка проблеми. Платформа Google Classroom – це інструмент, що пов'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, допомагає створювати і впорядковувати завдання, виставляти оцінки, коментувати і організовувати ефективне спілкування з учнями в режимі реального часу або в режимі дистанційного навчання. Завдяки платформі Classroom можна організувати проектну роботу, перевернуте навчання, дистанційне навчання.

У сучасному світі, коли освітній процес потребує адаптації до нових реалій, важливо знайти ефективні інструменти для організації навчання в умовах дистанційної освіти. Google Classroom є однією з таких платформ, яка пропонує можливості для взаємодії між студентами та викладачами. Проте, на практиці, виникають певні труднощі, які потребують більш детального вивчення та аналізу.

Аналіз досліджень. Дослідження українських учених свідчать про високий потенціал онлайн-платформ для покращення якості навчання. Зокрема, Шиян О. Г. (2020) підкреслює важливість використання цифрових інструментів для створення інтерактивного середовища, яке сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Кравчук М. В. (2021) акцентує увагу на тому, що платформи, як Google Classroom, дозволяють організувати ефективне дистанційне навчання, яке є важливим інструментом у часи карантину.

З іншого боку, дослідження Гнатюка В. В. (2022) показує, що ефективність Google Classroom залежить від правильної організації процесу навчання і активного залучення студентів до виконання завдань. Студенти, які активно користуються можливостями платформи, виявляють кращі результати в навчанні.

Різноманітні дослідження українських учених підкреслюють, що Google Classroom активно використовується як основний інструмент для дистанційного навчання в Україні. За даними Бойка В. (2020), ця платформа дозволяє викладачам організувати навчальний процес, забезпечуючи зворотний зв'язок та контроль за завданнями. Савченко Т. (2021) вказує, що

головними перевагами Google Classroom є простота використання, доступність для студентів та інтеграція з іншими сервісами Google, що полегшує роботу з навчальними матеріалами.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення можливостей і переваг Google Classroom для організації дистанційного навчання, оцінка її ефективності з точки зору взаємодії між учасниками навчального процесу (викладачами та студентами), а також з'ясування факторів, що впливають на успішність цього процесу.

Крім того, дослідження передбачає:

1. *Оцінку функціональних можливостей Google Classroom:* вивчення інструментів, які платформа надає для створення, розповсюдження та оцінювання навчальних матеріалів.

2. *Вивчення зручності та доступності:* аналіз того, як студенти та викладачі використовують платформу для обміну інформацією, подачі завдань, а також можливості моніторингу прогресу студентів.

3. *Порівняння з іншими платформами:* порівняння Google Classroom з іншими популярними платформами для дистанційного навчання (наприклад, Moodle, Edmodo, Microsoft Teams) з метою визначення її конкурентних переваг та недоліків.

4. *З'ясування впливу на навчальний процес:* дослідження того, як використання Google Classroom впливає на рівень залученості студентів, їхню мотивацію та успішність у навчанні, а також на взаємодію між учасниками навчального процесу.

5. *Визначення технологічних і організаційних факторів:* дослідження технічних вимог до використання платформи, а також організаційних моментів, таких як навчальні курси, доступність інтернету, підготовленість викладачів та студентів.

6. *Рекомендації для вдосконалення навчального процесу:* на основі результатів дослідження розробити практичні рекомендації щодо оптимізації використання Google Classroom для покращення ефективності дистанційного навчання.

Результати дослідження. Платформа Google Classroom забезпечує безліч можливостей для організації навчального процесу, серед яких:

1. *Управління навчальним контентом:* викладачі можуть створювати курси, завдання, завантажувати лекції та матеріали, доступні для учнів у будь-який час. Це дає змогу організувати навчання навіть за відсутності фізичного перебування в класі.

2. *Інтерактивність та комунікація:* через платформу викладачі можуть надавати зворотний зв'язок студентам, проводити опитування, обговорення і відеоконференції, що стимулює активну участь у процесі навчання.

3. *Оцінювання та аналітика:* Google Classroom надає можливість створювати тести, оцінювати роботи студентів і надавати їм коментарі. Це сприяє підвищенню якості зворотного зв'язку та моніторингу навчального прогресу.

Висновки. Google Classroom є потужним інструментом для організації дистанційного навчання, зручним як для викладачів, так і для студентів. Платформа забезпечує ефективну комунікацію, управління навчальним процесом та оцінювання результатів. Проте, для досягнення максимального ефекту необхідно вдосконалювати навички викладачів у роботі з платформою, що, у свою чергу, допоможе забезпечити високий рівень освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Використання платформи Google Classroom для організації освітнього процесу під час карантину (дата звернення 10.01.2025)
2. Використання платформи Google Classroom в умовах змішаного та дистанційного навчання. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-platformi-google-classroom-v-umovah-zmishanogo-ta-distancijnogo-navchannya-236227.html> (дата звернення 10.01.2025).
3. Савченко Т. Дистанційне навчання в умовах пандемії. Львів, 2021.
4. Бойко В., Савченко Т. Google Classroom: ефективність у навчальному процесі. *Освітні технології*. 2022. С. 45-51.

Софія ЛЕВЧУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студентка групи І-В*

Юлія ПАТРИАРХ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладачка комп'ютерних дисциплін*

Використання нейромереж студентами педагогічного коледжу: можливості та виклики

Постановка проблеми. Сьогоднішня освіта потребує нових підходів для підготовки фахових спеціалістів. Студенти педагогічних коледжів, які готуються стати в майбутньому вчителями, мають нині можливість використовувати нейромережі для вдосконалення своїх знань та навичок. Вони полегшують усі сфери в житті, і освіта не є винятком. Ці технології відкривають нові горизонти для навчання, але також ставлять перед студентами певні виклики.

Аналіз досліджень. Питанням використання нейромереж та штучного інтелекту у сфері освіти цікавляться дуже багато науковців. Одні стверджують, що дане застосування є великою допомогою педагогам, а інші дослідники навпаки заперечують. Це питання розкривали у своїх роботах такі вітчизняні та зарубіжні науковці й викладачі: Йоганн Гуд, Жан Леруа, М. Ю. Кадемія, А. С. Поліщук, С. С. Долинний, І. М. Візнюк. У їхніх роботах формулюється така ключова думка – нейромережі в основному є помічником для педагога як для реалізації

практичних завдань, так і для створення персоналізованого навчального середовища та забезпечення зворотного зв'язку зі здобувачами освіти.

Мета дослідження. Основною метою дослідження є вивчення можливостей і переваг використання нейромереж у освітньому процесі, а також виявлення викликів і обмежень, з якими можуть стикатися освітні установи при впровадженні цих технологій.

Результати дослідження. Нейромережі – це складні алгоритми, які імітують роботу людського мозку, здатні аналізувати великі обсяги даних. У контексті освіти вони можуть бути використані для створення навчальних систем, автоматизації оцінювання та надання зворотного зв'язку. Студенти педагогічних коледжів можуть використовувати ці технології для покращення своїх навчальних досягнень та професійної підготовки. Зокрема, здобувачі можуть використовувати нейронні мережі для генерації контенту, створення тестів або інтерактивних завдань, що сприяє розвитку інноваційності. Аналіз результатів роботи нейромереж вимагає від студентів критичного підходу до інформації та вміння оцінювати її достовірність. Робота з технологіями передбачає активну взаємодію між студентами та викладачами, що сприяє розвитку комунікативних навичок.

Існують різноманітні онлайн-сервіси нейронних мереж, а також спеціальні додатки із персональними помічниками штучного інтелекту, які можна використовувати для навчання. Наведемо деякі приклади використання нейромереж студентами коледжу в навчальному процесі:

1. Адаптивні навчальні платформи, які містять інтерактивні матеріали, здобувачі освіти можуть використовувати для покращення знань. Такі платформи як *Khan Academy* (наприклад, для вивчення математики) або *Duolingo* (для вивчення мов) застосовують нейромережі для адаптації навчального контенту до індивідуальних потреб кожного учня. Наприклад, якщо студент має труднощі з певною темою, система може запропонувати додаткові ресурси чи завдання для покращення розуміння. Платформа враховує рівень розуміння та підвищує залученість і мотивацію до навчання.

2. Автоматизоване оцінювання надає можливість застосовувати системи, що базуються на нейромережах, для перевірки письмових робіт. Наприклад, цифрові інструменти, такі як *Grammarly* (заснована в Україні онлайн-платформа на основі штучного інтелекту), *DeepL* (помічник у перекладі й написанні текстів за допомогою штучного інтелекту, що забезпечує виправлення граматичних помилок) або *Turnitin*, використовують алгоритми для перевірки граматики, стилю та плагіату в роботах студентів, що допомагає викладачам швидше надавати зворотний зв'язок.

3. Генерація навчальних матеріалів студентами може використовуватись для створення тестів або інтерактивних завдань. Наприклад, інструменти на базі GPT (*GPT-3* чи *ChatGPT* – чат-бот чи віртуальний помічник, який відповідає на запитання у діалоговому режимі) можуть

допомогти у генерації питань для тестування знань з певної теми, у створенні сценаріїв для навчальних ігор, конспектів своїх виступів. Наприклад, студенти можуть вказати основні пункти, які хочуть висвітлити, і отримати структурований текст, який допоможе підготуватися до виступу. Ще здобувачі освіти можуть взаємодіяти з чат-ботами, які відповідають на їхні запитання щодо навчальної програми, графіка занять або надають допомогу в підготовці до іспитів.

4. Проектна діяльність дозволяє студентам працювати над проектами, що включають використання нейромережі *Gamma* (інструмент штучного інтелекту, який дозволяє швидко та легко створювати різноманітний контент: документи, презентації, веб-сторінки, ...) для вирішення реальних проблем. Наприклад, вони можуть створити модель для аналізу та прогнозування успішності учнів у школах на основі різних факторів (соціально-економічний статус, відвідуваність тощо).

5. Створення візуалізацій за допомогою інструментів на базі нейромереж, таких як *DALL-E* (технологія штучного інтелекту, яка вміє створювати високоякісні зображення за текстовим запитом) або *Midjourney* (генеративний інструмент, що може створювати зображення на основі текстового опису), можуть допомогти студентам створювати унікальні зображення або графіки для їхніх презентацій. Наприклад, здобувач освіти може ввести опис концепції, яку він хоче візуалізувати і отримати відповідну картинку.

6. Автоматичне створення діаграм і графіків студенти можуть також використовувати в освітньому процесі. Наприклад, вони можуть завантажити набір даних про успішність учнів і отримати візуалізацію, які можна вставити в свої роботи.

7. Створення анімацій та відео здобувачі освіти можуть використовувати на практиці. Такі інструменти на базі штучного інтелекту, такі як *Synthesia* (AI інструмент, який перетворює звичайний текст на мовлення, супроводжуючи аудіодоріжку якісним візуалом) або *Pictory* (онлайн-генератор відео зі штучним інтелектом), для створення анімаційних відео або презентацій з використанням аватарів, що може бути корисним для створення інтерактивних розробок.

Ці приклади демонструють, як нейромережі інтегруються в навчальний процес студентів педагогічного коледжу, сприяючи розвитку їхніх навичок і підвищенню ефективності навчання. Знання основ роботи з нейронними мережами стає важливим аспектом підготовки сучасного педагога. Студенти, які володіють цими технологіями, мають конкурентну перевагу на ринку праці.

Попри численні переваги, ми вважаємо, існують такі виклики використання студентами коледжу нейромереж:

–Необхідність навчання: багато здобувачів освіти можуть не мати достатнього досвіду роботи з новими технологіями, що може ускладнити їхнє впровадження в навчальний процес.

–Етичні питання: використання нейромереж вимагає дотримання етичних норм щодо збору та обробки даних, що потребує додаткової уваги. Академічна доброчесність нині є особливо актуальною.

–Залежність від технологій: існує ризик, що студенти можуть стати надто залежними від технологій, що може негативно вплинути на їхню здатність до самостійного мислення.

Висновки. Використання нейромереж студентами педагогічного коледжу має значний потенціал та відкриває нові можливості для покращення навчального процесу та розвитку професійних навичок. Однак важливо враховувати виклики, пов'язані з їх інтеграцією в освітню практику. Подальші дослідження та підготовка студентів, випускників, майбутніх вчителів та викладачів до роботи з новими технологіями сприятимуть успішному та ефективному впровадженню нейромереж та штучного інтелекту у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. ChatGPT. URL: <https://chatgpt.com/> (дата звернення 2.01.2025).
2. DALL-E. URL: <https://openai.com/index/dall-e-2/> (дата звернення 3.01.2025).
3. Duolingo. URL: <https://uk.duolingo.com/> (дата звернення 1.01.2025).
4. Gamma. URL: <https://gamma.app/uk> (дата звернення 4.01.2025)
5. Khan Academy. URL: <https://uk.khanacademy.org/> (дата звернення 2.01.2025).
6. Midjourney. URL: <https://www.midjourney.com/home> (дата звернення 1.01.2025).
7. Pictory. URL: <https://pictory.ai/> (дата звернення 3.01.2025).
8. Synthesia. URL: <https://www.synthesia.io/> (дата звернення 2.01.2025).

Максим ПЕТРОВЕЦЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
студент групи 4-Ц*

Науковий керівник:

Олена КЛЮД

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради,
викладач*

Методика використання комп'ютерних технологій на уроках виробничого навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Постановка проблеми. У сучасну цифрову епоху, коли інновації є основою професійної діяльності, викладачі професійно-технічних навчальних закладів повинні адаптувати методи навчання до вимог сучасного виробництва. Одним із напрямків, де спостерігається значний прогрес, є використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі, зокрема у професійному навчанні. Викладачі, які прагнуть підвищити ефективність підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів, інтегрують сучасні технології для оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками. Деякі вчителі легко поєднують на уроках комп'ютерне моделювання та практичні заняття. Наприклад, програмне забезпечення для автоматизованого проектування дозволяє студентам візуалізувати складні системи перед побудовою фізичних моделей. Це допомагає зрозуміти складні концепції та уникнути дорогих помилок. Інтерактивне навчання сприяє співпраці, оскільки студенти надають зворотній зв'язок цифровим способом.

Аналіз досліджень. Юлія Ходзінська розглядає впровадження інноваційних технологій у систему професійної освіти. Вона зазначає, що використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє розширити навчальний процес, розвинути особисті якості учнів та підвищити ефективність навчання. Людмила Майборода аналізує сучасний стан застосування ІКТ у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ). Вона розглядає забезпеченість викладання дисциплін сучасними наочними засобами навчання, усвідомлення педагогами ролі ІКТ у професійній підготовці та їхню готовність до використання цих технологій у професійній діяльності.

Сьогодні залишається актуальною проблема розробки доступних і зрозумілих для студентів професійних програм, які сприяють формуванню практичних навичок у реальних умовах. Особливо це стосується професій, які вимагають використання інтерактивних тренажерів, програм для моделювання виробничих процесів, платформ для дистанційного

навчання.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати методичні особливості та розробити рекомендації щодо використання комп'ютерних технологій у процесі виробничого навчання з метою підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Результати дослідження. У сучасному світі швидкого технологічного розвитку роль інформаційних технологій у сфері освіти постійно зростає. Особливо це стосується закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які готують фахівців для ринку праці, що постійно змінюється. Використання комп'ютерних технологій у процесі виробничого навчання в закладах професійної освіти є одним із ключових елементів підвищення ефективності навчального процесу. Це дозволяє забезпечити сучасний рівень підготовки спеціалістів, адаптований до вимог ринку праці та новітніх технологій.

Основні аспекти використання комп'ютерних технологій на уроках виробничого навчання – це інтерактивне навчання, моделювання виробничих процесів, електронні навчальні матеріали, розвиток цифрових компетентностей учнів, підтримка інклюзивного навчання.

Інформаційно-комунікаційна компетентність – це сукупність знань, навичок і досвіду, які необхідні для безпечного, ефективного та етичного використання цифрових технологій. Вона належить до ключових у сучасному суспільстві. Студенти повинні отримати базові знання щодо використання комп'ютера, спеціалізованих програм та інструментів. Вчитися використовувати спеціалізовані програм для моделювання, проектування, контролю якості або управління процесами, вміти використовувати онлайн-інструменти для співпраці, звітування та управління проектами. Важливо навчати студентів основам кібербезпеки, захисту даних.

Інтерактивне навчання – це методика навчання, що спрямована на активну участь здобувачів освіти у процесі здобуття знань через взаємодію з викладачем, однолітками та навчальним матеріалом. Воно забезпечує динамічний процес, де навчання відбувається через діалог, обговорення, практичні завдання та ігрові форми. Інтерактивні технології передбачають використання мультимедійних засобів, онлайн-курсів, платформ з тестуванням тощо. Як приклади платформ для інтерактивного навчання можна назвати Google Classroom, Kahoot, Quizlet, Microsoft Teams, Moodle.

Інтерактивне навчання з використанням комп'ютерних технологій сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, формуванню професійних умінь і навичок, необхідних на сучасному ринку праці. Такий підхід базується на активному залученні студентів до навчального процесу шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які дають змогу моделювати реальні виробничі ситуації та інтегрувати теоретичні знання в

практичні навички. Студенти стають активними учасниками процесу, виконуючи завдання, які імітують сценарії реального виробництва. Вони співпрацюють у групах, обговорюють завдання, розробляють рішення та діляться досвідом. Постійний моніторинг та оцінювання результатів навчання через електронні платформи забезпечує використання програмного забезпечення з урахуванням рівня підготовки кожного учня.

Моделювання виробничих процесів з використанням комп'ютерних технологій навчання в професійних (професійно-технічних) навчальних закладах є важливим аспектом сучасної підготовки фахівців. Це дозволяє створити інтерактивне, ефективне та доступне навчальне середовище, яке максимально наближає учнів до реальних умов виробництва.

В сучасних навчальних закладах на уроках виробничого навчання комп'ютерні програми дозволяють створювати точні моделі виробничих процесів. Це можуть бути тренажери роботи з верстатами, потоковими лініями, програмами автоматизації тощо. Завдяки цьому студенти можуть вивчати технологічні операції без ризику для обладнання та свого здоров'я. Використання платформ, що поєднують теоретичне навчання та практичне моделювання, наприклад, 3D-моделі виробничих процесів, дозволяє студентам краще зрозуміти принципи роботи обладнання.

Інтеграція хмарних сервісів дозволяє студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів і тренажерів з будь-якого місця, що значно підвищує гнучкість освітнього процесу.

Важливу роль у використанні комп'ютерних технологій під час виробничого навчання у професійно-технічних (професійно-технічних) навчальних закладах відіграють електронні засоби навчання. Мультимедійні посібники поєднують текстову, графічну та аудіовізуальну інформацію. Системи управління навчанням забезпечують доступ до матеріалів, завдань і тестів (Moodle, Google Classroom тощо). Демонстрація практичних навичок у реальному часі або із записаним матеріалом. Мобільні програми пропонують навчання у зручному форматі на смартфоні чи планшеті.

Конвенція ООН про права людей з інвалідністю, та інші законодавчі акти, гарантують права на освіту для всіх дітей. Інклюзивне навчання як напрямок освіти спрямоване на створення освітнього середовища, яке враховує потреби всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх фізичних, психологічних чи соціальних особливостей. Це важливий елемент сучасної освіти, який орієнтований на розвиток толерантності, рівності та взаємоповаги.

Саме завдяки комп'ютерним технологіям навчання професіям стає доступним для дітей з особливими потребами. Цифрові інструменти для доступності, такі як екранні зчитувачі чи додатки для адаптивного навчання, інтерактивні дошки, аудіокниги, онлайн-платформи здатні зробити процес навчання цікавим і продуктивним для дітей з особливими освітніми потребами.

Висновки. Використання комп'ютерних технологій у виробничому навчанні в

зкладах ПТО є необхідною умовою для підготовки конкурентоспроможних фахівців. Це сприяє не лише підвищенню якості освіти, а й адаптації студентів до умов сучасного ринку праці. Ефективна інтеграція цифрових інструментів потребує належного фінансування, підготовки викладачів і створення відповідної матеріально-технічної бази.

Уже сьогодні комп'ютерні технології активно впроваджуються в навчальний процес. Наприклад використання симуляторів для навчання операторів верстатів з ЧПК (числовим програмним керуванням), впровадження програм AutoCAD для навчання проєктуванню. Сучасні платформи, такі як Moodle або Google Classroom, дозволяють організувати дистанційні заняття з використанням відеоматеріалів, інтерактивних завдань і тестування. Перспективним напрямком подальших досліджень у цій сфері є розробка нових методик навчання з використанням віртуальної реальності, штучного інтелекту та інших сучасних технологій.

Список використаних джерел

1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничому процесі птнз. *Welcome to Digital Library NAES of Ukraine*. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2512/1/mayboroda_\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2512/1/mayboroda_(1).pdf) (дата звернення: 24.12.2024).
2. Моделювання виробничих процесів. *Київський професійний ліцей транспорту*. URL: <https://kplt.in.ua/wp-content/uploads/2020/05/Сучасні-підходи-до-організації-проведення-уроку-виробничого-навчання-Чумак-Т.І..pdf> (дата звернення: 24.12.2024).
3. Інтерактивне навчання. *Інтерактивне навчання*. URL: <https://interactive.ranok.com.ua/hints> (дата звернення: 24.12.2024).
4. Освітні стандарти, навчальні плани та програми. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/zmist-profesiynoi-osviti-osvitni-standarti-programi-informatsiya-dlya-uchniv-ta-pedagogiv/osvitni-standarti-navchalni-plani-ta-programi> (дата звернення: 24.12.2024).
5. Розвиток цифрових компетентностей учнів. *Про видання*. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/49/part_1/22.pdf (дата звернення: 24.12.2024).
6. Підтримка інклюзивного навчання. *Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711366/1/СУЧАСНІ%20ЗАСОБИ%20ІКТ%20ПІДТРИМКИ%20ІНКЛЮЗИВНОГО%20НАВЧАННЯ.pdf> (дата звернення: 24.12.2024).

Максим ПОВШУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
Студент групи 4-Ц*

Науковий керівник:

Лідія ПАВЛЮК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Гейміфікація в професійній освіті: впровадження цифрових ігор для підвищення мотивації студентів

Постановка проблеми. Сьогодні в освіті все ще часто використовуються традиційні методи навчання, які більше зосереджені на сухій теорії, і через які студенти не завжди отримують те, що їм дійсно потрібно. Також все частіше бачимо, що молоді люди мають меншу мотивацію до навчання, і як наслідок - менше бажання вивчати предмети чи навіть продовжувати освіту. Особливо це стосується професійно-технічної освіти, де студенти отримують мало практичної користі від матеріалів, які викладаються за старими методиками. Однією з головних проблем є те, що студенти не отримують достатнього емоційного залучення та стимулювання під час навчання. Для вирішення цих проблем з'явилися нові підходи до навчання, одним з яких є гейміфікація, яка передбачає використання ігрових елементів в освітньому процесі та створює умови для кращого засвоєння запропонованого матеріалу.

Аналіз досліджень. Аналіз наявних досліджень з питань гейміфікації показує, що значна частина наукових статей є зарубіжними джерелами, оскільки питання гейміфікації було недостатньо вивчено вітчизняними науковцями. Проте, серед зарубіжних та вітчизняних наукових робіт можна виділити роботи І. Атталі, Л. Вареніна, І. Махович, Т. Меллоун, Ю. Олійник, О. Орлова, Л. Шелдон, Ф. Файєлла та ін. [1].

У роботі Наталії Арістової, Інни Махович «Розуміння змісту і сутності поняття «гейміфікація» у науковому педагогічному просторі України» основна увага приділяється концепції гейміфікації у вітчизняній освіті та її адаптації до сучасних освітніх потреб. Авторки вказують на позитивний вплив підвищення мотивації учнів до навчання, але водночас наголошують на необхідності збалансування підходу задля забезпечення глибокого засвоєння знань.

Наступна наукова робота Кутянїна О., Бурега В. зосереджується на теоретичних основах методу гейміфікації, зокрема на різних елементах які дозволяють набагато краще адаптувати гейміфікацію у освітній процес та підвищують залучення учнів до навчального процесу.

Томас Меллоун вважає основним чинником мотивації учня до навчання, що стимулює фантазію та зацікавленість до виконуваної роботи.

Мета дослідження: проаналізувати особливості впровадження гейміфікації для підвищення мотивації учнів у професійно-технічних навчальних закладах.

Результати дослідження. У сучасній педагогіці гейміфікація, як засіб підвищення зацікавленості учнів та студентів, набуває все більшого значення. Згідно з визначенням, запропонованим Арістовою та Маховичем: «Гейміфікація – це процес застосування ігрових елементів у навчанні для досягнення вищого рівня зацікавленості учнів» [3]. Впровадження таких підходів у професійно-технічних закладах освіти дозволяє зробити навчання мобільним та адаптованим до потреб сучасного покоління, що сприяє глибшому засвоєнню знань.

Основні види гейміфікації можна розділити на кілька моделей, які допоможуть зробити навчальний процес більш інтерактивним та захопливим для здобувачів освіти.

Модель PBL – одна з найпоширеніших моделей, основна ідея якої полягає у використанні балів, нагород і таблиць лідерів. Здобувачі освіти отримуватимуть бали за виконання певних завдань і нагороди як символ визнання, а таблиці лідерів стимулюватимуть конкуренцію між студентами [6].

Крім того, рольові ігри є моделлю, що дозволяє учням взаємодіяти через виконання різних ролей, що сприяє розвитку соціальних навичок та співпраці. Виконуючи завдання, вони зможуть зануритися в ситуацію, в якій проявлятимуть себе, будуть застосовувати креативність та вирішувати проблеми як самостійно, так і в команді [3].

Разом з тим, виділяються квести та симуляції, які передбачають створення навчальних завдань у вигляді квестів, де студенти можуть послідовно вирішувати завдання в пошуках досягнення спільної мети. Симуляції дозволяють застосувати теоретичні знання на практиці шляхом моделювання реальних життєвих ситуацій.

Гейміфікація значно підвищує мотивацію студентів, забезпечуючи зворотній зв'язок з педагогом та створюючи відчуття якогось досягнення у навчанні. Вона створює конкурентне, але водночас спільне командне середовище та заохочує студентів брати активну участь у навчанні. Результати навчання покращуються за рахунок рівня залучення студентів та академічної успішності. Перш за все, це сприяє кращому запам'ятовуванню знань та навичкам вирішення проблем.

Під час спостережувальної практики ми помітили, що педагоги для перевірки знань студентів активно використовують платформу Kahoot. Цей метод викликав у них значний інтерес: вони стали більш активними, адже таблиця лідерів стимулювала бажання посісти

перші три позиції. Використання Kahoot дозволило швидко провести тестування та значно підвищило рівень залученості здобувачів освіти у навчальний процес. Ми вважаємо, що це створило здорову конкуренцію і сприяло підвищенню інтересу та мотивації.

Водночас, хоча Kahoot, безумовно вважається однією з найпопулярніших платформ для інтерактивного навчання, вона також має і недоліки, які суттєво знижують її ефективність як інструменту гейміфікації. Перший недолік – це обмежений функціонал, адже безкоштовна версія пропонує лише базові можливості: вікторини з двома-чотирма варіантами відповідей та питаннями з відповідями «Так» або «Ні». Більш розширені функції вимагають платної підписки, що є дуже великим бар'єром, особливо для навчальних закладів або окремих викладачів, які не мають великого бюджету для щомісячної оплати підписки.

Крім того, навіть у платній версії завдання більше підходять для короткої перевірки знань, але не для комплексної гейміфікації навчального процесу.

Таким чином, Kahoot лише заохочує дух суперництва серед учнів. Разом з тим, одного боку, конкуренція може мотивувати учнів відповідати на запитання швидше, а з іншого боку, вона може знизити якість їхніх відповідей. Оскільки бали нараховуються за швидкість і рішучість, студенти, як правило, більше зосереджуються на тому, щоб відповісти швидко, а не на тому, чи правильні їхні відповіді, що може призвести до поверхневого засвоєння матеріалу. Kahoot! також не підходить для довгострокового навчання, оскільки використовується для перевірки знань після завершення певних етапів навчання. Більшість завдань орієнтовані на короткочасну пам'ять, а не на глибоке розуміння матеріалу в довгостроковій перспективі.

Ще однією проблемою є технічні обмеження, адже не всі освітні заклади мають достатнє цифрове забезпечення та хороший інтернет-зв'язок. Поряд із цим, навіть у добре забезпечених школах можуть існувати обмеження на доступ учнів до необхідних технологій, що ускладнює процес впровадження гейміфікації як загальної методики для всього класу.

Наступна проблема, на яку потрібно звернути увагу, це перевантаження студентів, що може призвести до втрати інтересу до навчання. Таким чином, якщо гейміфікацію використовувати надмірно, це може призвести до зворотного ефекту. Студенти просто втомляться від ігрових елементів і вважатимуть, що це якийсь додатковий тиск на них, а не новий засіб навчання, який має їх мотивувати. Щоб уникнути цього, викладачеві необхідно чітко розмежовувати, коли використовувати ігрові елементи, а коли ні, а також забезпечувати збалансований підхід, де навчальні цілі завжди будуть в пріоритеті [4].

Для кращого впровадження гейміфікації в навчальний процес достатньо використовувати сучасні онлайн-платформи, такі як Classcraft та iLearn, які дозволяють зробити навчання за принципом «навчання через гру», тому навчання буде цікавішим та залучить більше студентів до освітнього процесу. Так, Classcraft може запропонувати

створення віртуального навчального середовища, де кожен учень може обрати власного героя, класифікованого як воїн, цілитель або чаклун, кожен з яких має унікальні здібності. Учні можуть не лише заробляти бали за виконання завдань і участь у різних квестах чи битвах, а також навіть і втрачати їх за недотримання правил. Це стимулює відповідальність і дисципліну серед учнів, а також сприяє мотивації через досягнення нових рівнів і різноманітних винагород. Платформа також дозволяє організовувати командну роботу, що допомагає учням розвивати навички співпраці та комунікації.

iLearn, хоч і призначений для більш дистанційного навчання, має ті ж принципи гейміфікації, що й Classcraft. Студенти можуть обирати своїх віртуальних героїв і навіть мають систему винагород. На цій платформі студенти можуть заробляти віртуальну валюту під назвою «вчибакс», яку можна обміняти потім на різні винагороди, наприклад, додаткові підказки під час тестів [2]. Платформа також дозволяє викладачам організувати навчання за моделлю «перевернутого класу», коли студенти вивчають теоретичний матеріал самостійно, а під час занять зосереджуються на практичних завданнях, що допомагає оптимізувати навчальний процес.

Таким чином, використання запропонованих платформ зробить навчання більш динамічним та заохотить студентів до активної участі завдяки впровадженню ігрових елементів. Ми вважаємо, що варто інтегрувати гейміфікацію лише на початку навчального року або семестру, щоб було достатньо часу спланувати етапи та моменти, де можна буде використовувати методику гейміфікації для створення балансу між складністю завдань та рівнем залученості студентів.

Список використаних джерел

1. Арістова Н., Махович І. "Розуміння змісту і сутності поняття «гейміфікація» у науковому педагогічному просторі України. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 8 (36). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-1058-1070](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-1058-1070) (дата звернення: 12.11.2024).

2. EdEra. Гейміфікація в дії: Classcraft та iLearn. Онлайн-курс «Бери й роби». Змішане та дистанційне навчання. 2020. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gJZTY85nAE4> (дата звернення: 25.10.2024).

3. Головатенко Т. Ю. Інструменти гейміфікації освітнього процесу. 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=T8PbAZ6if98> (дата звернення: 23.10.2024).

Huseman T. Challenges of gamification in education. eLearning Solutions. URL: <https://www.acadecraft.com/blog/gamification-education-challenges/> (дата звернення: 29.10.2024).

Розвиток цифрової компетентності викладачів в процесі використання Fobizz:

теоретичний аспект

Постановка проблеми. Швидка цифровізація освіти та зміна ролі викладача на фасилітатора навчання вимагають від педагогів нових цифрових навичок. Використання платформ, таких як Fobizz, дозволяє індивідуалізувати навчання, організовувати ефективну співпрацю та підвищувати мотивацію студентів. Тому дослідження в цій галузі допоможуть виявити ефективні методи навчання викладачів роботі з платформою, оцінити вплив Fobizz на якість освітнього процесу та розробити рекомендації для вдосконалення освітньої політики. Актуальність цього дослідження підтверджується відсутністю достатньої кількості наукових робіт, присвячених саме платформі Fobizz, та постійною зміною вимог до освіти в умовах цифрової трансформації [6].

Аналіз досліджень. Дослідження розвитку цифрової компетентності викладачів при використанні платформ типу Fobizz є відносно новим напрямком, проте вже привертає увагу багатьох науковців з різних країн. Існує значна кількість наукових робіт, присвячених загальній проблематиці цифрової трансформації освіти та використання різних онлайн-платформ у навчальному процесі. Визначні внески у розвиток цих напрямів зробили такі вчені, як Б. Гершунський, Є. Машбиц, І. Підласий, В. Адрущенко, В. Антонов, В. Вембер, О. Мінзов, О. Околепов, Е. Скибицький, Д. Хуторський, О. Андреев, В. Кухаренко, В. Луговий, С. Сисоева та Б. Шуневич.

Мета дослідження – визначення ефективності використання платформи Fobizz для розвитку цифрової компетентності викладачів та її впливу на якість освітнього процесу.

Результати досліджень. Сучасна освіта все більше інтегрує цифрові технології у навчальний процес. Одним із таких інструментів є платформа Fobizz, яка надає широкі можливості для створення інтерактивних навчальних матеріалів та організації ефективної взаємодії між викладачем та здобувачами освіти. Використання Fobizz не тільки сприяє підвищенню якості навчання, але й стимулює розвиток цифрової компетентності викладачів.

Цифрова компетентність викладача – це динамічна сукупність взаємопов'язаних технологічних, педагогічних, комунікативних та критичних навичок, що забезпечує ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічному процесі [2]. Вона включає в себе вміння працювати з різноманітним програмним забезпеченням, створювати інтерактивні навчальні матеріали, організовувати онлайн-навчання, здійснювати ефективну

комунікацію зі здобувачами освіти в цифровому середовищі та критично оцінювати інформацію. Розвиток цифрової компетентності викладачів є необхідною умовою для забезпечення високої якості освітнього процесу та підготовки фахівців, здатних успішно працювати в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Платформа Fobizz, завдяки своєму інтуїтивно зрозумілому інтерфейсу та широкому спектру функціональних можливостей, є ефективним інструментом для розвитку цифрової компетентності викладачів. Її використання сприяє не лише оволодінню технічними навичками роботи з цифровими інструментами, але й формуванню педагогічних компетенцій, необхідних для інтеграції цифрових технологій у навчальний процес. Активна спільнота користувачів платформи забезпечує постійний обмін досвідом та сприяє професійному зростанню викладачів. Регулярні оновлення та розширення функціоналу Fobizz дозволяють викладачам бути в курсі сучасних трендів у сфері освітніх технологій та використовувати їх у своїй педагогічній діяльності. Таким чином, платформа Fobizz не лише спрощує процес створення інтерактивних навчальних матеріалів та організації онлайн-навчання, але й стимулює розвиток цифрової культури викладачів, сприяючи підвищенню якості освітнього процесу в цілому.

Ключові аспекти впливу Fobizz на розвиток цифрової компетентності викладачів:

- **демократизація доступу до цифрових інструментів:** інтуїтивний інтерфейс Fobizz знижує поріг входу для викладачів з різним рівнем цифрової грамотності, дозволяючи їм швидко освоїти нові можливості;
- **створення сприятливого середовища для експериментів:** широкий спектр функціональних можливостей платформи дозволяє викладачам експериментувати з різними формами та методами навчання, розробляти індивідуальні навчальні траєкторії для студентів;
- **підтримка спільноти та обмін досвідом:** активна спільнота користувачів Fobizz сприяє формуванню професійного співтовариства викладачів, які обмінюються досвідом, ідеями та найкращими практиками;
- **стимулювання постійного професійного розвитку:** регулярні оновлення та розширення функціоналу платформи мотивують викладачів до постійного вдосконалення своїх цифрових компетенцій та адаптації до нових викликів сучасної освіти [4].

Розвиток цифрової компетентності викладачів є лише теоретичне поняття, але й сукупність практичних дій, які спрямовані на оволодіння конкретними навичками роботи з

цифровими інструментами. Розглянемо детальніше, як платформа Fobizz може сприяти цьому процесу.

Платформа Fobizz надає викладачам широкі можливості для створення інтерактивних навчальних матеріалів, що відповідають сучасним педагогічним концепціям. За допомогою Fobizz викладачі можуть розробляти різноманітні типи тестів, опитувань, інтерактивних презентацій та навіть симуляцій, що дозволяє їм адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти. Використання таких інструментів сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищенню їхньої мотивації та, як наслідок, поліпшенню результатів навчання. Постійний розвиток платформи Fobizz та інших подібних інструментів відкриває нові перспективи для трансформації сучасної освіти, роблячи її більш інтерактивною, ефективною та орієнтованою на студента.

Платформа Fobizz сприяє розвитку колаборативних форм навчання, забезпечуючи інструменти для організації віртуальних навчальних спільнот. Форуми та чати створюють простір для обміну знаннями, ідеями та досвідом між учасниками навчального процесу, що сприяє розвитку критичного мислення та комунікативних навичок. Можливість спільного доступу до документів та організації спільної роботи над проектами стимулює активну участь студентів у навчальному процесі та розвиток їхніх навичок співпраці. Таким чином, Fobizz сприяє формуванню у студентів ключових компетентностей, необхідних для успішної роботи в сучасному інформаційному суспільстві [7].

Платформа Fobizz забезпечує високий рівень індивідуалізації навчального процесу завдяки можливості створення адаптивних навчальних шляхів для кожного студента. Алгоритми платформи аналізують результати навчання і пропонують персоналізовані рекомендації щодо подальшого вивчення матеріалу, що дозволяє оптимізувати темпи навчання і глибину засвоєння знань.

Fobizz також автоматизує процес оцінювання, аналізуючи результати тестів та інших завдань. Це дозволяє викладачам зосередитися на більш творчих аспектах педагогічної діяльності, таких як розробка нових навчальних матеріалів та надання індивідуальної підтримки студентам. Детальний аналіз результатів навчання, який надає платформа, дозволяє викладачам виявити сильні та слабкі сторони кожного студента і скоригувати навчальний процес відповідно до їхніх потреб.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що платформа Fobizz є ефективним інструментом для розвитку цифрової компетентності викладачів, сприяючи підвищенню якості освітнього процесу та підготовці студентів до життя в цифровому суспільстві. Аналіз

наукової літератури та практичного досвіду використання платформи дозволив виявити ряд ключових аспектів її впливу на розвиток цифрової компетентності педагогів.

Fobizz забезпечує інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, широкий спектр функціональних можливостей та активну спільноту користувачів, що сприяє швидкому оволодінню платформою та обміну досвідом між викладачами. Використання Fobizz дозволяє створювати різноманітні інтерактивні навчальні матеріали, організовувати ефективну співпрацю між студентами та викладачами, забезпечувати індивідуалізацію навчання та автоматизувати процес оцінювання.

Результати дослідження свідчать про те, що розвиток цифрової компетентності викладачів за допомогою платформи Fobizz сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання завдяки інтерактивним формам взаємодії та персоналізації навчального процесу, покращенню якості засвоєння знань студентами завдяки використанню різноманітних форм контролю та зворотного зв'язку, а також розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до співпраці у студентів.

Таким чином, платформа Fobizz є перспективним інструментом для трансформації сучасної освіти, сприяючи підвищенню її якості та відповідності вимогам інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Носенко Т. І. Інформаційні технології навчання: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2021. 184 с.
2. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць / В. В. Бондаренко (голов. ред.) та ін. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2024. Вип. 1 (32). 110 с. Режим доступу: http://pi.iod.gov.ua/images/pdf/2024_1/t.pdf
3. Сервіс для підтримки процесів навчання та викладання. URL: <https://learningapps.org/> (дата звернення 22.12.2024).
4. Таран І. Б. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук А. В. 2019. 168 с.
5. Шахіна І. Створення інфографіки за допомогою сучасних інтернет-сервісів. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2020. Вип. 8 (2). С. 58–64.
6. Пшенична О. С. Сучасні інформаційні технології в освіті Режим доступу: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6869> (дата звернення 22.12.2024).
7. Гуштіна Н. І. Путівник світом цифрових технологій : посібник для вчителів. Київ : Видавничий центр «Освіта», 2018. 32 с.

8. Носенко Ю. Г., Попель М. В., Шишкіна М. П. Хмарні сервіси і технології у науковій і педагогічній діяльності : методичні рекомендації / за ред. М. П. Шишкіної. Київ : ПТЗН НАПН України, 2016. 73 с.

9. Науково-методичний журнал "Нова педагогічна думка" №2/2024. Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти Режим доступу: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/issue/view/20/7>

10. Педагогічне видання "Педагогічний вісник" №3/2024: Науково-методичний журнал. Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Режим доступу: http://oipoppp.ed-sp.net/public/pg_magazine/pdf/pv_3_2024.pdf

Оксана БОЧНЮК, Богдана ВОЛОСЮК

*Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
Студентки групи 42-ДО*

Науковий керівник: Ірина ФАЛОВСЬКА

*Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
доцентка кафедри загальної педагогіки,
психології та методики початкової освіти*

Використання технологій для дітей з порушенням розвитку

Постановка проблеми. У контексті сучасної освіти постає нагальна потреба ефективного впровадження технологічних рішень для підтримки навчання та розвитку дітей з порушеннями розвитку. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю забезпечення рівного доступу до якісної освіти та потребою у розробці ефективних методів подолання освітніх бар'єрів для дітей з особливими потребами.

Аналіз досліджень. Сучасні дослідження в галузі спеціальної освіти та асистивних технологій демонструють значний прогрес у розробці та впровадженні технологічних рішень. Наукові дослідження останніх років підтверджують ефективність систем альтернативної комунікації для дітей з аутизмом, позитивний вплив технологій на розвиток адаптивних навичок та перспективність використання віртуальної реальності для підтримки дітей з різними порушеннями розвитку. Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі вчені як Косенко Ю.М., Боряк О.В., Король О.М., Дідоренко Н.А., які експериментально довели ефективність цифрових технологій у формуванні абстрактних понять в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку. Наукові дослідження останніх років підтверджують ефективність систем альтернативної комунікації, позитивний вплив технологій на розвиток адаптивних навичок та перспективність використання віртуальної реальності для підтримки дітей з різними порушеннями розвитку.

Мета дослідження – проаналізувати та систематизувати сучасні технологічні рішення, що використовуються для підтримки навчання та розвитку дітей з порушеннями розвитку, а також оцінити їх ефективність у контексті спеціальної освіти.

Результати дослідження. Впровадження технологій у навчання дітей з порушеннями розвитку є фундаментальною зміною освітньої парадигми. На нашу думку, сучасні технологічні рішення створюють унікальні можливості для подолання бар'єрів, які раніше

здавалися нездоланими. Особливо важливим є те, що технології дозволяють кожній дитині рухатися власним темпом, використовуючи найбільш зручні для неї способи сприйняття та обробки інформації.

Спостерігаючи за розвитком технологій у спеціальній освіті, можна відзначити їх особливу роль у соціалізації дітей з особливими потребами. Віртуальні середовища та комунікаційні платформи створюють безпечний простір для відпрацювання соціальних навичок, що критично важливо для майбутньої інтеграції дітей у суспільство. Водночас важливо пам'ятати, що технологічні рішення – це лише інструмент, який має доповнювати, а не замінювати традиційні методи навчання та особистісне спілкування.

Особливу увагу слід приділити питанню підготовки фахівців. Найсучасніші технології залишаються неефективними без кваліфікованих педагогів, які вміють їх використовувати та адаптувати під потреби конкретної дитини. Також критично важливим є питання економічної доступності технологій. В умовах обмеженого фінансування освітніх закладів необхідно розробити механізми державної підтримки та залучення приватних інвестицій для забезпечення рівного доступу до технологічних рішень.

Розмірковуючи про майбутнє спеціальної освіти, вважаю необхідним створення комплексної системи оцінки ефективності технологічних рішень. Така система має включати не лише показники академічної успішності, але й оцінку соціально-емоційного розвитку дітей, їхньої здатності до самостійного життя та професійної реалізації. Особливу увагу слід приділяти розробці методичних рекомендацій щодо використання технологій та створенню ефективної системи моніторингу їхнього впливу на розвиток дітей.

Асистивні технології у сучасному освітньому просторі виступають ключовим інструментом забезпечення доступності освіти. Вони включають широкий спектр пристроїв та програмного забезпечення, розроблених для компенсації порушень різного характеру. Особливу роль відіграють програми екранного доступу та синтезатори мови, які допомагають дітям з порушеннями зору взаємодіяти з цифровим контентом [4].

Одним з елементів сучасної спеціальної освіти є використання адаптивних навчальних платформ. Ці платформи автоматично налаштовуються під індивідуальні потреби кожної дитини, враховуючи її темп навчання, особливості сприйняття інформації та поточний рівень знань. Такий персоналізований підхід дозволяє створити оптимальні умови для засвоєння навчального матеріалу та розвитку необхідних навичок [3].

Віртуальна та доповнена реальність створюють унікальні можливості для розвитку просторового мислення та соціальних навичок. У безпечному віртуальному середовищі діти можуть відпрацьовувати різноманітні життєві ситуації, вчитися орієнтуватися в просторі та взаємодіяти з оточенням. Особливо ефективним є використання таких технологій для дітей з розладами аутистичного спектру [2].

Спеціалізовані програми та додатки пропонують різноманітні вправи для тренування пам'яті, уваги, логічного мислення та інших психічних процесів. Інтерактивний формат таких завдань підтримує мотивацію до навчання та дозволяє досягати кращих результатів порівняно з традиційними методами [1].

Інтерактивні сенсорні системи відіграють особливу роль у розвитку дітей з особливими потребами. Такі технології дозволяють створювати стимулююче середовище, яке активізує різні канали сприйняття інформації. Мультисенсорна стимуляція особливо важлива для дітей із комплексними порушеннями розвитку, оскільки допомагає формувати нові нейронні зв'язки та покращувати координацію рухів [4].

Технології відстеження погляду та розпізнавання жестів створюють нові можливості для дітей з обмеженими можливостями руху. Ці системи дозволяють керувати комп'ютером та іншими пристроями за допомогою рухів очей або мінімальних жестів, що значно розширює можливості для навчання та комунікації [2].

У контексті дистанційного навчання спеціалізовані освітні платформи забезпечують доступ до якісної освіти навіть для дітей, які не можуть регулярно відвідувати навчальний заклад через стан здоров'я або географічну віддаленість. Такі системи включають інструменти для проведення онлайн-занять, обміну навчальними матеріалами та моніторингу прогресу [3].

Впровадження технологій у процес фізичної реабілітації дозволяє зробити терапевтичні вправи більш ефективними та привабливими для дітей. Системи віртуальної реальності та ігрові консолі з датчиками руху перетворюють рутинні реабілітаційні процедури на захоплюючі ігри, що підвищує мотивацію та покращує результати терапії [1].

Спеціалізовані програми для малювання, музичної творчості та анімації надають дітям з особливими потребами нові способи самовираження та розвитку креативності. Такі інструменти часто включають адаптивні інтерфейси, що роблять творчу діяльність доступною навіть для дітей з серйозними фізичними обмеженнями [4].

Технології підтримки читання та письма відіграють ключову роль у розвитку академічних навичок. Програми для розпізнавання та синтезу мовлення, предиктивного введення тексту та перевірки правопису допомагають дітям з дислексією та іншими порушеннями навчання долати труднощі в опануванні базових навичок грамотності [2].

Висновки. Впровадження сучасних технологій у освітній процес дітей з порушеннями розвитку демонструє значний потенціал для подолання традиційних освітніх бар'єрів та створення інклюзивного освітнього середовища. Використання спеціалізованих технологічних рішень не лише полегшує доступ до освіти, але й відкриває нові можливості для персоналізації навчального процесу та розвитку важливих життєвих навичок.

Різнманітність та ефективність представлених технологічних рішень свідчить про необхідність їх подальшого впровадження та вдосконалення в освітній практиці. Особливо

важливим є забезпечення доступності цих технологій та підготовка фахівців до їх ефективного використання в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. Київ: Університет "Україна", 2019. № 16. 385 с.
2. Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2020. Том 75, № 1. URL: <https://journal.iitta.gov.ua>
3. Косенко Ю. М., Боряк О. В., Король О. М., Дідоренко Н. А. Цифрові технології як інструмент формування абстрактних понять в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 3. С. 362-373.
4. Особлива дитина: навчання і виховання: наук. журнал. Київ: Педагогічна преса, 2018. № 4 (88). 115 с.

Ольга ВІТРУК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Марія ШУМІК

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради
викладач*

Сучасні підходи до технологічної освіти осіб з особливими потребами

Постановка проблеми. Технологічна освіта є ключовою складовою загальної системи освіти, адже вона сприяє формуванню практичних та творчих навичок, що є основою для професійного розвитку. Проте для осіб з особливими потребами (ООН) можливість доступу до якісної технологічної освіти обмежується низкою бар'єрів. Серед них фізичні обмеження, когнітивні труднощі, психологічні бар'єри та соціальна ізоляція.

Ці виклики зменшують шанси таких осіб на повноцінну інтеграцію в суспільство та успішну реалізацію у професійному житті. Однак, сучасні підходи, що ґрунтуються на інклюзивному навчанні та використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), пропонують нові можливості для розширення доступу до технологічної освіти. Таким чином, постає важливе питання про необхідність адаптації освітніх процесів до потреб цієї категорії осіб.

Аналіз досліджень. Аналіз досліджень демонструє, що технологічна освіта для осіб з особливими потребами вимагає інклюзивного підходу, який враховує фізичні, когнітивні та психологічні бар'єри студентів. Юрій Пасічник акцентує увагу на важливості адаптації навчальних програм і використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). За його дослідженнями, мультимедійні платформи та спеціалізоване програмне забезпечення з текстовими і голосовими підказками сприяють зниженню бар'єрів і забезпечують доступ до матеріалів у зручний для студентів спосіб.

Іван Бех підкреслює необхідність педагогічної інклюзії, наголошуючи на створенні освітнього середовища, де студенти з обмеженнями можуть почуватися рівноправними учасниками навчального процесу. Інноваційні методи, як-от модульне навчання, віртуальні лабораторії та комп'ютерні симуляції, дозволяють ефективно навчати практичним навичкам і формувати критичне мислення.

Микола Щербань звертає увагу на важливість адаптації змісту навчальних дисциплін і психологічної підтримки студентів. Він вважає, що підготовка педагогів до роботи з особами з особливими потребами, зокрема через освоєння сучасних ІКТ, є ключовим елементом забезпечення доступності технологічної освіти. Таким чином, дослідження підтверджують, що інклюзивне навчання у поєднанні з інноваційними технологіями створює рівноправні можливості для здобуття освіти.

Мета дослідження – аналіз сучасних підходів до технологічної освіти осіб з особливими потребами, з акцентом на впровадження інклюзивного навчання, адаптацію програм та використання ІКТ для подолання існуючих бар'єрів.

Результати дослідження. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у технологічній освіті відкриває безпрецедентні можливості для осіб із особливими потребами, сприяючи не лише подоланню фізичних і когнітивних бар'єрів, але й забезпечуючи рівний доступ до якісної освіти. Застосування адаптованих платформ, таких як Google Classroom, стає ключовим інструментом у забезпеченні гнучкого освітнього процесу. Ці платформи дозволяють здобувачам освіти навчатися у власному темпі, організовувати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час, що особливо важливо для здобувачів освіти із руховими обмеженнями або тими, хто має тривалий період реабілітації.

Для здобувачам освіти із порушеннями слуху інтеграція відеоматеріалів із субтитрами чи перекладом жестовою мовою значно покращує доступ до навчального контенту. Сучасні технології штучного інтелекту вже зараз дозволяють автоматично створювати субтитри або переклади, що робить освітній процес більш інтерактивним і доступним. Наприклад, інструменти, які використовують розпізнавання мови, допомагають створювати синхронізовані текстові пояснення для будь-яких мультимедійних матеріалів.

Для осіб із порушеннями зору адаптовані програми, VoiceOver є незамінним засобом взаємодії з цифровим середовищем. Голосові підказки та екранні читачі дозволяють таким здобувачам освіти отримувати доступ до текстових матеріалів, інтерфейсів програм і навіть графічних елементів. Удосконалення цих технологій із використанням алгоритмів машинного навчання забезпечує все більшу точність і адаптацію до потреб конкретного користувача.

Сучасні технології доповненої та віртуальної реальності (VR/AR) відкривають нові горизонти для навчання. Віртуальні лабораторії, такі як платформа Labster, дозволяють здобувачам освіти проводити експерименти в безпечному віртуальному середовищі, що імітує реальні технічні процеси. Це не лише дозволяє глибше засвоювати складний матеріал, а й формувати практичні навички без ризику отримання травм чи нанесення шкоди обладнанню. Наприклад, використання VR у навчанні осіб із фізичними обмеженнями дозволяє створити інтерактивний досвід, що імітує маніпуляції з реальними об'єктами.

Інтерактивні ресурси також відіграють важливу роль у формуванні зацікавленості до навчання. Навчальні ігри, такі як ті, що пропонуються платформами Kahoot чи Quizlet, забезпечують інтеграцію гейміфікації в освітній процес, що робить його не лише пізнавальним, але й захопливим. Для осіб із руховими обмеженнями використовуються програми, які дозволяють виконувати голосовий ввід тексту або перетворювати текст на аудіо. Це значно полегшує доступ до навчальних матеріалів і створює комфортні умови для самостійного навчання.

Підготовка педагогів є одним із найважливіших аспектів успішного впровадження інклюзивної освіти для осіб із особливими потребами. Вони повинні не лише володіти глибокими професійними знаннями, але й бути готовими до адаптації своїх методів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Це включає вміння застосовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для створення доступного та комфортного освітнього середовища, що відповідає принципам інклюзії.

Зокрема, педагоги мають освоювати такі технології, як платформи дистанційного навчання, адаптовані програми для осіб із порушеннями зору чи слуху, а також інструменти гейміфікації та інтерактивні ресурси. Для цього необхідно впроваджувати спеціалізовані програми професійного розвитку педагогів, зокрема тренінги, семінари та курси підвищення кваліфікації, що спрямовані на розвиток компетентностей у сфері інклюзії та роботи з ІКТ.

Однак на шляху до ефективної реалізації технологічної освіти для осіб із особливими потребами існує низка викликів. Однією з ключових проблем є недостатнє фінансування. Багато навчальних закладів, особливо у віддалених регіонах, не мають достатніх коштів для придбання сучасних адаптивних технологій, таких як інтерактивні дошки, спеціалізовані програмні засоби або обладнання для доповненої реальності. Без належного фінансування забезпечення інклюзивності освітнього процесу стає складним завданням.

Ще одним викликом є нестача спеціалізованих навчальних матеріалів, адаптованих під потреби здобувачів освіти із особливостями розвитку. Це стосується як цифрових матеріалів, так і друкованих посібників із текстами, які мають бути доступними у різних форматах: зі шрифтом Брайля, збільшеними літерами або із субтитрами та перекладом жестовою мовою. Наявність таких матеріалів є критично важливою для ефективного навчання, проте їх розробка та впровадження часто відстають від потреб учнів.

Крім того, значною перешкодою є недостатня підготовка педагогів. Навіть за наявності необхідного обладнання, багато викладачів не мають достатніх навичок і знань для роботи з особами з особливими потребами або для використання новітніх технологій у своїй педагогічній практиці. Це вимагає запровадження масштабних освітніх програм, які не тільки навчають педагогів працювати з адаптивними технологіями, але й допоможуть їм розуміти психологічні особливості студентів із інвалідністю.

Важливою проблемою також є психологічні бар'єри як у педагогів, так і в суспільстві загалом. Часто особи з особливими потребами не сприймаються як повноправні учасники освітнього процесу, що створює додаткові перешкоди для їхньої інтеграції. Зміна ставлення до таких осіб вимагає активного поширення принципів інклюзії, підвищення обізнаності суспільства про права людей із особливими потребами та впровадження політики, яка сприяє рівності можливостей у навчанні.

Таким чином, для досягнення успіху в реалізації технологічної освіти осіб із особливими потребами необхідно забезпечити комплексний підхід. Це включає адекватне фінансування, розробку доступних навчальних матеріалів, підготовку педагогів до роботи в інклюзивному середовищі та подолання психологічних бар'єрів у суспільстві. Вирішення цих проблем стане важливим кроком до створення доступного освітнього середовища, яке сприятиме соціальній та професійній інтеграції осіб із особливими потребами.

Застосування ІКТ у технологічній освіті створює багаторівневу підтримку для осіб із різними видами обмежень. Важливим напрямом є подальший розвиток технологій штучного інтелекту для автоматизації адаптації контенту, а також використання нейронних мереж для створення індивідуальних навчальних програм. Інклюзивний підхід у поєднанні з інноваційними технологіями сприяє не лише професійному розвитку, але й успішній інтеграції у суспільство, що є ключовим завданням сучасної освітньої системи.

Висновки. Сучасні підходи до технологічної освіти осіб з особливими потребами спрямовані на подолання фізичних, когнітивних і психологічних бар'єрів. Використання ІКТ забезпечує створення доступного навчального середовища, що дозволяє ефективно адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб студентів. Інклюзивне навчання, у поєднанні з адаптованими програмами та мультимедійними ресурсами, сприяє розвитку потенціалу ОСН і забезпечує їм рівноправний доступ до якісної освіти. Подальший розвиток

технологій VR/AR, адаптивних платформ та інструментів із підтримкою штучного інтелекту стане перспективним напрямом для вдосконалення інклюзивної освіти.

Список використаних джерел

1. Бех І. В. Педагогічна інклюзія: основи теорії та практики. Київ: Либідь. 2018. 142 с.
2. Пасічник Ю. Г. Інклюзивне навчання та новітні технології. Харків: ХНУ. 2015. 151 с.

Анастасія ДАВИДЮК

Хмельницький національний університет

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Вікторія ХРЕНОВА

Хмельницький національний університет

к. пед. наук, доцент

Штучний інтелект як інструмент інклюзивного навчання

Постановка проблеми. В сучасному освітньому просторі питання інклюзії стає все більш важливим, адже суспільство визнає рівні права на отримання якісної освіти для всіх. В цьому контексті штучний інтелект (ШІ) здатен відіграти свою роль у її трансформації і є актуальним та перспективним напрямком для створення інклюзивних освітніх середовищ.

Аналіз досліджень. Тему використання штучного інтелекту в освітньому процесі досліджували як зарубіжні, так і українські вчені, серед них: А. Шевченко, А. Дьяченко, І. Сальніков, В. Биков, Ю. Горошко, М. Жалдак, О. Спірін, В. Бурдаєв, О. Гладченко, М. Глибовець, Л. Гризун, О. Гудаєв, С. Некрашевич, В. Черних, Г. Широких, Н. Бостором, Р. Курцвейл, П. Морхат, В. Фулін, П. Уинстон. Проте тема можливостей використання штучного інтелекту в інклюзивній освіті є менш висвітленою в працях сучасних науковців.

Мета дослідження – дослідити можливості використання штучного інтелекту як інструменту інклюзивного навчання та узагальнити описаний досвід.

Результати дослідження. У сучасному світі стрімкого розвитку технологій штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання стали ключовими драйверами змін як у цифровій сфері, так і у сфері освіти. Він відкриває безліч нових можливостей як для вдосконалення навчання, так і для викладання. Одним з вкрай важливих напрямів реалізації можливостей ШІ в освітньому процесі є реалізація індивідуального підходу до учнів із особливими освітніми потребами. Адже учні з особливими потребами часто потребують додаткової підтримки та ресурсів для досягнення успіху в навчанні. Технології ж штучного інтелекту пропонують інноваційні рішення, які можуть значно розширити їхні можливості та створити більш інклюзивне освітнє середовище.

Серед прикладів застосування ШІ в інклюзивному навчанні, можна навести наступні:

- індивідуалізація навчання: за допомогою аналізу сильних і слабких сторін учня, стилю його навчання, темпу роботи та інтересів ШІ може створювати персоналізовані навчальні плани, які відповідають його індивідуальним потребам. Такий план може включати адаптивні навчальні матеріали, інтерактивні завдання, ігри та вправи, які автоматично регулюють складність та рівень підтримки на основі прогресу учня;
- підтримка у доступі до інформації: інструменти ШІ, такі як перекладачі тексту в мову та розпізнавання мови, можуть допомогти учням з порушеннями зору чи слуху отримувати доступ до навчальних матеріалів та брати участь у заняттях на рівних з іншими учнями. Це дозволить їм подолати бар'єри спілкування та відчувати себе більш включеними до навчального процесу і шкільного життя;
- покращення комунікації: ШІ може допомогти учням з труднощами спілкування за допомогою альтернативних та доповнюючих методів комунікації, таких як символічні комунікаційні системи або технології відстеження погляду. Це може покращити їхню здатність висловлювати свої думки та потреби, а також брати участь у соціальних взаємодіях;
- емоційна підтримка: віртуальні помічники на основі штучного інтелекту можуть надавати учням емоційну підтримку та заохочення, створюючи позитивне та мотивуюче навчальне середовище. Також вони також можуть допомогти їм у подоланні тривоги, стресу та інших емоційних труднощів, пов'язаних з навчанням;
- соціальні та емоційні навчальні програми: ШІ може використовуватися для розробки та реалізації соціальних та емоційних навчальних програм, які допомагають учням з ООП розвивати навички самосвідомості, самоконтролю, соціальної свідомості [1].

Пристосування навчальної програми до індивідуальних потреб учнів являє собою значний зсув до більш інклюзивної та ефективної освітньої парадигми, якій сприяє штучний інтелект (ШІ). Цей підхід використовує здатність штучного інтелекту аналізувати величезну кількість даних про навчальні звички, уподобання та успішність учнів, щоб створити індивідуальний навчальний шлях для кожного школяра. Таким чином кожен учень отримує навчальний контент, який відповідає його темпу та стилю навчання. Навчальна програма адаптується в режимі реального часу до змінних потреб кожного учня, роблячи освіту більш доступною та цікавою. Цей рівень персоналізації колись був далекою мрією, але тепер стає все більш здійсненним завдяки прогресу в технології штучного інтелекту, що ознаменує нову еру в освітніх налаштуваннях.

Надання рівних можливостей для навчання незалежно від географічного розташування є фундаментальною перевагою інтеграції ШІ в освітній процес. Принцип інклюзивності має першорядне значення в сучасному освітньому ландшафті, спрямованому на подолання розриву між різними соціально-економічними статусами та місцями. ШІ сприяє цьому,

надаючи доступ до освітніх ресурсів і персоналізованого досвіду навчання для учнів з різного походження та регіонів, усуваючи фізичні та економічні бар'єри, які колись заважали рівним освітнім можливостям. Завдяки платформам та інструментам, удосконаленим штучним інтелектом, учні у віддалених або бідних районах можуть отримати доступ до такої ж якості освіти, що й у більш заможних чи міських районах, тим самим демократизуючи освіту та створюючи більш справедливе середовище навчання.

Адаптація ресурсів відповідно до різних стилів і швидкостей навчання є ще одним важливим аспектом, де ШІ відіграє трансформаційну роль. Кожен учень унікальний, з різними перевагами, швидкістю навчання і стилем, які традиційні освітні ресурси часто не враховують повністю. Системи штучного інтелекту вміють розпізнавати ці відмінності між учнями та можуть відповідно адаптувати зміст, темп і підходи до навчання. Цей персоналізований підхід до навчання гарантує, що всі учні отримують освіту у спосіб, який найкраще відповідає їхнім індивідуальним стилям навчання та здібностям, значно підвищуючи ефективність навчання. Ця здатність штучного інтелекту забезпечувати адаптивний досвід навчання не тільки підтримує різноманітні навчальні потреби, але й сприяє більш інклюзивному та сприятливому освітньому середовищу, де кожен учень має можливість досягти успіху [2].

Інструменти та додатки, керовані штучним інтелектом, розробляються для підтримки широкого кола потреб у навчанні, таким чином сприяючи інклюзивності та справедливості в освітніх умовах. Наприклад, технології розпізнавання мовлення та перетворення тексту в мовлення дозволяють учням із вадами зору або труднощами з навчанням легше отримувати доступ до навчального вмісту. Крім того, допоміжні пристрої на базі штучного інтелекту сприяють спілкуванню в режимі реального часу для учнів з вадами слуху, забезпечуючи тим самим доступність освіти для всіх, незалежно від фізичних або когнітивних обмежень. Це застосування штучного інтелекту в освіті підкреслює його потенціал для подолання бар'єрів і створення більш інклюзивного освітнього середовища для учнів з різними потребами [3].

Налаштування досвіду навчання для дітей з особливими потребами є значним прогресом в освітніх технологіях, зокрема завдяки використанню штучного інтелекту (ШІ). Системи штучного інтелекту, такі як ChatGPT, можуть бути спеціально адаптовані для задоволення різноманітних вимог учнів з обмеженими можливостями, включаючи відмінності зору. Цей персоналізований підхід став можливим завдяки здатності штучного інтелекту створювати унікальні плани уроків і оцінювання, адаптовані до стилю навчання та потреб кожного учня. Здатність налаштовувати навчальний досвід таким чином не тільки підтримує індивідуальний навчальний шлях кожного учня, але також: підсилює залучення, надаючи доступні та актуальні матеріали; пропонує гнучкий темп навчання, який відповідає здібностям кожного учня; сприяє кращому розумінню складних концепцій завдяки персоналізованим поясненням і підтримці. Цей рівень персоналізації гарантує, що учні з особливими потребами отримують

інклюзивну та ефективну освіту, враховуючи психологічні та педагогічні аспекти, важливі для їхнього успіху.

Технології ШІ можуть: надати адаптивні навчальні матеріали, які відповідають широкому спектру обмежених можливостей; запропонувати функції перетворення мовлення в текст або перетворення тексту в мовлення для учнів з відмінностями зору або слуху; увімкнути персоналізований зворотній зв'язок і підтримку, гарантуючи, що всі школярі можуть повною мірою брати участь у своєму навчанні [4]. Зменшуючи ці бар'єри, ШІ відіграє вирішальну роль у створенні освітнього середовища, де кожен учень, незалежно від своїх обмежень, має можливість здобувати освіту і бути успішним.

Висновки. Потенціал застосування ШІ в інклюзивній освіті надзвичайно великий. Штучний інтелект є перспективним інструментом для поліпшення якості інклюзивної освіти та створення інклюзивного освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. ШІ та революція в digital: як штучний інтелект змінює гру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainiandigital.com/strong-yak-stvoryty-vlasne-onlayn-navchannia-strong/> (дата звернення 28.11.2024).
2. Штучний інтелект в освіті: три аспекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvita.ua/school/method/91077/#google_vignette (дата звернення 28.11.2024).
3. Кривонос М. О., Кривонос О. М. Застосування ChatGPT у процесі навчання програмуванню в школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/38061/> (дата звернення 28.11.2024).
4. Чепіль Т. В. Використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/292867> (дата звернення 28.11.2024).

Організація інклюзивного навчання на уроках технологій в освітньому закладі

Постановка проблеми. Інклюзивне навчання є важливим напрямом сучасної освітньої політики, яке передбачає надання рівного доступу до освіти для всіх учнів, зокрема для осіб з особливими потребами. Важливість цього підходу особливо актуальна в контексті технологічної освіти, яка включає різноманітні практичні завдання, що вимагають спеціальних знань, умінь і навичок. Технологічна освіта має потенціал для розвитку творчого потенціалу кожного учня, тому створення інклюзивного освітнього середовища на уроках технологій є важливим завданням для педагогів.

Інклюзивне навчання є підходом, що передбачає інтеграцію всіх учнів до навчального процесу, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби. Основним завданням є створення таких умов навчання, які б дозволяли кожному учню, включаючи осіб з обмеженими можливостями, отримати необхідні знання та навички. Враховуючи фізичні, психологічні та когнітивні потреби учнів, педагоги повинні адаптувати зміст, методи та форми навчання.

Результати дослідження. Уроки технологій в загальноосвітніх закладах мають великий потенціал для реалізації принципів інклюзивності. Технологічні дисципліни зазвичай включають практичні заняття, що дозволяють учням розвивати технічні навички, працювати з різними інструментами, матеріалами та обладнанням. Це дає можливість адаптувати завдання з урахуванням можливостей кожного учня, забезпечити рівний доступ до навчальних результатів і сприяти розвитку індивідуальних талантів.

Адаптація навчальних програм є важливим етапом створення інклюзивного середовища на уроках технологій. Програми повинні бути гнучкими, щоб відповідати потребам учнів з різними типами особливих потреб: фізичними, розумовими, сенсорними тощо. Це вимагає зміни підходів до складання навчальних планів, враховуючи індивідуальні можливості учнів.

Адаптація може включати модифікацію матеріалів: для осіб з порушеннями зору використовуються великі шрифти, контрастні кольори та спеціальні програми для читання. Для учнів із порушенням слуху – субтитри, візуальні матеріали та спеціальні навчальні апарати; індивідуалізацію завдань це може включати спрощення завдань для учнів з інтелектуальними порушеннями або, навпаки, пропонування більш складних завдань для учнів, які демонструють високі досягнення в навчанні; зміни в організації роботи інклюзивне навчання на уроках технологій передбачає індивідуальні підходи до кожного учня, створення

комфортних умов для виконання практичних завдань (наприклад, використання спеціальних інструментів для учнів з обмеженими руховими можливостями).

Для ефективної організації інклюзивного навчання на уроках технологій важливо застосовувати методи, що дозволяють врахувати індивідуальні можливості учнів. Зокрема, можна використовувати: проектну методику де учні працюють над проектами, де кожен може обрати завдання відповідно до своїх можливостей. Це дозволяє учням з різними можливостями брати участь у процесі, сприяючи розвитку їхніх творчих і практичних навичок. Диференційоване навчання це підхід, що передбачає розподіл учнів на групи за рівнем підготовки і дає змогу кожному працювати в своєму темпі. Для осіб з особливими потребами це може бути важливим фактором, що забезпечує комфортну роботу і не створює додаткових психологічних бар'єрів. Інтерактивні технології використання комп'ютерних програм і додатків, спеціально адаптованих для осіб з особливими потребами, може сприяти ефективному засвоєнню матеріалу. Наприклад, використання віртуальних майстерень, інтерактивних платформ для моделювання та проектування.

Успіх інклюзивного навчання залежить від грамотної педагогічної стратегії. Вчителі повинні не тільки застосовувати адаптовані методи та технології, але й створювати атмосферу, де кожен учень відчуває підтримку, комфорт і можливість для самовираження. Для цього важливо створення позитивного емоційного клімату, що включає підтримку та заохочення учнів до участі в навчальному процесі, акцент на їхніх сильних сторонах і досягненнях. Розвиток комунікаційних навичок важливо, щоб учні з особливими потребами могли взаємодіяти зі своїми однолітками, обмінюватися досвідом, ставати частиною колективу. Психологічна підтримка учні з особливими потребами можуть зіткнутися з психологічними бар'єрами, тому необхідно створювати підтримуючу середу для їхнього розвитку, враховувати індивідуальні емоційні потреби та мотивацію.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є важливим інструментом для забезпечення інклюзивності на уроках технологій. Використання ІКТ дозволяє створювати інтерактивне середовище для учнів з особливими потребами, надаючи їм можливість працювати з цифровими інструментами та програмами, адаптованими під їхні потреби.

Мультимедійні ресурси (відео, анімації, 3D-моделі) можуть допомогти учням з різними типами обмежень краще зрозуміти матеріал.

Онлайн-курси та віртуальні лабораторії дозволяють учням з обмеженими фізичними можливостями брати участь у практичних заняттях без необхідності перебувати в класі.

Системи адаптованого навчання, що використовують спеціальні програми для осіб з порушеннями зору чи слуху, можуть значно покращити результативність навчання.

Висновки. Організація інклюзивного навчання на уроках технологій є важливим аспектом розвитку сучасної освіти, що забезпечує рівний доступ до знань та навичок для всіх

учнів, зокрема для осіб з особливими потребами. Використання адаптованих методів, диференційованого навчання та ІКТ дозволяє створити ефективне і доступне освітнє середовище. Важливо, щоб педагоги, працюючи з такими учнями, враховували їх індивідуальні потреби, створюючи умови для їхнього розвитку та самовираження.

Список використаних джерел

1. Бех І. В. Педагогічна інклюзія: основи теорії та практики. Київ: Либідь, 2018. 142 с.
2. Пасічник Ю. Г. Інклюзивне навчання та новітні технології. Харків: ХНУ, 2015. 151 с.

Ірина ФАЛОВСЬКА

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

к.е.н., доцентка кафедри загальної педагогіки,

психології та методики початкової освіти

Формування правового виховання осіб з особливими потребами

Постановка проблеми. Фундаментальною проблематикою сьогодення є недостатньо інклюзивне та безбар'єрне освітнє середовище, нерівний доступ до якісного інклюзивного навчання в територіальних громадах, низький рівень сприйняття суспільством багатоманітності людини. Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах дошкільних та загальноосвітніх закладах. Основною метою інклюзивної освіти є досягнення якісних змін в особистісному розвитку дітей цієї категорії, і особливо правового виховання.

Аналіз досліджень. Теоретичний та практичний аспект проблематики правового виховання був предметом наукових досліджень (В. Ф. Дубровський, Г. П. Давидов, Г. Г. Запорожан, Л. В. Кузьменко, Л. М. Матвієнко, В. М. Обухов, О. І. Пометун, В. М. Оржеховська, І. Ф. Рябко, М. М. Фіцула, Л. В. Твердохліб, С. М. Фалько та ін.). Відповідно, у їх працях сформовано направленості до визначення сенсу правового виховання та методів його вивчення у закладі освіти.

Мета дослідження – аналіз процесу формування правового виховання осіб з особливими освітніми потребами, як одного із пріоритетних напрямків розвитку сучасної інклюзивної педагогічної теорії та практики. Важливість правового виховання осіб з особливостями розвитку набуває особливого значення в контексті розвитку демократичного громадянського суспільства.

Результати дослідження. Підвищення правової культури суспільства, шляхи демократизації та гуманізації життя населення обумовлені діями державотворення, які нині

відбуваються в Україні. При цьому усвідомлюється регулятивна функція права, його значення як інструменту організації та регулювання суспільного життя, як способу подолання проблем у всіх сферах життя. Розбудова демократичної правової держави, яка реалізується в Україні, вимагає значного розширення правової свідомості громадян, їх правової культури, поваги до закону, подолання явищ правової необізнаності тощо.

Пластичність мозку і нервової системи у осіб з особливими потребами сприяє розвитку компенсаторних процесів, які «проявляються у двох відношеннях: по-перше, в утворенні нових засобів комунікації і, по-друге, в усуненні негативного впливу оточення на розвиток дитини».

Особливості процесу правового виховання осіб з особливостями розвитку полягають у врахуванні наступних закономірностей: врахування залежності правового виховання від суспільства як особливої сфери життєдіяльності людей (правове виховання як суспільне явище), залежність ефективності виховання поваги до прав людини від характеру відносин між вихователями і вихованцями, залежність ефективності правового виховання і розвитку поваги до прав людини від відповідності між цілями та способами їх реалізації [1].

Результати дослідження та практика свідчать про те, що існують два основних напрями формування правосвідомості у осіб з особливими потребами. Перший – стихійний, тобто формування правосвідомості здійснюється під впливом правової дійсності (макросередовища), часто суперечливої; досвіду участі у правових відносинах у якості суб'єкта, під впливом сім'ї, групи однолітків (мікросередовища), у якому знаходиться старшокласник. У такому випадку можливе формування дефектної правосвідомості, яка односторонньо та викривлено відображає правову дійсність. Другий напрям – це спеціально організована правова освіта, спрямована на усвідомлення особами соціальної цінності права, усвідомлення змісту діючих законів та їх особистої значущості.

Підводячи підсумок вивчення цього аспекту означеної проблеми, можна стверджувати, що до найбільш суттєвих і фундаментальних характеристик людини відноситься свідомість. Її важливість пов'язана з такими ознаками, які зумовлюють провідні сфери людського буття – пізнання, переживання, активні стосунки з оточуючим і відбиваються у певних психологічних особливостях людини. А саме: здатність до акумуляції знань та здійснення самопізнання, забезпечення цілеспрямованої діяльності та певне ставлення особистості до когось або чогось.

Як свідчить аналіз літературних джерел, правосвідомість є однією з видових суспільної свідомості особистості (поряд з політичною, екологічною, економічною та іншими видами). Тому всі вищезазначені характеристики свідомості мають безпосереднє відношення і до феномена «правосвідомість». Як якість особистості, правосвідомість залежить від функціонуючого в суспільстві права і водночас впливає на процес правотворчості в ньому.

Отже, правосвідомість пронизує основні сфери особистості – когнітивну, емоційно-вольову, діяльнісно-поведінкову [3].

Аналіз результатів дослідження стану розробленості проблеми у загальній та спеціальній психолого-педагогічній літературі засвідчив, що формування правосвідомості підростаючого покоління відбувається у процесі правової освіти, важливе значення у якій належить правовому вихованню. Процес викладання суспільствознавчих дисциплін у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливостями психофізичного розвитку, з одного боку, і процес оволодіння знаннями із цих предметів учнями, з іншого, мають певну особливість. Порушення діяльності психіки та фізичного розвитку, недостатня мовленнєва компетенція школярів з особливостями психофізичного розвитку, своєрідність їх словесно-логічного мислення, пізнавальної діяльності, недостатність отримуваної інформації, загальних знань, життєвого досвіду ускладнюють можливість вивчення суспільствознавчих дисциплін на такому рівні, на якому засвоюють їх учні загальноосвітніх шкіл. Водночас, знання, часто мають інформативний характер, тому важко застосувати набуті знання у практичних ситуаціях, у повсякденному житті.

Формування правосвідомості осіб з особливими потребами обумовлює усвідомлення ними необхідності існування правових норм (як у суспільстві, такі в школі, у класі), переконання у необхідності їх дотримання; прагнення до реалізації своїх громадянських прав і свобод; критичне співвіднесення власного способу життя з нормами життя суспільства; відповідність поведінки особи нормам моралі і права; принциповість та чесність у правовідносинах з іншими людьми. Сформованість вищезазначених якостей сприяє реабілітації і успішної інтеграції осіб у звичне середовище [2].

Висновки. Результатом правового виховання осіб з особливими потребами має стати така інтегративна якість, як правова вихованість, що передбачає усвідомлення особистістю сутності правових норм, її переконаність необхідно їх дотримання, готовність до їх виконання, діяльність у відповідності до чинного законодавства.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко А. М. Аналіз педагогічних умов формування правового виховання підлітків у процесі роботи громадських об'єднань. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Вип. 15. Т. 1. Одеса, 2019. С. 163–165.
2. Дем'яненко А. М. Умови формування правової свідомості підлітків у процесі роботи громадського об'єднання. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічно університету. Серія: Педагогіка. Вип. № 2 (19). Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. С. 203–208.
3. Поняття і види правової свідомості та правової культури. Освіта.ua. Право. 2020. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/9284/>.

Олександр ЮРИНЕЦЬ

Володимирський педагогічний фаховий коледж

імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

*к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи,
викладач*

Організація інклюзивного навчання в закладах освіти

Постановка проблеми. Здорове, безпечне, розвиваючи, інклюзивне навчання націлене на спільне навчання та виховання звичайних дітей та дітей з особливими освітніми потребами не може бути одноразовою акцією та завершуватись досягненням поставлених цілей. Це тривалий процес розвитку теорії та практики освіти у нових соціокультурних умовах.

Організація освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти різних рівнів є нагальною проблемою, яка потребує системного та комплексного наукового дослідження. Сучасне суспільство стикається з викликами інклюзивної освіти, де кожна дитина має право на якісну освіту, незалежно від її особливостей та потреб. Освітні заклади повинні бути адаптовані до цієї реальності, проте існують численні виклики, з якими стикаються педагоги, адміністрація та батьки у процесі організації навчання дітей з особливими потребами.

Дослідження у цій області важливе для вдосконалення практик інклюзивної освіти. Воно дозволяє виявити ефективні методиками та стратегії навчання, які сприяють успішному інтегруванню дітей з особливими потребами в освітнє середовище. Такі дослідження допомагають розробляти індивідуальні навчальні програми, адаптовані до потреб конкретних учнів, та визначати оптимальні форми підтримки та сприяння їхньому розвитку, що в цілому й пояснює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження: дослідити особливості організації освітнього процесу, дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти різних рівнів відповідно до чинного законодавства України.

Аналіз досліджень. Інклюзивна освіта набуває все більшої актуальності в Україні, оскільки вона спрямована на створення рівних можливостей для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей. Відзначено у працях таких авторів як О.В. Гавришук у «Проблемах інклюзивної освіти в Україні та шляхи їх вирішення» (2022), Т.В. Власенко у "Психолого-педагогічному супроводі дітей з ООП в інклюзивному освітньому просторі" (2021), С.І. Савченко у "Формуванні інклюзивної культури в закладах освіти" (2020), І. В.Кривонос у "Педагогічних умовах ефективного навчання дітей з ООП в інклюзивному

середовищі" (2019), та О.М. Ляшенко у "Соціалній адаптації дітей з ООП в умовах інклюзивної освіти" (2018).

Результати дослідження. Таким чином, науковці виділяють ряд важливих відмінних характеристик інклюзивного освітнього середовища з позиції середовищного підходу: середовище є розвиваючим, особистісно-орієнтованим, адаптивним, безбар'єрним [4].

Один із ключових міжнародних документів, що відображає принципи прав людини, - Загальна Декларація ООН про права людини (1948). Навіть якщо вона не безпосередньо охоплює питання осіб з обмеженими можливостями, в ній заявляється про рівність прав "усіх людей без винятку". У вступі до цього документу акцентується на тому, що визнання вродженої гідності та невід'ємних прав всіх членів людської спільноти становить основу свободи, справедливості та миру в світі [2].

У Концепції розвитку інклюзивного навчання в Україні підкреслюється, що процес інклюзивної освіти має розпочинатися від закладів дошкільної освіти.

Права дитини з особливими освітніми потребами здобувати освіту поряд зі своїми ровесниками прописані у великій кількості нормативно-правових актів з питань освіти. Особливості організації навчання таких дітей у закладах різних рівнів визначаються постановами Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957 в закладах загальної середньої, від 10 липня 2019 р. № 636 професійно-технічної, від 15 грудня 2021 р. № 1321 у закладах фахової передвищої освіти.

Усі документи визначають організаційні принципи інклюзивного навчання здобувачів освіти з особливими потребами, які використовуються в рамках інституційної форми освіти, тобто в очних (денних) закладах освіти. Мета ухвалених порядків полягає в забезпеченні доступності та якості освіти для всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей. Документи визначають зобов'язання закладів освіти щодо створення особливих умов навчання, доступного освітнього середовища, підтримки в освітньому процесі та проведенні корекційної роботи для особливих здобувачів освіти.

Варто сказати, що Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти є значно ґрунтовнішим документом, оскільки містить опис рівнів підтримки дітей з особливими потребами та умови їх присвоєння, зміст і обсяги корекційної роботи з дітьми в залежності від присвоєного рівня.

Варто також зазначити, що зважаючи на те, що і заклади фахової передвищої і професійно-технічної освіти поряд із професійною підготовкою надають загальну середню освіту, то порядки інклюзивного навчання для таких рівнів освіти містять вимогу про дотримання в закладах таких типів Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти.

У закладах усіх рівнів, за зверненням батьків або здобувача освіти, створюються інклюзивні класи (групи). Укладаються індивідуальні програми розвитку та, за потреби, індивідуальні навчальні плани, що крім обов'язкових освітніх компонентів містять корекційно-розвиткову складову. Якщо дитині за зверненням батьків та/або результатами комплексної оцінки здобувача освіти фахівцями інклюзивно-ресурсного центру надано особливий статус, у закладі за наказом директора створюється команда психолого-педагогічного супроводу дитини, що здійснює супровід дитини, коригує зміст індивідуальної програми розвитку та, за потреби, індивідуального навчального плану.

Відповідно до порядку, навчання дітей з особливими освітніми потребами може здійснюватися в інклюзивних класах, інклюзивних групах або спеціальних класах (групах), а заклад освіти має забезпечити доступність освітнього середовища для таких дітей. Постанова визначає, що педагогічні працівники мають пройти відповідну підготовку для роботи з дітьми з ООП. Батьки дітей з ООП мають право брати участь в організації освітнього процесу. Важливо відзначити, що психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття проводяться спеціалістами з числа педагогічних працівників закладу освіти, а саме вчителями-дефектологами (логопедами, сурдопедагогами, тифлопедагогами, олігофренопедагогами), які включені до штату закладу освіти, що є дуже важливим при роботі з дітьми із ООП [17].

Вибір закладу освіти для дитини з особливими освітніми потребами є складним процесом, що вимагає ретельної підготовки та співпраці між батьками, фахівцями та самою дитиною. Батькам надається право вибору форми навчання для дитини з особливими освітніми потребами відповідно до основних законодавчих актів у сфері освіти. Вибір оптимальної форми навчання для дитини з ООП є складним рішенням, яке повинно бути ухвалене разом зі спеціалістами інклюзивно-ресурсних центрів. Фахівці цих центрів мають можливість провести комплексне обстеження дитини з ООП, визначити її сильні та слабкі сторони і надати батькам рекомендації щодо подальшого шляху її освіти [7, 13].

Спеціалісти інклюзивно-ресурсних центрів рекомендують звернути увагу на наступні поведінкові ознаки дитини шкільного віку, які можуть вказувати на потребу у консультації:

- неможливість успішно засвоїти освітню програму або окремі навчальні предмети;
- постійні скарги педагогів на труднощі з навчанням, конфліктність або навіть агресивність дитини;
- постійна втома, відсутність бажання вчитися, виконувати завдання або ходити до закладу освіти;
- надмірна рухливість або, навпаки, занадто довгі розмірковування над відповіддю, нерозвинена мова, погані навчальні результати в порівнянні з однолітками [8; 9].

Більшість інклюзивно-ресурсних центрів надають безкоштовне комплексне психолого-педагогічне оцінювання дитини, результати якого дозволяють батькам, за потреби, обрати інклюзивне навчання для своєї дитини.

Виявлення специфічних освітніх потреб та належний висновок Інклюзивно-ресурсного центру мають такі наслідки:

- організація навчання дитини в інклюзивному класі чи групі, розробка індивідуальної програми розвитку та надання нею психолого-педагогічної та корекційно-розвивальної підтримки;
- включення дитини до закладів спеціальної освіти (з урахуванням індивідуальних потреб та відповідного профілю спеціалізованого закладу освіти чи навчально-реабілітаційного центру);
- вступ на навчання дитини до спеціальних груп або класів (з врахуванням особливостей індивідуального розвитку);
- складання індивідуальної програми розвитку для осіб з особливими освітніми потребами, які отримують освіту в рамках педагогічного патронажу [10].

Щодо проведення психолого-педагогічної діагностики дитини, важливо враховувати такі критерії [5]: критерії якості включають оцінку досягнень дитини у засвоєнні основної освітньої програми, розвитку культурних способів діяльності та якості самостійної праці дитини, критерії фактичності враховують оцінку діяльності дитини, що залежить від якості педагогічної діяльності, організації освітньої роботи та спілкування з батьками, критерії результативності базуються на оцінці задоволеності від практичного застосування знань, умінь та навичок учасників освітніх відносин, а також інтенсивності зворотного зв'язку між вихованцем та дорослими.

Оволодіння академічним компонентом (знання) може бути перевірено на основі наявних у закладах освіти результатів контрольних робіт із семи предметних сфер: мова, математика, природознавство, знання про людину, суспільствознавство, фізична культура, мистецтво, а також на основі вибіркового контрольних робіт у рамках програмного змісту. Ступінь сформованості універсальних навчальних дій можна встановити в процесі спостереження, а також в результаті анкетування вчителя класу та батьків. Насамперед така перевірка значуща для учнів з особливими освітніми потребами ценових рівнів освіти (I, II), оскільки вони висловлюють найважливішу ідею інклюзивного навчання: навчання у загальному потоці, з одночасним з іншими учнями проходженням програми та активною участю у загальному навчальному процесі класу. Для третього, нецензового рівня (інтеграція, навчання в окремому класі) набагато більш показовим є ступінь освоєння життєвих компетенцій (уміє, застосовує у житті, діє вільно та активно) [12, 45].

Необхідним є вивчення та оцінка діяльності дитини з ООП командою психолого-педагогічного супроводу у вирішенні проблем інклюзивної освіти, а також наявність ефективної мережевої взаємодії освітньої організації з відповідними установами та організаціями для вирішення інклюзивних проблем.

Якщо батьки обирають, на основі консультації зі спеціалістами, навчання для дитини у закладі освіти з інклюзивною групою або класом, необхідно звернути увагу на елементи відповідності закладу потребам дитини. Оцінка відповідності закладу до потреб дитини включає перевірку наявності інклюзивного оточення, кваліфікації педагогічних кадрів, доступності корекційно-розвиткових послуг та відповідність матеріально-технічної бази цим потребам. Також важливо звернути увагу на штат спеціалістів, які здійснюють корекційну роботу, оскільки важливим є рівень професійності та вузько направленості спеціалістів, які визначені у Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти [13, 5].

Також необхідно звернути увагу на індивідуальні навчальні плани для дітей з ООП. Згідно з вимогами законодавства, такий навчальний план, окрім загальних відомостей повинен включати інформацію про зміст компонентів освітньої програми, її модифікацію, порядок, спосіб та темп їх освоєння, а також очікувані результати навчання. Оскільки при роботі із дітьми з ООП важливим є індивідуальний підхід, саме темп засвоєння та очікувані результати є тими показниками, які мають перевірятись батьками при виборі навчального закладу для дитини [14; 15].

Окрім зазначеного, варто звертати увагу на педагогічний колектив та дітей, які навчаються, їх відносини між собою у класі та загальний емоційний фон, який може бути сприятливим для дитини з ООП або навпаки.

Перш за все, слід зазначити, що для успішної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, вчителю інклюзивного навчання та його асистентові потрібно розуміти причини їхнього відставання, усвідомлювати необхідність допомоги у формуванні знань і вмінь, враховувати їхні сильні сторони та можливості, бути відкритими і толерантними, але водночас вимагати від них, підтримувати позитивний настрій і віру в їхні здібності, а також акцентувати увагу на досягненнях, а не на помилках.

Психолого-педагогічний супровід має вирішальне значення у забезпеченні всебічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами та у створенні для них сприятливого освітнього середовища. Робота команди має бути системною та комплексною, базуватися на принципах індивідуального та диференційованого підходу до дітей з ООП. Важливо, щоб склад команди включав кваліфікованих фахівців з досвідом роботи з дітьми з ООП. Діяльність команди повинна тісно співпрацювати з адміністрацією закладу освіти, педагогами, батьками та іншими фахівцями, які залучені до роботи з дітьми з ООП.

Сутність інклюзивного навчання полягає в тому, що всі учні навчаються разом у звичайному класі (групі), просто деякі з них мають інші потреби, наприклад, можуть використовувати шрифт Брайля. Проте важливо, щоб в такому класі не було розділення дітей, навіть на словесному рівні [16, 175].

Організацію інклюзивного навчання особливих здобувачів освіти забезпечує асистент педагога, обов'язки якого визначаються його посадовою інструкцією, що затверджується керівником закладу освіти відповідно до законодавства. У процесі освіти індивідуальні соціальні та соціально-побутові потреби учнів забезпечуються асистентом учня. Цей асистент може бути одним з батьків (чи іншим законним представником), особою, уповноваженою ними, або соціальним працівником, який надає послугу супроводу під час інклюзивного навчання [17]. Залежно від того, якого рівня освітні потреби дітей з ООП, Порядком визначаються 5 рівнів підтримки у освітньому процесі, які забезпечуються вчителем та асистентом при появі у закладі освіти дитини з ООП [17].

Під час навчання діти з особливими освітніми потребами беруть участь у позакласних та позашкільних заходах, враховуючи їхні інтереси, здібності, побажання, вік, особисті особливості навчально-пізнавальної діяльності та стан здоров'я [17].

Висновки. Узагальнюючи, слід зазначити, що сучасна інклюзивна освіта ґрунтується на ідеях гуманізму, які висвітлюють важливість та цінність кожної особистості. Таке освітнє оточення вважається гуманним та ефективним в контексті освіти як дітей з особливими потребами, так і звичайних.

Важливо також, які умови створює керівник навчального закладу для підтримки та розвитку інновацій в середовищі педагогів. Основні умови, які керівник повинен забезпечити для успішної інтеграції інклюзивної освіти, включають: організацію системної методичної роботи з педагогічним колективом для підвищення їх професійної компетентності; надання вчителям індивідуальних планів розвитку, які сприяють максимізації їх потенціалу та можливостей; систематичне відстеження успіхів у роботі педагогів та обмін досягненнями між ними; створення творчого середовища для вчителів та згуртування всього колективу для спільного формування освітнього простору, де кожен вчитель відчуває свою важливість; встановлення довірчих, відкритих стосунків, що дозволяють педагогам відчувати впевненість у своїй професійній діяльності без страху перед непорозумінням від колег та керівництва.

Отже, для успішного впровадження інклюзивної освіти в закладі освіти, ключову роль відіграє дієва робота керівника. Одним з ефективних методів створення готовності до інновацій вважається спільна творча робота педагогів.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України № 957 від 15 вересня 2021 року «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-p> (дата звернення: 31.12.2024).
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 530 від 10 квітня 2019 року «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-p> (дата звернення: 31.12.2024).
3. Як організувати інклюзивне навчання у 2022 році. URL: <https://sqe.gov.ua/inkluzyvne-navchannia-2022/> (дата звернення: 31.12.2024).
4. Рівні підтримки для дітей з ООП: що змінюється та які виклики. URL: <https://nus.org.ua/articles/rivni-pidtrymky-dlya-ditej-z-oor-shho-zminuyetsya-ta-yaki-vyklyky/> (дата звернення: 31.12.2024).
5. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти: алгоритми та рекомендації для директорів шкіл. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQESURGe_2023.pdf (дата звернення: 31.12.2024).
6. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. URL: <https://interactive.ranok.com.ua/upload/file> (дата звернення: 31.12.2024).
7. Інклюзивне навчання у школі: кроки до успішного початку. URL: <https://nus.org.ua/articles/inkluzyvne-navchannya-u-shkoli-kroky-do-uspishnogo-pochatku/> (дата звернення: 31.12.2024).
8. Дзеркало інклюзивної освіти в Україні. Основні принципи та цінності. URL: <https://naurok.com.ua/dzerkalo-inkluzivno-osviti-v-ukra-ni-osnovni-principi-ta-cinnosti-320515.html> (дата звернення: 31.12.2024).
9. Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. URL: https://metodclaster.vn.ua/page/na_dop_met/5_2019/kaf_psiholog/Lab_koreciinoi_pedagogiky/korekcina_choryuk.pdf (дата звернення: 31.12.2024).

**ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ВОЛИНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Збірник матеріалів
науково-практичної конференції

Володимир
15 січня 2025 року

Матеріали друкуються в авторському оригіналі з незначними редакторськими правками

Відповідальність за інформацію, подану в публікаціях, несуть автори

Володимир-2025